

บริบทเงื่อนไขและการยอมรับโทษประหารชีวิต :
ศึกษากรณีกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

นางสาวเพ็ญพรษา ปกาสิทธิ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PRISON CONTEXT AND INMATES' ACCEPTANCE OF CAPITAL PUNISHMENT :
A CASE STUDY OF DEATH-ROW INMATES' ADAPTATION PROCESSES

Miss Penpansa Pakasith

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต : ศึกษากรณี

กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

โดย

นางสาวเพ็ญพรรษา ปกาสิทธิ์

สาขาวิชา

สังคมวิทยา

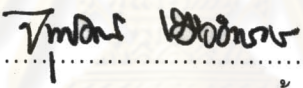
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์

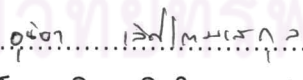
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

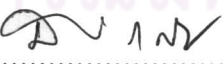

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวยการ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายนิธิ จิตสว่าง)

เพื่อพิจารณา ปกาสีทธิ: บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต : ศึกษากรณี
กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต. (THE PRISON CONTEXT AND
INMATES' ACCEPTANCE OF CAPITAL PUNISHMENT: A CASE STUDY OF
DEATH-ROW INMATES' ADAPTATION PROCESSES) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผศ.ดร.ภาวีกา ศรีรัตนบัลล์, 244 หน้า.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภูมิหลังหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำ
ความผิดของนักโทษประหารชีวิต 2) เพื่อศึกษาบริบทของเรือนจำที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัว
ของนักโทษประหารชีวิต 3) เพื่อศึกษาการยอมรับโทษของนักโทษประหารชีวิต โดยใช้การวิจัยเชิง
คุณภาพด้วย เทคนิคการวิจัยแบบวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง จำนวน
6 ราย และบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต(เจ้าหน้าที่ และบุคคลในครอบครัว)
จำนวน 5 ราย และใช้วิธีการศึกษาประวัติชีวิตในกลุ่มผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง ทำการวิเคราะห์
ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในลักษณะพรรณนาความ

ผลการศึกษา พบว่าภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหาร
ชีวิตนั้นมีปัจจัย และสาเหตุของการนำมาสู่การกระทำความผิด รวมถึงการให้ความหมายของชีวิต
ที่แตกต่างกันตามแต่ประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคน ส่วนบริบทของเรือนจำที่ส่งผลต่อ
กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ได้แก่ บริบทเชิงพื้นที่ บริบทเชิงปฏิสัมพันธ์ บริบท
ด้านกฎ ระเบียบ ด้านกิจกรรม และเหตุการณ์สำคัญภายในเรือนจำ สำหรับการปรับตัว และการ
ยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตนั้นมีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกันซึ่งมีผลจาก
ภูมิหลังชีวิต ประสบการณ์ชีวิตภายใต้บริบทเรือนจำ และพลังรอบล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตของ
แต่ละคน

ดังนั้น การดูแลผู้ต้องโทษประหารชีวิตควรให้ความสำคัญถึงประสบการณ์ชีวิตของบุคคล
การให้โอกาสผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดประสบการณ์ การให้คุณค่าในการ
ทำประโยชน์ให้แก่สังคม เพื่อเป็นบทเรียน และการเห็นคุณค่าของชีวิต ที่นำไปสู่การป้องกันการ
กระทำความผิดของบุคคล การเกิดอาชญากรรม หรือปัญหาสังคมอื่นๆในสังคม

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา..... ลายมือชื่อนิสิต..... เป็ญพรพรษา ปกาสีทธิ
สาขาวิชา..... สังคมวิทยา..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... smthe asirattabul
ปีการศึกษา..... 2553.....

5080759224 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS : PRISON CONTEXT / CAPITAL PUNISHMENT / ADAPTATION PROCESSES
/ DEATH-ROW INMATES' / CRIMINOLOGY / CRIMINAL JUSTICE

PENPANSА PAKASITH : THE PRISON CONTEXT AND INMATES'
ACCEPTANCE OF CAPITAL PUNISHMENT : A CASE STUDY OF DEATH-ROW
INMATES' ADAPTATION PROCESSES. THESIS ADVISOR: ASST. PROF.
PAVIKA SRIRATANABAN, Ph.D., 244 pp.

This research set out to 1) explore life history of death-sentenced female inmates particularly parts that can commitment of crime 2) investigate prison contexts and their influences on these inmates' adaptation processes to death sentence and lastly 3) understand their inmates acceptance to death sentence. In this regard, qualitative methodology and tools are carefully used so as to obtain data. Individual in-depth interviews are conducted in a prison with 2 groups of key informants, that is, 6 death-sentenced inmates, 5 relatives

It is found that inmates have in one way or another, quite extra ordinary life experiences which unfortunately made them more prone to being deceived and involved in criminal-related activities, most unwillingly. After living in prison and waiting anxiously for the execution to ocher, The prison contexts interpreted in terms of space, interaction, rules & regulations, activity and special events, play a vital roles in inmates adaptation and stages of adaptation to life in prison and, Nelly but gradually, death-sentence. Inmates have found their own ways to cope with the death to come and all seem to have gone through different background and accepting the sentence in their own ways.

Department : ..... Sociology and Anthropology

Field of Study : ..... Sociology.....

Academic Year : ..... 2010.....

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นความภาคภูมิใจประการหนึ่งของผู้เขียน ซึ่งสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้แนะนำแนวทางในการทำวิจัย ทำงาน ถ่ายทอดความรู้ ให้กำลังใจ รวมถึงกรุณาดูแลให้คำปรึกษามาโดยตลอด รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ที่มอบความรู้ ประสบการณ์ ให้ความใส่ใจและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ท่านนัทธิต จิตสว่าง อาจารย์ที่มีความรู้ประสบการณ์ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่สำคัญ อาจารย์ ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล อาจารย์สุเมณฑิพย์ จิตสว่าง ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะและสอบถามความก้าวหน้าในการศึกษา ผู้วิจัยใคร่กราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าแก่ผู้ศึกษา กระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จ ทั้งนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ที่ได้มอบทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานหญิงกลาง เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูล ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง บุคคลในครอบครัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ชีวิต ความคิด ความรู้สึก อันมีคุณค่าแก่ผู้วิจัย และขอให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้เป็นอีกหนึ่งของการสร้างคุณค่า และประโยชน์แก่สังคม สมดังความตั้งใจในการใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง

ขอขอบคุณพี่เจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ทุกคน น้องอัจฉริยา ธีรศรีโชติและครอบครัว พี่วิชชุดา อิศรานุวรรณ น้องกนกพร กันทา น้องศิริพงศ์ ปาลกะวงค์ ณ อยุธยา พี่มนิษฐ์ สุทธิวัฒนานิติ น้องวัชรินทร์ ออละออล พี่ราชภัฏ พุททเสน พี่ น้อง เพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนนิสิตสาขาพัฒนาชุมชน รุ่น 14 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้กำลังใจและดูแลกันมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อผศ.ฤทธิรงค์-คุณแม่จินผจง ปกาสิทธิ์ ขอขอบคุณพี่อภา-พี่บุญรอบ แก้วดี น้องตรีธิดา ปกาสิทธิ์ ครอบครัวที่มอบความรัก กำลังใจเสมอมา ญาติพี่น้อง และครอบครัวอุ้นบุญเรือง เพื่อนบ้านที่เป็นดังญาติให้ความรัก การดูแลช่วยเหลือ และบุคคลอื่นๆ ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมดในที่นี้ที่มีส่วนผลักดัน ช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสิ้น และหากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณประโยชน์ ขอมอบคุณความดีและอุทิศส่วนกุศลให้คุณอาธารินี ปกาสิทธิ์ ที่สนับสนุนการศึกษาที่ดีแก่หลานๆ แต่ไม่มีโอกาสเห็นความสำเร็จในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3. โฉมทัศน์วิจัย.....	4
1.4. ขอบเขตในการวิจัย.....	4
1.5. คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	7
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับเรือนจำ	7
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ต้องขัง.....	13
2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต.....	18
2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว และกระบวนการปรับตัว.....	35
2.1.5 ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Theory of differential association)	39
2.1.6 ทฤษฎีการโยนความผิด (Techniques of Neutralization Theory)	41
2.1.7 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychodynamic Theories)	42
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
2.3 กรอบแนวคิด.....	57

บทที่	หน้า
3	ระเบียบวิธีวิจัย..... 58
	3.1 รูปแบบการวิจัย..... 58
	3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)..... 58
	3.3 วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา..... 59
	3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 61
	3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล..... 64
	3.6 หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล..... 65
	3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล..... 66
4	ผลการศึกษา..... 67
	4.1 กรณีศึกษาผู้ต้องโทษประหารชีวิต..... 67
	4.2 บุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต..... 126
5	ภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิด..... 139
	5.1 ชีวิตที่นำไปสู่การกระทำความผิด..... 139
	5.2 การยอมรับการกระทำความผิด..... 154
6	บริบทเรือนจำที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต.. 161
	6.1 บริบทเรือนจำกับการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต..... 161
	6.2 กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต..... 184
7	การยอมรับโทษประหารชีวิต..... 197
8	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 207
	8.1 สรุป..... 207
	8.2 อภิปรายผล..... 212
	8.3 ข้อจำกัดและอุปสรรคในการทำวิจัย..... 216
	8.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย..... 217
	รายการอ้างอิง..... 219
	ภาคผนวก..... 224
	ภาคผนวก ก. ประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.. 225
	ภาคผนวก ข. พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479..... 230
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 244

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงข้อมูลโดยภาพรวมของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูล สำคัญ.....	68
2	แสดงข้อมูลทั่วไปของบุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต.....	126

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	57
2	แผนผังแสดงการกระทำคามผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษ ประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 1 ปลายฟ้า.....	80
3	แผนผังแสดงการกระทำคามผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษ ประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 2 ทอรุ่ง.....	89
4	แผนผังแสดงการกระทำคามผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษ ประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 3 ปลายฝน.....	98
5	แผนผังแสดงการกระทำคามผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษ ประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 4 เข้มดาว.....	106
6	แผนผังแสดงการกระทำคามผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษ ประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 5 ทอแสง.....	117
7	แผนผังแสดงการกระทำคามผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษ ประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 6 ทัดดาว.....	125

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเกิดและการตายถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของประชากร การมีชีวิตและความตายเป็นเหตุการณ์ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้น เป็นช่วงพัฒนาการของมนุษย์ แต่การรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการมีชีวิตและความตาย จะแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงวัยตามอายุ ประสบการณ์ ศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อ (Maria & Helen, 1977) โดยการรับรู้และเข้าใจจะค่อยๆ เกิดสะสมและมีการพัฒนาไปเป็นลำดับขั้นตอนของพัฒนาการทางความคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีการพัฒนาการทางความคิดอย่างเป็นลำดับขั้น มาก่อนและจะมีการพัฒนาควบคู่กับการเกิดกระบวนการทางความคิดและเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตด้วยเช่นกัน (ชาภิณี เชื้อคำ, 2549 : 1)

เรื่องของการมีชีวิตและความตายเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกและความคิดของคนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความตาย ซึ่งการตายของมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การตายตามธรรมชาติ การตายผิดธรรมชาติ และการตายโดยผลของกฎหมาย ทั้งนี้การตายแต่ละประเภทยังมีผลต่อระดับความรู้สึกกลัวที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความตายเป็นเรื่องของความไม่รู้เกี่ยวกับเวลาที่ตาย การไม่มีโอกาสได้ทำการศึกษาล่วงหน้า ประกอบกับความตายแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะสำคัญที่แตกต่างกันไป ตามที่บุคคลนั้นๆ มีความรู้หรือความเข้าใจ ซึ่งการตาย 2 ประเภทแรกเป็นเรื่องที่มนุษย์จะต้องประสบ สามารถที่รับรู้ ยอมรับ และเข้าใจว่าย่อมเกิดขึ้นได้กับตน บุคคลใกล้ชิด และสิ่งมีชีวิตทุกชีวิต

ส่วนการตายอีกประการหนึ่งที่น้อยคนนักจะได้มีโอกาสสัมผัส หรือทำความรู้จักก็คือ การตายจากการต้องโทษหรือต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ซึ่งการตายประเภทนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากการตายตามธรรมชาติ และการตายผิดธรรมชาติ เนื่องจากการตายจากผลของโทษนั้นบุคคลเมื่อถูกพิพากษาลงโทษประหารชีวิตนั้นจะต้องดำเนินชีวิตภายใต้กฎ ระเบียบของเรือนจำหรือคุกในความเข้าใจ และรู้จักของคนทั่วไป เป็นเรื่องที่ไม่สมควรใจ และสิ่งสำคัญก็คือการตายประเภทนี้สามารถป้องกันได้ กล่าวคือบุคคลเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำความผิดได้ แต่เมื่อถูกลงโทษประหารชีวิต นั่นก็หมายความว่าคนๆ นั้นไม่ป้องกันตนเองจากการตายประเภทนี้ และการตายประเภทนี้ก็ทำการศึกษาน้อยอยู่

การลงโทษประหารชีวิตเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 สำหรับลงโทษผู้กระทำความผิด มีอยู่ 5 ประการ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน การดำเนินการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์กระทำเพียง 3 ประการแรก คือ ประหารชีวิต จำคุก และกักขัง การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษอาญาที่หนักที่สุด กระทำเพื่อให้บุคคลนั้นๆ ปราศจากชีวิต โดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย จุดมุ่งหมายของการลงโทษนี้ คือ เป็นการแก้แค้นให้แก่บุคคลที่ถูกละเมิดเพื่อให้สาสมแก่การทำความผิด ให้การคุ้มครองป้องกันสังคม ให้พ้นจากการกระทำผิดโดยบุคคลนั้นอีก และเป็นการกำจัดบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นโดยเด็ดขาดถาวร ไม่จำเป็นต้องนำมาอบรมแก้ไขกันอีกต่อไป เป็นการยุติบทบาทของบุคคลนั้นๆ โดยสิ้นเชิง (พิทยา สังฆนาคิน, 2552) และเพื่อให้เกิดความเกรงกลัว บุคคลอื่นจะได้ไม่กล้าจะกระทำความผิดเช่นนั้นอีก (ศรีสวัสดิ์ มณีวงศ์, 2550 : 65) โทษประหารชีวิตมีตั้งแต่อดีต จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่ปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของกาลเวลา

เมื่อนักโทษประหารชีวิตเข้ามาคุมขังภายในเรือนจำ โดยคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ ชั้นฎีกา หรือคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย จากเรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ ทั่วประเทศ เมื่อศาลพิพากษาให้ประหารชีวิต อำนาจตามกฎหมายของการควบคุมนักโทษประหารชีวิต จะต้องถูกส่งตัวเข้ามาคุมขังในเรือนจำที่มีความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา คือ ความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกระบวนการยุติธรรม ทั้งตำรวจ อัยการ ศาล และกรมราชทัณฑ์ วาระที่เดินเข้าสู่เรือนจำนั้น คือ การสูญเสียอิสรภาพ ถูกแยกตัวออกจากครอบครัว ญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง และจากบุคคลภายนอก ความรู้สึกขมขื่น เกลียดชัง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาเห็นว่าเป็นศัตรูกับเขา ความรู้สึกนี้จะถูกรบกวณอยู่ตลอดเวลา ผู้ต้องขัง บางคนสามารถเก็บความรู้สึกเหล่านี้เอาไว้ได้ แต่บางคนไม่สามารถเก็บความรู้สึกเหล่านี้ได้ ซึ่งอาจแสดงออกมาด้วยการก้าวร้าวในรูปแบบต่าง ๆ (สมพล พงษ์พิพัฒน์, 2535 : 3 อ้างใน พิทยา สังฆนาคิน, 2552)

การปรับตัว ปรับใจ เตรียมตัว เตรียมใจให้ยอมรับกับสภาพการเป็นนักโทษประหารชีวิต การถูกตราหน้าว่าเป็นนักโทษ นับตั้งแต่ว่างเข้าสู่เรือนจำต้องอยู่ในเรือนจำ ซึ่งเป็นสถานที่ที่แตกต่างกับสังคมภายนอกอย่างสิ้นเชิง การขาดอิสรภาพ การต้องพลัดพรากจากครอบครัว ญาติสนิท การไม่รู้ชะตากรรมที่จะเกิดในภายภาคหน้า ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่สร้างความกดดัน ความเครียดให้เกิดแก่นักโทษประหารชีวิตทั้งสิ้น การปรับตัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักโทษประหารชีวิต ใช้เป็นกลไกในการป้องกันตนเอง เพื่อลดความขัดแย้ง ความวิตกกังวล ความเครียด และความคับข้องใจต่าง ๆ ที่กำลังประสบอยู่ ทำให้สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้

นักโทษประหารชีวิตต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อม ที่เป็นสังคมใหม่ในเรือนจำ ซึ่งมีความแตกต่างจากสภาพแวดล้อมจากสังคมภายนอกอย่างสิ้นเชิง การต้องมาอยู่ในบริเวณจำกัด ภายในกำแพงสี่เหลี่ยมล้อมรอบ ถูกตัดความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ขาดการติดต่อกับญาติมิตร ครอบครัวอย่างอิสระ ความรู้สึกโดดเดี่ยว การสูญเสียอิสรภาพ ความต้องการสิทธิต่าง ๆ ถูกจำกัดความเคลื่อนไหว ไม่สามารถไปไหนมาไหนได้ตามความพอใจ และสิ่งสำคัญ คือ การถูกตีตราว่าเป็น “นักโทษ” และเป็น “นักโทษประหารชีวิต” (พิทยา สังฆนาคิน, 2552)

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพราะอาจกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง เพราะประชาชนชาวไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะมาตรา 4 มีบัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” จึงเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่เรือนจำ จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด แต่ทั้งนี้การควบคุมผู้ต้องขัง โดยเฉพาะนักโทษประหารชีวิต จะต้องมีส่วนในการปกครองที่มีมนุษยธรรม คุณธรรม จริยธรรม และหลักแห่งการผสมผสานของวัฒนธรรม ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตของนักโทษประหารชีวิตก่อนถูกจำคุกด้วย

คนส่วนมากขาดโอกาส ความเข้าใจในการทราบความเป็นไปในเรือนจำ ชีวิตของผู้ต้องขัง ตลอดจนศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความตาย เป็นเรื่องที่มีผู้ศึกษาวิจัยไม่มากนัก เพราะการศึกษาเรื่องความตาย ไม่มีโอกาสศึกษาล่วงหน้าได้ เป็นหัวข้อที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกของบุคคลทั่วไปเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังได้รับความสนใจและยอมรับทำให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความตายในแง่มุมทางด้านการแพทย์ ศาสนา กฎหมาย และอื่นๆ ให้พบเห็นอยู่บ้าง ซึ่งล้วนแต่ให้ความหมาย ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาตระหนักว่าความรู้ ความเข้าใจ สังคมของผู้ต้องขังในเรือนจำ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขังด้วยกันเอง กฎระเบียบต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และมีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มบุคคลที่ต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ซึ่งได้มีโอกาสรับรู้ความตายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองล่วงหน้า หรือกล่าวได้ที่กำลังเผชิญหน้ากับความตายที่จะกำลังเข้ามาใกล้ตัว การที่นักโทษประหารชีวิตจะสามารถปรับตัวได้หรือไม่ นั้น ย่อมมีปัจจัยหลายอย่างที่มาเป็นตัวกำหนด ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึงการปรับตัวของนักโทษประหารชีวิต บริบทที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักโทษประหารชีวิต ตลอดจนการยอมรับ และการให้ความหมายเกี่ยวกับความตายของนักโทษต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ซึ่งจะทำให้เราสามารถนำแนวความคิด ความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อทำความเข้าใจ ช่วยในการประดับประดาทางจิตใจของนักโทษ สามารถกำหนดแนวทางในการปฏิบัติต่อนักโทษประหารชีวิต ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ และอาจนำข้อมูลที่เกิดขึ้นไปใช้ในการสร้างกระบวนการความคิดในการป้องกัน การกระทำ ความผิด และการเกิดอาชญากรรมสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำ ความผิดของผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต
- 1.2.2 เพื่อศึกษาบริบทของเรือนจำที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต
- 1.2.3 เพื่อศึกษาการยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

1.3 วิทยวิสัย

ภูมิหลังและการใช้ชีวิตภายใต้บริบทเรือนจำ ส่งผลให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมี กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาสนใจศึกษาบุคคล 2 กลุ่ม เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 11 ราย ดังนี้

1.4.1 ผู้ต้องโทษประหารชีวิต จากคดีต่างๆ ตามกระบวนการยุติธรรม โดยคำ พิพากษาของศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ ชั้นฎีกา ซึ่งอยู่ในการควบคุมดูแลของทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม จำนวน 6 ราย

1.4.2 บุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต ประกอบด้วย

1.4.2.1 เจ้าหน้าที่ หรือผู้คุม ของทัณฑสถานหญิงกลาง จำนวน 3 ราย

1.4.2.2 ครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 2 ราย

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษานี้มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ของทางราชการ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนั้นในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัย จึงไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลเป็นการเฉพาะ แต่ขึ้นอยู่กับพิจารณาอนุญาต

ของทัศนสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม และความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล
สำคัญ

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ต้องโทษ หมายถึง บุคคลซึ่งถูกขัง หรือควบคุมไว้ตามหมายจำคุกภายหลัง
คำพิพากษา และหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษ

โทษประหารชีวิต หมายถึง การลงโทษอาญาสูงสุด กระทำเพื่อให้บุคคลนั้นๆ
ปราศจากชีวิต โดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต หมายถึง ผู้ที่ได้รับคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตตาม
กระบวนการยุติธรรม โดยคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ในที่นี้หมายถึง
ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิงในทัศนสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ที่เป็นผู้ให้
ข้อมูลสำคัญ

เรือนจำ ทัศนสถาน หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการควบคุมผู้ต้องโทษตาม
ประเภทที่กรมราชทัณฑ์กำหนด ในที่นี้หมายถึง ทัศนสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวง
ยุติธรรม

บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมของสิ่งต่างๆ ภายในทัศนสถาน ได้แก่ เรื่อง
สภาพทางกายภาพ ความสัมพันธ์ของบุคคล กฎระเบียบข้อบังคับ กิจกรรม และเหตุการณ์สำคัญ

เจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลผู้ต้องขัง หรือผู้ต้องโทษภายใน
ทัศนสถานอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และรูปแบบในการลงโทษ
ผู้กระทำผิด ในที่นี้หมายถึง เจ้าหน้าที่ ผู้คุมที่ควบคุม ดูแลผู้ต้องโทษประหารชีวิตภายใน
ทัศนสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง หมายถึง กระบวนการที่ทางทัศนสถานหญิง
กลาง ใช้ในการศึกษาข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ต้องขัง และการพิจารณาผู้ต้องขังเพื่อทำกิจกรรม
หรือการดูแลต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละคน เริ่มตั้งแต่ผู้ต้องขังเข้าสู่ทัศนสถาน โดยผ่าน
การพิจารณาของคณะกรรมการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทัศนสถานหญิงกลาง

กระบวนการปรับตัว หมายถึง ลำดับขั้นตอน หรือวิธีการที่มนุษย์ในสังคม
พยายามหาวิถีทางเพื่อพยายามแก้ไขกับปัญหา โดยอาศัยประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว

มาเป็นส่วนช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม หรือระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ

พลังล้อมรอบ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึก กำลังใจ ความหวังแก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ผลจากการศึกษา ทำให้ทราบถึงบริบทของเรือนจำ และทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการปรับตัว การยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต นำมาสู่แนวทางในการมีนโยบาย การปรับ ประยุกต์วิธีปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือผู้ต้องโทษทางร่างกาย จิตใจ สังคมได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.6.2 เพื่อเป็นการสนับสนุนให้สังคมได้มีโอกาสเรียนรู้ รับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการถ่ายทอดเรื่องราวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งถือเป็นบุคคลผู้มีประสบการณ์ตรง อันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจ การเห็นคุณค่าของชีวิต การใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท ตลอดจนการนำไปสู่การป้องกันการเกิดอาชญากรรม หรือปัญหาสังคมอื่นๆ ในสังคม

1.6.3 เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้สึก ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิต การดำเนินชีวิต ที่ถือเป็นการทบทวนเรื่องราวในชีวิต สามารถเป็นการให้บทเรียนแก่สังคมได้อีกวิธีการหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาริบทเรียนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต: ศึกษากรณีกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ได้นำแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ประกอบในการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางสำหรับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล การศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับเรือนจำ

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ต้องขัง

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว และกระบวนการปรับตัว

2.1.5 ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Theory of differential association)

2.1.6 ทฤษฎีการโยนความผิด (Techniques of Neutralization Theory)

2.1.7 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychodynamic Theories)

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 กรอบแนวคิด

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับเรือนจำ

2.1.1.1 ความหมายของเรือนจำ

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มาตรา 4 (1) ได้บัญญัติไว้ว่า “เรือนจำ” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้ควบคุมกักขังผู้ต้องขังกับสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกัน และให้ความหมายรวมตลอดถึงที่อื่นใดที่รัฐมนตรีกำหนด และประกาศในราชกิจจานุเบกษาวงอาณาเขตไว้โดยชัดเจน (พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ.2479)

นัทธี จิตสว่าง (2529 : 9 อ้างถึงใน สุพจน์ สุทธา, 2539) กล่าวว่า สังคมมนุษย์ได้นำเอาระบบเรือนจำมาเป็นมาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นเวลานานกว่า 1000 ปีมาแล้ว

สุพจน์ สุทธา (2539 : 12) กล่าวว่า เรือนจำเป็นสถานที่ซึ่งถูกสังคมกำหนดให้เป็นที่อยู่ร่วมกันของผู้กระทำผิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อเป็นการลงโทษต่อความผิดที่เขาทำขึ้น

จารุวรรณ รังสิมันตุชาติ (2544 : 8) กล่าวว่า เรือนจำและทัณฑสถานเป็นสถาบันป้องกันสังคม ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย การกำหนดบทลงโทษ และการแก้ไขพฤติกรรมอาชญากรรมให้สอดคล้องสมานฉันท์กับนโยบายของรัฐบาลและค่านิยมทางสังคม เพื่อดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรอันมีค่าของมนุษย์ และการพัฒนากำลังคนของชาติ จึงเป็นองค์กรที่จะต้องปฏิบัติภารกิจหลายด้านในเวลาเดียวกัน

ดังนั้นเรือนจำ จึงเป็นสถานที่ที่ใช้ควบคุมบุคคลที่กระทำความผิด ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณา หรือได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา

2.1.1.2 การบริหารงานเรือนจำ

ประเสริฐ เมฆมณี (2523 อ้างถึงใน จารุวรรณ รังสิมันตุชาติ, 2544) ได้กล่าวถึงการบริหารงานเรือนจำว่า เป็นองค์กรที่จะต้องปฏิบัติภารกิจหลายด้านในเวลาเดียวกัน ซึ่งสามารถวิเคราะห์หน้าที่และความรับผิดชอบของเรือนจำและทัณฑสถานเชิงอาชญาวิทยาในแง่ของสหศาสตร์ (Criminology as an Inter-Disciplinary Sciences) ดังนี้

1. เรือนจำและทัณฑสถานในฐานะกลไกส่วนหนึ่งแห่งระบบอาชญาวิทยา มีหน้าที่ความรับผิดชอบของเรือนจำและทัณฑสถานในฐานะเป็นกลไกลำดับสุดท้ายแห่งกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ภารกิจของราชทัณฑ์ ก็คือการรับตัวผู้กระทำผิดที่ศาลพิจารณามาคุมขังไว้ในสถานควบคุม แต่กระนั้นเรือนจำและทัณฑสถานก็ยังมี ความเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลอีกด้วย กล่าวคือในการพิจารณากลับกรองพิพากษาลงโทษ ผู้กระทำผิดของศาลนั้น ศาลจะต้องคำนึงถึงลักษณะโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด วัตถุประสงค์แห่งการลงโทษและวิธีการลงโทษ (The Sanction of Imprisonment For Whom for What and How) ประกอบกันไปด้วย

2. เรือนจำและทัณฑสถาน ในฐานะสถาบันแก้ไขผู้กระทำผิด หน้าที่ของเรือนจำและทัณฑสถานในปัจจุบันเป็นการพัฒนาการใช้เรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อการลงโทษมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ที่จะใช้เรือนจำและทัณฑสถานเพื่อการแก้ไขปรุงแต่งจิตใจผู้กระทำผิด

การใช้เรือนจำและทัณฑสถานเพื่อการปรุงแต่งแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำผิด (Corrections) นับเป็นหน้าที่หลักอันสำคัญยิ่ง ในการจัดตั้งเรือนจำและทัณฑสถานในฐานะเป็นองค์กรเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ซึ่งหมายถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้สอดคล้องกับปทัสฐานความประพฤติของชุมชน หรือกลับนิสัยเป็นพลเมืองดีภายหลังจากพ้นโทษไปแล้ว โดยการพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาจิตใจ และการฟื้นฟูบูรณภาพทางสังคมของผู้กระทำผิด อย่างสอดคล้องกับหลักกฎหมาย หลักมนุษยธรรมและหลักปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล

3. เรือนจำและทัณฑสถานในฐานะเป็นหน่วยงานเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงแห่งชาติ หน้าที่ของเรือนจำและทัณฑสถานในประการนี้ เป็นการใช้มาตรการลงโทษเพื่อดำรงไว้ซึ่งความผาสุกและความปลอดภัยแก่ชุมชน โดยใช้การควบคุมในรูปแบบที่จะทำให้ผู้กระทำผิดมีความประพฤติดีและเคารพเชื่อฟังเจ้าหน้าที่เรือนจำ ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่โดยชอบธรรม (Obedience Conformity) ดังนั้น การควบคุมตัวผู้กระทำผิด จึงเป็นมาตรการจำเป็นที่ต้องมีไว้ เพื่อยับยั้งอาชญากรรม กระตุ้นเตือนมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง (Deterrence) และเป็นการตัดโอกาสช่องทางมิให้ผู้กระทำผิดไปก่อความเดือดร้อนแก่สังคมได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง (Incapacitation) นอกจากนี้ยังเป็นการตัดทอนโอกาส หรือการกระทำอื่นใดจากผู้เสียหาย ที่จะแก้แค้นด้วยการก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานแก่ผู้กระทำผิด ด้วยการโต้ตอบให้สามสม (Retribution) กับผลกรรมที่ผู้กระทำผิดได้ก่อขึ้นด้วย

4. เรือนจำและทัณฑสถานในฐานะหน่วยงานเกื้อกูลสวัสดิการสังคม การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนอกจากจะเน้นหนักในด้านความยุติธรรมและหลักมนุษยธรรมแล้ว ยังจำเป็นต้องใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ เป็นปัจจัยช่วยให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาทิ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การสร้างแรงจูงใจในการฝึกฝนอาชีพหรือศึกษาอบรมและการใช้ปัจจัยชุมชนในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ประกอบด้วยการควบคุมสอดส่องดูแลผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ การจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้กระทำผิด การประสานงานของความร่วมมือจากประชาชน สถาบันสังคมสงเคราะห์อื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาล้วนตัวและสังคมของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ โดยมุ่งให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสช่วยตนเองได้อย่างแท้จริงตามหลักการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ในลักษณะเป็นการใช้ศิลปะ

แห่งการช่วยเหลือประชาชนเพื่อให้สามารถช่วยตนเองได้ (The Art of Helping People Help Themselves) ในที่สุด

นัทธี จิตสว่าง (2541 : 101) ได้กล่าวว่า งานเรือนจำก็คือ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยโดยการควบคุมผู้ต้องขังไว้ตามคำพิพากษาของศาล เพื่อให้การอบรมฟื้นฟูและแก้ไขให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของสังคมภายนอกได้ ดังนั้นในการดำเนินการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังนั้น เรือนจำต่างๆ ได้จัดให้มีการฝึกวิชาชีพ การจัดการศึกษา การอบรมทางศีลธรรม ตลอดจนการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมสงเคราะห์อีกหลายประการ เพื่อช่วยให้การแก้ไขอบรมให้ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมโดยไม่กระทำความผิดขึ้นอีก

2.1.1.3 การจัดประเภทเรือนจำ

นัทธี จิตสว่าง (2541 : 44-47) ได้กล่าวถึงการจัดประเภทเรือนจำว่า การควบคุมผู้ต้องขังไว้เพื่อการอบรมแก้ไขนั้น จำเป็นจะต้องมีการจัดประเภทเรือนจำ เพื่อแยกปฏิบัติให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภทต่างๆ เกณฑ์ที่จะนำมาใช้จัดประเภทเรือนจำที่สำคัญได้แก่ เกณฑ์เกี่ยวกับระดับความมั่นคงของเรือนจำ และเกณฑ์การจัดประเภทเรือนจำตามวัตถุประสงค์ของงานเรือนจำ ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้ (นัทธี จิตสว่าง , 2541 : 44-47)

การจัดประเภทเรือนจำตามระดับความมั่นคง

การจัดเรือนจำในลักษณะนี้เป็นรูปแบบของการจัดประเภทเรือนจำที่ยึดถือเกณฑ์ด้านความมั่นคงแข็งแรงในการควบคุมที่ลดหลั่นไปตามความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ และความร้ายแรงของการกระทำผิดและระยะเวลาที่ถูกลงโทษ การจัดเรือนจำตามระดับความมั่นคงนี้ นิยมจัด 3 ระดับ คือ

1) เรือนจำระดับความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) เป็นเรือนจำที่เน้นการควบคุมเป็นหลัก ใช้สำหรับคุมขังผู้กระทำผิดที่มีลักษณะร้าย มีโทษสูงหรือกระทำผิดโดยสันดาน เรือนจำประเภทนี้จะประกอบด้วยกำแพงสูง มีเรือนนอนที่เข้มแข็ง จัดห้องขังเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์แจ้งเหตุร้าย และเครื่องมือสังเกตความเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิดภายในเรือนจำอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ถืออาวุธบนป้อมยาม และเจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลการเข้าออกและควบคุมผู้กระทำผิดอย่างใกล้ชิด การอบรมและฝึกวิชาชีพแก่ผู้กระทำผิดก็จัดดำเนินการเฉพาะภายในเรือนจำและทัณฑสถานเท่านั้น

2) เรือนจำระดับความมั่นคงปานกลาง (Medium Security Prison) เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงรองลงมา เน้นการควบคุมพอสมควร แต่ยังไม่เป็นเรือนจำเปิด ใช้ควบคุม

ผู้กระทำผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าประเภทแรก หรือเป็นผู้กระทำผิดที่ผ่านเรือนจำที่มีความมั่นคงสูงมาแล้ว เมื่อโทษลดลงก็นำมาทำการควบคุมไว้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายการควบคุมมากกว่าเรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด การฝึกอาชีพแก่ผู้กระทำผิดในเรือนจำระดับความมั่นคงปานกลางจะเน้นหนักไปในด้านอุตสาหกรรมภายในเรือนจำและมีการเกษตรบางส่วน

3) เรือนจำระดับความมั่นคงต่ำ (Minimum Security Prison) เป็นเรือนจำที่ไม่ได้เน้นหนักด้านการควบคุม ใช้คุมขังผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษโดยให้อิสระเสรีภาพในการเคลื่อนไหวแก่ผู้ต้องขัง โดยการใช้ระบบให้ผู้ต้องขังรักษาระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการตอบแทนคุณความดีของนักโทษ โดยจะคัดเลือกผู้กระทำผิดที่มีความประพฤติดีและไว้วางใจได้ ไปควบคุมไว้เพื่อเป็นการเตรียมการปลดปล่อยในเรือนจำที่มีความมั่นคงต่ำสุด ซึ่งได้แก่เรือนจำเปิดหรือเรือนจำชั่วคราว เรือนจำประเภทนี้ไม่มีรั้ว ไม่มีกำแพงกั้นขัง ไม่มีผู้คุมถืออาวุธ มีแต่รั้วลวดหนาม การฝึกวิชาชีพก็เน้นหนักในด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมเบาเป็นส่วนใหญ่

การจัดประเภทเรือนจำและทัณฑสถานตามระดับความมั่นคงแข็งแรง เป็นการจัดรูปแบบเรือนจำยึดมั่นในหลักการควบคุมผู้กระทำผิดแบบดั้งเดิม คือมุ่งคำนึงถึงการควบคุมผู้ต้องขังไว้อย่างมั่นคงแข็งแรงเพื่อป้องกันการหลบหนี ทำให้ไม่ได้เน้นในด้านการอบรมแก้ไข เป็นผลให้มีการคุมขังผู้ต้องขังให้อยู่ร่วมกันภายใต้ระบบการควบคุมที่เข้มงวดกดขี่มากเกินไป จนเป็นอุปสรรคต่อการปรุงแต่งแก้ไขจิตใจผู้กระทำผิด

การจัดประเภทเรือนจำตามประเภทของผู้กระทำผิด

การจัดประเภทเรือนจำโดยมุ่งที่จะอบรมแก้ไขผู้ต้องขังเป็นหลัก ยิ่งไปกว่าความมั่นคงปลอดภัยในการควบคุมโดยมุ่งควบคุมผู้ต้องขังประเภทต่างๆ ไว้ด้วยกัน เพื่อให้การอบรมแก้ไขสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภท การจัดประเภทเรือนจำตามประเภทของผู้กระทำผิดนี้ อาจแยกได้ดังนี้

1) เรือนจำชาย เป็นเรือนจำที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังชายประเภททั่วไปหลายประเภทไว้ด้วยกัน เพียงแต่การจัดแยกแดนผู้ต้องขังประเภทต่างๆ ออกจากกัน เช่น ผู้ต้องขังในคดีประเภทต่างๆ เช่น ผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและผู้ต้องขังในคดียาเสพติด เป็นต้น เรือนจำประเภทนี้นับเป็นเรือนจำที่มีอยู่แพร่หลาย เพราะผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำประเภทนี้

2) เรือนจำหญิงหรือทัณฑสถานหญิง เป็นเรือนจำที่ใช้สำหรับคุมขังผู้ต้องขังหญิงโดยเฉพาะ โดยเป็นการแยกออกจากผู้ต้องขังชายโดยเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติ

ต่อผู้ต้องขังหญิงในการอบรมแก้ไขจะมีแนวทางในการดำเนินการที่แตกต่างจากผู้ต้องขังชาย นอกจากนี้การดำเนินการในการควบคุมและการอบรมแก้ไขจะใช้ผู้หญิงเกือบทั้งหมด เจ้าหน้าที่ชาย ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในทัณฑสถานหญิงต่างๆ มักอยู่ภายนอกกำแพงเรือนจำ ทำหน้าที่บริหาร

3) ทัณฑสถานวัยหนุ่ม เป็นทัณฑสถานที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เพื่อป้องกันการรังแกและการถ่ายทอดนิสัย หรือเทคนิคการกระทำผิดจากผู้ต้องขังที่มีความเชี่ยวชาญ ดังนั้น เพื่อให้การอบรมแก้ไขผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นพิเศษ จึงต้องเน้นการศึกษาอบรมที่แตกต่างจากผู้ต้องขังทั่วไป

4) ทัณฑสถานบำบัดหญิง เป็นทัณฑสถานที่ใช้สำหรับคุมขังผู้ต้องขังคดียาเสพติดโดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติด เพื่อให้การบำบัดรักษาผู้ต้องขังเหล่านี้โดยเฉพาะ ทั้งนี้โดยถือว่าผู้ต้องขังเหล่านี้เป็นผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา มากกว่าการลงโทษ ในฐานะที่เป็นอาชญากร

5) ทัณฑสถานเปิด เป็นทัณฑสถานที่มุ่งเน้นในเรื่องการเตรียมการปลดปล่อยผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษและจะกลับเข้าสู่สังคมชนบทให้ได้รับการฝึกอาชีพด้านเกษตร สภาพของทัณฑสถานเปิดจึงแตกต่างไปจากเรือนจำปิดโดยทั่วไป กล่าวคือ ทัณฑสถานเปิดจะไม่มีกำแพงหรือป้อมยาม มีเพียงรั้วลวดหนามธรรมดา โดยมีลักษณะเช่นเดียวกับสวนเกษตร โดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะมีวัตถุประสงค์ในการใช้ควบคุมผู้ต้องขังแตกต่างไปจากเรือนจำโดยทั่วไป

6) เรือนจำชั่วคราว เป็นเรือนจำที่ใช้เพื่อกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นการชั่วคราว เช่น เรือนจำชั่วคราวสำหรับคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี โดยใช้สถานี่ตำรวจเป็นเรือนจำชั่วคราวหรือเรือนจำชั่วคราวเพื่อการเกษตร เป็นการจัดพื้นที่เกษตรสำหรับให้ผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพด้านการเกษตรและประกาศเป็นเรือนจำชั่วคราว ซึ่งอาจเป็นกรณีที่ส่งผู้ต้องขังไปทำงานแบบไปเช้าเย็นกลับ หรือจะส่งไปประจำเลยก็ได้

7) เรือนจำพิเศษ เป็นเรือนจำที่ใช้สำหรับคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี หรือคดียังไม่เสร็จเด็ดขาดตามกฎหมาย การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในเรือนจำพิเศษจะแตกต่างไปจากนักโทษเด็ดขาด กล่าวคือผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดียังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิด ผู้ต้องขังเหล่านี้จึงมีสิทธิมากกว่านักโทษเด็ดขาดในเรือนจำทั่วไป

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเรือนจำ เป็นการสิ่งทำให้เกิดความเข้าใจถึงเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการทำหน้าที่เรือนจำ อีกทั้งได้ทราบถึงลักษณะการจัดประเภท

เรือนจำเพื่อเป็นความรู้ถึงการจำคุกเรือนจำให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องตามลักษณะของผู้ต้องขัง ซึ่งหน่วยงานได้บริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ต้องขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มาตรา 4 (2) กล่าวว่า ผู้ต้องขัง หมายความว่า รวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝาก ซึ่งตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มาตรา 4 (3)-(5) ก็ได้กล่าวถึง นักโทษเด็ดขาด หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย คนต้องขัง หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากขังไว้ตามหมายขัง และคนฝาก หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สุพจน์ สุทธา (2544 : 2539) ได้กล่าวถึงนักโทษว่า ก้าวแรกของการเข้าเป็นสมาชิกของสังคมเรือนจำ เขาจะรู้สึกถึงความแปลกแยกของการถูกตัดออกจากสังคมที่เขาเคยอยู่ ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ช่วยซ้ำเติมความรู้สึกให้เพิ่มมากขึ้น ในสังคมภายนอกมีสิ่งต่างๆมากมายตอบสนองกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ เขาสามารถนอนหลับพักผ่อน และเล่นในสถานที่ต่างๆ กัน กับบุคคลต่างๆ กัน แต่ในเรือนจำความหลายหลายแตกต่างสูญสิ้นไป ทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิตถูกระงับในสถานที่เดียวกับบุคคลอื่นๆ กัน และภายใต้การปกครองเดียวกัน ในสังคมภายนอกพวกเขาจะเลือกทำอะไรก็ได้ตามใจอย่างอิสระ อันเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของการเป็นมนุษย์ แต่ในเรือนจำกิจกรรมต่างๆ กำหนดอย่างเข้มงวดด้วยตารางเวลา โดยไม่มีทางเลือก สิ่งต่างๆ เป็นการปฏิเสธความเป็นส่วนตัวโดยสิ้นเชิง การถูกจำขังทำให้การคุมขังนักโทษไว้รวมกันภายในเรือนจำ

Gresham Skyes (1958 อ้างใน นที จิตสง่าง, 2529) เป็นคนแรกที่ได้ศึกษาผลกระทบของการจองจำต่อผู้ต้องขังอย่างจริงจัง โดยได้เรียกผลกระทบดังกล่าวว่าเป็น “ความเจ็บปวดของการถูกจองจำ” และ Sykes (อ้างใน นที จิตสง่าง, 2529) ได้ศึกษาผลกระทบของการจองจำ (PAIN OF PRISOMENT) พบว่าการถูกจำกัดในด้านต่างๆ ได้ก่อให้เกิดความกดดัน จนทำให้เกิดความเจ็บปวดของการจองจำ ซึ่งการถูกจำกัดดังกล่าวมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ

1. ถูกจำกัดด้านเสรีภาพ

การสูญเสียเสรีภาพเป็นสภาพความกดดันประการแรกที่ผู้ต้องขังประสบเมื่อถูกจองจำ เพราะเมื่อผู้ต้องขังถูกส่งเข้าเรือนจำก็หมายความว่า เขาจะถูกจำกัดให้อยู่ในเรือนจำ ไม่สามารถที่จะไปไหนมาไหนได้ การถูกจำกัดภายในเรือนจำ ผู้ต้องขังจะไม่สามารถเดินจากแดนหนึ่งไปยังอีกแดนหนึ่งหรือจากตึกหนึ่งไปยังอีกตึกหนึ่งตามใจชอบ นอกจากนี้การจองจำใน

เรือนจำยังหมายถึง การถูกตัดขาดจากครอบครัว และญาติมิตรอีกด้วย โดยที่การแยกจากกันนี้ มิใช่เป็นการแยกจากกันธรรมดา แต่เป็นการแยกจากญาติมิตรในฐานะของผู้ทำผิดกฎหมายและ ถูกลงโทษ และด้วยเหตุนี้เอง ไซคีส เน้นว่าสิ่งที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดมากที่สุดก็คือ ความจริง ที่ว่าการถูกจองจำเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการถูกปฏิเสธจากสังคม ผู้ต้องขังจะถูกปฏิเสธจาก สังคมภายนอกและถูกตีตราว่า เป็นนักโทษนับตั้งแต่ที่เข้ามาอยู่ในเรือนจำ ซึ่งผู้ต้องขังจะต้องตัด ผมนสั้น แต่งชุดนักโทษ มีเลขหมายประจำตัว และทำความเข้าใจพนักงาน ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกว่ ตนนั้นสูญเสียสถานภาพของสมาชิกในสังคม และสถานภาพของคนธรรมดาไป สภาพดังกล่าว เป็นผลมาจากการถูกจำกัดด้านเสรีภาพเป็นส่วนสำคัญของความเป็นมนุษย์ และเป็นผลให้ ผู้ต้องขังได้รับความกดดันอย่างมาก

2. การถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ

ในเรือนจำผู้ต้องขังจะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานด้านวัตถุ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่หลับนอน ซึ่งคนโดยทั่วไปอาจจะคิดว่า ผู้ต้องขังยังได้เปรียบคนจน ในสังคมภายนอกในเรื่องเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ไซคีส ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องขังนั้นถูกจำกัดสิทธิในการ ที่จะ “เลือก” พวกเขาไม่มีสิทธิที่จะดื่มสุรา หรือสูบบุหรี่ตามใจชอบ พวกเขาไม่มีที่พักผ่อนเป็น ส่วนตัว ไม่มีเครื่องใช้อุปกรณ์เป็นของตนเอง พวกเขาไม่มีแม้กระทั่ง “เวลา” ที่จะเป็นตัวของตัวเอง ที่จะเลือกทำในสิ่งที่เขาชอบ เหมือนดังเช่นที่พวกเขาเคยมีเมื่อยังอยู่นอกเรือนจำ การถูกจำกัดในการ รับบริการและเลือกอุปโภคเช่นนี้ ทำให้พวกเขามองว่าเป็นผู้สูญเสีย โดยเฉพาะการสูญเสียสิทธิใน ทรัพย์สินส่วนบุคคลทั่วไป ในขณะที่สิ่งที่มีอยู่ในตัวเขาคือ “แรงงาน” กลับถูกรัฐนำไปใช้ภายใต้ชื่อที่ เรียกว่า “การฟื้นฟูแก้ไขผิดวิชาชีพ” สภาพการดังกล่าวนี้จึงเป็นความกดดันและเจ็บปวดอีก ประการหนึ่งที่ผู้ต้องขังได้รับ

3. การถูกจำกัดด้านความสัมพันธ์ทางเพศ

การถูกจองจำ หมายถึงการที่ผู้ต้องขังถูกตัดขาดจากเพศตรงข้าม โดยเฉพาะการ ถูกตัดขาดจากการมีเพศสัมพันธ์ และการคบหาสมาคมกับเพศตรงข้ามติดต่อกันเป็นเวลานาน จึง ทำให้ผู้ต้องขังได้รับความกดดัน ความกดดันที่ว่านี้มิได้เกิดจากการขาดการตอบสนองความ ต้องการทางเพศเท่านั้น แต่เป็นทางด้านจิตใจซึ่งเกิดจากการที่ต้องอยู่ร่วมกันเพศเดียวกัน ทำให้ ผู้ต้องขังเกิดความวิตกกังวลว่า ความเป็นชายของเขากำลังถูกคุกคาม ทั้งการยั่ววนให้เขาหันเหต ไปสู่ความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศ หรือถูกข่มขืนโดยผู้ชายด้วยกันก็ตาม ความวิตกกังวลเหล่านี้ แทบจะไม่บังเกิดขึ้นในโลกที่มีสตรี แต่ในเรือนจำเป็นโลกของผู้ชายเพศเดียว ทำให้พวกเขาไม่แน่ใจ ว่จะเกิดความต่างพร้อยกับพวกเขาขึ้นมาเมื่อไหร่

4. การถูกจำกัดด้านอิสรภาพ

ผู้ต้องขังได้รับความกดดันจากการถูกจำกัดด้านเสรีภาพ เพราะพวกเขาต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ และคำสั่งของเจ้าพนักงานที่คอยควบคุมการเคลื่อนไหวของพวกเขาอยู่ตลอดเวลา การตรวจตราเฝ้าดูทุกฝีก้าว การตรวจตราจดหมาย การกำหนดให้กินเป็นเวลา นอนเป็นเวลา การเข้าแถวไปทำงาน และการหามนำอาหารเข้าไปในห้องนอน เป็นต้น กฎเกณฑ์คำสั่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาารู้สึกว่าถูกจำกัดอิสรภาพ แต่สิ่งที่ทำให้พวกเขาเกิดความกดดันก็คือ การไม่มีเหตุผลของกฎเกณฑ์หรือระเบียบต่างๆ ในหลายๆ เรื่อง ซึ่งจะหาคำอธิบายไม่ได้ และเจ้าหน้าที่ก็มักจะปฏิเสธที่จะอธิบายคำตอบที่ผู้ต้องขังจะได้รับก็คือ “มันเป็นกฎของเรือนจำ” ผู้ต้องขังไม่ทราบว่ทำไมจดหมายถึงล่าช้า ทำไมจึงไม่รับสิ่งของที่ส่งมาถึง และทำไมจึงต้องมีกฎเกณฑ์เรื่องนั้นเรื่องนี้ ผลก็คือผู้ต้องขังจะเกิดความรู้สึกว่า ตัวเขาถูกจำกัดทุกสิ่งทุกอย่างและทำให้เกิดความรู้สึกสิ้นหวัง อ่อนแอ และช่วยตัวเองไม่ได้ นับเป็นความกดดันทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานมากกว่าความกดดันทางร่างกายเสียอีก

5. การถูกจำกัดทางด้านความปลอดภัย

การที่ผู้ต้องขังอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังอื่นๆ ซึ่งแต่ละคนมีประวัติอาชญากรร้ายๆ มาทั้งสิ้น ทำให้เกิดความวิตกกังวลว่า ตนอาจถูกกลั่นแกล้ง ลักขโมย ทำร้าย ฆาตกรรม หรือข่มขืนได้สักวันหนึ่ง พวกเขาู้สึกว่าในวันหนึ่งข้างหน้าพวกเขาจะถูก “ทอดสอบ” จากพวกเจ้าถิ่นหรือคนเก่ากว่าจะอยู่ในคุกต่อไปในฐานะผู้แข็งแรงหรือผู้อ่อนแอ ในบรรยากาศของการแข่งขันกันเป็นเจ้าในเรือนจำผู้ชนะจะใช้กำลังข่มขู่ผู้แพ้หรือผู้อ่อนแอกว่า ในขณะที่เจ้าหน้าที่ให้การดูแลไม่ทั่วถึง จึงทำให้ผู้ต้องขังเกิดความวิตกว่าสักวันหนึ่ง เขาจะต้องประสบกับการทำทนาย พวกเขาู้สึกว่าพวกเขาสูญเสียหลักประกันในด้านความปลอดภัยทั้งสิ้น

ความเจ็บปวดที่ผู้ต้องขังได้รับอันเนื่องมาจากการถูกจำกัดในด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้านนั้น มิใช่แต่จะเป็นความเจ็บปวดทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่ความเจ็บปวดที่สำคัญคือ ความกดดันทางจิตใจที่ผู้ต้องขังได้จากการถูกจำกัดดังกล่าว อันเป็นผลทำให้ผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ เบื่อหน่าย เหงา กลัว และเกิดความเครียดในจิตใจ จนทำให้ผู้ต้องขังหาทางออกในการปรับตัว เพื่อที่จะระบายความเจ็บปวดดังกล่าวโดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่างๆ ของเรือนจำ

จากการถูกจำกัดในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความกดดัน ความรู้สึกต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการระบายออก หรือหาทางออก จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปรับตัวของผู้ต้องขัง ซึ่งแนวทางการปรับตัวของผู้ต้องขังแต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับ

บุคลิกลักษณะ นิสัย อารมณ์ พื้นเพเดิม และประสบการณ์ก่อนเข้าเรือนจำของแต่ละคน รวมไปถึงสภาพเรือนจำที่ถูกจองจำเป็นต้นที่จะทำให้ผู้ต้องขังมีการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไป โดยเออร์วินได้เสนอรูปแบบของการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำไว้ 3 รูปแบบ คือ (จารุวรรณ คงยศ, 2551 อ้างใน พัฒนา พัวพัฒนกุล, 2533)

1. ปล่อยเวลาให้ผ่านไปวันๆ

ผู้ต้องขังหลายคนมีทัศนคติว่าประสบการณ์ใช้ชีวิตในเรือนจำ เพียงการหยุดการประกอบอาชีพชั่วคราวของพวกโลกภายนอกเท่านั้น ดังนั้น จึงถือว่าพวกเขาเข้ามาอยู่ในเรือนจำเพื่อ “ฆ่าเวลา” โดยเฉพาะพยายามให้เวลาในเรือนจำผ่านไปอย่างรวดเร็ว และเจ็บปวดน้อยที่สุด แต่ให้ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่จะทำได้ ผู้ต้องขังพวกนี้พยายามหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหายุ่งยากกับผู้อื่นจะหางานทำเพื่อฆ่าเวลาไป ตลอดจนพยายามทำอะไรก็ได้ที่จำเป็นที่จะทำให้สามารถออกไปได้เร็วที่สุด

ในการหลีกเลี่ยงความยุ่งยากนั้น พวกนี้พยายามปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือแบบแผนของคนคุก โดยเฉพาะการยึดถือตามคติที่ว่า “อย่ายุ่งเรื่องของผู้อื่น” ในการ “ฆ่าเวลา” นั้นอาจจะทำได้โดยการทำงานในโรงฝึกงาน การอ่านหนังสือ แต่งหนังสือ เล่นกีฬา งานอดิเรก ดูหนัง ภาพยนตร์ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือสังสรรค์กับเพื่อนฝูง และถ้ามีโอกาสได้เลือก พวกนี้จะเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์ตอบแทนมาก เช่น การทำงานในโรงครัว หรือในโรงอาหารของเจ้าพนักงาน ซึ่งจะได้ทานอาหารมากกว่าผู้อื่นและมีอิสระมากกว่าผู้อื่น นอกจากนี้ถ้าเป็นงานที่มีรายได้ก็จะได้นำไปใช้จ่ายในขณะที่อยู่ในเรือนจำจะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ลำบากในเรือนจำ ไม่ฟุ้งซ่าน และสามารถปรับตัวให้เคยชินกับชีวิตในวันหนึ่งๆที่ผ่านไปด้วยดี พวกนี้จะพยายามทำงานให้ดีเพื่อความสะดวกที่จะได้รับตามมา

วิธีการที่จะทำให้สามารถออกจากเรือนจำไปได้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็โดยการพยายามหลีกเลี่ยงเรื่องยุ่งยาก โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนที่เป็นตัวก่อความยุ่งยาก ซึ่งจะทำให้ถูกลงโทษทางวินัย อันมีผลต่อการพักโทษและลดโทษได้ นอกจากนี้โดยเหตุผลที่ทางเรือนจำหันมาเน้นในด้านแก้ไข จึงต้องพยายามเข้าร่วม “กิจกรรมการแก้ไข” ของทางเรือนจำ เช่น การศึกษาเล่าเรียน การฝึกวิชาชีพ กลุ่มบำบัด การเข้าโบสถ์ โครงการเลิกสุรา และอื่นๆ การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ทำให้คะแนนความประพฤติดีขึ้น ผู้ต้องขังส่วนใหญ่จะเลือกการใช้ชีวิตในเรือนจำแบบของการฆ่าเวลา เช่นนี้

2. คุณคือบ้าน

เป็นผู้ต้องขังอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งขาดการติดต่อกับญาติพี่น้อง และครอบครัวหรือสังคมภายนอก พวกนี้จะพยายามสร้างโลกของพวกเขาขึ้นมาเองในเรือนจำ โดยถือว่าเรือนจำเป็นโลกที่พวกเขาคุ้นเคยมากกว่าโลกภายนอก พวกเขารู้จักวิธีการดำรงชีวิตในเรือนจำได้ดีกว่าสังคมภายนอกและเพื่อนของเขาส่วนใหญ่ก็อยู่ในเรือนจำ พวกเขาเติบโตขึ้นมาจากทัณฑสถานและเรือนจำ ดังนั้น จึงไม่ต้องการที่จะออกไปข้างนอก การออกไปก็เปรียบเสมือนการออกไปพักผ่อนเพื่อที่จะกลับเข้ามาอีกในวันข้างหน้า ผู้ต้องขังประเภทนี้มักได้แก่ ผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติด หรือเป็นผู้ต้องขังที่มีประวัติการต้องโทษหลายครั้ง โดยพฤติกรรมอาชญากรนี้มักได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากสถานดัดสันดาน สถานกักขังอบรมที่เคยมาก่อน

3. เก็บเกี่ยวผลประโยชน์

โดยเหตุที่ในเรือนจำมีกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ประโยชน์ เช่น การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษ และกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ทำให้ผู้ต้องขังบางกลุ่มพยายามที่จะเอาประโยชน์จากโครงการดังกล่าว เพื่อปรับจิตใจของตนให้ดีขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงตนเอง บางคนพยายามเอาชนะความด้อยโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพของตนเอง โดยการเอาประโยชน์จากกิจกรรมของเรือนจำดังกล่าวหรือจากทรัพยากรอื่นๆ ของเรือนจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ พวกนี้จะใช้เวลาในการอ่านหนังสือเป็นส่วนใหญ่ เพื่อตักตวงความรู้ บางคนเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ บางคนเรียนต่อจนถึงชั้นมหาวิทยาลัย “การเก็บเกี่ยวผลประโยชน์” มักเป็นแบบฉบับของผู้ต้องขังที่มาจากชนชั้นสูง พวกนี้จะไม่ถือว่าตนเป็นอาชญากร เพราะพวกนี้ไม่ใช่อาชญากรโดยสันดาน จึงมักไม่เข้าร่วมกลุ่มกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดคดีฉ้อโกงหรือเป็นอาชญากรโดยสันดานอื่นๆ การเก็บเกี่ยวของพวกนี้ไม่ใช่การเข้าร่วมในการฝึกวิชาชีพ เพราะพวกเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นสำหรับพวกเขาแต่จะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมด้านการปรับปรุงจิตใจ เช่น การศึกษาระบบการศึกษา หรือการนั่งสมาธิ นอกจากการเก็บเกี่ยวประโยชน์จากเรือนจำแล้วผู้ต้องขังบางประเภทใช้เวลาในเรือนจำให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเอง โดยการหาประโยชน์กับเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันทุกรูปแบบ เช่น รับจ้างเขียนคำร้อง เขียนจดหมายหรือค้าขายของกินของใช้ที่จำเป็ด้วยระบบเงินผ่อน โดยคิดกำไรมาๆ เป็นต้น

นันทิ จิตสว่าง (2529) ได้กล่าวว่า สังคมของผู้ต้องขังเป็นสังคมที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสังคมภายนอกอยู่หลายประการ ที่สำคัญก็คือสังคมของผู้ต้องขังเป็นสังคมของการถูกจำกัดสิทธิและเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ นอกจากนี้ยังเป็นสังคมที่ถูกตัดความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก จึงทำให้สังคมของผู้ต้องขังเป็นสังคมพิเศษและโดดเดี่ยว ดังนั้นการพิจารณาถึงผลกระทบของการถูกจองจำที่มีต่อผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะลักษณะพิเศษของสังคม

ผู้ต้องขังดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขัง ซึ่งนักทัณฑวิทยาและนักสังคมวิทยาหลายคนเชื่อว่า ผลกระทบดังกล่าวจะนำไปสู่การปรับตัวของผู้ต้องขังในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และแบบพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเวลาต่อมาด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับผู้ต้องขัง เป็นการอธิบายถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องโทษ ซึ่งเป็นบุคคลที่ถูกควบคุมภายใต้ระบบของเรือนจำ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลกลุ่มนี้ ไม่ว่าจะก่อนต้องโทษ อยู่ระหว่างการควบคุม หรือการใช้ชีวิตหลังจากถูกพิพากษาตัดสินคดี ซึ่งทำการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาได้ทำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ต้องขังที่อาจมีความแตกต่างกันตามภูมิหลังชีวิต หรือปัจจัยอื่นๆ ในการสนับสนุนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิต

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

2.1.3.1 ความหมายของโทษประหารชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 โทษประหารชีวิต หมายถึง โทษที่รุนแรงที่สุดซึ่งกฎหมายกำหนดว่า ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้ดำเนินการด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษเสียชีวิต (ความเดิมในมาตรา 19 ถูกยกเลิกโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2546 และให้ใช้ความใหม่แทนที่พิมพ์ไว้)

ศิริประภา รัตต์บุญ (2551) ให้คำจำกัดความว่า โทษประหารชีวิตเป็นโทษสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อมุ่งกระทำต่อชีวิตนักโทษ โทษประหารชีวิต (Death Penalty) ถือเป็นมาตรการลงโทษที่เก่าแก่และรุนแรงที่สุดซึ่งได้มีการบังคับใช้ในหลายประเทศมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว เป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างเด็ดขาด ส่วนวิธีการในการลงโทษประหารชีวิตที่ใช้ในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมแต่ละท้องถิ่นและตามกาลเวลา

ณรงค์ ใจหาญ (2539 : 19) ให้ความหมายของโทษประหารชีวิตไว้ว่าเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุดที่กำหนดไว้ในกฎหมายไทย เพราะเป็นโทษที่มุ่งกระทำต่อชีวิตของนักโทษ

จากคำจำกัดความโทษประหารชีวิต (Death Penalty) สรุปว่าโทษประหารชีวิตเป็นโทษทางอาญาสูงสุด ซึ่งเป็นมาตรการลงโทษที่บังคับใช้ตั้งแต่อดีตมีความเก่าแก่ และมีความรุนแรงที่สุด โดยมีรูปแบบของการลงโทษที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัย หรือสภาวะทางสังคม

2.1.3.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิต

ศิริประภา รัตต์บุญ (2551) ได้ทำการสรุปวัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิต ว่าโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุด มีวัตถุประสงค์เพื่อโต้ตอบอาชญากรรมในลักษณะการสวนกลับ (Getting Back) แต่เพียงอย่างเดียวและไม่หวังผลในการฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมของอาชญากรผู้นั้นให้กลับตัวเป็นคนดี หมายความว่า เป็นการขจัดอาชญากรดังกล่าวให้หมดไปจากสังคมอย่างเด็ดขาด ซึ่งสามารถแยกวัตถุประสงค์ในการลงโทษประหารชีวิตให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

1) เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนต่อตัวผู้กระทำผิด (Retribution) แนวความคิดนี้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า บุคคลจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนโดยปราศจากข้อยกเว้นทุกกรณี ผู้สนับสนุนแนวความคิดนี้ คือ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant, 1994) ได้เสนอแนวความคิดภายใต้หลักปรัชญาที่ว่ามนุษย์สามารถรู้ผิดชอบชั่วดีได้ด้วยตนเอง มนุษย์จึงเลือกที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือกระทำในสิ่งที่ผิดได้ตามพื้นฐานทางศีลธรรมจรรยาของตน เมื่อมนุษย์เลือกที่จะกระทำความผิดโดยเป็นการละเมิดต่อผู้อื่นก็ย่อมได้รับผลตอบแทนจากการกระทำนั้นอย่างสอดคล้องกับความผิด ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับทฤษฎีทดแทนที่ ฌอร์ฌ ฌาเฌน (2539 : 6-18) ได้อธิบายว่าการประหารชีวิตเป็นการกระทำเพื่อทดแทนความรู้สึกของผู้เสียหายที่สูญเสียไป เป็นการลงโทษเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด

2) เพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งหรือป้องปราม (Deterrence) เป็นการลงโทษเพื่อให้อาชญากรอื่นๆ เกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิด แนวความคิดดังกล่าวนี้อาศัยพื้นฐานมาจากปรัชญาสุขนิยม (Hedonistic Philosophy) ที่ว่า มนุษย์ควบคุมพฤติกรรมของตนโดยพิจารณาจากความเพลิดเพลินและความเจ็บปวดที่ตนได้รับหรือจะได้รับ ดังนั้นบุคคลจึงอาศัยการคำนวณเพื่อชั่งใจอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะเลือกหรือเพื่อที่จะเลี่ยงการประพฤติดังกล่าวบางประการ เมื่อบุคคลละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายก็ต้องได้รับโทษซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีป้องกัน (พรชัย ชันตี และคณะ, 2543) ที่มีรากฐานมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม ตามหลักสมมุติฐานเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการลงโทษตามกฎหมายที่ว่า “ ความรุนแรง ความรวดเร็ว และความแน่นอนในการลงโทษนั้นเป็นหัวใจของการป้องกันอาชญากรรม” (Zimring & Hawkins, 1973) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่มีชื่อเสียงของสถาบัน ISSAC ELTRIC ปรากฏข้อเท็จจริงจากข้อมูลการประหารชีวิตและอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1960 พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วทุกๆ

หนึ่งการประหารชีวิตจะยับยั้งการฆ่ากันตายได้ 8 ราย (วารสาร สามโกเศศ, 2544) วัตถุประสงค์ข้อนี้ยังสอดคล้องกับความเห็นของเบคคาเรีย (โสภา ชูพิชัยกุล, 2525 : 42) ที่ว่า การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดจำเป็นต้องลงโทษสถานหนักเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น เปรียบเทียบได้รับการลงโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน

3) เพื่อขจัดอาชญากรบางคนออกไปจากสังคมโดยเด็ดขาด (Banishment) และเพื่อตัดโอกาสไม่ให้เกิดซ้ำกระทำผิดอีก (Incapacitation) แนวความคิดนี้อาศัยพื้นฐานมาจากความคิดของ ราฟาเอล กาโรฟาโล ที่ว่า การลงโทษมีความจำเป็นเพื่อที่จะแก้ไขพฤติกรรมอาชญากรให้ได้ หากการลงโทษไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอาชญากรได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เกิดมาเพื่อประกอบอาชญากรรม (Born Criminals) ซึ่งไม่สามารถปรับตัวให้เลิกกระทำผิดได้อีก จึงควรลงโทษประหารชีวิต ซึ่งอาศัยหลักการจากแนวความคิดของ ซีซาร์ ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso, 1835-1909) จัดอยู่ในกลุ่มนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School of Criminology) ในเรื่องที่ว่า พฤติกรรมอาชญากรรมนั้นเกิดจากความบกพร่องภายในร่างกายและสามารถถ่ายทอดกันได้ โดยมุ่งศึกษาที่ตัวอาชญากรมากกว่าศึกษาปรากฏการณ์ของอาชญากรรมด้วยฐานคติที่ว่า “ ถ้าไม่มีอาชญากรก็ไม่มีอาชญากรรมและการกำหนดโทษทางอาญาก็ย่อมหมดความจำเป็น” (ปุระชัย เปี่ยมสมบุรณ์, 2531)

4) การใช้โทษประหารเพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุม (Control) บุคลากรหรือกลุ่มบุคคลเป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเริ่มจากการที่มนุษย์เริ่มมีความคิดในการที่จะควบคุมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นเพื่อให้มีชีวิตตามความประสงค์ของกลุ่มตนที่มีอำนาจอยู่ในขณะนั้น ขณะเดียวกันก็ประสงค์ที่จะขจัดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ลงรอยกับกลุ่มตนออกไปจากสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการควบคุมที่ง่ายที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะการลงโทษประหารชีวิตถือเป็นมาตรการควบคุมที่รุนแรงที่สุดที่ฝ่ายผู้มีอำนาจในขณะนั้นได้อำนาจเหตุผลเรื่องความชอบธรรมตามอำนาจที่มีและบังคับใช้อำนาจนั้นกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นในลักษณะของคำสั่งที่เด็ดขาดปราศจากข้อโต้แย้ง การบังคับใช้โทษประหารชีวิตตามข้อนี้มักถูกนำมาใช้ในช่วงเวลาที่สังคมนั้นมีการแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มก็จะประกอบไปด้วยผู้คนเป็นจำนวนมาก และมักเป็นการแย่งชิงอำนาจหรือแย่งชิงความเป็นใหญ่ในสังคม (Stephen Schafer, 1976) จนถึงช่วงศตวรรษที่ 20 จึงเกิดแนวความคิดของกลุ่มทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theories) ขึ้น นักทฤษฎีความขัดแย้งที่โด่งดังที่สุด คือ คาร์ล มาร์กซ์ (พรชัย ชันดีและคณะ, 2543) กล่าวว่า รัฐในสังคมนิยม (Capitalist Societies) เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของ

ประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องมือผลิตผลและรัฐต้องเข้ายึดความเป็นเจ้าของนี้ก่อน ก่อนที่จะสามารถเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด

เนื่องจากโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการการลงโทษที่รุนแรงที่สุด มักมีทั้งเสียงคัดค้านและเห็นด้วยเกี่ยวกับการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต บางประเทศก็ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ส่วนบางประเทศก็ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตเพียงแต่เปลี่ยนวิธีการเพื่อลดความทารุณลง แต่ยังคงประสิทธิภาพในการป้องกันสังคมโดยกันผู้ที่เป็นอันตรายต่อสังคมให้ออกไปจากสังคม

2.1.3.3 วิธีการประหารชีวิตในอดีต

วิธีการในการประหารชีวิตในสมัยโบราณมีอยู่หลายวิธี วิธีที่นิยมกันมากในการประหารชีวิตในสมัยโบราณ คือ(นัทธี จิตสว่าง, 2549 : 35-38)

1) กดให้จมน้ำตาย (Drowning) โดยอาจนำใส่ตะกร้าแล้วหย่อนลงไปในน้ำให้จมน้ำลงไปชั่วขณะ แล้วปล่อยให้ขึ้นมามีหายใจแล้วกดลงไปใหม่ ทำเช่นนี้จนกระทั่งขาดใจตาย

2) เอาหินขว้างให้ตาย (Stoning to Death) วิธีนี้ผู้กระทำผิดจะผูกมัดติดอยู่กับหลักแล้วปล่อยให้ประชาชนเอาก้อนหินขว้างจนกระทั่งตาย กลุ่มประเทศตะวันออกกลางใช้กับความผิดฐานเป็นชู้กับลูกเมียของผู้อื่น แม้ในปัจจุบันวิธีประหารแบบนี้ก็ยังมีการใช้อยู่ในประเทศอังกฤษใช้วิธีประหารชีวิตผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์ด้วยการเอาก้อนหินขว้างมา จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 10 จึงได้เลิกไป

3) เอาไฟครอกหรือเผาให้ตาย (Burning) ก็เป็นวิธีที่นิยมกันในสมัยโบราณ ผู้ถูกลงโทษจะถูกมัดกับหลักให้อยู่สูงพ้นพื้นดินแล้วก่อไฟเผาข้างใต้จนกระทั่งผู้นั้นขาดใจตาย การลงโทษชนิดนี้มักจะใช้กับผู้กระทำผิดในทางศาสนาหรือถูกหาว่าเป็นแม่มดเพราะถือว่าเป็นการชั่วช้า จึงต้องให้ไฟเผาให้ความชั่วนั้นหมดไปพร้อมกับชีวิตของผู้ลงโทษ

4) การตัดศีรษะ (Beheading) ก็เป็นวิธีการประหารชีวิตที่ใช้กันมากในสมัยก่อน แต่ในปัจจุบันนี้เลิกกันไปเสียแล้ว เพราะเห็นว่าเป็นการทารุณหวาดเสียวไร้มนุษยธรรมเกินไป การประหารชีวิตโดยวิธีนี้กระทำโดยใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ เช่น บางแห่งให้ดาบขนาดใหญ่และคม เพชฌฆาตจับดาบด้วยมือทั้งคู่ ฟันด้วยกำลังแรง ผู้ถูกตัดศีรษะต้องถูกมัดอยู่กับหลักในท่ายืนโค้งและใช้เชือกผูกคอตั้งให้อยู่ในท่าที่ถนัดสำหรับเพชฌฆาตจะฟัน ของไทยเรานั้นดาบที่ใช้ประหารก็มีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมาก แต่เพชฌฆาตถือดาบและใช้ฟันด้วยมือเดียว ฉะนั้น จึงใช้เพชฌฆาตถึง 2 คนเพื่อฟันซ้ำในกรณีที่คนแรกฟันแล้วศีรษะไม่ขาด แต่ผู้ถูกลงโทษตัดศีรษะของไทยเรานั้นถูกมัดกับ

หลักในทำนั่ง วิธีตัดศีรษะอีกวิธีหนึ่งที่นิยมกันในสมัยกลางก็คือ ให้ผู้ถูกลงโทษนอนพาดเฉียงแล้ว เพชฌฆาตเข้ามาตัดศีรษะโดยใช้ขวานขนาดใหญ่ด้ามยาว

วิธีการประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะที่ใช้เครื่องมือทันสมัยมากที่สุดและมีชื่อเสียงมากที่สุดเห็นจะได้แก่ เครื่องกิโยติน (Guillot) ของฝรั่งเศส ซึ่งมีโครงสูงเป็นราง ให้มีใบมีดรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ซึ่งถูกชักกรอกขึ้นไปไหลตกลงมาตัดคอนักโทษซึ่งถูกมัดตรอกอยู่ข้างใต้แล้ว

5) การแขวนคอ (Hanging) การแขวนคอเป็นวิธีการประหารที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ยังเป็นวิธีที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเทศแถบตะวันออกกลาง มาเลเซีย และสิงคโปร์ จุดเด่นของวิธีการประหารด้วยการแขวนคอก็คือ เป็นวิธีการที่น่าเกรงขาม ทำให้คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวแต่ไม่ทรมาน เนื่องจากผู้ถูกประหารชีวิตเสียชีวิตในทันที นอกจากนี้ยังเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการประหารโดยวิธีอื่น

ขั้นตอนการประหารชีวิตด้วยการแขวนคอนั้น เริ่มต้นจากการนำนักโทษเข้าสู่แดนประหาร เดินขึ้นแท่นประหาร จากนั้นจึงนำถุงคลุมสีดำคลุมศีรษะนักโทษ แล้วคล้องห่วงเชือกที่ศีรษะและเลื่อนปมเชือกให้ตรงกับกระดูกต้นคอ จากนั้นจึงให้เพชฌฆาต 3 คนเข้าประจำที่และกดปุ่มพร้อมๆกัน 3 คน (โดยที่ไม่มีใครรู้ว่าเพชฌฆาตคนใดเป็นคนกดปุ่มประสาท) เมื่อเชือกกระตุกคอนักโทษแท่นรองเท้าหล่นออกโดยอัตโนมัติ จากนั้นจึงนำเอาศพออก

การประหารชีวิตด้วยการแขวนคอในสมัยก่อน นิยมทำในที่เปิดเผยต่อหน้าสาธารณชนเพื่อเป็นการประจานให้เห็นเป็นเยี่ยงอย่าง แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่กระทำในที่ลับเฉพาะไม่เปิดให้สาธารณชนเข้าชม

6) การยิงให้ตาย (Shooting or The Firing Squad) การประหารชีวิตด้วยการยิงเป้าเป็นวิธีการประหารที่นิยมใช้ในหลายประเทศ เนื่องจากเป็นวิธีการประหารที่มีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก กล่าวคือ เมื่อนำผู้ต้องโทษเข้าสู่แท่นประหาร ผูกตา ผูกตัวติดกับหลักประหาร จากนั้นจึงใช้ปืนยิง

การประหารชีวิตด้วยการยิงเป้านิยมใช้ในสมัยนาซีเยอรมัน ในประเทศจีนและประเทศเอเชียอีกหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการตัดศีรษะด้วยดาบมาเป็นการประหารชีวิตด้วยปืน เมื่อมีการใช้กฎหมายอาญา

7) การใช้เก้าอี้ไฟฟ้า (Electrocution) การใช้เก้าอี้ไฟฟ้าเป็นวิธีการประหารที่เริ่มมีการนำมาใช้ในประเทศตะวันตก แทนการประหารด้วยการแขวนคอ วิธีการประหารจะมีห้องประหารที่มีเก้าอี้ที่เดินกระแสไฟฟ้าแรงสูง เมื่อนำผู้ต้องโทษประหารเข้านั่งเก้าอี้แล้ว จะใช้ที่ครอบศีรษะที่มีกระแสไฟฟ้าครอบศีรษะและผูกมือ เท้าและลำตัวด้วยสายหนังให้ติดกับเก้าอี้ เมื่อ

ปล่องกระแสไฟฟ้าผู้ถูกประหารจะเกิดอาการช็อกและดิ้นทุรนทุราย บางครั้งจะมีโลหิตไหล จึงดูเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ต่อมาจึงได้เปลี่ยนมาเป็นการประหารด้วยก๊าซแทน

8) การใช้ก๊าซ (Gas Chamber) การประหารด้วยก๊าซพิษ ได้เข้ามาแทนการประหารด้วยเก้าอี้ไฟฟ้า วิธีการคือการนำผู้ต้องโทษเข้าไปในห้องอบก๊าซผูกติดกับเก้าอี้ จากนั้นนักคุมให้ก๊าซพ่นออกมาในห้องอบก๊าซ ก็จะทำให้ผู้ถูกประหารถึงแก่ความตาย แต่บางครั้งยังไม่ตายสนิททำให้เกิดความยุ่งยากและถือเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย จึงได้มีการคิดวิธีประหารแบบใหม่คือการใช้การฉีดยา

9) การประหารโดยการฉีดยา การประหารโดยการฉีดยาพิษเข้าเส้นนั้น เป็นวิธีการประหารที่ใหม่ล่าสุด และทำให้เกิดการตายได้เฉียบพลัน ทำให้ดูว่ามีมนุษยธรรมมากกว่าวิธีอื่นๆ วิธีการประหารนั้นกระทำในห้องประหารและมัดตัวติดกับเก้าอี้ จากนั้นจึงกดปุ่มให้เข็มฉีดยาเลื่อนมาฉีดโดยอัตโนมัติ

2.1.3.4 การลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายไทย

ประเทศไทยได้นำการลงโทษประหารชีวิตมาใช้เป็นเวลานานแล้ว โดยปรากฏหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าแก่ที่ใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 การลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายไทยจึงมีประวัติและความเป็นมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิตในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็มีความแตกต่างกันด้วย (ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ, 2551: 76) จากหลักฐานทางกฎหมายอันเก่าแก่ และอาจแบ่งช่วงเวลาหรือยุคของกฎหมายออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีแนวคิดเรื่องการลงโทษประหารชีวิตและวิธีการประหารชีวิตที่แตกต่างกัน (ศิริประภา รัตต์บุญ, 2551)กล่าวคือ

ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

กฎหมายตราสามดวง

เป็นกฎหมายที่ใช้ในสมัยอยุธยา ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงชำระแก้ไขใหม่และรวบรวมไว้เมื่อ พ.ศ. 2343 (ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช , 2510) กฎหมายลักษณะอาญานี้กำหนดโทษไว้ 6 สถาน คือ 1) โทษฆ่าให้ตาย 2) โทษจำคุก 3) โทษปรับ

4) โทษทวนหรือโบาย 5) โทษริบทรัพย์สิน 6) โทษทรมนาร่างกาย การประจาน และการตัดอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย สำหรับความผิดโทษฆ่าคนตายนี้เป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุดใช้ในความผิดลักษณะที่มีความรุนแรงหรือกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่นความผิดเกี่ยวกับการเป็นกบฏต่อแผ่นดินหรือต่อพระมหากษัตริย์ ความผิดเกี่ยวกับการลักข้าง ม้า วัว ควายที่เป็นของหลวง ความผิดฐานทำร้ายร่างกายกัน ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และทำร้ายร่างกายกัน เป็นต้น

กฎหมายเต็ยรบาล

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นกฎหมายคล้ายรัฐธรรมนูญ เพราะเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ปกครองกรุงศรีอยุธยาตลอดจนเสถียรภาพและความปลอดภัยของพระองค์ท่านและพระบรมมหาราชวัง ซึ่งได้กำหนดเรื่องการลงโทษบรรดาพระราชวงศ์และลูกหลวง อันแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ราษฎรโดยทั่วไป เป็นอาญาที่กำหนดไว้เป็นพิเศษเพื่อให้สมกับอริยศักดิ์ เช่น ถ้าต้องใส่โซ่ตรวนต้องใช้เครื่องทองสำหรับลูกหลวงเอก เครื่องเงินสำหรับลูกหลวงโท ถ้ากระทำผิดอันกฎหมายบัญญัติให้ต้องโทษหนักถึงสิ้นชีวิตต้องประหารด้วยวิธีใช้ท่อนจันทร์แล้วเอาลงหลุม ดังกำหนดไว้ในกฎหมายเต็ยรบาล บทที่ 175,176

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ได้ใช้กฎหมายตราสามดวงเรื่อยมาจนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำกฎหมายตราสามดวงมาชำระแก้ไขใหม่ และใช้เป็นทางการเรียกว่า “กฎหมายราชบุรี” และในปี พ.ศ. 2440 มีการตรวจและชำระ และร่างขึ้นเป็นประมวลกฎหมายเป็นครั้งแรก ซึ่งประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2451 (ร.ศ.127) โดยโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายลักษณะอาญามี 6 สถาน ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 12 ดังนี้

มาตรา 12 อาญาสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้นท่านได้กำหนดไว้เป็น 6 สถานดังนี้

สถานหนึ่ง ให้ประหารชีวิต

สถานหนึ่ง ให้จำคุก

สถานหนึ่ง ให้ปรับ

สถานหนึ่ง ให้อยู่ภายในเขตอันมีกำหนด

สถานหนึ่ง ให้ริบทรัพย์

สถานที่หนึ่ง ให้เรียกประกันทัณฑ์บน

สำหรับการประหารชีวิตนั้น กฎหมายกำหนดให้เอาไปตัด

ศีรษะดังบัญญัติไว้ในมาตรา 13 ที่ว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต ท่านว่าให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” ส่วนความผิดอันจะลงโทษประหารชีวิตได้ตามกฎหมายนี้ แบ่งตามลักษณะความผิดอันลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นี้ มีดังนี้

1. ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราช

ตระกูล

2. ความผิดฐานประทุษร้ายต่อนายกรัฐมนตรี

3. ความผิดฐานกบฏภายในราชอาณาจักร

4. ความผิดฐานกบฏภายนอกราชอาณาจักร

5. ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ 45

6. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต

7. ความผิดฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้เขาถึงแก่ความตาย

ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2477

(ฉบับที่ 6) ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาวิธีการประหารชีวิต และได้ข้อยุติว่าให้เปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตใหม่จากวิธีฟันคอด้วยดาบเป็นการยิงปืนประหารและได้ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมใหม่เมื่อ พ.ศ. 2477 แก้ไขกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 13 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้มีขึ้นเมื่อ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลฯ รัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำริปรับปรุงกฎหมายอาญาใหม่เพราะ

ตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้ กฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2451 (ร.ศ. 127) เป็นต้นมา บ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปมากจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ขึ้น ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบางส่วน

ตามประมวลกฎหมายอาญา โทษประหารชีวิตใช้เฉพาะความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น โดยอาจแยกให้เห็นได้ชัดเจน พอสรุปได้ดังนี้

1. ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

2. ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง
3. ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม
4. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน
5. ความผิดเกี่ยวกับเพศ
6. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย
7. ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง
8. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
9. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
10. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด

ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

ประมวลกฎหมายอาญาบ้นแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติและแบ่งประเภทของโทษ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 18

มาตรา 18 โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าว ได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกสิบห้าปี

มาตรา 19 ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรซึ่งเป็นการผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 107,108 และ 109

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักรซึ่งเป็นการผิดฐานกบฏ หรือเพื่อให้เอกราชของรัฐเสื่อมเสียไป ตามมาตรา 113, 119,121, 122,124 และ 127 วรรคสอง

ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นการผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตของราชาธิบดี ราชินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศและผู้แทนรัฐต่างประเทศ ตามมาตรา 132

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งเป็นการผิด ตามมาตรา 149

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมซึ่งเป็นการผิดตามมาตรา 201 และ 202

ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ซึ่งเป็นการผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ในเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา 218 และ 224

ความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งเป็นการผิดฐานกระทำอนาจารหรือข่มขืน กระทำชำเราหญิงซึ่งมีใช้ภรรยาของตนโดยขู่เข็ญเป็นเหตุให้ถูกข่มขืนถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 277 ทวิ 277 ตริ และ 280

ความผิดต่อชีวิต ซึ่งเป็นการผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามมาตรา 288 และ 289 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และเสรีภาพ ซึ่งเป็นการผิดฐานทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 313, 339 และ 339 ทวิ

2.1.3.5 การบังคับโทษประหารชีวิต

วิธีการและกระบวนการบังคับโทษประหารชีวิตถูกบัญญัติไว้ทั้งในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ,2551) ดังต่อไปนี้

วิธีการบังคับโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

วิธีการลงโทษประหารชีวิต โดยวิธีฉีดยาหรือสารพิษนี้เป็นวิธีการใหม่ที่นำมาใช้เมื่อปี พ.ศ.2546 ซึ่งก่อนหน้านั้นวิธีการลงโทษประหารชีวิตที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 นั้น คือ “ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย” หรือการนำไปยิงเป้านั่นเอง การแก้ไขวิธีการลงโทษประหารชีวิตนี้ก็เพื่อใช้วิธีที่มีความโหดร้ายน้อยลง ไม่ใช้วิธีการที่ทารุณโหดร้าย

(มาตรา 18 แก้ไขโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2546 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ต. 38 ก วันที่ 20 มิถุนายน 2546)

กระบวนการบังคับโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ก่อนที่จะทำการประหารชีวิต ผู้กระทำผิดที่ต้องระวางโทษประหารชีวิตนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดขั้นตอนต่างๆ ไว้ ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับหลักสากลที่นานาประเทศใช้ปฏิบัติในกรณีดังกล่าว รวมทั้งหลักมนุษยธรรม กล่าวคือ

(1) การอุทธรณ์คำพิพากษา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคสองบัญญัติว่า “ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นนี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน”

จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้ศาลชั้นต้นได้พิสูจน์คำพิพากษาให้ประหารชีวิตของตน โดยการส่งคำพิพากษาประหารชีวิตไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อทำการถ่วงถ่วงคำพิพากษา ตลอดจนจนพยานหลักฐานในสำนวนคดีในเรื่องนั้นๆ ว่ามีความเห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือไม่ หากเห็นด้วยก็จะพิพากษายืน ในกรณีนี้คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ถือว่าเป็นเด็ดขาดและถึงที่สุด แต่หากศาลอุทธรณ์มีความเห็นไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาให้ประหารชีวิตของศาลชั้นต้น ก็มีอำนาจพิพากษาให้กลับ หรือแก้ไขคำพิพากษาให้ประหารชีวิตของศาลชั้นต้น ถือว่าคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ยังไม่ถึงที่สุด และผู้ที่ได้รับความเสียหายจากคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ที่ลงโทษน้อยกว่าศาลชั้นต้นคือ อัยการโจทก์ในคดีย่อมมีสิทธิฎีกาต่อศาลฎีกาให้ทำการพิจารณาพิพากษาอีกครั้งหนึ่งได้ ในขั้นนี้ไม่ว่าศาลฎีกาจะพิพากษาออกมาเป็นเช่นไรก็ตาม

ถือว่าคำพิพากษาของศาลฎีกาเป็นเด็ดขาดและเป็นอันถึงที่สุด ไม่ว่าจะพิพากษายืนตามศาลชั้นต้น หรือพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ก็ตาม

อย่างไรก็ดี แม้ว่าศาลอุทธรณ์จะพิพากษาแก้ไขหรือกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่ให้ประหารชีวิตก็ตาม อัยการโจทก์ก็มีสิทธิที่จะไม่ฎีกาคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ หากเห็นว่า คำพิพากษาและการกำหนดโทษของศาลอุทธรณ์ มีความเหมาะสมและชอบด้วยเหตุผลแห่งคดีแล้ว ในกรณีเช่นนี้ ตามมาตรา 245 วรรคสอง ก็ถือว่า คดียังไม่ถึงที่สุด ซึ่งหมายความว่า ศาลชั้นต้นซึ่งอ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ มีหน้าที่ที่ส่งสำนวนคดีที่ตนเองพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตจำเลยไปยังศาลฎีกา เพื่อพิจารณาพิพากษาชี้ขาดเป็นขั้นสุดท้ายนั่นเอง

(2) คุณสมบัติของจำเลยที่ต้องโทษประหารชีวิต

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเงื่อนไขการลงโทษประหารชีวิตสำหรับบุคคลบางประการ ดังนี้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคสอง บัญญัติว่า “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนคลอดบุตรเสียก่อนแล้ว จึงให้ประหารชีวิต การประหารชีวิต ให้ประหาร ณ ตำบลและเวลาที่เจ้าหน้าที่ในการนั้นจะเห็นสมควร” ทั้งนี้เพราะเหตุที่ว่า ถ้าประหารชีวิตหญิงนั้น ทั้งๆ ที่มีลูกอยู่ในท้อง ก็จะทำให้เด็กที่อยู่ในท้องหญิงต้องตายตามไปด้วย จึงต้องรอให้คลอดบุตรออกมาเสียก่อน

จำเลยได้เกิดวิกลจริตก่อนที่จะถูกประหารชีวิตหรือไม่ ซึ่งถ้าหากจำเลยต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต เกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิตก็ให้รอการประหารชีวิตผู้นั้นไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหายจากอาการวิกลจริต ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา อาจสั่งงดการพิจารณาคดีในชั้นของตนไว้ และจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวจนกว่าจำเลยจะหายวิกลจริตก็ได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 248 ว่า “ถ้าบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิด วิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิต ให้รอการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหาย ขณะทุเลาการประหารชีวิตอยู่นั้นศาลมีอำนาจยก มาตรา 46 วรรค (2) แห่งกฎหมายลักษณะอาญาบังคับถ้าผู้วิกลจริตหายภายหลังปีหนึ่งนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต”

(3) การขอพระราชทานอภัยโทษ

แม้ว่าศาล ไม่ว่าจะเป็ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะได้พิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตจำเลยแล้วก็ตาม แต่จำเลยที่ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตนั้น ก็ยังมีวิธีที่จะทำให้รอดตายเป็นครั้งสุดท้ายอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งวิธีนั้นคือ การถวายเรื่องวกราขอให้พระราชทานอภัย

โทษต่อพระมหากษัตริย์ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคแรก บัญญัติว่า “คดีที่จำเลยต้องประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษาจนกว่าจะได้ปฏิบัติตาม บทบัญญัติในประมวลกฎหมาย นี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้ว” มาตรา 262 กำหนดกระบวนการขอพระราชทานอภัยโทษว่า

ภายใต้บังคับแห่ง มาตรา 247 และ 248 เมื่อคดีถึงที่สุดผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้นั้น ไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันฟังคำพิพากษา เว้นแต่ในกรณีที่มีการถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษตาม มาตรา 261 ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขึ้นไปนั้น แต่ถ้าทรงยกเรื่องราวนั้นเสียก็ให้จัดการประหารชีวิตก่อนกำหนดนี้ได้

เรื่องราวหรือคำแนะนำขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษา ให้ประหารชีวิต ให้ถวายได้แต่ครั้งเดียวเท่านั้น

มาตรา 261 บัญญัติว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าจะควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้”

มาตรา 261 ทวิ บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควร จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษก็ได้ การพระราชทานอภัยโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา”

มาตรา 259 บัญญัติว่า “ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใดๆ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวของ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าจะทูลเกล้าฯ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ จะยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ได้”

มาตรา 260 บัญญัติว่า “ผู้ถวายเรื่องราวซึ่งต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ จะยื่นเรื่องราวต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำได้ เมื่อได้รับเรื่องราวนั้นแล้วให้พัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นเรื่องราว แล้วให้รีบส่งเรื่องราว นั้นไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย”

กระบวนการในการประหารชีวิตนักโทษ นอกจากกรณีหนึ่งกรณีใดที่มีกรรมและนักโทษที่เกิดวิกลจริตดังกล่าวแล้ว นักโทษประหารตามคำพิพากษาถึงที่สุดจะมีเวลามีชีวิตไปอีก

หกสิบวันนับแต่วันฟังคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น ซึ่งเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันแล้ว จึงให้เจ้าหน้าที่นำตัวไปประหารชีวิตได้ เหตุผลที่กฎหมายกำหนดให้เวลาหกสิบวัน ก็เพื่อให้จำเลยซึ่งต้องโทษประหารชีวิตได้มีโอกาสถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระมหากษัตริย์ได้ภายในกำหนดเวลาหกสิบวันนั้น โดยยื่นเรื่องราวต่อพัดตีหรือผู้บัญชาการเรือนจำได้รับเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษแล้ว จะออกไปรับให้นักโทษประหารผู้ยื่นเรื่องราวไว้ แล้วรีบส่งเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษนั้น ไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ต่อไป และหากจำเลยที่ต้องโทษประหารนั้นไม่ยื่นถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษ ก็จะถูกนำตัวไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน แต่ถ้าได้มีการถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษดังกล่าว ก็จะมีผลให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถวายเรื่องราวคำแนะนำขึ้นไปนั้น แต่ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงยกเรื่องราวนั้นเสีย ก็ให้จัดการประหารชีวิตนั้นก่อนกำหนดก็ได้ เรื่องราวหรือคำแนะนำขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ให้ถวายได้แค่ครั้งเดียวเท่านั้น

การขอพระราชทานอภัยโทษประหารชีวิตนี้ แม้จำเลยหรือผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับจำเลย เช่น บิดา มารดา บุตร หรือภรรยา หรือญาติพี่น้องของจำเลย มิได้ถวายขึ้นไป ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นสมควร จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ ขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตก็ได้ การถวายคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเช่นว่านี้ อาจจะทำเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองภายในหรือต่างประเทศ เช่น รัฐบาลต่างประเทศที่จำเลยมีสัญชาติร้องขอให้รัฐบาลไทยขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่คนของตนที่ถูกศาลไทยมีคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ถ้ารัฐบาลไทยเห็นเป็นการสมควรเพื่อสัมพันธไมตรีอันดีกับประเทศนั้นๆ ก็จะทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รับเรื่องราวถวายคำแนะนำขอพระราชทานอภัยโทษต่อองค์พระมหากษัตริย์ต่อไป

ส่วนการขอพระราชทานอภัยโทษ โดยการถวายคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 261 ทวิ (ซึ่งรวมถึงการขอพระราชทานอภัยโทษประหารชีวิตด้วย) จะมีลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์ในทางการเมือง เช่น ในวาระโอกาสที่สำคัญของชาติ ก็จะมีการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นครั้งคราวให้แก่นักโทษทั่วประเทศ เป็นต้น

ในระหว่างกระบวนการดำเนินขั้นตอนประหารชีวิตนั้น นักโทษประหารจะถูกจำคุกไว้ตามหมายจำคุกของศาล ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 74 ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรา 74 ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 73 และมาตรา 185 วรรค 2

เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือประหารชีวิต หรือจะต้องจำคุกแทนค่าปรับให้ศาลออกหมายจำคุกผู้นั้นไว้”

ในขั้นตอนของการประหารชีวิตนักโทษ ให้มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการ ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำในท้องที่ที่ทำการประหาร เป็นประธานกรรมการ เจ้าพนักงานเรือนจำระดับหัวหน้าฝ่าย แพทย์ การประหารชีวิตที่กระทำ ณ เรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี กำหนดให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรีหรือผู้แทน ร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย โดยกรมราชทัณฑ์จัดผู้แทนไปดูแลความเรียบร้อยในการประหารชีวิต

ก่อนวันประหารชีวิต ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ถูกประหาร พร้อมทั้งรับแผ่นลายพิมพ์นิ้วมือของนักโทษที่มีอยู่ในสำนวนและหมายของศาลมาทำการตรวจสอบ การตรวจสอบนั้นให้ตรวจสอบกับแผ่นลายพิมพ์นิ้วมือที่เก็บอยู่ ณ กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามเลขคดีและนามของผู้ต้องโทษ เมื่อตรวจแล้ว รายงานผลการตรวจสอบและส่งแผ่นลายพิมพ์นิ้วมือซึ่งได้จัดการพิมพ์ขึ้นคราวนี้ 1 ฉบับกับแผ่นลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องโทษที่เอาไปจากสำนวนตามหมายของศาล ไปยังคณะกรรมการเรือนจำซึ่งมีหน้าที่ทำการประหาร เพื่อการตรวจสอบคดีตำหนิรูปพรรณ ตามทะเบียนรายตัว ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อมิให้เกิดการผิดพลาดในการประหารชีวิตผิดตัว

เมื่อถึงกำหนดวันประหารชีวิต เจ้าพนักงานเรือนจำจะจัดนิมนต์พระสงฆ์ มาแสดงพระธรรมเทศนาให้แก่นักโทษที่ถูกประหารที่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนนักโทษที่มีได้นับถือศาสนาพุทธ หากมีความปรารถนาจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาก็จะอนุญาตได้ตามสมควร หากนักโทษมีความประสงค์จะทำพิธีกรรมก็จะจัดการทำให้ จัดหาอาหารมื้อสุดท้ายให้นักโทษรับประทานก่อนนำไปประหาร ผู้บัญชาการเรือนจำจะนำคำสั่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์พร้อมด้วยสำเนาคำพิพากษาอ่านให้นักโทษฟัง หลังจากนั้นจึงนำนักโทษประหารไปยังที่ที่จัดเตรียมไว้ ใช้ปืนยิงให้ตายต่อหน้าคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการทำการตรวจนักโทษว่าได้เสียชีวิตแล้วจริง พิมพ์ลายนิ้วมือลงนามรับรองว่าเป็นลายนิ้วมือของนักโทษประหารจริง ส่วนศพของนักโทษ ถ้ามีญาติมารับก็ขออนุญาตให้รับไป แต่ถ้าหากไม่มีญาติมาขอรับ ทางเรือนจำก็จะประกอบพิธีให้

ตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์นั้น เดิมกำหนดให้มีการประหารชีวิตก่อนเวลา 07.00 นาฬิกา แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 เป็นต้นมา ได้เปลี่ยนมาดำเนินการในเวลาเย็น ตั้งแต่เวลา 18.00 นาฬิกา เป็นต้นไป

ขั้นตอนในการประหารชีวิตด้วยการฉีดยา

ขั้นตอนการประหารชีวิตโดยการฉีดยานี้ จะมีขั้นตอนในการประหารชีวิต เช่นเดียวกับการประหารชีวิต โดยวิธีอื่นๆ กล่าวคือ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2553 <http://www.correct.go.th/demo/museum/museum9.html>)ในสหรัฐอเมริกาจะมีการเตรียมจิตใจของผู้ถูกประหารก่อนการประหาร เช่น ก่อนการประหาร 4 วัน นักโทษประหารจะถูกนำตัวจากแดนนักโทษประหารไปสู่ห้องขังพิเศษสำหรับนักโทษประหารโดยเฉพาะ ซึ่งจะถูกเฝ้าดูจากเจ้าหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง จดหมายทุกฉบับจะถูกถ่ายสำเนาให้ ส่วนฉบับจริงจะ เก็บไว้เนื่องจากกลัวว่าจะมียาพิษยาเสพติดหรือยาอื่นๆ เคลือบมา การโทรศัพท์ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชา การเรือนจำ ก่อนในช่วงนี้อาจมีญาติมาเยี่ยมได้

ก่อนการประหาร 2 วัน ผู้บัญชาการจะตรวจตราเพื่อเตรียมอุปกรณ์ในการประหารให้พร้อม รวมทั้ง เตรียมการเกี่ยวกับใบมรณะบัตรและการเคลื่อนย้ายศพ และก่อนการประหารหนึ่งวัน เจ้าหน้าที่ประหารจะ เตรียมอุปกรณ์เข็มฉีดยาและยา และอุปกรณ์สำรองให้พร้อม มีการจัดเตรียมพื้นที่หรือห้องสำหรับผู้สื่อข่าว ที่เข้าไปทำข่าวในเรือนจำ รวมทั้งพยานที่จะเข้าไปสังเกตการณ์ในการประหาร เวลา 18.00 น. เจ้าหน้าที่จะจัดอาหารมื้อสุดท้ายไปให้นักโทษประหารรับประทาน เวลา 22.00 น. ผู้สื่อข่าว และพยานจึงได้รับอนุญาตให้เข้าเรือนจำและได้รับการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ถึง ขั้นตอนการประหาร เวลา 23.30 น. จึงได้เริ่มดำเนินการเพื่อเตรียมการประหาร ซึ่งจะเริ่มเวลาเที่ยงคืนตรง

เมื่อใกล้ถึงเวลาประหาร เจ้าหน้าที่จะนำตัวนักโทษประหารจากห้องขังไปที่ห้องประหาร แต่แทนที่จะ นำนักโทษประหารไปยืนตรงกับหลักประหารก็เปลี่ยนเป็นการให้นอนบนเตียงประหาร ตรึง และผูกด้วยสาย หนึ่ง ทั้งขา ลำตัว และแขนทั้ง 2 ข้าง ซึ่งอยู่ในท่าทางออกทำให้ไม่สามารถดิ้นได้ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดีจะมาติดเครื่องวัดการเต้นของหัวใจเข้ากับตัวนัก โทษเพื่อตรวจสอบการตายหลังการฉีดยา โดยให้กรรมการภายนอกได้เห็น การเต้นของหัวใจ จากนั้นจึงแทง เข็มเข้าเส้นเลือดใหญ่หรือที่หลังมือทั้ง 2 ข้าง ข้างหนึ่งเป็นเข็มที่ใช้จริงอีกข้างหนึ่งเป็นเข็มสำรองในกรณีที่ เข็มแรกมีปัญหา หรือบางกรณีจะแทงเข็มที่แขนเข็มเดียว จากนั้นนำท่อมาต่อเข้าเข็มโยงไปยังเครื่องฉีดยา

เมื่อได้เวลา เจ้าหน้าที่เรือนจำก็จะให้สัตยาบันในการดำเนินการประหารได้ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เวชณ ฆาต 2 คน ซึ่งอยู่ในห้องฉีดยาจะมี 2 ปุ่ม กดคนละปุ่ม แต่จะมีปุ่มเดียวที่ปล่อยยาเข้าร่างดังนั้น เจ้าหน้าที่ทั้ง 2 จึงไม่มีโอกาสทราบได้ว่าใครเป็นผู้กดปุ่มปล่อยยาเข้าเส้น

แต่สำหรับประเทศที่ไม่ใช้เครื่องฉีดยาอัตโนมัติ จะใช้คนฉีดยาด้วยมือ ซึ่งจะมีคนเดียว ฉีดเข้าแขนซ้ายหรือขวา การฉีดไม่ได้ไปยื่นฉีดที่แขน แต่ต่อสายยาง ออกมาและผู้ฉีดจะอยู่หลังมาน

ยาที่ใช้ฉีดจะมี Sodium Penrothal ในสารละลาย 20-25 cc Pancuronium bromide 50 cc และ Pentasium chloride 50 cc ยาดังกล่าว นี้เป็นผลมาจากการวิจัยของ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเท็กซัส ที่จะให้ ผลอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ยาที่ใช้ฉีดไม่ใช่ยาพิษ แต่เป็นยาทั่วไป ซึ่งถ้าให้เกินขนาดก็จะมีผลทำให้ตายได้ โดยจะต้องมีปริมาณที่มากพอสมควรต้องค่อยๆ ปล่อยเข้าไปในเส้นเลือด และใช้ถึง 3 ชนิด ดั่งนั้นที่กล่าว ก็น่าจะนำยานี้ใส่เข็มแล้วไปจิ้มคนทั่วไปนั้น จะไม่เป็นอันตรายใดๆ และหากจะทำให้ผู้อื่น ถึงแก่ความตาย ก็ใช้ยาพิษอื่นๆ จะไม่ยุ่งยากเท่าวิธีดังกล่าวนี้ การฉีดยา เริ่มแรกจะปล่อยยา Sodium chloride เข้าไปให้หลับก่อน จากนั้นจึงปล่อย Pancuronium bromide และ Potassium chloride ตามลำดับ เพื่อให้หัวใจหยุดสูบฉีดโลหิตภายในไม่ถึงนาที เมื่อนักโทษ แสดงอาการแน่นิ่งไป ผู้บัญชาการเรือนจำจะขอให้นายแพทย์ของเรือนจำเข้าตรวจยืนยันการตายของผู้ต้องขัง และประกาศเวลาตายต่อหน้าพยานรวมใช้เวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนนี้ทั้งสิ้นประมาณ 20-30 นาที ผู้แทนจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร จะพิมพ์ลายนิ้วมืออีกครั้ง และเคลื่อนย้ายศพของนักโทษไปห้องเก็บศพต่อไป โดยเก็บไว้ตรวจสอบอีก 1 วัน ตลอดเวลาจะมีการถ่ายรูปและวิดีโอตามขั้นตอนต่างๆ ไว้

สำหรับในประเทศไทยหากมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารมาเป็นการชัตยานั้น ขั้นตอนการประหาร จะแตกต่างจากในสหรัฐเพราะการประหารชีวิตของไทยจะกระทำโดยทันทีที่ได้รับคำสั่ง โดยปกติจะเป็นเวลา เย็น นักโทษประหารจะไม่รู้ตัวล่วงหน้า เมื่อเจ้าหน้าที่เดินเข้าไปในแดนประหารและนำตัวผู้ใดออกมา เมื่อ นั้นจึงจะรู้ตัว และเมื่อผ่านพิธีการด้านการตรวจสอบบุคคล พิธีกรรมทางศาสนาและอื่นๆแล้ว จะถูกนำตัวเข้า สู่แดนประหารซึ่งในขณะนี้แทนที่จะเป็นการนำไปผูกกับหลักประหาร ก็เปลี่ยนเป็นการนำไปสู่เตียงประหาร นั่นเอง ทั้งนี้ การเปลี่ยนจากการประหารชีวิตโดยการยิงเข้ามาเป็นการชัตยานั้น อาจทำได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมมากนัก เพราะสามารถใช้ห้องประหารในเรือนจำกลางบางขวางเช่นเดิมหากกัน จัดหาเตียงและสายหนังรัด และจัดอุปกรณ์เข็มและเครื่องฉีดยาเพิ่มเติม ค่าใช้จ่ายในการประหารแต่ละครั้ง โดยเฉพาะ ค่ายาจะถูกกว่าค่ากระสุนปืน

โทษประหารชีวิต ถือเป็นบทลงโทษสูงสุด รุนแรงตั้งแต่โบราณกาล และเป็นบทลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตัดโอกาสกระทำความผิด โดยมุ่งหวังที่จะขจัดผู้กระทำความผิดออกจาก

สังคม และเป็นการป้องกันสังคมจากการเกิดอาชญากรรมอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งแนวคิดเรื่องโทษประหารชีวิต แสดงให้เห็นถึงลำดับความรุนแรงในการลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธีต่างๆ ข้อบัญญัติความผิดที่ต้องรับโทษประหารชีวิต วิวัฒนาการที่ใช้ในการประหารชีวิต กฎระเบียบ ขั้นตอน กระบวนการในการประหารชีวิต สิ่งเหล่านี้ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ควรทำการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงความ เป็นมา และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต เพื่อที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึง ความคิดของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อการลงโทษประหารชีวิต หรือมุมมองประการหนึ่งที่มีผลต่อ กระบวนการปรับตัว การยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว และกระบวนการปรับตัว

2.1.2.1 การปรับตัว

การปรับตัวเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องประสบอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสังคมมนุษย์นั้นอยู่ภายใต้สภาวะสังคมที่ซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ทั้งด้าน โครงสร้าง รูปแบบองค์ประกอบทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม มนุษย์จำเป็นต้องหาทางออกหรือหา วิธีแก้ปัญหาสาเหตุของการปรับตัวทางสังคมมาจากมนุษย์ เพราะทุกคนมีความปรารถนาที่จะ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม ความปรารถนาดังกล่าวนี้นำให้มนุษย์ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการ จัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในตนเอง และสังคม โดยมีให้ความหมายเรื่อง การปรับตัวดังต่อไปนี้

Logan (1999) ได้กล่าวถึงการปรับตัวทางสังคม หมายถึงความสามารถ ในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมและสิ่งเร้าที่ไม่เหมาะสมกับมนุษย์ การปรับตัวนี้ดำเนินมาตลอดชีวิต ของมนุษย์นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงวันสิ้นสุดชีวิต ความสามารถในการปรับตัวทำให้มนุษย์มีความ แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ยิ่งมีความเจริญเท่าไรการปรับตัวก็ยิ่งมีมากเท่านั้น ในการปรับตัวของ มนุษย์นั้น รวมถึงกลไกทางสังคมซึ่งเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มที่จะ ปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมหรือนิสัย วิธีการดำรงชีวิตหรือทั้งสามอย่าง เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่และ ได้รับการตอบสนองตามที่แต่ละบุคคลต้องการ

P.J.Hettema (1989) กล่าวว่ามนุษย์มีความสามารถและมีลักษณะ แตกต่างกันไป โดยมีความสามารถในการสร้างพฤติกรรมต่างๆ ภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสม ประมวลและจัดแบ่งประเภทของสถานการณ์นั้นๆ และแสดงความคาดหวังของตน ออกมา จากการกำหนดระเบียบและแผนในการแสดงพฤติกรรม ดังนั้น แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มี

ความสามารถเฉพาะในการปรับตัวมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวมาก ความต้องการอยู่รอดในทางสังคมมนุษย์จึงปรับวิธีการเพื่อให้บรรลุ ความต้องการด้วยลักษณะที่แตกต่างกัน การปรับตัวทางสังคมที่ดีจึงขึ้นอยู่กับบุคลากรสามารถแสดงพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับการปะทะสังสรรค์กับบุคคลอื่นๆ โดยสามารถเข้าใจความหมายของพฤติกรรมที่บุคคลเหล่านั้นกระทำ และสามารถแสดงพฤติกรรมตอบสนองตามที่บุคคลเหล่านั้นคาดหวังได้

Hurlock (1978) ได้ให้ความหมายการปรับตัวทางสังคมว่าเป็นความสำเร็จของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มบุคคลต่างๆ ได้ คนที่ปรับตัวได้ดีจะเรียนรู้ทักษะทางสังคม เช่นความสามารถในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นทั้งกลุ่มเพื่อนและคนแปลกหน้า และจะช่วยพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อสังคมด้วย โดยผ่านหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การแสดงออกที่เหมาะสม (overt performance) คือมีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามคาดหวังของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
2. การปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มต่างๆ (adjust to different groups) คือสามารถปฏิบัติตัวเข้ากับบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เป็นผู้ใหญ่กว่า หรือเพื่อนๆ
3. ทัศนคติต่อสังคม (social attitudes) คือมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและต่อบทบาทของตนเองในสังคม
4. ความพึงพอใจในตนเอง (personal satisfaction) คือมีความพึงพอใจในบทบาทของตนเองทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม

พจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน 2549: 198) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคม (social adjustment) คือการที่บุคคลปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ หรือเกิดการแข่งขันกับคนในสังคมจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้ โดยการปรับปรุงไม่ให้เกิดความขัดแย้งจนถึงต้องแตกกลุ่มกัน แม้แต่แต่ละคนอาจจะมีนิสัยใจคอหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

โสภา ชูพิกุลชัย (2528: 140) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึงความสามารถในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ความเป็นอยู่โดยต้องคำนึงถึงความเป็นจริงต่างๆ นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมสมาคมต่างๆ ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง เป็นต้น

สุรางค์ จันท์ธรม (2527: 84) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่แต่ละคนจะมีแบบแผนในการปรับตัวแตกต่าง

กันออกไป เพื่อตอบสนองความต้องการของตน นอกจากนี้จะตอบสนองความต้องการทางร่างกาย แล้วยังตอบสนองความต้องการทางสังคมอีกด้วย ในด้านอารมณ์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อมนุษย์ได้รับในสิ่งที่ตนต้องการแล้ว ความตึงเครียดต่างๆ ก็ผ่อนคลายลงไป

อุทัย หิรัญโต (2526: 3) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับปรุงตัว เพื่อความอยู่รอดของตนเองเพื่อความปลอดภัยและพึงพอใจของตนเอง และผู้อื่น ในทางสังคม-วิทยานั้นการปรับตัวของมนุษย์ หมายถึงการปรับปรุงตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมต่างๆ ทั้งให้มีสัมพันธภาพอันดีกับคนอื่นในสังคม

2.1.2.2 กระบวนการปรับตัว

กระบวนการปรับตัวของมนุษย์นั้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (socialization) ซึ่งเป็นฐานของการสร้างรูปแบบ ประสบการณ์ทางสังคมและอุดมคติของบุคคล เป็นการเตรียมคนเข้าสู่สังคมใหญ่ คนไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกของตัวตน แต่เกิดขึ้นผ่านการปะทะสังสรรค์กับคนอื่น การปรับตัวจึงเกิดขึ้นให้เข้ากับความคิดหวังของคนอื่น และแสดงพฤติกรรมโดยตรงกัน วิธีทางซึ่งพบกับการคาดหวังของคนอื่น (Ferrante, 2003 : 137 อ้างใน กนกวรรณ ทองมาก, 2550 : 42) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางสังคม เป็นการพัฒนาความสามารถของมนุษย์และได้มาซึ่งบุคลิกภาพและเอกลักษณ์ของตน ซึ่งเกิดขึ้นทันทีทันใดหลังจากการดำเนินต่อเนื่องตลอดช่วงอายุ การเรียนรู้ทางสังคมเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรม เป็นเครื่องมือ ซึ่งมนุษย์ใช้ในการประเมินสังคมและช่วยให้ปัจเจกบุคคลปรับตัวต่อปัญหาการดำเนินชีวิต

กระบวนการปรับตัวแบ่งออกได้ 2 อย่างคือ

1. ระดับของกระบวนการปรับตัว เป็นกระบวนการปรับตัวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล แบ่งออกได้ 2 ระดับคือ

1.1 การปรับตัวที่เราปรับตัว สามารถกระทำได้ 2 ทาง

1.1.1 โดยการเพิ่มความพยายามให้มากขึ้น เพื่อเอาชนะอุปสรรคหรือความยุ่งยากต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วาง

1.1.2 โดยการเปลี่ยนเป้าหมายที่ตั้งไว้หากว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้สูงเกินไป หรือเป้าหมายที่บุคคลนั้นทราบหรือตระหนักว่า เขาไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายนั้นได้ เขาก็จะเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

1.2 การปรับตัวที่กระทำไปโดยไม่รู้ตัว อาจกล่าวได้ว่าเป็นทางออกอย่างหนึ่งของบุคคลเมื่อเกิดความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ หรือเมื่อเผชิญปัญหาแล้วแก้ไขปัญหานั้นไม่ได้ เขาก็จะหาทางออกด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งซึ่งกลวิธีในการปรับตัวในลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่า “กลไกทางจิต” (Mental Mechanism) หรือ “กลไกการป้องกันตัว” (Self – Defense Mechanism) การใช้กลไกดังกล่าวเพื่อรักษาหรือคุ้มครอง หน้า หรือศักดิ์ศรีของตนเอง หรือเพื่อป้องกันตนเองไม่ให้เกิดความวิตกกังวลเพื่อความสบายใจของตน

2. ลักษณะของกระบวนการปรับตัว แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 การปรับตัวที่สมบรูณ์เป็นการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ แล้วสามารถแก้ปัญหาได้แล้วทำให้ตนเองเกิดความสบายใจไม่มีข้อข้องใจหมองใจเหลืออยู่เลย

2.2 การปรับตัวที่ไม่สมบรูณ์เป็นการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคแล้วไม่สามารถแก้ปัญหานั้นๆ ได้ แต่เขาก็มีวิธีจะทำให้ความเครียดภายในจิตใจหรือความกระวนกระวายลดลงได้บ้าง แต่ร่องรอยของความไม่สบายใจยังคงมีอยู่ การปรับตัวแบบนี้จึงเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบรูณ์และการปรับตัวแบบนี้จะอาศัยกลไกทางจิตหรือกลไกป้องกันตน

สรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึงกระบวนการ หรือวิธีการที่มนุษย์ในสังคมพยายามหาวิถีทางเพื่อพยายามแก้ไขกับปัญหา โดยอาศัยประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวมาเป็นส่วนช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มหรือระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งเมื่อพยายามที่จะปรับตัวประสานให้เข้ากันได้ดี จะทำให้บุคคลนั้นสามารถดำเนินชีวิตต่อไปในสังคม รวมทั้งคนรอบข้างอย่างมีความสุขได้ เนื่องจากการปรับตัวของมนุษย์เกิดขึ้นจากการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (social interaction) เพื่อเป็นการตอบสนองประโยชน์และความต้องการซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเกี่ยวข้องสัมพันธ์และเกิดความรู้สึกผูกพันที่จะเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันไว้ (พิทยา สายหู, 2544) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญมากสำหรับมนุษย์ ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งชรา คนที่ปรับตัวได้ดีก็จะมีสุขดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ถ้าปรับตัวไม่ดีก็เกิดปัญหาต่างๆ แก่ตนเองและผู้อื่นเช่นเดียวกัน ซึ่งแนวคิดเรื่องการปรับตัว และกระบวนการปรับตัว จะนำมาใช้เป็นกรอบ หรือแนวทางในการศึกษา พิจารณาและอธิบายข้อมูลที่ปรากฏได้อย่างชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน

2.1.3 ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Theory of differential association)

ในปี ค.ศ. 1955 Edwin H. Sutherland (สุดสงวน สุธีสร, 2541) กล่าวว่า อัตราส่วนของการกระทำผิดมากน้อยเพียงใดนั้น เป็นผลมาจากลักษณะของการคบค้าสมาคมระหว่างบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่ม การที่บุคคลคบหาสมาคมกันในกลุ่ม ทำให้บุคคลรับเอาค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาถือปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่กระทำผิดหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของการติดต่อสัมพันธ์ ความถี่ ช่วงเวลา และความเข้มข้นในการสมาคมของแก๊งค์วัยรุ่นเป็นตัวแปรสำคัญในการส่งผลต่อการกระทำผิด หมายความว่า ถ้าวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดถี่หรือบ่อย ๆ และอยู่ในช่วงเวลานาน โอกาสที่วัยรุ่นนี้จะกระทำผิดไปด้วยก็มีมาก นอกจากนี้ถ้าวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดในช่วงต้น ๆ ของชีวิต พฤติกรรมการกระทำผิดจะเกิดขึ้นและติดตัวไปตลอดชีวิต ในด้านความเข้มข้นหมายถึง แหล่งที่เป็นแบบแผนของการกระทำผิดเป็นที่ยกย่องมากน้อยเพียงใดต่อวัยรุ่นและวัยรุ่นมีปฏิกิริยาทางอารมณ์สัมพันธ์กับการสมาคมเพียงไร ถ้าเข้มข้นมากโอกาสที่เด็กจะยอมรับและปฏิบัติตามแบบแผนก็เกิดขึ้นได้มาก

Sutherland ได้อธิบายพฤติกรรมอาชญากรว่าสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่น ๆ ได้ โดยขบวนการดังต่อไปนี้

(1) พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม มิใช่การถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ แต่เกิดจากรีเรียนรู้และฝึกอบรม โดยเหตุนี้บุคคลที่มีได้รับการฝึกอบรมให้ประกอบอาชญากรรมจะไม่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร

(2) พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรม สามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลอื่น โดยขบวนการติดต่อ ขบวนการติดต่อดังกล่าวนี้ เป็นได้ทั้งการอบรมสั่งสอน ได้พบเห็นหรือรับรู้จากคำบอกเล่าสืบต่อกันมา รวมทั้งการเลียนแบบจากวิธีการต่าง ๆ

(3) หลักการสำคัญของการเรียนรู้พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดจากการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดภายในกลุ่มปฐมภูมิ ในประเด็นนี้ Sutherland ให้ความเห็นว่า การติดต่อโดยผิวเผินหรือเป็นการพบปะชั่วคราว รวมตลอดถึงการได้พบเห็นจากหนังสือพิมพ์หรือภาพยนตร์อย่างฉาบฉวย ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญของการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร

(4) เมื่อมีการเรียนรู้พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากร การเรียนรู้จะประกอบด้วย

ก. วิธีที่จะประกอบอาชญากรรม ซึ่งอาจจะมีความยากง่ายแตกต่างกันออกไป

ข. แรงแบบจิตใจ แรงขับเคลื่อนภายใน ความมุ่งหมายและทัศนคติ

(5) การเรียนรู้จากการกำหนดความหมายว่า กฎหมายของบ้านเมืองเป็นสิ่งที่พึงเคารพและปฏิบัติตามหรือเป็นสิ่งที่น่าละเมียด ทั้งนี้เพราะในบางสังคม สมาชิกจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักเคารพในกฎหมายของบ้านเมือง แต่ในกลุ่มนอกกฎหมาย หรือคิดว่าตนเองอยู่นอกกฎหมายย่อมถือว่า การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นค่านิยมที่จะได้รับการยกย่อง

(6) คนเราจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดก็ต่อเมื่อการแปลความหมายว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่น่าละเมียดมากกว่า การแปลความหมายว่า กฎหมายเป็นสิ่งที่น่าเคารพปฏิบัติตาม

(7) การคบค้าสมาคมที่ต่างแบบกัน อาจจะแตกต่างกันในด้านความถี่ระยะเวลา การเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง และความเข้มข้น ซึ่งความหมายว่าถ้าใครเรียนรู้หรือคบค้าสมาคมกับแบบความประพฤติไม่ดี มาตั้งแต่เยาว์วัยเป็นเวลานานอย่างสม่ำเสมอและอย่างจริงจัง ย่อมจะกลายเป็นอาชญากรได้อย่างไม่ต้องสงสัย

(8) ขบวนการของการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรสัมพันธ์กับแบบของอาชญากรรมและแบบที่ต่อต้านอาชญากรรม ซึ่งเกี่ยวกับกลไกของการเรียนรู้ในทางอื่นๆ ด้วย

ขบวนการนี้ได้อธิบายว่า การเรียนรู้พฤติกรรมทางอาชญากรไม่จำกัดอยู่เพียงขบวนการลอกเลียนแบบเท่านั้น บุคคลที่ถูกปล่อยลงหรือชักชวน ก็อาจจะเรียนรู้พฤติกรรมทางอาชญากรได้ โดยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้น ๆ ที่ซึ่งไม่ใช่การเลียนแบบ

(9) ขณะพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากร เป็นการแสดงออกถึงความต้องการโดยทั่วไปและค่านิยม ไม่อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรนั้น เกิดจากความต้องการและค่านิยมดังกล่าว ทั้งนี้ เพราะพฤติกรรมปกติก็เป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมอย่างเดียวกัน

Sutherland ได้ชี้ให้เห็นว่า พวกที่กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทำไปเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน และกรรมกรที่ทำงานด้วยความสุจริตก็เพื่อต้องการทรัพย์สินเช่นเดียวกัน เงินหรือทรัพย์สินย่อมหมายถึงความมั่นคงในฐานะ ซึ่งเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งในสังคมและเป็นความต้องการ จึงไม่สามารถนำมาอธิบายว่าเป็นสาเหตุของอาชญากรรมได้ (สุดสงวน สุธีสร, 2541: 65)

ทฤษฎีของ Sutherland อาจสรุปสั้น ๆ ได้ว่า คนกระทำความผิดเพราะการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากผู้ที่มีทัศนคติเช่นเดียวกัน จนเรียนรู้มองเห็นสิ่งผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้เรียนรู้ในเรื่องเทคนิค แรงจูงใจ ตัดสินหา วิถีหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง และทัศนคติต่าง ๆ ในการกระทำความผิด (อัณณพ ชูบำรุง, 2527: 99)

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ให้ความสนใจกับการเรียนรู้ของบุคคลว่ามี ส่วนในการกระทำผิด โดยนำเสนอว่าพฤติกรรมอาชญากรหรือการกระทำผิดไม่ได้มีสาเหตุโดยตรง มาจากพันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม หากแต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ พฤติกรรม อาชญากรหรือการกระทำผิดจากบุคคลใกล้ชิด โดยการติดต่อสื่อสารไม่ว่าทางวาจา ลักษณะ ทำทาง ในขณะที่พฤติกรรมการกระทำผิด เป็นการแสดงออกของความต้อการหรือค่านิยมทั่ว ๆ ไป แต่พฤติกรรมการกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้อการหรือค่านิยมโดยทั่วไป เพราะ พฤติกรรมปกติก็แสดงออกถึงความต้อการและค่านิยมอย่างเดียวกัน เช่น โจรต้อการเงินจึงขโมย เงิน แต่กรรมกรที่ซื่อสัตย์ทำงานก็เพราะต้อการเงินเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ความ ต้อการเงินทำให้คนเป็นโจร เพราะกรรมกรต้อการเงินเหมือนกันแต่ก็ไม่ใช่โจร

จากหลักทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายได้ว่า พฤติกรรมของนักโทษ ประหารชีวิตนั้นเกิดจากการเรียนรู้ โดยทฤษฎีดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า อาชญากรรมเป็นผลของการ คบหาสมาคมระหว่างบุคคล หรือบุคคลนั้นสัมผัสกับรูปแบบของอาชญากรรมหรือการกระทำผิด (Criminal Pattern) อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องก็จะทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสในการกระทำผิด ความ เพิ่มขึ้น

2.1.4 ทฤษฎีการโยนความผิด (Techniques of Neutralization Theory)

เดวิด แมตซา และเกรซซัม ซีเกส เชื่อว่าคนที่ทำผิดมีเทคนิคในการอธิบาย การกระทำของเขา โดยโยนความรับผิดชอบต่อการกระทำให้กับคนอื่น ทำให้การกระทำของเขานั้น ถูกต้อและมีเหตุผล การคิดเช่นนั้นปรากฏอยู่ในวิธีการกระทำผิดของคนอื่น ทำให้การกระทำของ เขานั้นถูกต้อและมีเหตุผล การคิดเช่นนั้นปรากฏอยู่ในวิธีการกระทำผิดของคนในสังคมอย่างมาก เทคนิคในการโยนความรับผิดชอบ ได้แก่

1. การปฏิเสธความรับผิดชอบว่าไม่ใช่ของตัวเอง
2. การปฏิเสธความเสียหายที่เกิดกับเหยื่อหรือผู้เสียหายแม้จะมีหลักฐานก็ตาม
3. การปฏิเสธว่าไม่มีใครตกเป็นเหยื่อ หรือผู้เสียหายโดยดูจากเหตุการณ์แล้ว
4. การปฏิเสธความผิดของตนเองและประณามผู้ที่ประณามตน
5. การกระทำผิดที่ต้อทำเพราะเป็นการทำเพื่อกลุ่ม แก๊งค์ เพื่อน ไม่ใช่เพื่อ

ตนเอง

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้ให้เหตุผลของการกระทำผิด ซึ่งเป็นวิธีคิดเข้าข้างตัวเอง
นั่นเอง (สุดสงวน สุธีสร, 2547)

จากทฤษฎีนี้สามารถนำไปอธิบายถึงสาเหตุของการกระทำผิดของนักโทษ
ประหารชีวิตได้ ว่าเพราะเหตุใดพวกเขาถึงไม่ยอมรับว่าได้กระทำผิด

2.1.5 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychodynamic Theories)

ฟรอยด์ (Freud) (สุพัตรา สุภาพ, 2546 : 56-57) มีแนวคิดว่ามีมนุษย์มี
สัญชาตญาณสองชนิดในตนเองมาตั้งแต่กำเนิด ได้แก่ สัญชาตญาณแห่งชีวิต (Eros) ซึ่งเป็น
สัญชาตญาณที่ต้องการมีชีวิตอยู่ ผลักดันให้มนุษย์แสดงออกมาเป็นความรักและกามารมณ์และ
สัญชาตญาณแห่งความตาย (Thanatos) เป็นสัญชาตญาณที่คนเราต้องการจะตาย ซึ่งนำไปสู่ความ
ก้าวร้าว และสิ่งมีชีวิตทุกอย่างมีแรงผลักดันในตัวที่จะทำลายชีวิตกลับไปสู่สภาพไร้ชีวิต เขาเชื่อว่า
พลังความก้าวร้าวของคนเราจะสั่งสมและต้องถูกปลดปล่อยออกมาไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จะเห็นได้
ว่า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะก้าวร้าวมาตั้งแต่เกิด และความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ซึ่ง
สัญชาตญาณเป็นส่วนของอิด (ID) ซึ่งเป็นความต้องการของร่างกายมนุษย์โดยธรรมชาติ ความ
ก้าวร้าวจัดเป็นประเภทเดียวกับความต้องการทางเพศ ต้องมีการระบายออกไม่ว่าจะเป็นทางตรง
หรือทางอ้อมก็ตาม ซึ่งการระบายออกนี้อาจเป็นไปในรูปแบบที่สังคมยอมรับ หรือ ในทางที่สังคม
ไม่ยอมรับก็ได้ ซึ่งรากฐานของแนวคิดนี้เชื่อว่าความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณแห่งความตาย
(Death Instinct) ซึ่งจะระบายออกโดยการมุ่งร้ายคนอื่น หรือต่อตนเองก็ได้

ฟรอยด์ (Freud) (อ้างในสุพัตรา สุภาพ, 2546 : 56-57) ได้แบ่งตัวตนออกเป็น 3
ส่วน คือ

1. Id เป็นพลังดั้งเดิม เป็นพื้นฐานซึ่งถูกผลักดันโดยความต้องการทางเพศและ
แรงกระตุ้นที่รุนแรงเป็นพลังอยู่เบื้องหลังการเจริญเติบโตของมนุษย์ เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิด
บุคลิกภาพของมนุษย์ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดทางกรรมพันธุ์ เป็นแหล่งพลังงานที่ยิ่งใหญ่ที่คอย
กระตุ้น Ego และ Superego

2. Ego เป็นส่วนที่มีเหตุผลหรือตัวประสานระหว่าง Id กับ Superego ที่คอย
ควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ หรือความเป็นตัวตนของบุคคล เป็นส่วนของจิตที่ประกอบไปด้วย ความรู้
ความจำ ความคิด และเป็นส่วนที่สามารถคาดคะเน หรือวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้ อันเป็นศูนย์กลาง
ของบุคลิกภาพและการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

3. Superego เป็นส่วนที่เกี่ยวกับคุณธรรม ระเบียบ ประเพณี กฎเกณฑ์ กฎข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งบุคคลได้รับการขัดเกลาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เรียกได้ว่าเป็นความรู้สึกใฝ่สูงที่จะพิจารณาว่า อะไรถูก อะไรผิด ดีหรือไม่ดี ควรทำหรือไม่ควรทำ เป็นตัวกวดความต้องการที่ไม่ดีงามหรือที่สังคมไม่ต้องการ ซึ่ง Freud ถือว่า Superego เป็นผลผลิตจากสังคม นอกจากนี้ فروยด์ ได้อธิบายถึงการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางเพศ (Stage of Psychosexual Development) ไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นปาก (Oral Stage) จะเริ่มตั้งแต่อายุ 1 ขวบ ไปจนถึง 1 ขวบครึ่ง ซึ่งทารกในวัยนี้จะใช้ปาก เช่น การดูด เคี้ยว กัด เล่นด้วยเสียง ผู้ที่มีพัฒนาการขั้นนี้ไม่สมบูรณ์ เมื่อโตขึ้นก็ยังคงชอบแสวงหาความสุขด้วยปาก เช่น เป็นคนทานจุบจิบ ชอบพูด เคี้ยวหมากฝรั่ง ชอบนิทาน เป็นต้น ในทัศนะของผู้เขียนมองว่า ในปัจจุบันจะเห็นได้จากการที่พ่อแม่ห้ามทุกครั้งที่เด็กเอานิ้วเข้าปากเพื่ออมหรือดูดนิ้ว

2. ขั้นทวาร (Anal Stage) จะเริ่มตั้งแต่ 1 ขวบครึ่งไปจนถึง 3 ขวบ ในขั้นนี้เด็กจะให้ความสนใจในเรื่องของการขับถ่ายมาก ซึ่งถือว่าเป็นความสุขของตนเอง การฝึกให้เด็กขับถ่ายให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่นั้น เป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ควรจะเข้มงวดกับเด็กมากเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่มีความเป็นอิสระ ซึ่งเมื่อโตขึ้นถ้าเด็กได้รับการพัฒนาไม่สมบูรณ์ก็อาจจะทำให้เด็ก เป็นมีความเจ้าระเบียบมาก จู้จี้ พิถีพิถัน รักความสะอาดเป็นชีวิตจิตใจ เป็นต้น

3. ขั้นอวัยวะเพศตอนต้น (Phallic Stage) เริ่มตั้งแต่อายุ 3-5 ขวบ ในขั้นนี้เด็กจะมีความพึงพอใจในการจับต้องอวัยวะเพศ เด็กจะจับต้องอวัยวะเพศของตน ในขั้นนี้พ่อแม่ส่วนใหญ่ มักจะตกใจ และห้ามเด็กเล่นอวัยวะเพศของตนเองอยู่เสมอ ถ้าเล่นเมื่อไหร่ก็จะมีอาการตีมือ แต่หาว่าไม่ว่า การเล่นอวัยวะเพศของตนเองจะทำให้เด็กรู้ถึงเพศของตนเองอย่างลึกซึ้งว่าตนเป็นหญิงหรือชาย ถ้าเป็นเด็กชายจะมีความสนใจในเพศตรงข้ามก็คือ ดิดแม่ แต่ถ้าเป็นเด็กหญิงจะมีความสนใจในเพศตรงข้ามคือ ดิดพ่อ ไม่อยากให้ใครแย่งความรักไปหรือเรียกว่าพลัง Libido ได้เคลื่อนย้ายไปอยู่ที่พ่อกับแม่ ดังนั้น เมื่อเห็นพ่อ และแม่ รักกัน เด็กก็จะเกิดการต่อต้าน แต่ไม่สามารถทำอะไรได้ สิ่งที่เด็กทำได้คือเลียนแบบ ซึ่งเด็กผู้หญิงก็จะเลียนแบบพ่อ เด็กผู้ชายก็จะเลียนแบบแม่ เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่รัก เด็กในระยะนี้จะเริ่มพัฒนาความก้าวร้าว อยากเป็นตัวของตัวเอง และเริ่มแสวงหาอัตลักษณ์แห่งตน

4. ขั้นแสวงหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว (Latency Stage) จะอยู่ในช่วงอายุ 6 - 11 ขวบ ในขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้กับสังคมภายนอกสภาพแวดล้อม เด็กจะแสวงหาความ

พึงพอใจจากการติดต่อกับผู้คนรอบข้างและเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งในวัยนี้จะคบเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่าเพื่อนต่างเพศ

5. ขั้นแสวงหาความสุขจากแรงกระตุ้นของทุติยภูมิเพศ (Genital Stage) จะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 12-20 ปี ในวัยนี้เด็กเข้าสู่วัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เช่น เด็กชายมีน้ำอสุจิ เด็กหญิงมีฤดู ผลิตรังไข่เพื่อสืบพันธุ์ ในระยะนี้เด็กจะมีความสนใจเพศตรงข้าม ในระยะนี้จะสังเกตเห็นได้ชัดว่าเด็กคนใดแสดงบทบาททางเพศของตนเองผิดปกติ

จากทฤษฎีนี้สามารถนำไปวิเคราะห์เกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลกระทำผิดมักจะเป็นเพราะมีการแสดงสัญชาตญาณแห่งความตายออกมา จึงมีพฤติกรรมก้าวร้าว สาเหตุการกระทำผิดอาจจะมาจากสัญชาตญาณนี้ก็ได้ และสามารถนำมาวิเคราะห์การปรับตัวและการยอมรับโทษของผู้ต้องโทษประหารชีวิตว่าพลังใดที่สามารถทำให้พวกเขาปรับตัวและยอมรับโทษได้

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต : ศึกษากรณีกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต เป็นการศึกษาในประเด็นหลัก ดังนี้

2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลพื้นฐานทัณฑสถานหญิงกลาง

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบริบทของเรือนจำที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัว และความคิดต่อความตายของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งแรกที่จะต้องมีการศึกษาและความทำความเข้าใจกับสถานที่ที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิงดำเนินชีวิตประจำวัน คือทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ โดยจะได้นำเสนอรายละเอียดของสถานเพื่อนำไปวิเคราะห์ให้เห็นถึงการส่งผลต่อกระบวนการปรับตัว และความคิดต่อความตายต่อไป

ทัณฑสถานหญิงกลาง เดิมเป็นส่วนหนึ่งของเรือนจำคลองเปรม ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลสำราญราษฎร์ อำเภอพระนคร กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2506 กรมราชทัณฑ์ได้แบ่งส่วนราชการใหม่ โดยแยกทัณฑสถานหญิงเป็นเอกเทศให้ชื่อว่า ทัณฑสถานหญิงพระนคร เมื่อวันที่ 15

มิถุนายน 2515 ได้ย้ายผู้ต้องขังหญิงมาคุมขังยังที่ตั้งปัจจุบัน เลขที่ 33/3 ถนนงามวงศ์วาน ตำบลลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินงานด้านการควบคุมงานและพัฒนาพฤตินิสัย และเปลี่ยนชื่อเป็น “ทัณฑสถานหญิง” ในปัจจุบันใช้ชื่อว่า “ทัณฑสถานหญิงกลาง” ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2538 โดยเพิ่มภารกิจด้านการให้คำปรึกษา และพัฒนาผู้ต้องขังหญิง เพื่อศึกษาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ มีพื้นที่ภายในจำนวน 17 ไร่ 98 ตารางวา

วิสัยทัศน์ (Vision)

ทัณฑสถานหญิงกลางเป็นต้นแบบในการพัฒนางานด้านการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังหญิง และมุ่งพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะในการบริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

พันธกิจ (Mission)

- ควบคุมผู้ต้องขังด้วยความเป็นมืออาชีพ
- แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศ

คติพจน์ (Motto)

ควบคุมด้วยใจ แก้ไขด้วยเมตตา มุ่งพัฒนาสู่สากล

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ทัณฑสถานหญิงกลางจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

- การควบคุมผู้ต้องขังหญิง ให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลมีอำนาจการควบคุมตั้งแต่ระหว่างสอบสวนถึงประหารชีวิต เป็นทัณฑสถานหญิงที่มีระดับความมั่นคงสูงสุด โดยรับผู้กระทำผิดจากศาลต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และผู้ต้องขังหญิงที่มีกำหนดโทษสูงเกินอำนาจการควบคุมของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ

- การแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัย เพื่อคืนคนดี สู่อสังคมน โดยจัดกิจกรรมในด้านการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ การจัดให้ทำงาน การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สามารถดำรงตนอย่างมีคุณภาพในสังคมเพื่อเปลี่ยนภาวะเป็นพลเมือง

- การให้สิทธิประโยชน์ ในด้านต่างๆ เช่นการยื่นเรื่องรางวัลองค์กร การเลื่อนชั้น การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษและอื่นๆ

อาคารสถานที่

ที่ทำการทัณฑสถานหญิงกลาง มีจำนวน 2 ส่วน โดยแต่ละหลังจะให้บริการที่แตกต่างกัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

อาคารสถานที่ส่วนที่ 1

1. เรือนผู้ต้องขัง 5 หลัง แบ่งเป็น

1.1 เรือนนอนบัวกรูณา

- ชั้นล่าง ใช้เป็นสถานที่บริบาลทารก และที่ทำการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง
- ชั้นบน ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังแม่ลูกอ่อน เด็กติดผู้ต้องขัง

1.2 เรือนนอนเพทาย

- ชั้นล่าง ใช้เป็นที่ออกกำลังกายของผู้ต้องขัง
- ชั้นบน ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

1.3 เรือนนอนไพฑูรย์

- ชั้นล่าง ใช้เป็นห้องสมุด และสถานที่ฝึกวิชาชีพ ศิลปะประดิษฐ์
- ชั้นบน ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีตามโครงการที่นอนพิเศษ ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างอุทธรณ์ - ฎีกา และผู้ต้องขังกองนอก
- ชั้นสาม ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 5 ปี

1.4 เรือนนอนบุษราคัม

- ชั้นล่าง ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังสูงอายุที่กำหนดโทษสูง

- ชั้นบน ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่กำหนดโทษสูงคดียาเสพติด และคดีอื่นๆ

1.5 เรือนนอนไพลิน

- ชั้นล่าง ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังสูงอายุและผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่กำหนดโทษต่ำกว่า 10 ปี
- ชั้นบน ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังวัยสาว

2. โรงงานฝักวิชาชีพ 4 โรงงาน ใช้ฝักวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า

3. โรงเลี้ยง – โรงอบรม จำนวน 1 หลัง สำหรับผู้ต้องขังรับประทาน

อาหาร ส่วนหนึ่งใช้ในการฝักวิชาชีพสังประดิษฐ์

4. สุทกรรม เป็นสถานที่สำหรับเตรียมอาหารให้ผู้ต้องขัง

5. ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังและฝักวิชาชีพโภชนาการ

- ชั้นล่าง แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง

จัดบริการอาหาร และจำหน่ายเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่

ผู้ต้องขัง อีกส่วนหนึ่งเป็นที่ฝักวิชาชีพโภชนาการ ปปรุง

อาหารไปจำหน่ายที่ร้านอาหารชวนชมอาเขต และ

ร้านค้าหน้าทัณฑสถาน

- ชั้นบน ใช้เป็นโรงพัสดุ

6. โรงเรียน แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

6.1 สถานที่จัดการเรียนการสอนทั้งสายสามัญ สายอาชีพ และ

6.2 สถานที่ฝักวิชาชีพเสริมสวย

7. สถานพยาบาล บรรจุผู้ต้องขัง 36 เตียง

8. โรงงานซักกรีด สำหรับฝักวิชาชีพซักกรีดเสื้อผ้า

9. ที่ทำการงานปกครองและที่พักเวรรักษาการณ์เจ้าพนักงาน

- ชั้นล่าง เป็นห้องทำงานของผู้อำนวยการทัณฑสถานหญิงกลาง

และใช้เป็นที่รับรองแขกที่เข้าเยี่ยมชมทัณฑสถานหญิง-

กลาง

- ชั้นบน เป็นที่พักของเจ้าพนักงานซึ่งเข้าเวรรักษาการณ์ภายใน
 ทักษสถานในเวลากลางวัน

10. ที่ทำการฝ่ายปกครองและรักษาการณ์ โดยเป็นศูนย์รวมและสั่งการ
 ของฝ่ายปกครอง และรักษาการณ์

11. ที่พักญาติผู้ต้องขัง แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งใช้เป็นที่พักญาติและ
 จำหน่ายสินค้าของร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง อีกส่วนใช้เป็นที่จำหน่ายอาหารแก่เจ้าหน้าที่และ
 บุคคลทั่วไป

12. บ้านพักเจ้าพนักงาน จำนวน 124 หลัง

อาคารสถานที่ส่วนที่ 2 (แดนแรกรับ)

1. ที่ทำการฝ่ายปกครอง	1 หลัง
2. โรงอบรม	1 หลัง
3. เรือนนอน 4 ชั้น	1 หลัง
4. เรือนนอน 2 ชั้น	1 หลัง

การฝึกวิชาชีพ

ทัณฑสถานหญิงกลางจะมีการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถ
 ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ นำเอาความรู้ที่ได้ออกไปใช้หลังจากออกจากทัณฑสถาน อีกทั้งการฝึก
 วิชาชีพปฏิบัติควบคู่กับการทำงานรับจ้างจากหน่วยงานนอก ซึ่งทำให้ผู้ต้องโทษได้รับรายได้จากการ
 ฝึกวิชาชีพเป็นรางวัลเงินปันผล ทั้งนี้มีการฝึกวิชาชีพทั้งหมด 11 สาขา ได้แก่

- 1) การฝึกวิชาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า
- 2) การฝึกวิชาชีพเสริมสวย
- 3) การฝึกวิชาชีพโภชนาการ
- 4) การฝึกวิชาชีพพิมพ์ดีดไทย
- 5) การฝึกวิชาชีพศิลปะประดิษฐ์
- 6) การฝึกวิชาชีพเกษตรกรรม
- 7) การฝึกวิชาชีพตีไซน์
- 8) การฝึกวิชาชีพคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
- 9) การฝึกวิชาชีพดอกไม้สด
- 10) การฝึกวิชาชีพดนตรีสากล และ

11) การฝึกวิชาชีพคนไทย

การให้การศึกษา

ทันตสถานหญิงกลางได้จัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาผู้ใหญ่ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดตั้งโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ในทันตสถานหญิงกลาง ชื่อว่า “โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สตรีบางเขน” เปิดสอนทั้งสายสามัญ สายอาชีพ และธรรมศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สายสามัญ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สายอาชีพ มีการสอนด้านวิชาชีพต่างๆ ตามที่กล่าวในหัวข้อการฝึกวิชาชีพข้างต้น ด้านธรรมศึกษา แบ่งเป็นการศึกษาธรรมศึกษาตรี ธรรมศึกษาโทและธรรมศึกษาเอก

การให้บริการ สวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง

ด้านการรักษาพยาบาล ทันตสถานหญิงกลางมีสถานพยาบาลที่สามารถรับผู้ป่วยได้ 36 เตียง มีแพทย์ และเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำ จากโรงพยาบาลกลางกรมราชทัณฑ์ เป็นผู้มาทำการตรวจรักษา สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ในกรณีที่ผู้ป่วยมีการเจ็บป่วยรุนแรง จะส่งตัวต่อไปยังโรงพยาบาลกลางกรมราชทัณฑ์ หรือโรงพยาบาลอื่นๆ ภายนอกตามความเห็นของแพทย์ ทั้งนี้สถานพยาบาลแห่งนี้ ยังรับผู้ต้องขังหญิงที่ป่วยจากเรือนจำและทันตสถานต่างๆทั่วประเทศ

สวัสดิการและการให้การสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง ทันตสถานหญิงกลางได้จัดสวัสดิการ นันทนาการและการให้การสงเคราะห์ ดังนี้

- จัดให้มีร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังทั้งภายในและภายนอกทันตสถาน จำหน่ายอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภคในราคาถูกลง

- แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เช่น ผ้าห่ม เสื้อผ้า และการซักผ้า เป็นต้น

- จัดหาน้ำดื่มที่สะอาดเพียงพอไว้บริโภค

- จัดหาอุปกรณ์เพื่อความบันเทิง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเล่นวิดีโอ เครื่องดนตรี

และจัดให้มีการออกกำลังกาย

- การจัดตั้งห้องสมุด

- จัดอุปกรณ์การเล่นกีฬา เพื่อออกกำลังกาย

- การรับบริจาคช่วยเหลือขององค์กรการกุศล บุคคลในโอกาสต่างๆ

- เปิดโอกาสให้เยี่ยมผู้ต้องขังได้ทุกวันในเวลาราชการ เว้นแต่กรณีผู้ต้องโทษในคดีอาชญากรรมที่มีจำนวนของกลางปริมาณสูง

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและบุตร

ทัณฑสถานหญิง ได้จัดสถานที่สำหรับผู้ต้องขังที่กำลังตั้งครรภ์ให้อยู่โดยเฉพาะ และจะให้แพทย์ซึ่งเข้ามาดูแลรักษาผู้ต้องขังในทัณฑสถาน ทำการตรวจเพื่อนำไปฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช โดยจะไปตรวจรักษาตามที่แพทย์นัดทุกครั้ง ซึ่งเป็นกรให้ผู้ต้องขังได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปภายนอก และเมื่อครบกำหนดคลอดต้องนำตัวไปคลอดที่โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช และจะรับตัวกลับให้มาพักฟื้นที่ทัณฑสถานหญิงกลางเมื่อแพทย์อนุญาต โดยทางทัณฑสถานจะจัดสถานที่สำหรับแม่และเด็กอย่างเป็นสัดส่วนจนกว่าแม่และเด็กมีสุขภาพแข็งแรงก็จะนำมาดูแลที่ห้องบริหารทารก ทั้งนี้เด็กที่คลอดในทัณฑสถานหญิงกลางหรือเด็กที่ติดมารดามาก่อนต้องขัง ทัณฑสถานอนุญาตให้เด็กอยู่กับมารดาได้จนกระทั่งอายุครบ 1 ปี หลังจากนั้นจะต้องให้เด็กจะต้องรับเด็กไปอุปการะเลี้ยงดูภายนอกทัณฑสถาน หากเด็กไม่มีญาติรับอุปการะทางทัณฑสถานจะส่งเด็กเหล่านี้ให้มูลนิธิของเอกชน กรมประชาสงเคราะห์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกทัณฑสถาน

กิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขัง

ทัณฑสถานหญิงกลางจะมีการจัดกิจกรรมประจำวันของผู้ต้องขังไว้ในแต่ละวัน ยกเว้นวันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ดังนี้

06.00 น.	ลงจากห้องนอน เชื้อคยอด ผู้ต้องขังทำกิจธุระส่วนตัว
07.30 น.	เข้าแถว ร้องเพลง ท่องกฎระเบียบเรือนจำ รับประทานอาหาร
08.30 น.	ฝึกวิชาชีพ ศึกษาวิชาต่างๆ ทำงานทั่วไป
12.00 น.	รับประทานอาหาร
13.00 น.	ฝึกวิชาชีพ ศึกษาวิชาต่างๆ ทำงานทั่วไป
15.30 น.	ออกกำลังกาย
16.00 น.	ทำกิจธุระส่วนตัว
16.30 น.	รับประทานอาหาร
18.00 น.	ผู้ต้องขังขึ้นเรือนนอน
19.00 น.	สวดมนต์ นั่งสมาธิ พักผ่อนตามอัธยาศัย
21.00 น.	นอน

สภาพแวดล้อม การดูแลของทันตสถานเป็นสิ่งที่ผู้ต้องขังต้องประสบในช่วงของการใช้ชีวิตในเรือนจำ และตัวผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตก็เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยจะได้นำเสนอบทวิเคราะห์ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องในบทต่อไป

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องนักโทษ การปรับตัว และบริบทเรือนจำ

จากรุวรรณ คงยศ (2551) ได้ทำการศึกษาการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลองเปรม ผลการศึกษาพบว่า การยอมรับในกระบวนการยุติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กับครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง การปรับตัวทางสังคมของผู้ต้องขังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพเรือนจำได้ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขัง พบว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างไม่เป็นธรรม ขาดทัศนคติที่ดีต่อผู้ต้องขังและขาดจิตวิทยาในการควบคุมผู้ต้องขัง มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้ต้องขัง ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและสวัสดิการผู้ต้องขัง ความแออัดในเรือนจำ ปัญหาอาคารสถานที่ เช่น ห้องน้ำ ห้องนอนคับแคบ ไม่มีมิดชิด อาหารและน้ำดื่มไม่เพียงพอ ขาดแคลนเครื่องอุปโภค สาธารณูปโภค สวัสดิการด้านต่างๆ ไม่เพียงพอ มีพาหะนำโรคต่างๆ แพร่กระจาย เช่น ยุง หนู แมลงสาบ ปัญหาการจำกัดการส่งพัสดุ เวลาเยี่ยมญาติน้อย การฝึกวิชาชีพไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ภายหลังพ้นโทษได้ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆรวมถึงการทำงานในเรือนจำ ถูกกดดันและบีบบังคับ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ คือการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม ความสัมพันธ์กับครอบครัว และความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ สถานภาพสมรส กำหนดโทษ ระยะเวลาที่ถูกจองจำ ไม่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ แต่อาชีพก่อนต้องโทษและรายได้ก่อนต้องโทษมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเรือนจำ และมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสังคมในเรือนจำ

จากรุวรรณ รังสิมันตุชาติ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้ต้องขังเข้าใหม่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าผู้ต้องขังเข้าใหม่ส่วนใหญ่ใน

ภาพรวมปรับตัวเข้ากับเจ้าหน้าที่เรือนจำได้ในระดับดี ปานกลาง ปรับตัวเข้ากับเพื่อนผู้ต้องขังได้ในระดับดี ปานกลาง ปรับตัวเข้ากับพนักงานสอบสวนได้ในระดับดี ปานกลาง และปรับตัวเข้ากับทนายความได้ในระดับดีมาก การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำได้ในระดับดี ปานกลาง ประเด็นที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังเข้าใหม่ พบว่ามีประเด็นหลักๆ ได้แก่ ปัญหาด้านปัจจัยสี่ (อาหาร, ที่อยู่อาศัย, เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค) ปัญหาเรื่องของบุคคลิกเกิดจากการถูกข่มขู่ กลั่นแกล้ง และถูกเอาเปรียบจากผู้ต้องขังเก่า และเจ้าหน้าที่เรือนจำบางคนใช้อำนาจและกำลังบังคับ รวมทั้งการใช้วาจาต่อหน้าไม่เหมาะสม ปัญหาเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเข้มงวดในเรื่องการดูโทรทัศน์ การขึ้นนอน และการขาดระเบียบวินัยในการใช้สถานที่ของผู้ต้องขังขาดที่ปรึกษา โดยเฉพาะเรื่องคดีความ ปัญหาทางสุขภาพ การเจ็บปวดด้วยโรคผิวหนัง ผื่นคัน โรคปอด วัณโรค และท้องเสีย ปัญหาความกลัวโรคติดต่อ การไม่มีของอุปโภคใช้ และการซื้อสินค้ากับทางเรือนจำมีราคาแพงกว่าข้างนอก

เดชา กัลยาวิพิงศ์ (2540) ได้ทำการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกทัศน์ของผู้ต้องขัง : ศึกษากรณีเรือนจำแห่งหนึ่ง จากการศึกษาได้มองว่าเรือนจำเป็นสังคมสังคมหนึ่ง การที่ผู้ต้องขังซึ่งมาจากที่ต่างๆ กัน ต่างก็มีแบบแผนความประพฤติและวัฒนธรรมของตนเอง ถูกนำเข้ามาจำกัดอยู่ภายในสถานที่เดียวกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกันเป็นเวลานาน ย่อมก่อให้เกิดแบบแผน พฤติกรรม ความคิด และค่านิยม และได้รับการยอมรับเพื่อยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมของผู้ต้องขัง จะก่อให้เกิดรูปแบบเฉพาะของความคิด ทศนคติ ค่านิยม และแบบอย่างการกระทำขึ้นในสังคมของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังสร้างกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมบางประการ และแม้แต่การกำหนดหรือสร้างรูปแบบของภาษาและการติดต่อสื่อสารเฉพาะที่บุคคลภายนอกไม่เข้าใจ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็น “วัฒนธรรมย่อย” ที่ผู้ต้องขังสร้างขึ้นมาก

รัตนภรณ์ อ่อนแก้ว (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอธัญบุรี มีระดับการปรับตัวในเรือนจำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปรับตัวได้ดีปานกลาง โดยผู้ต้องขังที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีการปรับตัวได้ดีกว่าผู้ต้องขังอายุ 18-25 ปี และผู้ต้องขังเด็ดขาดจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาสอบสวน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ต้องขังที่มีพื้นฐานการศึกษาแตกต่างกันก็มีการปรับตัวได้ดีแตกต่างกันด้วย คือผู้ต้องขังสำเร็จการศึกษาสูงปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีกว่า ผู้ต้องขังที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา แต่

ผู้ต้องขังที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาจะปรับตัวเข้ากับเจ้าหน้าที่ กิจกรรม และระเบียบข้อบังคับของเรือนจำได้ดีกว่าผู้ต้องขังที่มีการศึกษาระดับอื่น

สุพจน์ สุทธา (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า

- 1) ผู้ต้องขังกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่ม เป็นโสด มีการศึกษาต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้างใช้แรงงานทั่วไป เป็นผู้กระทำผิดประเภทคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ มีกำหนดระยะเวลาต้องโทษไม่นานนัก และต้องโทษครั้งนี้เป็นครั้งแรก เมื่ออยู่ภายในเรือนจำ ได้รับมอบหมายให้ทำงานในหน้าที่ใช้แรงงานรับจ้าง
- 2) กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำทำให้นายารักษาโรคเข้ามาใช้ภายในเรือนจำทำได้ยากมาก และภายในเรือนจำมีเหตุการณ์ผู้ต้องขังระบายออกทางเพศด้วยการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองมากที่สุด ภายในเรือนจำมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น คือการข่มขืน การทำร้ายร่างกาย การขโมยทรัพย์สินสิ่งของ และการหลอกลวงเพื่อเอาทรัพย์สินสิ่งของกัน แต่มีระดับการเกิดแตกต่างกัน โดยผู้ต้องขังส่วนมากเห็นว่าเหตุการณ์ขโมยทรัพย์สินสิ่งของกันเกิดขึ้นค่อนข้างมาก ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าพนักงานเรือนจำนั้นเป็นไปในทางลบ กล่าวคือ เจ้าพนักงานเรือนจำมักไม่ให้ความเป็นกันเองกับผู้ต้องขัง และแสดงตนอยู่เหนือผู้ต้องขัง
- 3) ผู้ต้องขังกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค สิ่งของเครื่องใช้ เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ ค่อนข้างมาก
- 4) ผู้ต้องขังมีความรู้สึกกลัวเหตุการณ์รุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำ คือกลัวการข่มขืน การทำร้ายร่างกาย การขโมยทรัพย์สิน การถูกหลอกลวงเอาทรัพย์สินแต่มีความกลัวในระดับแตกต่างกัน คือผู้ต้องขังจำนวนมากกลัวเหตุการณ์ดังกล่าวแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และผู้ต้องขังจำนวนมาก เกิดความรู้สึกอึดอัดค่อนข้างมาก เพราะถูกบังคับให้อยู่แต่ภายในเรือนจำ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำ คำสั่งของเจ้าพนักงานอย่างเคร่งครัด และผู้ต้องขังส่วนมากได้เข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อน เพื่อต้องการผู้ช่วยปรับทุกข์ระบายความในใจ ซึ่งเป็นความต้องการด้านจิตใจ

Clemmer (อ้างใน พัฒนา พัวพัฒนกุล, 2533 : 25-26) ได้ศึกษาพบว่าผู้ต้องขังแต่ละคนมีการรับรู้และการถูกหล่อหลอมจากวัฒนธรรมของเรือนจำในระดับแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

1. ลักษณะส่วนตัวของผู้ต้องขังเอง เช่นการไวต่อการรับรู้ บุคลิกภาพเฉพาะตัวและอื่นๆ
2. ลักษณะของสัมพันธภาพที่ผู้ต้องขังมีต่อบุคคลภายนอก ซึ่ง Clemmer พบว่าผู้ต้องขังที่ถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก เช่น ไร้อาติจะมีปริมาณการเกิด Prisonization ได้

มากกว่าผู้ต้องขังซึ่งยังคงได้รับการติดต่อและดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอจากญาติพี่น้องภายนอกเรือนจำ

3. ลักษณะของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ภายในเรือนจำ และความถี่ของการเข้าร่วมนั้น

4. สภาพแวดล้อมของการถูกคุมขัง เช่น โอกาสที่ผู้ต้องขังนั้นจะถูกคุมขังในห้องขังลักษณะใดหรือมีเพื่อนร่วมห้องขังประเภทใด

5. ระดับมากน้อยของการยอมรับกฎเกณฑ์และข้อบัญญัติของสังคมเรือนจำ นอกจากนั้นองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ อายุของผู้ต้องขัง ประเภทของอาชญากรรม เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สภาพของภูมิภาคนั้นๆ และที่สำคัญที่สุดคือ ระยะเวลาที่ผู้ต้องขังนั้นถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำต่างๆ มีอิทธิพลต่อการเกิด Prisonization โดยทำให้ได้รับการปลูกฝังลักษณะอาชญากร ความคิดต่อต้านสังคม และแนวคิดผิดๆ ในการก่ออาชญากรรมได้มากกว่าผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำระยะสั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็น 1 ปี หรือประมาณนั้น

Stanton Wheeler (1961 อ้างในพัฒนา พัวพัฒนกุล, 2533 : 26) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเกิด Prisonization ที่วอชิงตันสเตท รีฟอร์มาทอรี และพบข้อสนับสนุนแนวคิดของ Clemmer ว่าระดับการเกิด Prisonization ขึ้นในเรือนจำมีลักษณะเป็นรูป U (U-Shaped Curve) กล่าวคือผู้ต้องขังจะมีปริมาณการถูก Prisonization ได้น้อยในช่วงระยะแรกและระยะสุดท้ายของการถูกจำคุก และจะได้รับมากขึ้นในช่วงกลาง เนื่องจากการ Prisonization จะค่อยๆ เพิ่มสูงขึ้นตามระยะเวลาของการจำคุก และจะลดลงเมื่อใกล้พ้นโทษเพราะผู้ต้องขังจะหันไปให้ความสนใจกับกลุ่มภายนอกเรือนจำ ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อน ฯลฯ พร้อมกับเตรียมตัวเพื่อที่จะกลับเข้าสู่สังคมเดิม

Sky (1958 อ้างใน ทวีรัตน์ นาคเนียม, 2532 : 8-9) ได้ใช้เวลาในการศึกษาสังคมผู้ต้องขังในเรือนจำอยู่ 3 ปี และเสนอแนวคิดที่ว่าแบบแผนความประพฤติและวัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังในเรือนจำ เป็นผลมาจากการปรับตัวของผู้ต้องขัง เพื่อตอบสนองของความคิดค้นที่ได้รับความเจ็บปวดของการจองจำ ความเจ็บปวดที่ว่าเป็นความเจ็บปวดในการสูญเสียอิสรภาพ สูญเสียสิทธิในสิ่งของ และบริการที่เคยได้รับเมื่อได้อยู่ภายนอก หรือการถูกจำกัดด้วยเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ การสูญเสียความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม การสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง และขาดความปลอดภัย แต่ผลกระทบของเรื่องดังกล่าวนี้ ทางด้านจิตใจแล้วมีผลร้ายแรงกว่าทางด้านร่างกายมากเพราะเป็นความกดดันทางด้านจิตใจที่ทำให้ผู้ต้องขังหาทางที่จะบรรเทาความกดดันปัญหาดังกล่าวลง โดยการสร้างกฎเกณฑ์และวัฒนธรรมย่อยของพวกเขา

ขึ้นมาเอง รวมทั้งทำให้ผู้ต้องขังปรับรูปแบบพฤติกรรมในเรือนจำ เช่น การที่ผู้ต้องขังอยู่รวมกลุ่มกัน เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้จะเป็นการป้องกันการเอาตัวเอาเปรียบกันเองของผู้ต้องขังแล้ว ยังเป็นการตอบสนองของความขาดแคลนด้านวัตถุ สิ่งของซึ่งถูกจำกัดขณะที่อยู่ในเรือนจำและทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกปลอดภัยขึ้น

Donald Clemmer (1958 อ้างใน นันทิ จิตสว่าง, 2529 : 3) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาสังคมของผู้ต้องขังในเรือนจำ พบว่าผู้ต้องขังที่ถูกส่งเข้ามาในเรือนจำจะประสบกับความกดดันในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการขัดเกลาทางสังคมหรือการถูกหล่อหลอมจากสังคมภายในเรือนจำ ให้มีแบบแผนความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปตามแบบแผนความประพฤติต่างๆ ที่ทางเรือนจำได้กำหนดให้ จนกระทั่งพ้นโทษออกไป กระบวนการในการปลูกฝังอบรมในเรือนจำเรียกว่า Prisonization ซึ่งสรุปได้ว่าเป็นกระบวนการในการที่ผู้ต้องขังรับหรือดูดซึมเอาวัฒนธรรมของกลุ่มผู้ต้องขังหรือสังคมย่อยแบบแผนพฤติกรรมประเพณีของเรือนจำ เข้าไว้ในบุคลิกภาพและจิตสำนึก เช่น การฆ่าเวลาในเรือนจำไปวันๆ การเรียนรู้วิธีการในการเล่นการพนัน เสพยาเสพติด การเรียนรู้การปรับตัวทางเพศ การวางตัวต่อผู้คุม การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นอกแบบของเรือนจำหรืออีกนัยหนึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้ต้องขังที่เข้าใหม่ถูกกลืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเรือนจำ โดยยอมรับเอากฎระเบียบ และแบบแผนของสังคมเรือนจำ

นันทิ จิตสว่าง (2529) ได้ศึกษาผลกระทบของระบบสังคมในเรือนจำต่อผู้ต้องขัง พบว่าสังคมผู้ต้องขังในไทยกับในต่างประเทศมีลักษณะไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก ลักษณะความกดดันจากระบบเรือนจำที่ได้รับทำให้ผู้ต้องขังตอบสนองความกดดันในลักษณะเดียวกัน เช่น เรื่องของวัฒนธรรมย่อย บทบาทและพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำ การศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสังคมในเรือนจำ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเจ้าหน้าที่จะต้องพยายามทำความเข้าใจวิถีชีวิต และแบบพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่แตกต่างกันเข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมของผู้ต้องขังที่ต่อต้านการแก้ไขอบรมของเจ้าพนักงาน รวมทั้งกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของเรือนจำ

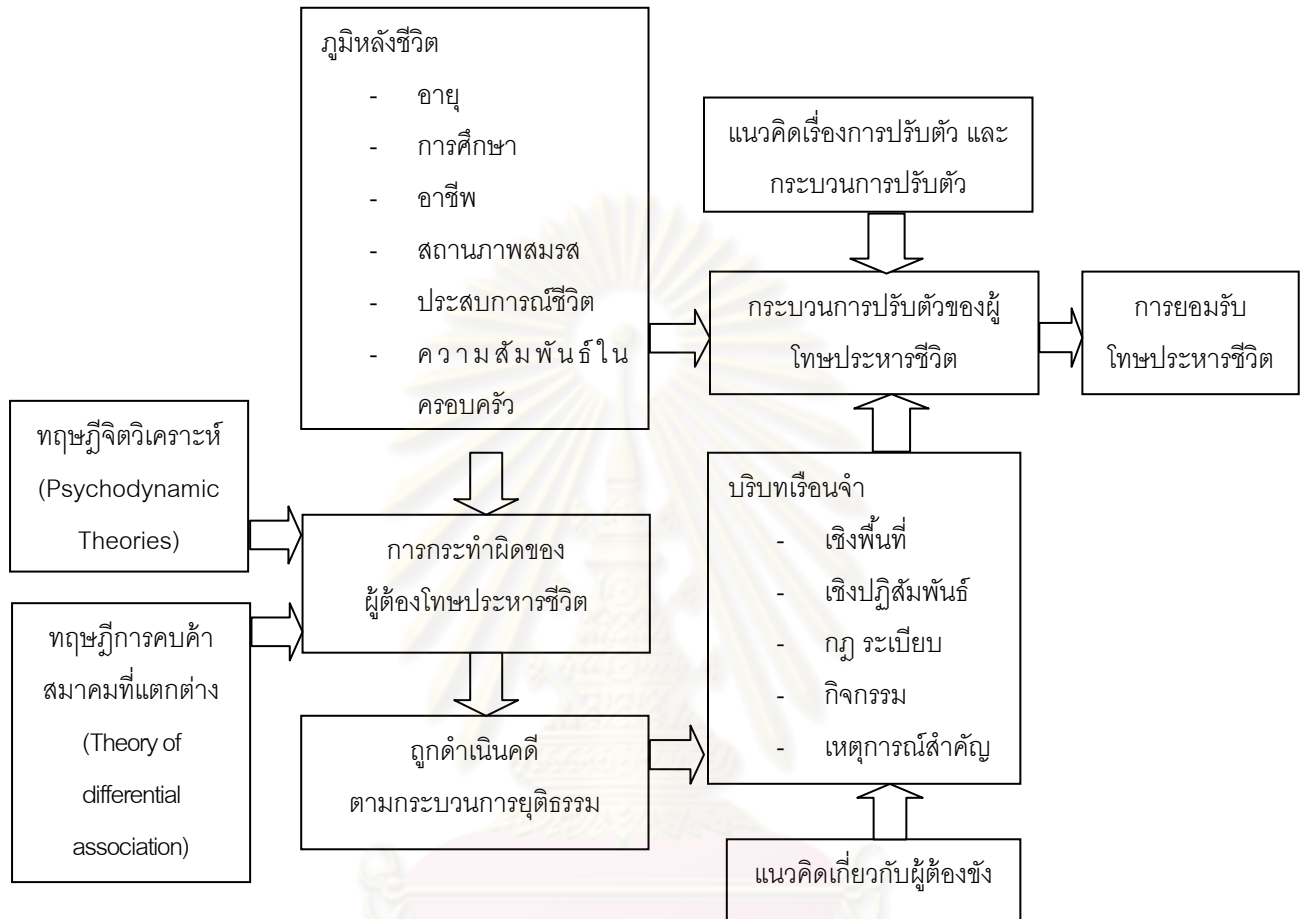
นันทิ จิตสว่าง (2529) ได้ทำการศึกษาประเภทของผู้ต้องขังโดยยึดเอาแบบพฤติกรรมมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของผู้ต้องขัง โดยศึกษาจากวิถีชีวิต การปฏิบัติภายในเรือนจำ ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังอื่น และเจ้าหน้าที่ ตลอดจนโลกทัศน์ และค่านิยมของผู้ต้องขังแต่ละประเภท แบ่งออกได้เป็น 11 ประเภท ได้แก่ พวกเก๋าคูก ขาใหญ่ เบบ้าปัญญา เพี้ยนหัวมอ อิทธิพล แท๊กซี่ ซึ่ยา พ่อค้า น้อง และเสือเดียว

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นว่า ภูมิหลังชีวิต ได้แก่ เรื่องอายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ชีวิต และความสัมพันธ์ในครอบครัว ของผู้ต้องโทษประหาร มีผลที่นำไปสู่การกระทำความผิด ซึ่งเมื่อผู้ต้องโทษกระทำความผิดก็ถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม ผู้ต้องโทษเข้าสู่เรือนจำภายใต้บริบทเชิงพื้นที่ บริบทเชิงปฏิสัมพันธ์ กฎระเบียบ กิจกรรม และเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งบริบทเหล่านี้มีผลต่อกระบวนการปรับตัว โดยนำแนวคิดเรื่องผู้ต้องขังมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งเรื่องของภูมิหลังชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตก็ส่งผลกระทบต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตเช่นกัน ทั้งนี้ได้นำแนวคิดเรื่องการปรับตัว และกระบวนการปรับตัวมาอธิบายถึงการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต เมื่อผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีการปรับตัวภายใต้บริบทเรือนจำได้ระยะหนึ่งก็นำไปสู่การยอมรับโทษประหารชีวิต ตามกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต: ศึกษากรณีกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต” ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และทราบถึงกระบวนการวิจัย ตามลำดับดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

3.3 วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.6 หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่เริ่มต้นจากการเก็บข้อมูลในภาพรวมทั้งหมด (holistic) โดยเน้นข้อมูลเรื่องบริบทเรือนจำ การปรับตัว กระบวนการปรับตัว และการยอมรับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษา จากนั้นรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการศึกษาประวัติชีวิต (life history) ของบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาคำตอบในประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานวิจัยครั้งนี้

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) **ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง** ที่ได้รับคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตโดยคำพิพากษาของศาลฎีกา จากคดีต่างๆ ตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถูกควบคุมตัวที่ทัณฑสถานหญิง

กลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม จำนวน 6 ราย ทั้งนี้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิต ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ การพิจารณา และดุลยพินิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) บุคคลใกล้ชิดผู้ต้องโทษประหารชีวิต ประกอบด้วย

2.1) เจ้าหน้าที่ หรือผู้คุม ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแล ควบคุม และมีความใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามข้อ 1) จำนวน 3 ราย ทั้งนี้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นนักโทษประหาร ขึ้นอยู่กับการพิจารณาอนุเคราะห์ และดุลยพินิจของทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม และความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2) ครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดของนักโทษประหารชีวิตหญิง จำนวน 2 คน โดยได้ทำการขออนุญาต และความสมัครใจจากนักโทษประหารชีวิตหญิง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามข้อ 1) เพื่อทำการติดต่อกับบุคคลในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิด โดยทำการพิจารณาจากความสมัครใจและความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของทางราชการ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนั้นในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ศึกษาจึงไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลเป็นการเฉพาะ แต่ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล คือทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม และความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.3 วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักจากที่มาสำคัญ 2 แหล่ง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการศึกษาค้นคว้าจาก

3.1.1.1 เอกสารทางด้านวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

3.1.1.2 เอกสารประเภทรายงานการสัมมนา รายงานการประชุม รายงานการสำรวจที่เกี่ยวข้อง ที่องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ได้มีจัดและรวบรวมไว้

3.1.1.3 ข่าวหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และรวบรวมทั้งบทความที่สำคัญจากแหล่งสื่อสารมวลชนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง

3.1.1.4 เอกสารจากหน่วยงานเกี่ยวข้อง

3.1.1.5 ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต

3.3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย (two-way communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกมา ทั้งกิริยาท่าทาง น้ำเสียง และสีหน้าในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์อีกด้วย

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) มีแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure or guide interviews) โดยการกำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด ที่เอื้อให้ผู้วิจัยสามารถยืดหยุ่นการถามได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.3.2.1 ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ การหน้าที่รับผิดชอบในปัจจุบัน ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง
- 2) ภูมิหลังชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ประกอบด้วย ข้อมูลของการดำเนินชีวิต ครอบครัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตก่อนต้องโทษ
- 3) บริบทเรือนจำที่ส่งผลต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต
- 4) การปรับตัว และการดำเนินชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องโทษประหารชีวิต
- 5) การยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

3.3.2.2 บุคคลใกล้ชิดผู้ต้องโทษประหารชีวิต

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ การปฏิบัติงานในปัจจุบัน สถานภาพ
- 2) ความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต
- 3) การปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้ต้องโทษประหารชีวิต

จากการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อสรุปเกี่ยวกับจำนวน แหล่ง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นบุคคลต้องโทษประหารชีวิตหญิงที่อยู่ในการดูแลควบคุมของทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม และบุคคลผู้ใกล้ชิดซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ และบุคคลในครอบครัว ผู้ศึกษาจึงดำเนินการเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ผู้ศึกษาติดต่อประสานงานเบื้องต้นทางโทรศัพท์ กับกรมราชทัณฑ์เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการติดต่อเพื่อเข้าสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากผู้ต้องโทษ และเจ้าหน้าที่

ผู้ศึกษาได้ทำจากภาควิชาเพื่อหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูล ไปยังกรมราชทัณฑ์ นำเรียนอธิบดีกรมราชทัณฑ์ โดยระบุรายละเอียด ดังนี้ สถานที่ที่ต้องการเข้าเก็บข้อมูล คือทัณฑสถานหญิงกลาง ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง จำนวนไม่น้อยกว่า 5 ราย และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง จำนวน 3 ราย (เนื่องหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบบุคคลจะสอบถามความสมัครใจและพิจารณาผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้แก่ผู้ศึกษาจึงไม่สามารถระบุหรือคัดเลือกเฉพาะเจาะจงได้) ทั้งนี้ได้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ สำเนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ สำเนาประกาศอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ ของคณะ แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ติดต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเรื่องการเข้าเก็บข้อมูล ของกรมราชทัณฑ์เป็นระยะเพื่อสอบถามความคืบหน้าของการอนุญาต

เมื่อได้รับแจ้งอนุญาตจากกรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีหนังสือแจ้งกลับเป็นหลักฐาน จึงได้ติดต่อประสานงานไปยังทัณฑสถานหญิงกลาง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการเข้าศึกษา และเก็บข้อมูล และเรื่องการได้รับอนุญาตเก็บข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ ทั้งนี้ผู้ประสานงานจากทัณฑสถานหญิงให้ผู้ศึกษาทำหนังสือขออนุญาตจากภาควิชาเพื่อเข้าสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูล ไปยังทัณฑสถานหญิงกลาง นำเรียนผู้อำนวยการทัณฑสถานหญิงกลาง โดยอ้างถึงหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ พร้อมทั้งระบุรายละเอียด ดังนี้ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง จำนวนไม่น้อยกว่า 5 ราย และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง จำนวน 3 ราย (หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบบุคคลจะสอบถามความสมัครใจและพิจารณาผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้แก่ผู้ศึกษาจึงไม่สามารถระบุหรือคัดเลือกเฉพาะเจาะจงได้) พร้อมทั้งแนบกำหนดการในการเข้าเก็บข้อมูล โดยระบุวันเวลาราชการ ที่ต้องการเข้าศึกษา และเก็บข้อมูล พร้อมทั้งสำเนาหนังสืออนุญาตจากกรมราชทัณฑ์

สำเนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ สำเนาประกาศอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ ของคณะ แนวนำคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อประกอบการพิจารณา

ระหว่างการรออนุญาตจากทันตสถานหญิงกลาง ผู้ศึกษาได้ติดต่อเพื่อสอบถามความคืบหน้าของการอนุญาต และทางทันตสถานก็ได้มีการติดต่อเพื่อตรวจสอบ และสอบถามรายละเอียด และวัตถุประสงค์ของการศึกษามายังผู้ศึกษาอีกด้วย

ทันตสถานหญิงกลางได้แจ้งการอนุญาตเข้าศึกษา พร้อมทั้งรายละเอียดวันเวลา บุคคลที่ทางทันตสถานอนุญาตให้ผู้ศึกษาเข้าเก็บข้อมูลได้ ทั้งนี้ทางทันตสถานหญิงได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ จำนวน 1 ท่าน ในการดูแล และติดต่อประสานงานกับผู้ศึกษาตลอดจนการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น

3.4.2 บุคคลผู้ใกล้ชิดผู้ต้องโทษประหารชีวิต

3.4.2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลนักโทษประหารชีวิตหญิง

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการอนุญาตไปพร้อมกับการขออนุญาตสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลผู้ต้องโทษประหารชีวิต โดยระบุในรายละเอียดหนังสือที่แจ้งยังหน่วยงาน เนื่องจากบุคคลในหน่วยงานของทันตสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ ซึ่งในรายละเอียดผู้ศึกษาไม่สามารถกำหนด หรือระบุตัวบุคคลได้ บุคคลผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นบุคคลที่ทางหน่วยงานได้พิจารณาและสอบถามความสมัครใจก่อนให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษา

3.4.2.2 บุคคลในครอบครัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ผู้ศึกษาได้แจ้งเจ้าหน้าที่ดูแลการเก็บข้อมูลของผู้ศึกษาให้ทราบ ถึงการขอข้อมูลเพื่อติดต่อกับครอบครัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการไปด้วยความสมัครใจของผู้ต้องโทษ โดยผู้ศึกษาใช้ช่วงเวลา โอกาสที่เหมาะสมของการสัมภาษณ์ผู้ต้องโทษประหารชีวิตแต่ละราย เพื่อบอกวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ต้องอาศัยข้อมูลจากครอบครัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต และขออนุญาตในการติดต่อกับบุคคลในครอบครัว โดยผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้อนุญาตและให้เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อด้วยความสมัครใจ จำนวน 2 ราย ซึ่งบางส่วนยินดีให้ติดต่อแต่ไม่สามารถจดจำหมายเลขโทรศัพท์ หรือที่อยู่ติดต่อครอบครัวได้ และบางรายปฏิเสธการให้ติดต่อเนื่องจากเห็นว่าอาศัยอยู่ไกล และครอบครัวไม่ได้ติดต่อกลับมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้ผู้ศึกษาสามารถติดต่อกับบุตรสาวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้จำนวน 2 ราย ซึ่งติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ เพื่อแนะนำตัว และวัตถุประสงค์ของการติดต่อ หลังจากนั้นก็ได้นัดหมาย

วันเวลา เพื่อสัมภาษณ์ เนื่องจากบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง มีงานที่ต้องเดินทางไปต่างจังหวัดอยู่เป็นประจำ ซึ่งผู้ต้องศึกษาได้นัดพบเพื่อสัมภาษณ์ในสถานที่ที่เหมาะสม โดยใช้ร้านอาหารในห้างสรรพสินค้าเป็นหลัก พร้อมกับขออนุญาตสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ และอีกรายนั้น อาศัยอยู่ที่ต่างจังหวัด ไม่สะดวกในการเดินทาง และการนัดหมาย จึงอนุญาตให้สัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยที่ผู้ศึกษาสอบถามวันเวลาที่บุคคลในครอบครัวสะดวกในการให้ข้อมูลแล้วจึงสัมภาษณ์ ซึ่งทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ 4 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลา 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และโทรศัพท์สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

การเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิงไม่สามารถออกมานอกบริเวณการควบคุมได้ ผู้ศึกษาจึงได้รับอนุญาตให้เข้าสัมภาษณ์ภายในพื้นที่ควบคุม ซึ่งผู้ศึกษาจะต้องแสดงหลักฐานบุคคล จะเป็นบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวนิสิต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ไปทำการถ่ายเอกสาร และให้ผู้ศึกษารับรองสำเนาถูกต้อง จากนั้นฝากสิ่งของต่างๆ ไว้ที่ตู้เก็บของของเจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้รับอนุญาตเฉพาะเอกสารประเด็นคำถาม สมุดจดบันทึก ปากกา และผ่านการตรวจค้นร่างกายเพื่อรักษาความปลอดภัย ที่เป็นไปตามกฎระเบียบของทางทัณฑสถาน เพื่อไปพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยไปยังห้องพบผู้ต้องโทษสำหรับชุด เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทางทัณฑสถานได้จัดไว้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งห้องจะมีกรงเหล็กและพลาสติกที่เสียงสามารถทะลุได้ยินถึงกันกันอยู่ และมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ศึกษาอยู่ภายนอกห้องสัมภาษณ์ โดยทางทัณฑสถานได้ให้เวลาพบผู้ต้องโทษประหารเป็นเวลา 2-3 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบของทัณฑสถาน และปฏิบัติเช่นนี้ทุกครั้งที่เข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ตลอดระยะกว่า 3 เดือน ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ผู้ศึกษาแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของการศึกษา และแจ้งประเด็นการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียงในกรณีของเจ้าหน้าที่ และบุคคลในครอบครัว และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบว่าสามารถไม่ตอบข้อมูลได้ตลอดเวลาในการสัมภาษณ์ หากเป็นข้อมูลที่ไม่ต้องการเปิดเผย หรือสร้างความอึดอัด ไม่สบายใจแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งจากการสัมภาษณ์จนแล้วเสร็จผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนยินดีให้ข้อมูล และพูดคุยจนจบกระบวนการสัมภาษณ์

- 2) ผู้ศึกษาเริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วไปกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยสอบถามข้อมูลส่วนตัว เพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที

3) การสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาได้มีแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ได้สัมภาษณ์ในลักษณะการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามประเด็นที่ศึกษา

4) ผู้ศึกษาปิดการสัมภาษณ์ได้สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ และขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งขออนุญาตนัดหมายหากมีข้อมูลที่ผู้ศึกษาต้องการเพิ่มเติม

5) การสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้ศึกษาจะทำการจดบันทึกการสัมภาษณ์ สำหรับในกรณีที่มีการบันทึกเสียง ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลจากการบันทึกเสียงมาทบทวน และสรุปประเด็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ต้องโทษประหารชีวิตนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ถ่ายทอดเรื่องราวในชีวิต ในบางช่วงของการเล่าเรื่อง หรือการสัมภาษณ์ได้ส่งผลต่อความรู้สึกที่สนุก มีความสุข เศร้า สะเทือนใจ ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางรายร้องไห้ ผู้ศึกษาสังเกตอาการปฏิกิริยาผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยให้เวลาแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ผ่อนคลายและเริ่มทำการสัมภาษณ์ต่อ ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีเวลาที่จำกัดตามช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาต จึงทำให้ผู้ศึกษาต้องคำนึงถึงเวลา และเข้าสู่ประเด็นคำถามและทำการสัมภาษณ์จนครบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสังเกตสภาพแวดล้อม อาการปฏิกิริยาของผู้ให้ข้อมูล และทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้คือ สมุดจดบันทึก และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

การสัมภาษณ์แบบมีแนวทางการสัมภาษณ์ (Semi-structure interview) โดยผู้ศึกษาสร้างแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และสร้างแนวคำถามตามแนวคิดการวิจัยเชิงปรากฏการณ์ แนวคิดเรื่องความตาย นักโทษประหาร การดำเนินชีวิต การปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิต กำหนดวัตถุประสงค์ของข้อคำถามตามปัญหาการวิจัย โดยเขียนแนวคำถามเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ลำดับคำถาม และสามารถยืดหยุ่นตามการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุมตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา

สำหรับการร่างคำถามไว้อย่างกว้าง (guideline) เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้บรรยายถึงประวัติและภูมิหลังของตน แต่ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งควรอยู่ภายใต้กรอบคำถามของผู้ศึกษา นอกจากนี้ผู้ศึกษาต้องสังเกตปฏิกิริยาที่แสดงออกที่เป็นการตอบสนองต่อคำถามทั้งในด้านบวกและด้านลบ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขคำถามให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.6 หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล

จริยธรรมในการเก็บข้อมูลเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ในการทำวิจัย เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์ อาจมีข้อมูลที่กระทบกระเทือนจิตใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งในกรณีของบุคคลใกล้ชิดนั้น มีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ความสัมพันธ์ และการปฏิบัติของครอบครัวผู้ต้องโทษที่มีต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต ฉะนั้นเพื่อรักษาประโยชน์อันชอบธรรม ศึกษาจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. การแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการเปิดเผยตนเองของผู้ศึกษาในการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนทราบ โดยไม่ปิดบังรายละเอียดในการศึกษา หรือหลอกลวง หรือปลอมตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการ และการให้ข้อมูลไม่มีผลต่อการได้รับการปฏิบัติจากทางทัณฑสถาน

2. การให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยินยอมให้เก็บข้อมูลโดยสมัครใจ ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นการสัมภาษณ์ และสอบถามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การรักษาความลับมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้มี การสัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมที่นำไปสู่การต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งหากข้อมูลถูกเปิดเผยอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามมาได้ ดังนั้นในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะคำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสำคัญ โดยจะไม่เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด แต่จะใช้ชื่อสมมติแทน ซึ่งวิธีนี้ถือว่าสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมิดชิด เพื่อให้ผู้ใดนำข้อมูลไปใช้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบได้

4. การศึกษาต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทางร่างกายและคำนึงถึงความละเอียดอ่อนต่อจิตใจของผู้ถูกวิจัย ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะพยายามรบกวนเวลาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้น้อยที่สุด และในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะพยายามหลีกเลี่ยงคำถามที่กระทบกระเทือนจิตใจ หรือบางครั้งในระหว่างการสัมภาษณ์ หากผู้ศึกษาเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีสีหน้าท่าทางอึดอัดลำบากใจ ผู้วิจัยจะเปลี่ยนประเด็นในการสัมภาษณ์ หรือเมื่อพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องการจะบอกเล่าเรื่องราวของตน ผู้ศึกษารับฟังและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ซึ่งผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.6.1 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อความ ประเด็นที่สำคัญ มาทำการจัดระบบหมวดหมู่ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามวัตถุประสงค์การศึกษาที่ว่าด้วยการศึกษาภูมิหลังที่เชื่อมโยงกับการกระทำผิด บริบทเรือนจำที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการปรับตัวและการยอมรับโทษประหารชีวิต โดยมุ่งวิเคราะห์ลักษณะบริบท

3.6.2 นำเสนอข้อมูลในลักษณะการเขียนอธิบายพรรณนา และการยกตัวอย่าง คำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบการนำเสนอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทที่ 4 นี้เป็นการกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประวัติชีวิต (Life history) ซึ่งต้องทำความเข้าใจผ่านภูมิหลังชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต จากการเล่าเรื่องราวในอดีตเพื่อสะท้อนการให้ความหมายของชีวิตก่อนกระทำความผิด อีกทั้งได้ทำการเก็บข้อมูลจากบุคคลผู้ใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การตอบใจพิวิชัย โดยผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์ข้อมูลในระดับลึก (In-depth Interview) ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาสามารถซักถามและหารายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดและลึกซึ้งได้มากยิ่งขึ้น ในบทนี้ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอข้อมูลเบื้องต้น และข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเท่านั้น เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาและวิเคราะห์ต่อไป โดยแบ่งลำดับในการนำเสนอเป็น 2 กลุ่มคือ

4.1 กรณีศึกษาผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 6 ราย

4.2 กรณีศึกษาบุคคลใกล้ชิดผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 5 ราย ได้แก่

4.2.1 เจ้าหน้าที่ทัณฑสถานหญิงกลาง จำนวน 3 ราย

4.2.2 ครอบครัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 2 ราย

4.1 กรณีศึกษาผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 6 ราย

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 6 ราย (ใช้นามสมมติทั้งหมด) เป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตและสมัครใจในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก โดยทั้งหมดเป็นเพศหญิงซึ่งอยู่ในการควบคุมของทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ โดยจะนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 ข้อมูลโดยภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลโดยภาพรวมของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	อายุ ปัจจุบัน (ปี)	ภูมิลำเนา	การศึกษา	ศาสนา	สถานภาพ	เดิมประกอบ อาชีพ	ต้องโทษ ครั้งที่	คดี	คดีเริ่ม (ปี พ.ศ.)	คดีถึงที่สุด (ปี พ.ศ.)	ระยะเวลา ในการตัดสิน
ปลายฟ้า (คู่คดีกับ ปลายฝน)	52	เชียงใหม่	ป.4	พุทธ	สมรส	ค้าขาย	1	เมทแอมเฟตามีน เพื่อจำหน่าย (1,268,000 เม็ด)	2544	2552	9 ปี
ทอรุ่ง	36	เชียงราย	ปวช.	คริสต์	โสด	นักศึกษา	1	เมทแอมเฟตามีน ครอบครองเพื่อ จำหน่าย (132,00 เม็ด)	2541	2550	10 ปี
ปลายฝน (คู่คดีกับ ปลายฟ้า)	59	เชียงใหม่	ป.4	พุทธ	โสด	รับจ้าง	1	เมทแอมเฟตามีน เพื่อจำหน่าย (1,268,000 เม็ด)	2544	2552	9 ปี
เอี่ยมดาว (คู่คดีกับ ทัดดาว)	33	ส.ป.ป.ลาว	ป.4	คริสต์	สมรส	ค้าขาย	1	เฮโรอีน,เมทแอมเฟตามีน เพื่อจำหน่าย (เฮโรอีน 17.5 กก., เมท 60,000 เม็ด)	2545	2552	8 ปี
ทอแสง	52	พิษณุโลก	ม.ศ.5	พุทธ	สมรส	ค้าขาย	1	ความผิดต่อชีวิต	2543	2551	9 ปี
ทัดดาว (คู่คดีกับ เอี่ยมดาว)	34	ส.ป.ป.ลาว	ป.4	พุทธ	โสด	ค้าขาย	1	เฮโรอีน,เมทแอมเฟตามีน เพื่อจำหน่าย (เฮโรอีน 17.5 กก., เมท 60,000 เม็ด)	2545	2552	8 ปี

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 6 ราย แสดงรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ อายุน้อยที่สุด 32 ปี และมากที่สุด 59 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพิษณุโลก จำนวน 4 ราย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 2 ราย มีสถานภาพโสด และสมรส ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ จำนวนละ 3 ราย ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 จำนวน 4 และ 1 ราย ตามลำดับ และมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ราย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เป็นจำนวน 4 ราย และนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 2 ราย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายมาก่อน จำนวน 4 ราย รับจ้าง จำนวน 1 ราย และเป็นนักศึกษา จำนวน 1 ราย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด ต้องโทษครั้งที่ 1 ซึ่งหมายถึงเป็นการกระทำผิดครั้งแรก โดยส่วนใหญ่ต้องโทษในคดีมีแมทแอมเฟตามีน เพื่อจำหน่าย และครอบครองเพื่อจำหน่าย จำนวน 5 ราย ส่วนอีก 1 ราย ต้องโทษในคดีความผิดต่อชีวิต

ระยะเวลาในการตัดสินคดีของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาซึ่งทั้งหมดใช้เวลาสูงสุด 10 ปี จำนวน 1 รายระยะเวลา 9 ปี จำนวน 3 ราย และระยะเวลา 8 ปี จำนวน 2 ราย

4.1.2 ประวัติชีวิต

ประวัติชีวิตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 6 ราย จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ภูมิหลัง การกระทำผิด บริบทของเรือนจำ และการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งในส่วนนี้ได้แยกเป็นช่วงเวลาการพิจารณา และตัดสินของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา มุมมองชีวิตและการยอมรับโทษประหารชีวิต เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่ 1 ปลายฟ้า ชีวิตที่ต้องสู้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ปลายฟ้า ปัจจุบันอายุ 52 ปี เป็นคนที่มีร่างกายแข็งแรง มีบุคลิกท่าทางที่เป็นมิตร มีความสุขุม พุดจาไพเราะ ชอบพูดคุย ยิ้มแย้ม อารมณ์และจิตใจดี ดูจากภายนอกเหมือนจะไม่ได้มีความทุกข์ หรือหวั่นวิตกใดๆ

ปลายฟ้า เกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนต้องโทษปลายฟ้าประกอบธุรกิจส่วนตัว

2. ภูมิหลังชีวิต

ช่วงวัยเด็กปลายฟ้าอาศัยอยู่กับพ่อแม่ พี่สาว พี่ชาย ตัวปลายฟ้า และน้องชายอีก 2 คน ใช้ชีวิตแบบครอบครัวชาวสวน ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน ตลอดจนเพื่อนบ้าน รอบข้าง แต่ปัจจุบันพ่อ พี่ชาย และน้องชายที่เกิดต่อจากปลายฟ้าได้เสียชีวิตแล้ว พ่อมีอาชีพทำสวน แม่มีอาชีพค้าขาย ที่บ้านฐานะค่อนข้างยากจน แต่พ่อกับแม่ก็พยายามบังคับให้ลูกได้เรียนหนังสือ หรือไม่ก็ให้มีอาชีพค้าขายไม่ต้องเป็นลูกจ้างคนอื่น หลังจากที่ปลายฟ้าเรียนจบชั้น ป.4 ก็ได้ช่วยแม่ค้าขายมาตลอด โดยปลายฟ้าได้ให้เหตุผลว่า เพราะครอบครัวยากจน ต้องการให้น้องได้มีโอกาสเรียนมากกว่า

“พ่อก็บังคับให้เรียนหนังสือ แต่ที่บ้านยากจนก็จะพยายาม แต่เราก็ยังอยากจะมีอาชีพค้าขายมากกว่า พ่อให้เรียน ไม่อยากให้เป็นลูกจ้าง เราก็ไม่มีใจอยากเรียน อยากให้น้องได้เรียนมากกว่า (เสียงสั่นเครือ) ถ้าไม่เรียนก็ต้องค้าขาย แต่ห้ามเป็นลูกจ้างเด็ดขาด แม่ก็ค้าขาย พ่อก็ทำสวนของตัวเอง”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

เมื่อพี่น้องของปลายฟ้าโตมีครอบครัวก็แยกย้ายไปสร้างครอบครัวของตนเอง แต่ปลายฟ้าก็ยังอยู่กับพ่อแม่ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2526 ขณะที่ปลายฟ้ามีอายุ 26 ปี ปลายฟ้าก็แต่งงาน โดยเดิมทีพ่อก็บังคับให้แต่งงานกับสามีคนนี้ แต่เพราะปลายฟ้าเชื่อว่าตนใกล้ชิดกับพ่อมากกว่าลูกๆ คนอื่น หากปลายฟ้าต้องการ หรือพูดสิ่งใดพ่อก็บังคับตามใจ ปลายฟ้ายืนยันที่จะแต่งงานด้วย จนพ่อต้องยอมให้แต่งงาน สามีมีอาชีพทำสวน มีลูกชายด้วยกัน 1 คน แล้วก็ต้องเลิกกันไปในปี พ.ศ. 2530

“พ่อเขาไม่อยากจะให้แต่ง แต่ยังไงเราก็จะแต่ง ตอนนั้นอายุ 26 ปี เราคิดว่าเราอยู่กับพ่อ จะทำอะไรพ่อก็ต้องยอม แต่งงานมีลูกชาย 1 คน แล้วก็ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ก็เลิกกันไป ตอนนั้นปี พ.ศ.2530”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

จากนั้นปี พ.ศ. 2531 ก็ได้แต่งงานใหม่ สามีใหม่ก็มีอาชีพทำสวนเช่นกัน มีลูกสาวด้วยกัน 2 คน ก็ช่วยกันดูแลสวน แต่ก็ต้องแยกทางกันเหมือนกับสามีคนแรก เพราะไม่ค่อยได้ใช้ชีวิตด้วยกัน อยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ สามีก็มาเยี่ยมลูกบ้างเป็นครั้งคราว ลูกชายของปลายฟ้าอยู่ในความดูแลของปู่และย่าตั้งแต่เล็กกับสามีคนแรก ส่วนลูกสาวที่เกิดกับสามีคนที่สอง คนโตอาศัยอยู่กับตา ยาย และปลายฟ้า ส่วนลูกสาวคนเล็กอาศัยอยู่กับพี่สาวของปลายฟ้า ตั้งแต่เล็กกับสามี แต่ปลายฟ้าก็จะแวะเวียนมาเยี่ยมดูแลลูกบ้างตามโอกาสเนื่องจากปลายฟ้าต้องทำงานค้าขาย รวมทั้งดูแลสวนผลไม้ไปด้วย จึงไม่ค่อยมีเวลาได้อยู่ดูแลลูกๆ จึงตัดสินใจให้ลูกๆ อยู่ในความดูแลของปู่ย่า ตายาย และพี่สาวดังที่กล่าวมา

ปี พ.ศ. 2538 คุณพ่อของปลายฟ้าเสียชีวิต ภาวะในการดูแลครอบครัวจึงตกหนักมาที่ปลายฟ้ามากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งประกอบกับการที่ต้องเดินทางไปมาระหว่างเชียงใหม่ และเพชรบูรณ์ เพื่อทำธุรกิจเดินที่ขายรถมือสองกับน้องชาย จึงทำให้ปลายฟ้าไม่ค่อยได้ดูแลลูกอย่างเต็มที่ จนกระทั่งน้องชายได้เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2541 ปลายฟ้าจึงต้องมาดูแลกิจการแทนน้องชายทั้งหมดที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ช่วงนั้นจึงตัดสินใจว่าจะพาลูกทั้งสามคนเข้ามาเรียนที่เพชรบูรณ์ด้วย เนื่องจากต้องการที่จะดูแลลูกอย่างใกล้ชิดมากกว่าที่ผ่านมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2544 ที่ธุรกิจเริ่มมั่นคง จึงได้ไปรับลูกมาอยู่ด้วยกัน และจัดหาโรงเรียนให้ลูกเรียนที่เพชรบูรณ์

“ก็ทำงานที่บ้านกับพ่อ แม่มาตลอด พอพ่อเสีย เราก็เหมือนเป็นเสาหลักของบ้าน ดูแลรับผิดชอบทุกอย่าง ตอนหลังน้องชายเสียก็ต้องเดินทางไปมาต่างจังหวัดเพื่อดูแลธุรกิจเดินที่รถของน้องชาย ลูกก็อยู่กับยาย กับป้า ตัดสินใจว่าจะไปอยู่เพชรบูรณ์ก็พาลูกไปหาโรงเรียนที่นั่น”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

3. การกระทำความผิด

เมื่อปี พ.ศ. 2541 ปลายฟ้าไปดูแลธุรกิจที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงชักชวนให้ปลายฝน เพื่อนบ้านที่เชียงใหม่ ที่เป็นคนสนิทคุ้นเคยกัน มีความไว้วางใจกัน เชื่อใจกันมานาน เพราะให้ช่วยดูแลสวนที่เชียงใหม่มาอยู่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านที่เพชรบูรณ์ ปลายฟ้าดูแลกิจการจนกระทั่งธุรกิจเริ่มมีความมั่นคง จึงตัดสินใจรับลูกมาอยู่ด้วยกัน และหาที่เรียนใหม่ให้ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ในปี พ.ศ.2544 ในขณะเดียวกันเพื่อนของปลายฟ้ามีความเดือดร้อนในการทำธุรกิจรีสอร์ท ปลายฟ้าจึงได้ตัดสินใจช่วยเหลือเพื่อนโดยการกู้ยืมเงินเพื่อมาดูแลกิจการรีสอร์ทของเพื่อน ทั้งๆ ที่ตนเองก็มีภาระอยู่ค่อนข้างมาก

“ตัดสินใจจะไปอยู่เพชรบูรณ์ ช่วงนั้นเพื่อนก็มีปัญหาธุรกิจรีสอร์ท เราก็เอ่อ จะมาอยู่อยู่แล้วก็ไปกู้เงินธนาคารมาซื้อธุรกิจจากเพื่อน ทั้งที่ตัวเองก็ไม่มีนะ”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

ก่อนวันเกิดเหตุมีเพื่อนของปลายฝน ซึ่งทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ดูแลบ้านให้ปลายฟ้าได้มาบอกว่าจะมาซื้อรถ และขอพักที่เต็นท์รถด้วยหนึ่งคืน ปลายฟ้าก็อนุญาตให้พักได้ เนื่องจากปลายฟ้าไม่ได้นอนพักที่เต็นท์รถ แต่พักที่รีสอร์ท จนกระทั่งเช้าปลายฟ้าก็กลับมาที่เต็นท์รถ พร้อมกับลูกๆ ในขณะที่กำลังนั่งรับประทานอาหารเช้า ก็มีผู้ชายประมาณ 7-8 คน เข้ามาบริเวณเต็นท์รถ และควบคุมตัวปลายฟ้า ปลายฝน และเพื่อนของปลายฝน โดยแจ้งกับปลายฟ้าว่าเป็นตำรวจนอกเครื่องแบบ ทำการล่อซื้อยาบ้าจำนวนหนึ่ง จากนั้นก็ได้ทำการค้นบริเวณที่พักอาศัย และขอเข้าตรวจค้นรีสอร์ท

ปลายฟ้าคิดว่าตนเป็นคนบริสุทธิ์ก็อนุญาตให้ค้นได้ทั้งที่เต็นท์รถ และที่รีสอร์ทซึ่งมีบ้านพักคนงานอยู่ด้านหลัง ตำรวจนอกเครื่องแบบพบยาบ้าอีกหนึ่งล้านเม็ดเศษ ของกลางทั้งหมด 1,268,000 เม็ด จึงถูกระบุเป็นของปลายฟ้า เนื่องจากปลายฟ้ามีชื่อเป็นเจ้าของรีสอร์ท

“วันที่ถูกจับลูกอยู่ด้วย เพราะช่วงนั้นย้ายลูกขึ้นมาเรียนที่เพชรบูรณ์ วันนั้น (วันเกิดเหตุ) มีเพื่อนของแม่บ้านที่บ้านมา ก็เลยให้พักอยู่ด้วย ตอนนั้นก็มีรีสอร์ทของเพื่อน ซึ่งเขาบอกเขาเดือดร้อน เราก็เลยกู้เงินธนาคารมาทำรีสอร์ทริมดอยกับเพื่อน ก็กู้เงินหมุนเงินกันไปติดหนี้สินพะรุงพะรังกันไป ก่อนวันเกิดเหตุเพื่อนของแม่บ้านที่ให้ดูแลเต็นท์รถบอกว่าจะมาซื้อรถ และขอพักที่นี้คนนึง เราก็อนุญาตเพราะเราก็ไปนอนกับลูกที่รีสอร์ทอยู่แล้ว เพราะที่เต็นท์รถก็ไม่มีใครมีแต่

แม่บ้าน พอเช้าวันต่อมาก็ถูกจับพร้อมกับป้าแม่บ้าน ก็ถูกจับกันทั้งสามคน เพราะเขาล่อซื้อของกัน อยู่หน้าเดินที่รถ เขาก็เข้ามาจับตอนนั้นกำลังกินอาหารกับลูก เขาไปค้นรีเสอร์ทในบ้านพักคนงาน ช้างหลัง มีคนพม่าอยู่ 2 คน เจอยาบ้าอีกล้านกว่าเม็ด ตอนนั้นซื้อที่มาได้ไม่กี่เดือน ที่ก็เป็นชื่อของเรา แล้วถูกดำเนินคดีว่าของก็เป็นของเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

4. บริบทของเรือนจำ และการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ปลายฟ้า ย้ายจากเรือนจำเพชรบูรณ์เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานหญิงกลาง หลังจากฟังคำตัดสินของศาลชั้นต้น การเข้ามาอยู่ในทัณฑสถานหญิงกลางเป็นช่วงระหว่างการทำอุทธรณ์ ปลายฟ้าได้เล่าถึงการใช้ชีวิตในเรือนจำ และทัณฑสถานให้ฟังว่า

ศาลชั้นต้น

ปลายฟ้าถูกควบคุมตัวไว้ที่เรือนจำเพชรบูรณ์ในระหว่างการดำเนินคดีเป็นเวลาประมาณ 1 ปี 8 เดือน จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2545 ศาลชั้นต้นพิพากษาคดีตัดสินลงโทษประหารชีวิตในช่วงที่ปลายฟ้าเข้ามาอยู่ในเรือนจำที่เพชรบูรณ์ ปลายฟ้าก็ยังไม่ได้คิดอะไรเนื่องจากคดียังไม่มีการตัดสิน

“ถูกจับที่เพชรบูรณ์ ก็มาอยู่ที่เรือนจำเพชรบูรณ์ ก็ไม่ได้คิดอะไร ไม่ได้เปลี่ยนตัวเองอะไรมากเป็นพิเศษ เพราะศาลยังไม่ตัดสินมา พื้นที่กว้าง คนไม่เยอะ”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

และเรื่องการต้องมาใช้ชีวิตภายในเรือนจำ เป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน ปลายฟ้ารู้สึกงง และสับสนในชีวิต

“ในชีวิตไม่เคยคิดว่าตัวเองจะเดินเข้ามาอยู่จุดนี้ ไม่เคยคิดถึงคุก ถึงโทษประหาร แต่มาตรงนี้มีมันงง งงว่าทำไมถึงถูกจับ ทำไมถึงเกิดเรื่องแบบนี้กับเรา ช่วงที่เข้ามาในคุกใหม่ๆ เลยนะ เดินเข้ามาก็คิดว่าจะฆ่าตัวตาย คิดว่ายังไงสามเดือนก็จะตาย ยังไงก็อยู่ไม่ได้ จะนอนยังไงคนนอนเต็มไปหมด”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลอุทธรณ์

นับจากนั้น ปลายฟ้าได้ถูกส่งตัวมาควบคุมที่ทัณฑสถานหญิงกลาง ซึ่งเป็นเรือนจำหญิงแห่งเดียวที่สามารถควบคุมผู้ต้องโทษหญิงโทษสูงสุด และช่วงที่ปลายฟ้าถูกควบคุมตัว ลูกสาวคนโต ที่มีอายุเพียง 13 ปี ซึ่งเดิมอาศัยอยู่กับปลายฟ้าและยาย จึงต้องให้พี่สาวของปลายฟ้าทำหน้าที่ดูแลลูกของปลายฟ้าเพิ่มอีกหนึ่งคน

ปลายฟ้าถูกส่งตัวมาควบคุมที่ทัณฑสถานหญิงกลาง ช่วงช่วงแรกรู้สึกอึดอัด เพราะมีคนจำนวนมาก ซึ่งแตกต่างจากเรือนจำต่างจังหวัดที่มีบริเวณกว้างขวางกว่า ความแออัดของพื้นที่ในทัณฑสถานทำให้ปลายฟ้ารู้สึกถึงการต้องเร่งรีบ การแก่งแย่งกันในหลายๆอย่าง ไม่ว่าจะเรื่องการกิน การใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้ปลายฟ้าต้องคิดถึงชีวิตที่ต้องอยู่จนกว่าคดีจะตัดสินเด็ดขาด ปลายฟ้ารู้สึกสับสนกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ยอมรับสภาพชีวิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงยังไม่ได้ คิดว่าจะฆ่าตัวตาย และจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกินสามเดือน ปลายฟ้าเล่าให้ฟังว่า

“ตอนย้ายมาอยู่ที่หญิงกลาง ต่างจากตอนที่อยู่ต่างจังหวัด เข้ามาทำไมคนถึงเยอะ แออัด รู้สึกอึดอัด ทำอะไรก็ต้องรีบ จะไปจะมาก็ต้องรีบ เหมือนต้องแย่งกัน”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

เรื่องของกฎระเบียบนั้น ปลายฟ้าไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควรนัก แต่ก็ปฏิบัติตัวไม่ให้กระทบ หรือสร้างความเดือดร้อนแก่คนอื่น และให้ความเคารพแก่เจ้าหน้าที่ ตามความเหมาะสม และเป็นสิ่งที่เพื่อนผู้ต้องขัง หรือต้องโทษปฏิบัติกันมา โดยปลายฟ้าเล่าให้ฟังว่า

“กฎระเบียบ ก็ไม่ค่อยรู้นะคะ แต่ก็คงมีเยอะ เราทำตัวเราไม่ให้เดือดร้อน ไม่กระทบกับคนอื่น ไม่สร้างปัญหาที่ไม่น่าจะมีปัญหา กับเจ้าหน้าที่เราก็ให้ความเคารพคุณ คุณเขาเวลาเห็นก็สวัสดี หยุดให้คุณเขาเดินผ่านไปก่อน ไม่รู้หรือว่าเขาบังคับหรือเปล่า แต่ก็เห็นทำกันมา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

บุคลิกของปลายฟ้าที่เป็นคนชอบพูดคุย และมีความคิดที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ปลายฟ้าจะพูดคุยกับเพื่อนผู้ต้องโทษคนอื่นๆ เพื่อทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆอยู่เสมอ ตั้งแต่แรกเข้ามาอยู่ในทัณฑสถานหญิงกลาง อีกทั้งการได้มาเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งธรรมะ

บริการ ทำให้ปลายฟ้าเป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ แต่หากเมื่อพูดคุยกับเพื่อนผู้ต้องขังแล้วมีความรู้สึกที่ไม่สามารถเข้ากันได้ ปลายฟ้าก็จะไม่พูดคุยต่อ

“เป็นคนที่ชอบพูดชอบคุย อีกอย่างทำให้เราไม่ต้องอยู่คนเดียว ก็ได้อะไรจากเพื่อนที่เขามาอยู่ก่อน ยิ่งมาเป็นธรรมบริกร ก็มีเพื่อนมาพูดคุย ปรึกษาโดยเฉพาะเรื่องธรรมะ เราก็แนะนำแต่ถ้าคุยกันแล้วมันไปด้วยกันไม่ได้ ก็จะไม่พูดเพราะคิดว่าเราแนะนำสิ่งดีแล้วไม่อยากจะไปอยากเป็นในสิ่งที่ดีก็ไม่มีประโยชน์”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“เรามาอยู่ตรงนี้ ศึกษาธรรมะ คนที่สนใจ หรือมีปัญหาเขาก็เข้ามาปรึกษาบ้าง เราก็ให้คำแนะนำจากประสบการณ์ ความคิดของเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

สำหรับความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ ปลายฟ้าเห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่สามารถเป็นที่ปรึกษาที่ดี เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ก็เป็นคนดี ปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษอย่างเท่าเทียม

“คุณ คุณก็ดีกันทุกคนคะ มีปัญหาหรือเรื่องอะไรก็บอกคุณเขาได้ ปรึกษาเขาได้ เขาไม่ได้เลือกว่าเป็นใครทำเหมือนกันหมด”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

ความสัมพันธ์กับภายนอกนั้น สำหรับปลายฟ้าก็คือการเขียนจดหมายถึงลูก ตั้งแต่มาอยู่ในช่วงแรก เพราะช่วงนั้นลูกยังเล็กจึงไม่สามารถมาเยี่ยมได้ แต่เมื่อลูกโตสามารถดูแลตัวเองได้ก็จะมาเยี่ยมเป็นประจำ ถึงแม้ลูกจะอยู่ไกล ซึ่งปลายฟ้าเองก็เป็นห่วงและไม่ต้องการให้ลูกเดินทางบ่อย แต่การมาเยี่ยมของลูกทำให้ปลายฟ้ามีความสุข และได้รับรู้ข่าวคราวของทางบ้าน

“แต่ก่อนก็เขียนจดหมาย ลูกยังเล็กก็ติดต่อกันทางจดหมาย พอเขาโตเขาก็มาเองได้มาเป็นประจำ ก็ห่วงเขาระยะทางไกล เสียค่าใช้จ่าย เขาบอกว่ามาเขาก็ได้ทำธุระ ลูกดูแลตัวเองได้หาเงินเรียนเอง ก็ภูมิใจในตัวลูกบอกให้ลูกรักตัวเอง ดูแลตัวเอง แต่ไม่เคยชมเขาต่อหน้านะ ไม่เคยพูดว่าสงสารเขา กลัวจะเป็นการดูถูกเขา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

เมื่อปลายฟ้าเข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน ปลายฟ้าได้มีโอกาสทำกิจกรรมด้านธรรมะ เป็นการอบรม และปฏิบัติ ทำให้ปลายฟ้าได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยที่ทุกวันปลายฟ้าจะต้อง สวดมนต์ ฝึกปฏิบัติด้วยการนั่งสมาธิ และจากการปฏิบัติเป็นประจำ ทำให้ปลายฟ้าได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ดูแลเพื่อนผู้ต้องขังในการอบรมธรรมะ หรือเป็นที่รู้จักในหน้าที่ “ธรรมะบริกร” กิจกรรมการอบรมธรรมะจัดเป็นประจำทุกเดือน เดือนละหนึ่งรุ่น รุ่นละ 120 คน และการใช้ชีวิตในทัณฑสถานมีการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรม ก็จะทำให้มีเวลาในการทบทวนเรื่องราว ปลายฟ้าได้มีโอกาสเรียนรู้ ทบทวนชีวิตที่ผ่านมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ปลายฟ้าเปลี่ยนความคิดในครั้งแรกที่ปลายฟ้าเข้ามาอยู่ในทัณฑสถานว่าจะต้องตาย แต่ปลายฟ้าได้เรียนรู้จนทำให้ปลายฟ้ามีความคิดที่เปลี่ยนไปในเรื่องที่จะต้องเกิดขึ้นกับทุกคน นั่นก็คือความตาย โดยปลายฟ้าเล่าให้ฟังว่า

“อยู่ในี่เวลามีมากมายจริงๆ นะ เราต้องเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส เราจะทำร้ายตัวเราทำไม มาอยู่ตรงนี้ถ้าศึกษาธรรมะ ค้นหาตัวเองเจอก็ต้องรู้ว่าคนเรายังไงก็ต้องตายอยู่แล้ว”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ซึ่งบางวันที่ปลายฟ้านอนไม่หลับ หรือตื่นแต่เช้าก็จะนำการปฏิบัติด้านธรรมะมาใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ และเป็นการทำในสิ่งที่ชอบด้วย

“ตื่นมาตีสี่ ก็มาสวดมนต์ไหว้พระ อยากนอนต่อก็นอน แต่บางวันนอนไม่หลับก็ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ไม่ได้มีใครมาบังคับเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

หลังจากศาลพิพากษาตัดสินลงโทษประหารชีวิต ปลายฟ้าได้ยื่นอุทธรณ์ และในระหว่างการอุทธรณ์นั้น นอกจากการทำกิจกรรมของทางทัณฑสถานดังที่กล่าวมาแล้ว ปลายฟ้าก็ยังศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น จนกระทั่งจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สิ่งเหล่านี้เองเป็นส่วนช่วยให้ปลายฟ้าได้เปลี่ยนความคิด และดำเนินชีวิตเรื่อยมาตลอดระยะเวลาที่รอการตัดสินของศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ใช้เวลาตัดสินประมาณ 2 ปีเศษ โดยศาลอุทธรณ์พิพากษา ยืนตามศาลชั้นต้นให้ตัดสินประหารชีวิต จากนั้นปลายฟ้าได้ยื่นฎีกา ซึ่งศาลฎีกาใช้เวลาตัดสินอีก 4 ปีเศษ และศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ให้ตัดสินประหารชีวิตเช่นกัน

ชั้นศาลฎีกา

ตลอดเวลาที่คดียังไม่ตัดสินเด็ดขาด ปลายฟ้ามีความหวังมาโดยตลอดว่า ปลายฟ้าจะไม่ถูกตัดสินประหารชีวิต แต่เมื่อศาลฎีกาได้ตัดสินก็ถือว่าคดีของปลายฟ้าเด็ดขาดแล้ว สิ่งแรกที่ปลายฟ้านึกถึงก็คือความเป็นห่วงลูกสาว และแม่ รวมทั้งห่วงความรู้สึกของคนทางบ้าน ปลายฟ้าตัดสินใจไม่บอกใครว่าคดีได้สิ้นสุดเด็ดขาดแล้ว เพราะกลัวว่าลูกสาวจะเสียใจ ยอมรับไม่ได้ แต่ลูกสาวได้โทรศัพท์หาทนายความ จึงรู้ว่าคดีของแม่ได้ตัดสินเป็นที่สิ้นสุดแล้ว และเมื่อลูกสาวทราบจึงรีบเดินทางมาหาปลายฟ้าทันที ทำให้ปลายฟ้ารู้สึกว่ามีกำลังใจดีขึ้น และบอกไม่ให้ลูกสาวบอกเรื่องนี้กับยาย และน้องสาว

“ตอนถูกตัดสินนี่ทุกซนะ ไม่รู้นะ เหมือนกับถูกทดสอบอะ เพราะชั้นที่หนึ่งแล้ว ก็มีชั้นที่สอง และชั้นฎีกา แต่สุดท้ายแล้วเราก็ต้องสู้ คิดถึงลูกทันที ห่วงความรู้สึกทางบ้าน วันที่ถูกตัดสินไม่ให้ทนายโทรบอก กลัวลูกสาวจะเสียใจ แต่ลูกสาวก็โทรมา พอเขารู้เขาก็รีบมาหา รู้สึกมีกำลังใจดีมาก ๆ แล้วก็บอกว่าอย่าให้ยาย กับน้องสาวรู้ เพราะรู้ว่าน้องสาวจะรับไม่ได้ ก็รู้แต่ว่าติดคุกอยู่ แต่ไม่รู้ว่าจะดีสิ้นสุด”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ทั้งนี้ปลายฟ้าก็รู้ตัวดีว่า หลังจากการตัดสินของศาลฎีกาแล้ว ปลายฟ้ายังมีโอกาสทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งไม่ทราบว่าตนเองจะได้รับพระราชทานหรือไม่ เมื่อใด แต่สิ่งที่รู้แน่นอนก็คือการที่จะต้องมีชีวิตภายในทัณฑสถานต่อไป ซึ่งปลายฟ้าก็จะเตือนตนเองเสมอในเรื่องการใช้จ่าย ตลอดจนการเห็น และรับฟังถึงการใช้จ่ายจากเพื่อนก็ทำให้ปลายฟ้าบอกกับตนเองและเล่าให้ฟังว่า

“เราก็บอกตัวเองว่า เราต้องอยู่ให้ได้ เห็นบางคนก็บ่นว่าไม่มีเงินไม่มีเงิน เราก็บอกจะทำให้ดู ข้าวกองเลี้ยงก็มี ใช้จ่ายก็ให้ประหยัด อย่าฟุ่มเฟือย ของใช้ที่จะจำเป็นคุณ คุณเขาก็แจกให้”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

5. มุมมองชีวิตและการยอมรับโทษประหารชีวิต

ปลายฟ้าได้มีเวลามาทบทวนเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ทั้งที่เป็นความคิด ความรู้สึกในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นจากสิ่งที่ประสบกับตนเอง ประสบการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้คุณค่าของชีวิต และความตาย โดยที่เมื่อก่อนนั้นปลายฟ้าไม่ได้สนใจหรือใส่ใจกับชีวิตมากนัก เพราะต้องทำงาน ใช้เวลาไปกับการทำงาน แต่ปัจจุบันปลายฟ้าได้มีเวลาทำให้ปลายฟ้ามองเห็นว่าชีวิตมีคุณค่า

“แต่ก่อนนะคะไม่เคยให้เวลากับตัวเอง ทำแต่งาน ผ่านมา 40 กว่าปีแม่ไม่เคยให้เวลากับตัวเองเลย ทำงาน หาเงิน เสียชาติเกิดเพราะไม่เคยให้เวลากับตัวเอง ดูแลแต่คนอื่น เหมือนกับเขาเดือดร้อนหมื่นสองหมื่น ตัวเองมีหนี้ล้านสองล้านไม่คิด ตอนนี้มีโอกาส เอาวิกฤตเป็นโอกาสของเรา ตอนนี้มีเวลาดูแลตัวเอง เวลากิน เวลานอน อยู่ข้างนอกเวลาจะกินยังไม่มีเวลาเลย บอกลูกว่าชีวิตมันมีค่ามากกว่าทุกอย่าง ลูกต้องให้เวลากับตัวเอง ถึงเวลาใครมีเงินก็ซื้อชีวิตไม่ได้”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับปลายฟ้า ปลายฟ้าก็ได้นำไปถ่ายทอดให้ลูกเพื่อที่จะเป็นสิ่งที่เตือนลูกให้ลูกเห็นเป็นแบบอย่าง ตลอดจนถึงคิดว่าหากถ้าตนทำในสิ่งที่ดีผลก็จะให้ลูกได้รับในสิ่งดีๆ เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตของปลายฟ้า ทำให้ปลายฟ้าเปลี่ยนความคิดในทางบวก ทางที่ดีขึ้น ปลายฟ้ามักจะคิดว่าปลายฟ้ากำลังถูกทดสอบจากบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ปลายฟ้าต้องเข้มแข็งต่อสู้กับสิ่งเหล่านั้น อีกทั้งการได้รับกำลังใจจากลูกสาว ที่มาเยี่ยมปลายฟ้าเป็นประจำ ซึ่งตอนนั้นลูกสาวอายุเพียง 13 ปี อยู่ในความดูแลของพี่สาว ตอนนั้นลูกสาวยังเล็กก็จะเขียนจดหมายหากันเป็นประจำ แต่เมื่อลูกโตขึ้นสามารถดูแลตัวเองได้ก็มาเยี่ยมเป็นประจำทุกเดือน และปลายฟ้าก็รู้สึกภูมิใจในตัวลูกสาวที่เป็นเด็กที่มีความมานะ ทำงานหาเงินเรียนหนังสือ ดูแลตัวเอง แต่ปลายฟ้าก็ไม่เคยกล่าวชมเชยลูกต่อหน้า และก็มีความรู้สึกสงสารลูกที่ต้องทำงานหาเงินเรียน ต้องดูแลยาย ดูแลน้อง แต่ปลายฟ้าก็ไม่เคยบอกลูกว่าปลายฟ้าสงสารลูกเพราะปลายฟ้าคิดว่าถ้าปลายฟ้าพูดจะเป็นการดูถูกลูก สิ่งที่เกิดขึ้นกับปลายฟ้าเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปลายฟ้าได้เปลี่ยนความคิดใหม่ว่าจะต้องดูแลตัวเอง ต้องมีชีวิตอยู่ให้ได้เพราะอย่างน้อยก็ยังมีโอกาสได้บอกได้สอนลูกได้ การมีโอกาสได้ใช้หรือได้ให้เวลากับตัวเอง ประกอบกับปลายฟ้ายังมีความหวัง อยู่ตลอดว่าปลายฟ้าจะได้รับอภัยโทษ ได้รับการลดโทษ เพื่อที่จะได้มีโอกาสในการดูแลลูก ดูแล

แม่ และปลายฟ้าก็อยากที่จะถ่ายทอดชีวิตเรื่องราวของปลายฟ้าให้สังคมไว้เป็นข้อคิดเตือนให้มีสติ รอบคอบ

“ประหารเธอ เค้กก็พูดกันต่อๆมาว่าท่านเมตตา ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า เป็นเพศแม่มีจิตใจของความเป็นแม่ ก็คงไม่หรรอมั้ง”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

และปลายฟ้าก็ได้ภาวนาเป็นประจำที่ช่วยให้ปลายฟ้ารู้สึกคลายความวิตกกังวล ให้ได้มีชีวิตอยู่ต่อไปนานๆ

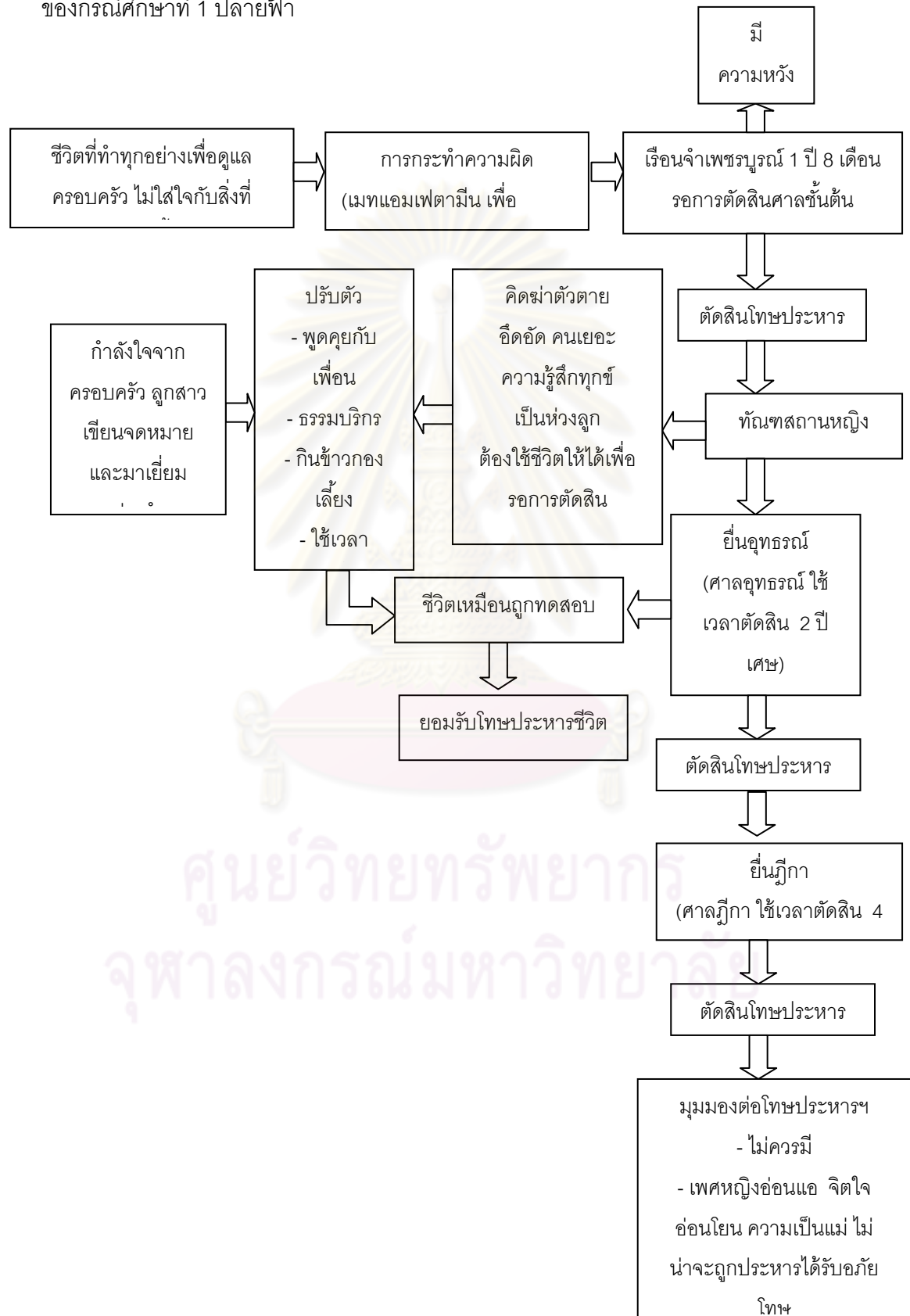
“เราก็ขอบารมี ขอเมตตาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าเรามีโอกาสก็ได้ อยู่ดูแลลูกต่อไป เราก็จะเป็นกำลังใจให้ลูกต่อไป ชีวิตเราก็มีค่าอยู่ให้ลูกดูแลกันต่อไป ทุกวันนี้ก็ยัง มีความหวังตลอดเวลา สู้ทุกวัน มีหวังอยู่ตลอดไม่เคยคิดท้อแท้ หวังว่าจะได้อยู่ดูแลแม่ ท่านแก่ แล้วไง อยากมีโอกาสดูแลท่านแค่นี้เอง อยากให้ลูกรู้ว่าแม่เป็นแบบนี้ ให้มีสติ เป็นคนรอบคอบ ไม่ใช่อะไรที่ง่ายๆ แต่ก่อนเราง่ายๆ ไปหมด คนเราแต่ละคนไม่เหมือนกัน อยากจะถ่ายทอดชีวิตที่ มันผ่านมา อายุเราห้าสิกว่าแล้ว เราจะอยู่ได้อีกกี่ปี เราจะได้มีเวลามีโอกาสได้ถ่ายทอดสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเราใหม่ ทั้งดีทั้งร้ายมันอยู่ในตัวเราหมดแล้ว มันจะได้ออกเผยแพร่บ้าง”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

จากข้อมูลส่วนตัว ภูมิหลังชีวิต การกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของปลายฟ้า สามารถเขียนเป็นแผนผังตามภาพที่ 2 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2 แผนผังแสดงการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 1 ปลายฟ้า

กรณีศึกษาที่ 2 ทอรั้ง ถูกจับเพราะช่วยอา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ทอรั้ง เป็นผู้หญิงที่ดูมีบุคลิกเรียบร้อย หน้าตา ผิวพรรณ รูปร่างดี ดูเด็กกว่าอายุ พุดจาฉะฉานแต่พุดน้อย ใบหน้าดูเศร้าหมอง เหมือนครุ่นคิดหรือวิตกอะไรบางอย่าง

ทอรั้ง เกิดที่จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันอายุ 36 ปี นับถือศาสนาคริสต์ สถานภาพ โสด จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ด้านการบัญชี

2. ภูมิหลังชีวิต

ช่วงวัยเด็กทอรั้งอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ ทอรั้งมีพี่สาวอีก 1 คน ทอรั้งใช้ชีวิตเหมือนเด็กทั่วไป แต่ครอบครัวของทอรั้งเริ่มมีปัญหาช่วงที่ทอรั้งเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น พ่อแม่ของทอรั้งแยกทางกัน พ่อไปมีครอบครัวใหม่ ซึ่งทอรั้งจะอาศัยอยู่กับพ่อ แต่พ่อก็จะเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศอยู่บ่อยๆ 2-3 ปีก็จะกลับมาครั้งหนึ่ง ซึ่งถ้าพ่อไปทำงานหลายปี ทอรั้งก็จะมาอาศัยอยู่กับแม่ ชีวิตจึงผูกพันกับทั้งพ่อและแม่ ถึงแม้ว่าทอรั้งจะประสบปัญหาครอบครัว แต่ทอรั้งก็ยังดำเนินชีวิตไปตามปกติของเด็กวัยรุ่นทั่วไป เมื่อทอรั้งพุดถึงพ่อและแม่จะร้องไห้

“พ่อแม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก พ่อไปมีครอบครัวใหม่ (ร้องไห้) แม่ก็มีชีวิตอยู่ ตอนเด็กก็ใช้ชีวิตปกติเหมือนเด็กวัยรุ่นทั่วไป แต่ก่อนพ่อทำงานอยู่เมืองนอก ส่วนแม่ก็ทำอาชีพค้าขาย มีพี่น้อง 2 คน มีพี่สาว ก็อยู่กับพ่อ ถ้าพ่อไปหลายปีก็อยู่กับแม่ พ่อไปหางานทำ ก็สองปีสามปีกลับมาครั้งหนึ่ง”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ทอรั้งเป็นคนที่ชอบเรียนหนังสือ ให้ความสำคัญกับการเรียน เนื่องจากทอรั้งเห็นว่าการศึกษาหนังสือจะทำให้มีความรู้สามารถนำไปประกอบอาชีพเพื่อที่จะมีรายได้มาดูแลพ่อแม่ได้ การที่ทอรั้งเป็นคนชอบเรียน ใฝ่หาความรู้ก็ทำให้ทอรั้งจะสนิทกับเพื่อนที่เรียนด้วยกันในระดับต่างๆ และเพื่อนก็เป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือทอรั้งเวลามีปัญหาได้ ไม่ว่าจะเป็นการรับฟังความรู้สึก ต้องการคำปรึกษา แต่ไม่บ่อยครั้งนักที่ทอรั้งจะเล่าถึงปัญหาของครอบครัวให้เพื่อนฟัง เพราะทอรั้งเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องภายในครอบครัว เพื่อนจะช่วยเหลือทอรั้งในเรื่องการเรียน ซึ่งถ้าหากทอรั้งไม่สามารถมาเรียนได้เพื่อนก็จะคอยจัดเตรียม หรือเก็บเอกสารเกี่ยวกับการเรียนไว้

ให้ ตลอดจนช่วยทบทวนบทเรียนให้ ด้วยความมานะพยายาม และความชอบที่จะเรียนหนังสือ ทำให้ทอรั้งสามารถสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ได้ ทั้งที่ครอบครัวก็มีปัญหาเรื่อยมา และการมาเรียนในระดับปริญญาตรีทอรั้งก็มีแฟน คบกันและคอยช่วยเหลือกัน ถึงแม้มีแฟนทอรั้งก็ไม่ทิ้งเรื่องเรียน ทอรั้งกับแฟนวางแผนว่าเรียนจบก็จะแต่งงานกัน แฟนก็รู้จักกับครอบครัวของทอรั้ง

จนกระทั่งทอรั้งกำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของการเรียนในระดับปริญญาตรี ทอรั้งก็เริ่มทำงานเพื่อที่จะฝึกประสบการณ์และหางานก่อนจบ ทอรั้งจึงเรียนไปด้วยทำงานไปด้วย โดยงานที่ทำงานเกี่ยวกับงานธุรการ ในตำแหน่งพนักงานชั่วคราว แต่แล้วปัญหาครอบครัวก็รุนแรงมากขึ้น ทำให้ทอรั้งรู้สึกเครียด ไม่รู้ว่าจะหันหน้าไปพึ่งใคร ทอรั้งจึงตัดสินใจลาออกจากการ มาช่วยธุรกิจประมูลปลาส่งออกของพี่สาวที่จังหวัดระนอง และก็ทำให้ทอรั้งไม่ได้ไปเรียนหนังสือต่อ ช่วงนั้นธุรกิจเป็นไปด้วยดี ต้องการรถเพื่อขนส่งปลาจำนวนมาก จึงได้ขอให้อาซึ่งอยู่กรุงเทพฯ มาช่วยขับรถส่งปลาด้วย อามาช่วยอยู่พักหนึ่งก็ได้เอารถไว้ให้พี่สาวใช้ในธุรกิจ และก็ชักชวนทอรั้งมาอยู่กรุงเทพฯ กับอา โดยอากับพี่สาวกลัวว่าถ้าทอรั้งอยู่ที่นี้ อาจจะมีคนรักเป็นคนได้

“ช่วงนั้นต้องการรถส่งปลาจำนวนมาก เพราะปลาเยอะ ช่วงนั้นอา น้องของพ่อ มาช่วย แล้วเขาก็เอารถไว้ให้พี่สาวใช้ พี่สาวกับอาไม่ยอมให้เราได้อยู่ได้ กลัวเราได้กับคนได้ ก็บอกให้เราไปอยู่กรุงเทพฯ ด้วยกัน”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

3. การกระทำความผิด

ทอรั้งมาอยู่กับอาที่กรุงเทพฯ ระหว่างที่ทอรั้งยังไม่ทำงานอะไร จึงได้ไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมเพราะคิดว่า ถ้าหากสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี จะมีโอกาสได้งานทำได้มากขึ้น โดยอาเป็นผู้รับผิดชอบค่าเล่า ในระหว่างที่มาพักอาศัยกับอา อาจะถามทอรั้งว่ารู้หรือไม่ว่าอาทำงานอะไร ตัวทอรั้งก็ทราบมาตั้งแต่แรกอยู่แล้วว่าอาทำงานเกี่ยวกับยาเสพติด จึงบอกว่าทราบแต่กลัว และไม่อยากจะทำด้วย เพราะไม่อยากจะยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ในขณะที่อาบอกทอรั้งว่าไม่ต้องกลัว เพราะงานที่ทำไม่สามารถโยงมาถึงตัวได้ ประกอบกับทอรั้งก็ต้องเก็บเงินเพื่อชดใช้คืนค่าใช้จ่ายในการเรียนภาษาอังกฤษให้แก่อา รวมทั้งต้องมาพักอาศัยอยู่กับอา ทำให้ทอรั้งอยากจะทำตามบุญคุณ รวมทั้งเห็นใจและสงสารอาที่ไม่มีใครช่วย ทอรั้งจึงทำงานช่วยอาทุก

อย่าง ตามที่อาจจะให้ช่วยทำ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเงิน หรือใฝ่ของ (ยาเสพติด) โดยการติดต่อประสานงานกันผ่านทางโทรศัพท์ในกรณีที่เราเดินทางไปทางภาคเหนือ โดยทอรุ่งช่วยเหลืออาเช่นนี้ มาตลอดเป็นระยะเวลาประมาณ 5 เดือน

“เขาก็ถามเรารู้ใช่ไหมว่าเราทำอะไร เราก็มาเรียนภาษาจนจบคอร์ส เราต้องเก็บเงินให้อา เราก็บอกว่าเราไม่ทำ เพราะกลัว อาก็บอกว่าไม่ต้องกลัวเราเป็นอันดับต้นๆ ไม่สาวมาถึงเรา เราทำทุกอย่างให้เขาไม่ว่าเก็บเงิน บางครั้งเขาเอาของมากก็ต้องใฝ่ ตอนนั้นอึดอัด แต่ส่งสารอาเพราะไม่มีใครช่วยเขา เราจะทิ้งเขาไม่ได้ไง”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2541 อาโทรศัพท์บอกให้ทอรุ่งไปส่งของตามสถานที่ และเวลาที่อาได้บอกไว้ ทอรุ่งก็ไปส่งของให้ที่สถานีบริการน้ำมันย่านปทุมธานี เมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุทอรุ่งก็ถูกจับเพียงคนเดียว

“ตอนนั้นเขาโทรศัพท์มาให้พี่ไปส่งของ พี่ก็เลยไปส่งของให้เขา ถึงสถานที่เกิดเหตุก็โดนจับเลย แต่คนที่ทำ ตัวเขาอยู่ที่พะเยา เขาโทรสั่งกัน ให้พี่มาส่งเท่านั้นเอง สถานที่เกิดเหตุเป็นปั้มน้ำมันแถวปทุมธานี วันที่ 20 สิงหา ปี 41”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

4. บริบทของเรือนจำ และการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

การใช้ชีวิตของทอรุ่งภายในทัณฑสถานหญิงกลาง ในช่วงเวลาของการพิจารณาคดีมีดังนี้

ศาลชั้นต้น

ทอรุ่งถูกควบคุมตัวที่โรงพัก แล้วก็ถูกส่งตัวมาที่ทัณฑสถานหญิงกลาง ช่วงแรกที่ทอรุ่งเข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน ทอรุ่งทำใจไม่ได้ ยอมรับไม่ได้กับสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไป คือการที่ต้องใช้ชีวิตในทัณฑสถานหรือคุก ตามที่คนทั่วไปรู้จัก เพราะว่าตลอดชีวิตของทอรุ่ง ทอรุ่งไม่เคยคิดจะ

กระทำความผิด ไม่คิดยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่คิดยุ่งเกี่ยวกับเรื่องโสเภณี แต่กลับต้องมารับโทษ จากเรื่องยาเสพติด

“ตอนแรกพี่เข้ามาในคุกพี่รับไม่ได้ ที่จะมาอยู่ในคุก มาจากคดียา เคยถามตัวเอง เหมือนกันนะที่ผ่านมามาทำไมชีวิตไม่เคยทำอะไรผิดเลย ตลอดเวลาจะบอกตัวเองว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ตัวเองจะไม่ยุ่งกับโสเภณี สงเหล่านี้จะเป็นปัญญากับตัวเองว่าไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเลย แต่วันแรกที่โดนจับแทบจะแทรกแผ่นดินหนี เพราะตัวเองมาคดียาเสพติด คนอื่นเขาต้องมองเราว่าเป็นอาชญากรของประเทศที่ทำให้คนอื่นได้รับโทษของยาเสพติด แต่ตอนนั้นเราคิดอยากจะช่วยอา เราไม่ได้คิดตรงนั้น”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ทอรั้งก็ใช้ชีวิตให้ผ่านพ้นไปเพื่อรอฟังคำตัดสิน โดยที่ทอรั้งคิดไปเองว่าเป็นการทำผิดครั้งแรกและของที่จับได้ก็ไม่ใช่ของเรา โทษที่ได้รับก็คงจะไม่สูงมากนัก ทั้งครอบครัวของทอรั้งไม่ว่าจะเป็นอาที่ให้ทอรั้งทำงานให้ก็พยายามช่วยวิ่งเต้นเรื่องคดี และญาติทางแม่ก็พยายามจะช่วยเหลือทอรั้งเช่นกัน จนกระทั่งผ่านไปกว่า 4 ปี ต้นปี พ.ศ. 2545 ศาลชั้นต้นพิพากษาประหารชีวิต คำพิพากษาประหารชีวิตทำให้ทอรั้งไม่สามารถบรรยายความรู้สึกใดๆ ออกมาได้ ทอรั้งไม่มีความหวังที่จะใช้ชีวิตอยู่ เพราะตนเองได้รับโทษสูงสุด ถึงแม้จะยังมีศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาก็ตาม

“พอศาลชั้นต้นตัดสินประหาร ความรู้สึกแรกมันบอกไม่ถูกเลย ตอนนั้นไม่มีความหวัง มันบอกไม่ถูก ตอนนั้นไม่โกรธใครเลยนะ เพราะเราสงสารอาเขา”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลอุทธรณ์

เมื่อศาลชั้นต้นตัดสินประหารชีวิต ทอรั้งก็ไม่ได้บอกแม่ และทางญาติๆของแม่มีเพียงแต่อาที่รู้ว่าศาลตัดสินแล้ว โดยทอรั้งจะบอกกับแม่ว่าจะได้ออกจากทัณฑสถานแล้ว ทอรั้งก็ทำเรื่องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ เรียกไปฟังคำตัดสินเมื่อปี พ.ศ. 2547 ศาลตัดสินประหาร ทอรั้งก็คิดว่าคงจะไม่สู้คดีต่อแล้ว จึงทำเรื่องขอลดโทษดีกว่า

“อุทธรณ์ พี่ทำเรื่องขอลดโทษนะ แต่ก็ไม่ได้ คิดทุกอย่าง ทางญาติพี่น้องข้างนอก เขาก็วิ่งเต้นให้ เพราะเราไม่เคยทำความผิดเลย แต่ก็ไม่เป็นผล อาจเพราะว่าเราไม่มีหลักฐาน หลักฐานของตำรวจแน่นกว่า”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลฎีกา

ทอรั้งก็รอศาลจะเรียกไปฟังคำตัดสิน ซึ่งก็ใช้เวลาอีก 3 ปีกว่า คือพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ศาลฎีกาตัดสินพิพากษาประหารชีวิต ทอรั้งเล่าความรู้สึกพร้อมน้ำตาที่ไหลออกมาของ ทอรั้ง ถึงวันที่ศาลฎีกา ตัดสินประหารชีวิตให้ฟังว่า

“เราก็ว่าเราเป็นคนเข้มแข็งนะ แต่วันที่ตัดสินน็อกไปเหมือนกัน ล้มทั้งยืนเลย แต่ ลงมาก็อ้มนะ ยืมให้กับตัวเอง (ร้องไห้) กลับเข้ามาถึงที่นี้คิดฆ่าตัวตายเลยนะ เวลาเราเดินขึ้นห้อง เราอยู่ชั้นสามก็คิดว่าจะทำไงให้ตาย ทั้งๆ ที่ตั้งแต่เกิดมาบอกตัวเองตลอดว่าการฆ่าตัวตายจะไม่ทำเลยเด็ดขาด เวลาเห็นในโทรทัศน์เห็นเขากรีดข้อมือบ้างอะไรบ้าง ก็บอกว่ามันไม่ใช่ซะ ต้อง คิดถึงตัวเอง คิดถึงพ่อแม่ คิดถึงคนที่เรารัก แต่มาถึงจุดนี้มันมองหาทางออกไม่เจอ เราไม่ได้มา แบบโทษนิดหน่อย โทษเยอะมาก”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

เมื่อศาลฎีกาตัดสินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คดีของทอรั้งก็ถือว่าเด็ดขาดแล้ว ซึ่งตามปกติ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตเมื่อศาลตัดสินคดีเป็นที่สิ้นสุดแล้ว ทักษะสถานจะจัดให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตพบจิตแพทย์ จิตแพทย์จะพูดคุย ประเมินสภาวะทางจิตใจ และจะให้ยาระงับประสาท รวมทั้ง ยานอนหลับมารับประทาน เพราะกลัวว่าผู้ต้องโทษจะเครียด และเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ดูแลก็จะให้การดูแล ใฝ่ระวังไม่ให้คิดสั้น แต่สำหรับทอรั้งทอรั้งไม่ได้กินยา เพราะทอรั้งได้คิดทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำเอาเรื่องราวของเพื่อนผู้ต้องขังเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ตัวเองเป็นเหมือนกับเพื่อน ผู้ต้องขัง ที่ต้องกินยา เครียด คิดมาก ทอรั้งเล่าถึงช่วงเวลาที่ทอรั้งต้องปรับตัวเองให้ฟังว่า

“วันนั้นตัดสินมาก็นอนเอาผ้าปิดหน้าเลย นอนร้องไห้คนเดียว ตื่นขึ้นมาก็เอาหละ คิดว่าคนโทษน้อยเขาก็อ้อยู่เหมือนเรา คนโทษเยอะก็อ้อยู่เหมือนเรา ทุกคนเหมือนเรา เราก็ต้อง ทำตัวเองให้เหมือนเดิม ถ้าเราทำตัวเองให้เหมือนคนบ้าเราก็ต้องเป็นอย่างนั้น เราก็ดูจากเพื่อน รอบข้าง บางคนก็ฆ่าตัวตาย บางคนก็เป็นบ้าไปเลย บางคนก็กินยาระงับประสาท แต่พี่ไม่เคยนะ

นักโทษประหารถ้าตัดสินใจใหม่ ๆ ต้องไปพบนักจิตวิทยา แพทย์ก็ให้ยาระงับประสาทมากิน เขา คิดไปว่านักโทษประหารจะต้องเครียด ก็เครียดอยู่นะ เราก็คิดว่าเราจะดำเนินชีวิตไปอย่างไรให้เราอยู่ ให้ได้ จะต้องทำอะไรให้เราควบคุมตัวเองให้ได้ เราทำเรื่องขอสงยาคืน เจ้าหน้าที่ก็คอยดูเรา เราก็ เดินไปบอกเลยว่าเราขอใช้ชีวิตปกติ ไม่ใช่เป็นนักโทษประหารต้องมานั่งเฝ้า ก็บอกว่าไม่ต้องห่วง”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

หลังจากที่ทอรุ่ง คิดว่าตนเองจะต้องใช้ชีวิตอยู่ให้ได้เหมือนเดิม ทอรุ่งก็ขอ เจ้าหน้าที่ทำงานเหมือนเดิม ก็คือการทำงานห้องรีด คือมีหน้าที่รีดผ้าของเจ้าหน้าที่ หรือผ้าของ บริษัท หากมีหน่วยงานมาจ้างผู้ต้องขังทำความสะอาดซัก รีด ทอรุ่งก็จะได้รับปันผล เงินปันผลที่ ได้รับนั้นถึงแม้จะไม่มากมาย แต่ทอรุ่งจะประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น บางครั้งเก็บไว้เวลาที่ใครมา เยี่ยมทอรุ่งก็จะให้ค่ารถกลับไปด้วย ทอรุ่งจะหากิจกรรมให้ตัวเองทำตลอด และก็ทำกิจกรรมตลอด เพื่อไม่ให้คิดฟุ้งซ่าน และก็ดูแลตัวเองตามที่จะสามารถทำได้

“พี่ทำงานอยู่ห้องซักรีดเสื้อผ้า ก็เป็นผ้าของเจ้าหน้าที่ หรือครอบครัวด้วย ทำงาน ก็ได้ปันผลก็สามเดือนได้ครั้งถึงจะไม่มากนะแต่ก็ได้มากกว่างานอื่นๆ แต่ก็ทำทั้งวันนะ ก่อนจะได้มาทำก็มีกรรมการ เจ้าหน้าที่จำแนก เรียกเราไปสอบ มาฝึกห้องรีด แล้วพิจารณาก่อน เงินที่ได้ ส่วนใหญ่ก็เก็บไว้อยากเอาไว้ให้หลาน เวลาเขามาหา หรือถ้าเราได้มีโอกาสออกไปก็จะได้อำนาจเงินนี้ ไปเป็นทุน อยากจะมีกิจการของตัวเอง ก็คิดว่าทำร้านซักรีดก็คงดีเหมือนกันนะ พี่ไม่รู้ว่ที่นี้คิด ค่าบริการถูกหรือแพงกว่าข้างนอก แต่ก็ป็นสวัสดิการให้เจ้าหน้าที่ด้วยนะ”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ทอรุ่งยังบอกด้วยว่าหากไม่ทำงานก็จะคิดฟุ้งซ่าน ก็ต้องทำตัวให้เป็นปกติ

“ยิ่งถ้าไม่มีอะไรทำก็ยิ่งคิดฟุ้งซ่าน เราก็ทำกิจกรรมอยู่ตลอด ตอนกลางคืนมาก็ เปิดทีวี เปิดคอนเสิร์ต เปิดหนังดูบ้าง ตอนเช้าก็ออกกำลังกาย ทานข้าวก็ปกติ กินเยอะด้วยพี่”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้กฎ ระเบียบ รวมทั้งการกระทำของเพื่อนผู้ต้องขัง เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เตือนใจ ทอรุ่งในการดำเนินชีวิต โดยทอรุ่งได้เล่าให้ฟังว่า

“กฎระเบียบที่มีเราก็อยู่ได้ เราก็บอกตัวเองว่าเราทำได้ เราจะเห็นจากคนอื่นที่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่อยู่ทีกินบางทีก็เป็นเรื่อง ก็บอกตัวเองว่าเราจะไม่ทำ จะไม่เป็นแบบนี้ บางคนด่ากัน ใช้คำพูดที่ไม่ดี ตอนแรกบางคนมาด่าไม่เป็น แต่พอมายู่เหมือนกับถูกปลุกฝังนะ ความอิจฉา การเอาเปรียบคนอื่น เราก็บอกตัวเองว่าอย่าทำเหมือนเค้า ถ้าเราทำเหมือนเค้าเราก็จะต้องติดตัวไป”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

เรื่องกฎ ระเบียบ ทอรั้งเห็นว่าการที่พัฒนาสถานมีกฎ ระเบียบเป็นสิ่งดีที่ช่วยในการควบคุมคนจำนวนมาก

“มีกฎ ก็ดีนะคะคนเยอะก็จะได้ควบคุมคนข้างใน ขนาดมีกฎยังมีปัญหา ถ้าไม่มีกฎจะขนาดไหน”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

การมีโอกาสได้พูดคุย การปฏิบัติกับเพื่อน หรือเจ้าหน้าที่ก็ต้องทำด้วยความเหมาะสม

“ที่นี่เป็นสถานที่ที่จำกัด แต่ก็เปิดโอกาสให้เราได้พูดคุยกับเพื่อน กับเจ้าหน้าที่ได้ แต่เราก็จะต้องรู้ว่าอันไหนควรพูด อันไหนไม่ควรพูด”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“กับเจ้าหน้าที่ เวลาเราไปไหนมาไหนก็ต้องแจ้ง ต้องบอก เวลาเดินผ่านก็จะก้มตัวลง หรือถ้าจะสวนกันก็ต้องหยุดให้คุณเขาก่อน ถ้ามีแขกมาก็ต้องหยุดนั่งยอง ยอง แต่ไม่ถึงกับหมอบหรือกนะ เขาไม่ได้บังคับแต่เห็นคนอื่นเขาทำกัน”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

5. มุมมองชีวิตและการยอมรับโทษประหารชีวิต

ทอรั้งมักจะคิดถึงครอบครัวคนที่รักและเป็นห่วง และได้กำลังใจจากครอบครัวทำให้ทอรั้งมีความหวังที่จะได้ออกไปใช้ชีวิตภายนอก ถึงแม้ว่าทอรั้งจะรู้สึกท้อ เพราะคิดไปถึงอนาคต

ข้างหน้าว่าหากได้ออกไปจะทำงานอะไรได้ แล้วในช่วงที่มีนักโทษชายถูกประหารก็รู้สึกกลัว แต่ก็ได้กำลังใจจากเพื่อน ตลอดจนกำลังใจจากเพื่อนๆ สมัยเรียน ที่ทราบว่าทอรุ่งอยู่ที่ทัณฑสถานก็จะแวะเวียนมาเยี่ยมเยียน มาให้กำลังใจ บางคนมีครอบครัวมีลูกก็พาลูกมาด้วย และทางครอบครัวของทอรุ่งเองก็เช่นกัน โดยเฉพาะพี่สาว และหลานที่จะมาเยี่ยมและติดต่ออยู่เป็นประจำ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ทอรุ่งมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต เพื่อวันข้างหน้ามีโอกาสได้ไปใช้ชีวิตข้างนอกเหมือนคนอื่น ๆ

“เพื่อนสมัยเรียน คำก็ดีกับพี่มากๆเลยนะ มีเวลาก็มาเยี่ยม มหา บางคนนะคำมีลูกแล้วก็พามาเยี่ยม ไม่รังเกียจเราเลย บางทีก็ฝากเงินให้เราใช้ ส่วนที่บ้านก็มีพี่สาว กับหลานๆ ยิ่งเห็นหลานๆโตขึ้น เรียนหนังสือก็เก่ง เป็นเด็กฉลาด เป็นคนดี ก็มีหวังว่าถ้าได้ออกไปจะได้อยู่กับหลาน”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

อีกทั้งทอรุ่ง ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับเพื่อนผู้ต้องโทษหญิงที่ทำเรื่องทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษ แต่สามีของเพื่อนถูกประหารชีวิต ช่วงนั้นทำให้ผู้ต้องโทษเกิดการพูดคุยต่อ และทอรุ่งก็เล่าถึงความรู้สึกช่วงที่ผ่านมานั้นให้ฟังว่า

“มีเพื่อน แฟนเค้าโดนประหารเมื่อเร็วๆนี้ ตอนนั้นเราก็เสียใจนะกลัวเหมือนกัน ก็ผูกพันอยู่กันมาตั้ง 8-9 ปี นอนห้องเดียวกัน สงสารเค้า แต่พอฟังกลับมาก็โง่ ยินดีกับเค้าด้วย”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

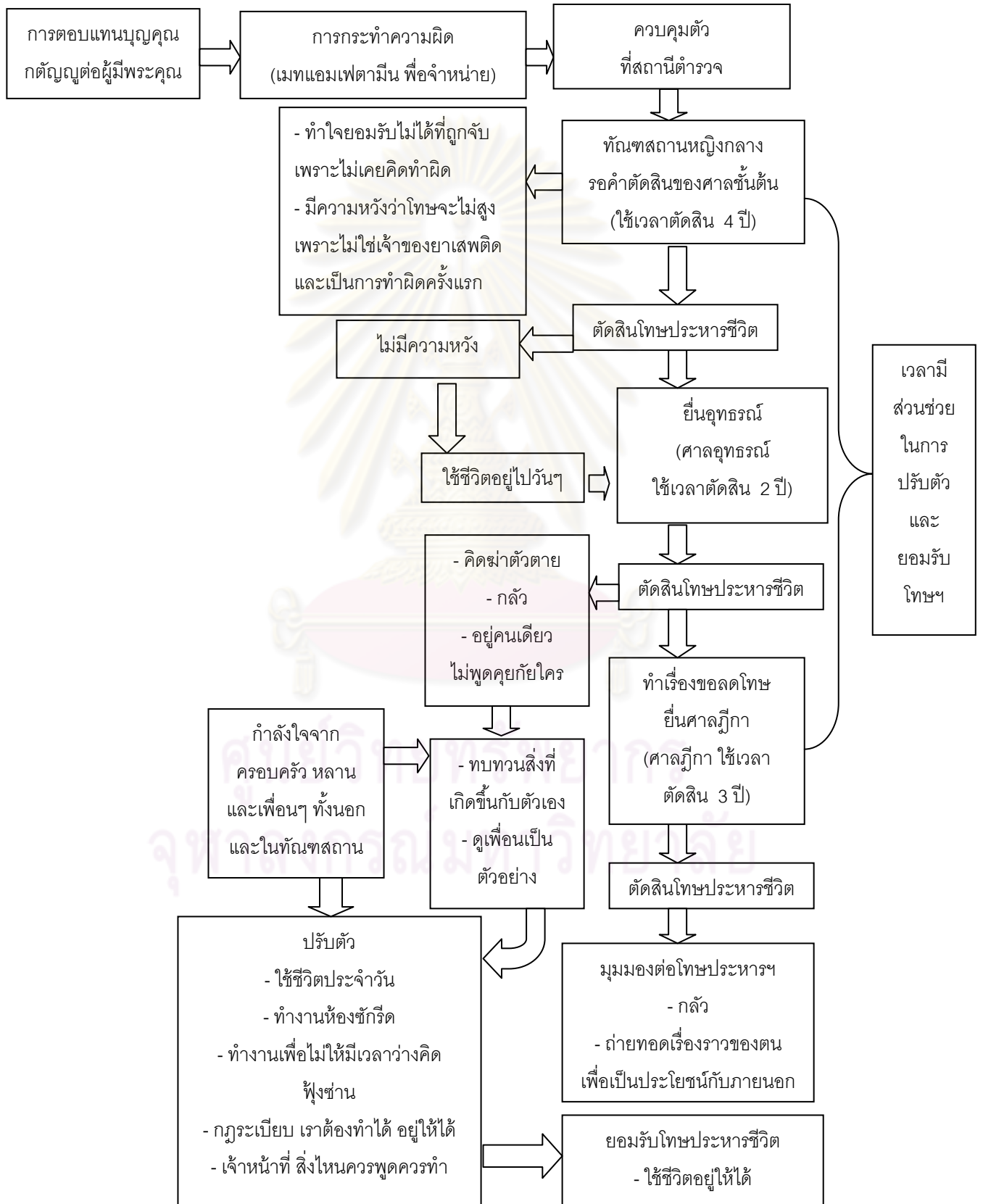
ทั้งนี้ทอรุ่งยังมีหวังว่าหากวันหนึ่งมีโอกาส ทอรุ่งอยากจะเขียนหนังสือขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ชีวิตของตนเอง เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับคนอื่นๆ

“ถ้าพี่มีโอกาสได้ออกไปพี่อยากจะเล่า ถ้าได้ออกไปเราจะเขียนหนังสือ หรือบอกให้คนอื่นได้รู้ จะเขียนเรื่องราวชีวิต ชีวิตที่อยู่ข้างใน มันก็กดดันนะ แต่ไม่เป็นไร ไม่ได้แค้นไม่ได้เคืองนะ เพียงแต่เราอยากจะบอกเล่าให้คนข้างนอกได้รู้ พี่อยากให้สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

จากข้อมูลส่วนตัว ภูมิหลังชีวิต การกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของทอรุ่ง สามารถเขียนเป็นแผนผังตามภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนผังแสดงการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 2 ทอรู้้ง

กรณีศึกษาที่ 3 ปลายฝน แม่บ้านคนชื้อ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ปลายฝน ปัจจุบันอายุ 59 ปี เป็นหญิงรูปร่างเล็ก ผิวขาว บุคลิกเรียบร้อย เดินช้า พูดช้า มีอาการสั่นเป็นระยะ ซึ่งเกิดจากสุขภาพที่ไม่แข็งแรง พูดน้อย มักจะก้มหน้า ไม่สบตา ยิ้มแย้ม มีความเป็นกันเอง ปลายฝน เกิดที่จังหวัดเชียงใหม่ นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพโสด

2. ภูมิหลังชีวิต

ในวัยเด็กปลายฝนอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ (ปัจจุบันพ่อและแม่เสียชีวิตแล้ว) น้องชายอีก 4 คน รวมทั้งตากับลุง ครอบครัวมีอาชีพทำไร่ทำนา และรับจ้าง ปลายฝนเป็นพี่สาวคนโต จึงมีหน้าที่ดูแลน้องๆ และช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่จะสามารถช่วยได้ ปลายฝนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่เด็กจนโต ปลายฝนไม่เคยย้ายถิ่นฐานไปไหนนานๆ จะมีบ้างเป็นบางครั้งก็ไปอยู่กับน้องๆ ที่ต่างก็แยกย้ายกันไปมีครอบครัว ส่วนปลายฝนอาศัยอยู่ที่บ้านกับพ่อและแม่ จนพ่อและแม่เสียชีวิต ปลายฝนยึดอาชีพดูแลสวน และรับจ้างเรื่อยมา

“ตอนเด็กอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ มีตา มีพ่อ มีแม่ มีลุง แล้วก็อยู่กับน้อง อยู่ที่เชียงใหม่จะคะ แต่ว่าก็ตายไปที่ละคน น้องก็แต่งงานมีครอบครัวไป พ่อแม่ก็เสียชีวิตไปที่ละคนละคน ก็เหลือแม่ (ปลายฝน) คนเดียวก็อยู่บ้าน”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“เมื่อก่อนก็เลี้ยงน้อง เวลาไปเล่นก็อุ้มน้องไป บางทีเอาผ้าปูแล้วก็เอาน้องวางเพื่อนๆ เขาไม่มีน้อง เรามีน้องคนเดียวก็กะตังน้องไป คนรองแม่ (ปลายฝน) ห่างกัน 4 ปี อีกคนก็ 2 ปี 2 ปี แต่น้องคนเล็กนี่รอบหนึ่ง”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

3. การกระทำผิด

ปลายฝนรับจ้างดูแลสวนผลไม้ให้เพื่อนบ้าน (ปลายฟ้า) มานานจนเกิดความสนิทสนมคุ้นเคยไว้วางใจกัน เชื่อถือเคารพกัน ปลายฝนเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนมักจะบอกว่า

ตนเองเป็นลูกจ้างเสมอ ปลายฝนทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นอย่างดี เนื่องจากเจ้าของสวน มักจะไม่ค่อยได้กลับมาดูแลสวนด้วยตนเอง เพราะมีธุรกิจส่วนตัวอยู่ที่ต่างจังหวัดด้วย ปลายฝน จะได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน หากวันใดที่เจ้าของสวนได้กำไรมาก เจ้าของสวนก็จะแบ่งให้ปลายฝน ด้วย จนกระทั่งเจ้าของสวนได้บอกให้ปลายฝนไปช่วยดูแลสวนลำไย ที่จังหวัดระยอง ประมาณหนึ่ง เดือน เพราะลูกจ้างที่เคยทำไม่อยู่ ถ้าลูกจ้างกลับมา ก็จะให้ปลายฝนกลับมาอยู่บ้านเหมือนเดิม ด้วยความที่ปลายฝนไม่เคยได้เดินทางไปไหน ปลายฝนจึงตัดสินใจมาช่วยดูแลสวนลำไย

“ตอนนั้นเจ้านายก็เป็นคนเหี้ยมเหมือนกัน ครอบครัวเรารู้จักกัน สนิทกัน ความที่แม่เคยช่วยเขาทำผลไม้ เขาทำสวนผลไม้ ก็จ้างเป็นรายวัน ถ้าวันไหนกำไรมากเขาก็แบ่งให้ บ้าง ที่นี้เขาก็ว่าจะไปทำลำไย ที่ระยอง จะไปทำด้วยกันไหม ประมาณเดือนหนึ่ง ความที่ที่เราอยู่ บ้าน เราก็อยากจะเปลี่ยนสถานที่อยากเห็นที่ใหม่ๆ บ้างเนาะ ก็เลยตกลง ประมาณเดือนหนึ่ง ลูกจ้างที่เคยทำอยู่เขาไม่อยู่ เขาก็เลยให้แม่มาอยู่แทนเขา ที่นี้ถ้าเขากลับมา เจ้านายก็จะมา เปลี่ยนให้แม่กลับบ้าน ถ้าอยากจะเที่ยวจะพาไป แม่ก็ตกลง”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

หลังจากที่สวนลำไยเสร็จแล้วนั้น ลูกจ้างอีกคนไม่กลับมาตามคำบอกกล่าว จึงทำให้ปลายฟ้าชวนปลายฝนอยู่ทำงานด้วย โดยที่ช่วงนั้นปลายฟ้าต้องการให้ปลายฝนไปช่วย ดูแลบ้าน ทำหน้าที่แม่บ้าน ดูแลบ้านที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และจะให้ค่าจ้างเป็นรายเดือน ปลายฝน ก็คิดเป็นห่วงบ้าน แต่ปลายฟ้าก็ได้บอกว่าจะไปเยี่ยมบ้านเมื่อไหร่ก็ได้ เพราะปลายฟ้าเองก็ต้อง เดินทางไปมาอยู่แล้ว ปลายฝนซึ่งอยู่คนเดียว แล้วก็ทำงานรับจ้างอยู่แล้ว จึงตกลงอยู่ทำงานเป็น แม่บ้านกับปลายฟ้าที่จังหวัดเพชรบูรณ์

“ลูกจ้างคนนั้นไม่เข้าบ้าน ที่นี้เขาก็บอกว่าจะยังไงก็อยู่กับเขาซะ เขาจะให้เงินเดือน เราก็บอกเขาว่าถึงบ้านไว้ เป็นห่วงบ้าน เขาก็ว่าจะเยี่ยมบ้านเมื่อไหร่ก็ได้ เขาก็ขี้ล่องอยู่แล้ว เราก็ ว่าเอ้อ ก็อยู่กันไป ไหนๆ เราก็รับจ้างอยู่แล้วเนาะ ตัวคนเดียว ก็อยู่ๆ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ปลายฝนอยู่ทำหน้าที่แม่บ้าน ช่วยดูแลเรื่องความสะดวกสบายความเรียบร้อยเต็มที่ชาย รถของปลายฟ้าที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ปีเศษ ก็มีคนพื้นเพเดียวกับปลายฝนมาหาที่ที่พักและบอก

ว่าจะมาซื้อรถ และขอพักค้างคืนด้วยหนึ่งคืน ปลายฝนก็ได้พาไปขออนุญาตปลายฟ้า ซึ่งปลายฟ้าก็อนุญาตให้พัก โดยที่ปลายฝนก็ไม่ทราบว่ปลายฟ้ากับเพื่อนบ้านได้พูดคุยอะไรกัน

วันที่เกิดเหตุปลายฝนเดินสำรวจรอบบ้านตามปกติ และพบว่ามีรถยนต์มาจอดหน้าบ้าน และมีผู้ชาย 7-8 คน มาจับปลายฝนพร้อมกับปลายฟ้า และเพื่อนบ้าน โดยบอกว่า ทั้งสามร่วมกันค้ายาเสพติด

“แม่ (ปลายฝน) ก็ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรกับเขา พอตีคนบ้านเดียวกัน เขาบอกว่าเขา มาหาซื้อรถ มาหาที่พัก แม่ก็พาไปขออนุญาตเจ้าของบ้านก่อน แม่ก็ไม่ค่อยจะรู้เรื่องอะไรกับเขา จะพูดจะคุยกันยังไง เขาเป็นลูกจ้าง มีหน้าที่บริการก็บริการ วันนั้นก็อยู่กันดีๆ แม่ก็เดินสำรวจรอบบ้านเป็นปกติอยู่แล้ว มีรถคันหนึ่งวิ่งเข้ามา วิ่งมาอย่างรวดเร็ว มาจอดก็มีผู้ชาย 7-8 คนกระโดดมาจับพวกแม่ เขาไปค้นบ้านเขาก็เอาทั้งคนทั้งของกลางมา บอกว่านี่ของกลางล่อซื้อสองแสนเม็ด พวกคุณร่วมกันค้ายาเสพติดแล้วนะ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

4. บริบทเรือนจำ และการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

การถูกจับกุมดำเนินคดีของปลายฝน ส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก และการปรับตัว ได้ดังนี้

ศาลชั้นต้น

หลังจากที่ปลายฝนถูกควบคุมตัวตำรวจก็พาปลายฝน และคู่คดีไปสถานีตำรวจ จากนั้นจึงฝากขังที่เรือนจำเพชรบูรณ์ รวมระยะเวลาประมาณ 1 ปี 8 เดือน จึงมีคำพิพากษาจากศาลชั้นต้นตัดสินลงโทษประหารชีวิต ปลายฝนถูกย้ายตัวมาควบคุมที่เรือนจำพิษณุโลก อยู่ได้ 3 วันก็ถูกส่งมาที่ทัณฑสถานหญิงกลาง กรุงเทพมหานคร เนื่องจากโทษที่ปลายฝนได้รับเป็นโทษสูง ทัณฑสถานหญิงเป็นสถานที่ที่สามารถควบคุมผู้ต้องขังหญิงโทษประหารชีวิตได้เพียงแห่งเดียว ปลายฝนบอกเล่าถึงความรู้สึกในวันที่ศาลตัดสินให้ฟังว่า

“วันที่ตัดสินแม่ก็ไม่ได้ตกใจนะ เพราะคิดว่ามันไม่ใช่ของเราเนาะ เราไม่ได้ตกใจ เผื่อโชคดีเราอาจจะหลุด”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลอุทธรณ์

จากวันที่ฟังคำตัดสินของศาลชั้นต้นแล้วนั้น ปลายฝนก็ทำเรื่องอุทธรณ์ แต่ด้วยความเครียด ความกังวลกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิต ทำให้ปลายฝนล้มป่วยอย่างรุนแรง ได้รับการดูแลรักษาในสถานพยาบาลของเรือนจำ (พบ.) และส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลกลางกรมราชทัณฑ์ โดยที่ปลายฝนเองไม่สามารถจดจำเรื่องราวขณะที่ป่วยได้เลย แต่ได้ทราบเรื่องราวของตนเองหลังจากที่อาการดีขึ้นจากคำบอกเล่าของเพื่อนผู้ต้องขัง ปลายฝนได้รับการดูแลรักษาจนอาการดีขึ้นก็ได้ให้มาอยู่ที่แดนควบคุมเหมือนเดิม แต่อยู่ได้อีกไม่นานปลายฝนก็มีอาการเจ็บป่วยเรื่อยมา จนต้องกลับไปรักษาตัวอีกครั้ง ซึ่งช่วงนั้นปลายฝนแทบจะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย ปลายฝนเล่าให้ฟังว่า

“ตอนที่แม่ทำอุทธรณ์แล้วนะ แม่ก็คิดนะ แม่คิดจนแม่เครียด แม่ป่วย ป่วยหนักมาก จนความดันขึ้นสูง ความดันขึ้นพรวดพราด แม่ไปอยู่ พบ. แม่ไปห้องน้ำแม่ก็มาล้ม ล้มก็ไม่วู้สึกตัวเลย เขาก็ส่งออกโรงพยาบาลนอก ที่นี่คนป่วยอาการไม่ดีเขาจะติดต่อญาติเลยนะ พอดีญาติลงมาแม่ก็ไม่วู้สึกตัวเลยนะ จนอาการดีขึ้นเพื่อนพูดให้ฟังว่ามีญาติมาเยี่ยม พอพี่นมา ขอโทษนะคะตัวเองใส่แอมเพิร์สอยู่ นอนใส่แอมเพิร์สเป็นเดือนเลยนะแม่ พออาการดีขึ้นหน่อย ดีขึ้นดีขึ้นก็ถูกหัดเดินใหม่ พอดีขึ้นเขาก็ส่งแม่ไปแดนเหมือนเดิม พออยู่ได้สองเดือนแม่ก็เป็นนั่นเป็นนี่ เขาก็ส่งแม่มาอยู่ พบ. อีก เทียวนี้อยู่ได้ปีกับสามเดือน พอพี่นขึ้นมาก็ปวดเมื่อย แล้วก็ซาซา ตอนนั้นก็ยังซาอยู่ แต่ก่อนก็กินยานิเวชเกี่ยวกับโรคประสาท เดียวนี้ก็เลิกกินแล้ว เป็นยานอนหลับ พักผ่อนหมอกก็วิจิฉัยแล้วไม่ได้เป็นโรคนี้ ถ้าเป็นยากี่จะต้องเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตอนนั้นก็ดีขึ้น ดีขึ้น ที่แรกจะสั้นจับอะไรก็ไม่ได้ กินข้าวต้องป้อน เขาก็บอกว่าเป็นช่วงระยะหนึ่งของร่างกาย ตอนนั้นแม่เครียดด้วย”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ทั้งนี้ปลายฝนยังมีความรู้สึกดีเกิดขึ้นที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ต้องโทษ ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องโทษที่มีอายุน้อยกว่า หรือเจ็บป่วยเหมือนกัน ตลอดจนผู้ต้องโทษอื่นๆ ที่ปลายฝนรู้จัก

“เราอายุมาก เด็กๆก็น่ารัก เขาให้ความเคารพ ช่วยเหลือเรา เด็กๆก็เรียกแม่ ตอนแม่ไม่สบาย เพื่อนก็บอกว่ามีญาติมาเยี่ยม กินข้าวเองไม่ได้ เพื่อนก็ดูแลช่วยเหลือ พาไปห้องน้ำ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ช่วงเวลาที่ปลายฝนทำเรื่องอุทธรณ์ไป ปลายฝนก็ประสบกับปัญหาสุขภาพเข้า-ออกโรงพยาบาลอยู่เป็นประจำ หลังจากที่ปลายฝนได้รับการรักษาอาการป่วยจนดีขึ้นเป็นลำดับ ปลายฝนก็ได้พยายามยอมรับและปรับตัวให้รับได้กับสิ่งที่เกิดขึ้น ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางทัณฑสถานจัดให้ และการเลือกทำกิจกรรมที่ปลายฝนสนใจ และคิดว่าตนเองทำได้ ปลายฝนใช้ชีวิตหลังการอุทธรณ์ไปเป็นเวลาประมาณ 2 ปี ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น และต่อมาอีก 4 ปี ศาลฎีกา ก็พิพากษายืนเช่นกัน

ตลอดระยะเวลาที่ปลายฝนได้อยู่ในทัณฑสถานแห่งนี้ ปลายฝนได้ใช้ชีวิตในแต่ละวันไปตามกิจกรรม ระเบียบที่ทางเรือนจำกำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าแถว เคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ และกิจกรรมอื่นๆ ที่จะสามารถทำได้ ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับส่วนร่วมด้วยการช่วยงานเรือนนอน ปัดกวาด เช็ดถูเรือนนอน ทำความสะอาด เนื่องจากปัญหาสุขภาพ ทำให้ปลายฝนไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพ งานที่ทำแล้วได้รับปันผล เหมือนกับเพื่อนผู้ต้องขังคนอื่นที่มีสุขภาพดี ตลอดจนปลายฝนยังช่วยดูแลเรื่องทำความสะอาดเสื้อผ้าของปลายฟ้าที่ต้องโทษด้วยเช่นกัน จากความเห็นอกเห็นใจ และน้ำใจที่ปลายฝนได้ทำให้กับผู้อื่น ทำให้เพื่อนๆ จะคอยหยิบยื่นน้ำใจเป็นเงินเล็กๆ น้อยๆ รวมทั้งข้าวของ อาหารการกินให้แก่ปลายฝนอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อมีเวลาว่างปลายฝนจะใช้เวลาไปกับการพูดคุยกับเพื่อนๆ การอ่านหนังสือ ซึ่งจะช่วยทำให้ปลายฝนไม่รู้สึกเหงา

“แม่ก็ช่วยเรือนนอน ปัดกวาดนั่นนี่ ช่วยเก็บขยะอะไรบ้าง ทำความสะอาดกิจกรรมก็ไม่ได้ทำ เขาจะเอาคนที่แข็งแรง คนป่วยเขาก็ไม่ให้ทำ แม่ก็ทำความสะอาดเสื้อผ้า ดูแลที่นอนให้เพื่อนที่ไปทำงานด้วย เราอยู่ด้วยกัน ก็ดูแลกันเนาะ ทั้งกันไม่ได้หอรกเนาะ เรามาด้วยกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน เขาก็นำส่งสารนะของอะไรเขาก็โดนยึดไปหมด โดนจับก็พลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือเลยนะ นำส่งสารเค้า แต่เราก็ช่วยอะไรเขาไม่ได้ เขาเป็นคนไม่เครียดมาก ไม่คิดอะไร แล้วก็แล้วกันไป เขาก็เป็นคนดีคนหนึ่งนะคะ ยังไงเราก็มาด้วยกัน ถ้าเราไม่ถูกกันคนอื่นเขายังจะซ้ำเติมเราว่ามาด้วยกันแล้วยังไม่ถูกกัน มีอะไรร่อยก็แบ่งกันกิน นานๆ จะซื้อมากินที่”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ทั้งนี้การที่ปลายฝนเข้ามาอยู่ในทัณฑสถานแห่งนี้ ปลายฝนมีความรู้สึกผ่อนคลายขึ้นเรื่อยๆ จากกำลังใจที่ได้รับไม่ว่าจะเป็นจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งปลายฝนจะเรียกเจ้าหน้าที่ว่า คุณ เพราะคนในนี้หากเจ้าหน้าที่มีอายุมากกว่าผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังจะเรียกว่า แม่ แต่ถ้าหากเจ้าหน้าที่อายุน้อยกว่าก็จะเรียกว่าคุณ ปลายฝนได้รับความรู้สึกถึงความเป็นกันเอง ความเสมอภาค และ

เข้าใจถึงการใช้กฎระเบียบ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ และเพื่อนยังให้การช่วยเหลือ คำแนะนำปรึกษาที่ดี ถึงแม้บางครั้งก็มีปากเสียงกับเพื่อนบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับรุนแรงใช้กำลังกัน เนื่องจากคนอยู่กันเป็นจำนวนมาก แต่ทั้งนี้บางสิ่งบางอย่างก็เกิดขึ้นจากใจที่ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ได้มีกฎระเบียบมาบังคับ

“บางทีแม่คุยกันมีเพื่อนคุยกันเรื่องคดีแม่ก็เครียดนะ ถ้าคุยด้วยแล้วเครียดก็ไม่คุย เจ็บ เดินไปหาคนอื่น”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลฎีกา

ปลายฝน มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น แต่ก็ยังมีอาการกระดูกอยู่บ้าง และการได้รับกำลังใจ และความดูแลช่วยเหลือทั้งจากเจ้าหน้าที่ผู้ต้องโทษ ที่ปฏิบัติต่อปลายฝนและผู้ต้องโทษอย่างเท่าเทียม

“กำลังใจมาจากตรงนี้นะ คุณๆเขาก็ดีกันทุกคนนะ พอฎีกายื่นประหารมา เราเด็ดขาดแล้ว เรือนจำเขาก็ไม่ยอมเขาก็ยื่นอภัยโทษให้อยู่ดี เรียกทำเรียกเอกสารอะไร ทำทุกอย่าง คุณเขาก็ดี ดีทุกคน พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษา เขาไม่ได้แบ่งแยกเรา เราเสมอภาคกันหมด เพียงแต่ว่าเราจะสนใจจะทำอะไร แต่ถ้าเป็นคนท้อง คนแก่เขาจะให้ก่อน เจ้าหน้าที่เขาจะดูแลดีมาก บางเรื่องไม่ได้เป็นกฎระเบียบ แต่เราต้องดูแลกัน แบบเวลาเจ็บป่วย เพื่อนฝูงก็พาส่งสถานพยาบาลทุกอย่างเขาให้จะเสมอกัน ทั่วถึงกัน ไม่มีข้อได้เปรียบเสียเปรียบกัน”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

รวมถึงกำลังใจที่มาจากครอบครัวของน้องๆ ที่หากมีเวลารว่างก็จะมาเยี่ยม และฝากเงินไว้ให้ใช้ ทำให้ปลายฝนมีความรู้สึกดี และไม่คิดกังวลกับเรื่องของน้องๆต่อไป

“น้อง ก็พาหลานมาเยี่ยม เขาอยู่ไกล นานๆก็มาที มีครอบครัวกันหมดแล้ว ก็เบาใจแล้ว ไม่ห่วงอะไร ก็ดีใจ มีกำลังใจ เขาไม่ทิ้งขว้างเรา ชีวิตที่เหลือก็อยู่ไปวันๆ ไม่มีอะไรต้องห่วง”

ถึงอย่างไรก็ตาม จากเหตุการณ์ และข่าวที่ปลายฝนได้รับรู้จากการดูข่าวในพระราชสำนัก หรือเป็นกิจกรรมที่ทางทัศนสถานจัดให้ ได้เป็นสิ่งที่ได้สร้างกำลังใจ และความหวังในการชีวิตของปลายฝน ซึ่งปลายฝนกล่าวว่า

“มีโครงการกำลังใจ ขององค์กา ที่มาจัดกิจกรรม ท่านเป็นถึงเจ้าฟ้า เจ้านาย ก็ยังสนใจ ใส่ใจกับพวกเราผู้ต้องขัง ก็มีความหวัง มีกำลังใจค่ะ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

5. มุมมองชีวิตและการยอมรับโทษประหารชีวิต

อีกหนึ่งกำลังใจสำคัญของปลายฝนก็คือ ครอบครัว ซึ่งน้องๆ ของปลายฝน จะแวะเวียนมาดูแลเยี่ยมเยียนปลายฝนเป็นประจำ ถึงแม้ว่าจะมีการติดต่อกันทางจดหมายเป็นระยะก็ตาม ในช่วงแรกๆ ที่ปลายฝนเข้ามาอยู่ที่ทัศนสถานนั้น เมื่อน้องมาเยี่ยมปลายฝนจะเอาแต่ร้องไห้ หากแต่ปลายฝนก็ได้รับความดูแล และเอาใจใส่จากครอบครัวถึงแม้ว่าจะอยู่ห่างไกลกัน น้องชายก็จะหมั่นมาเยี่ยมปลายฝน หรือหากไม่ว่างก็จะให้หลานๆ มา เพราะหลานๆ ก็โตและทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ จนทำให้ปลายฝนก็รู้สึกผ่อนคลายจากความคิดที่กลัวว่าคนข้างนอกจะมองครอบครัวว่ามีญาติเป็นคนในคุก

“ที่บ้านเขาไม่ได้ทิ้งขว้าง แม่กับน้องนะ ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยทะเลาะกันเลยนะ น้องก็บอกว่าไม่ต้องไปกลัว ไม่ต้องไปคิดมาก คนข้างนอกช่างเขา เราไม่ได้ไปพึ่งพาอะไรของเขา ชักหน่อย เราก็ทำมาหากินของเรา ใครจะว่ายังไงก็ช่างเขา แม่ก็ไม่กลัว มีน้องเข้าใจก็เพียงพอ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ตลอดระยะเวลาที่ปลายฝนได้เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ที่เรือนจำและทัศนสถาน ปลายฝนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ที่เป็นประสบการณ์โดยตรง และจากการสัมผัสจากบุคคลอื่น ทำให้ปลายฝนได้ให้ความสำคัญของการมีชีวิต ความตายที่เปลี่ยนไปจากเดิม ที่เคยกลัวความตายที่จะมาพลัดพรากจากคนที่รัก ไปสู่การหมดหวัง หลุดพ้นจากเวรกรรม การใช้ชีวิตที่มีอยู่ให้มีความสุขไปวันๆ ถึงอย่างไรก็ตามปลายฝนก็ยังมีความหวังในการใช้ชีวิตเรื่อยมาทุกขณะ

“ก็คิดว่ามันเป็นเวรเป็นกรรม แม่ไม่ได้กลัวตาย หรืออะไรนะเพราะแม่ตัวคนเดียว มีแต่น้องๆ เขาก็มีครอบครัวหมดแล้ว แต่ก่อนนะก็กลัวเหมือนกัน เป็นห่วงน้องๆก็กลัวกันหมดแหละนะ ก็อยากอยู่กับใครไปนานๆ ตอนนี่ไม่อยากจะยึดติดกับอะไรแล้ว มันไม่มีตัวตน มียศก็เสื่อมยศ มีลาภก็เสื่อมลาภ มันไม่จริง เวลาตายไปเราก็เอาอะไรไปไม่ได้ซักอย่าง”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตามปลายฝนก็ยังความหวังที่อยากจะไปมีชีวิตที่บ้าน หรืออยู่ใกล้บ้านมากขึ้น เพราะความที่เคยเป็นคนทำงานอยู่ที่บ้านไม่ได้ไปไหน ตั้งแต่ไปทำงานที่เพชรบูรณ์ก็ถูกจับกุมและอยู่เรือนจำเรียนมา

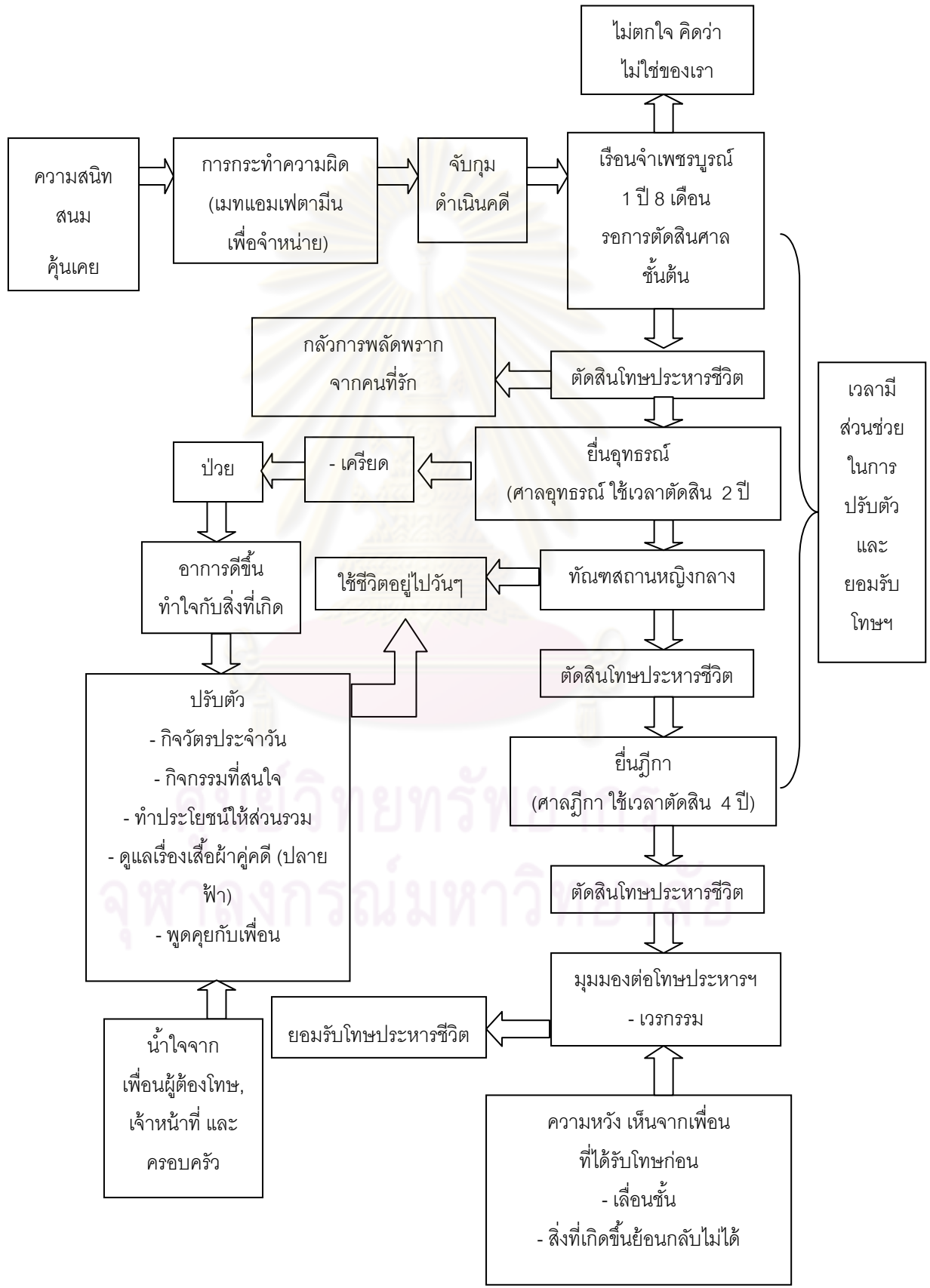
“แต่ก็มีความหวังเล็กๆว่า อยากจะกลับบ้าน พอศาลชั้นต้นตัดสินก็หวังว่ายังมีอุทธรณ์อีก อุทธรณ์เสร็จก็ยังมีฎีกา พอ ฎีกาเสร็จก็ยังมีทูลเกล้าอยู่ (หัวเราะ) ที่นี้ก็หลายคนนะที่โทษประหาร แต่ใกล้หมดโทษแล้วนะ บางทีทูลเกล้ายังไม่มา ก็มีภัยมาสองรอบ รอบแรกก็เหลือตลอด ตลอดแล้วก็เหลือสี่สิบปี แล้วลดจากที่เราอยู่ในนี้มาก่อนแล้ว หักออก เหมือนกับสะสมแต้มไปเรื่อยๆ ถ้าโทษลดก็มีชั้น ตอนแรกก็ชั้นกลาง สอบก็ชั้นดี แล้วก็ชั้นเยี่ยม ก็ค่อยๆสะสมแต้มไป ตั้งแต่ตัดสินมา ก็คล้ายๆว่าไม่สนใจอะไรแล้ว แม่ก็ไม่คิดมากอะไรแล้ว คิดไปมันก็ไม่กลับมาแล้ว บางคนเขาก็ยังอยู่เป็นยี่สิบปี เขาก็อยู่ได้ เราก็อยู่ได้ ก็รออยู่ อยู่ไปวันๆ ทำวันๆให้มีความสุข อยู่ที่ไหนก็สุขได้อยู่ที่ใจของเรา”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

จากข้อมูลส่วนตัว ภูมิหลังชีวิต การกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของปลายฝน สามารถเขียนเป็นแผนผังตามภาพที่ 4 ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4 แผนผังแสดงการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 3 ปลายฝน

กรณีศึกษาที่ 4 เอ๋อมดาว ความไม่รู้จึงถูกต้องโทษ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เอ๋อมดาว เป็นสาวชาวลาว ตัวเล็ก ผิวขาว ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ทำทางเงินอายุ อากัปกริยาเรียบร้อย พุดน้อย

ปัจจุบันเอ๋อมดาวอายุ 33 ปี (ขณะถูกจับดำเนินคดีอายุ 26 ปี) ภูมิลำเนาอยู่ที่ เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) นับถือศาสนาคริสต์ เดิมที ประกอบอาชีพค้าขาย สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน อยู่ในทัศนสถานหญิงกลางย่างเข้าปีที่ 8 แล้ว

2. ภูมิหลังชีวิต

เอ๋อมดาวเป็นเด็กต่างจังหวัดของลาว ครอบครัวมีอาชีพทำไร่ทำนาช่วงวัยเด็ก ก่อนเข้าเรียนหนังสืออาศัยอยู่กับพ่อและแม่ที่ต่างจังหวัด มีพี่น้อง 4 คน เอ๋อมดาวเป็นลูกคนเล็ก ชีวิตครอบครัวเรียบง่าย ครอบครัวไม่ลำบากเรื่องฐานะทางการเงิน จนเมื่อถูกโตขึ้นก็ต่างแยกย้าย ไปมีครอบครัว ซึ่งตัวเอ๋อมดาวก็เข้ามาเรียนหนังสือในเมืองเวียงจันทน์ โดยอาศัยอยู่กับพี่สาวและ ครอบครัวของพี่สาว ซึ่งมีอาชีพค้าขาย จึงทำให้เอ๋อมดาวก็มีความสนิทสนมกับครอบครัวของ พี่สาวและพี่เขย

พอเอ๋อมดาวเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อายุประมาณ 18-19 ปี ก็ไม่ได้เรียน หนังสือต่อเพราะก็ถือว่าอ่าน ออก เขียนได้ จึงมาประกอบอาชีพค้าขายช่วยพี่ และเริ่มค้าขาย ด้วยตัวเองทั้งที่ประเทศไทย และลาว โดยจะนำรองเท้า โทรศัพท์มาจากประเทศไทย เข้ามาขายใน สปป.ลาว และเอาผ้าไหมจากลาวไปขายที่ไทย ในเขตจังหวัดอุดรธานี ทำให้เอ๋อมดาว มีความสามารถในการทำการค้าข้ามฝั่งเรื่อยมา

เมื่อเอ๋อมดาวมีอายุ 20 ปี เอ๋อมดาวได้แต่งงาน และแยกบ้านมาอยู่กับสามี แต่ก็ ยังแวะเวียนไปมาบ้านพี่สาว เพราะอยู่ใกล้กัน เอ๋อมดาวมีลูก 2 คน ก็ใช้ชีวิตแบบครอบครัว ทำการ ค้าขาย ตามช่วงที่มีของมาขาย และก็ดูแลลูกๆ ส่งเสียให้ลูกได้เรียนหนังสือ และดูแลลูกช่วยกันกับ สามีที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว

3. การกระทำผิด

วันหนึ่งในเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2545 เอ๋อมดาวได้รับการชักชวนจากหลานสาวของพี่ชาย ที่มาเรียนหนังสือที่เวียงจันทน์ เอ๋อมดาวมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันอยู่แล้ว มักจะไปเที่ยว และไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ หลานสาวมาชวนว่าวันนี้จะข้ามไปฝั่งประเทศไทยกับผู้ชายที่มาจีบ เอ๋อมดาวรู้จักชายคนนั้นแต่เพียงว่าเป็นตำรวจลับ จากการแนะนำของหลานสาว เอ๋อมดาวจึงไปตามคำชักชวน เพราะตั้งใจว่าถ้าเข้าไปในประเทศไทยก็จะได้ชื่อของมาชาย โดยที่เอ๋อมดาวก็ไปชวนตัดดาว เพื่อนซึ่งอยู่ละแวกนั้นไปด้วยอีกคนหนึ่ง

เอ๋อมดาวลงเรือไปกับตัดดาว โดยมีกระเป๋าดูทางใบใหญ่ที่แฟนของหลานสาวลงเรือไปด้วย ซึ่งเอ๋อมดาวก็ยอมรับ และบอกว่ารู้ว่าข้างในกระเป๋านั้นเป็นยาเสพติด แต่ไม่รู้ว่าเขาจะเอาลงเรือและข้ามฝั่งมาประเทศไทย เอ๋อมดาวเล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์วันนั้นว่า

“ก็จำได้นิดหน่อย คือว่าพี่รู้จักสนิทกับหลานของพี่ชาย แบบไปเที่ยวด้วยกัน วันนั้นบังเอิญเขาชวนไปไทย กับผู้ชายคนนั้น เขามาจีบหลานสาวของพี่ชาย ตอนนั้นเราไม่รู้อะไรเกี่ยวกับเขาเลย เขาบอกรู้แต่ว่าเขาทำงานเป็นตำรวจลับ เขาคุยอย่างนี้กับหลาน เราก็ไม่ได้สนิท แต่ก็รู้ว่าผู้ชายคนนั้นเขาทำยาอยู่ ถามว่าวันนั้นรู้ไหม เราก็รู้ว่าเป็นยา แต่เราไม่รู้ว่าเขาจะเอาข้าม เขาก็รู้จักคนเอาของข้าม พวกเรือ พวกขนของ เพียงแต่ทำให้เรานั่งมาด้วย ดูกระเป๋าก็ถึงไหม เราก็คิดว่าเราไม่ได้ทำ เราก็มา ก็นั่งมากับเพื่อน กับกระเป๋ามาถึงฝั่งที่หนองคายก็นั่งรอ รอเขามารับ คือเราข้ามมาก่อน พี่สาว หลาน แล้วก็ผู้ชายคนนั้นเขาก็ข้ามมาอีกที เขาคงไปคุยกันเรื่องเงินแล้วเขาก็ไปรับเรา พอเขาเอาของอะไรไปหมดเสร็จแล้วเราก็นั่งรอ จนมีคนมาจับตัวเราไปที่กระเป๋าก็บอกว่าในกระเป๋ามียาบ้า เราก็คิดว่าเขาตกลงอะไรกันเรียบร้อยแล้ว แล้วเราก็ไม่ได้เป็นคนหัวของแค่นั้นเรือ ตามจริงเราจะมาชื่อของไปชาย พี่สาวก็จะมาชื่อของให้ลูกสาวของเขากำลังจะเปิดเทอม”

(เอ๋อมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

4. บริบทของเรือนจำ และการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

เอ๋อมดาวถูกควบคุมตัวไปที่สถานีตำรวจที่หนองคาย แล้วก็ถูกส่งตัวต่อมาที่ทัณฑสถานหญิงกลาง

ศาลชั้นต้น

ขณะที่เอ๋อมดาวถูกจับแรกๆ รู้สึกเป็นห่วงเป็นกังวลเรื่องที่บ้าน นอกจากความเป็นห่วงเป็นกังวลแล้ว เอ๋อมดาวก็รู้สึกเครียดกับสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ก็คิดเสมอว่าโทษที่ได้รับไม่น่าจะสูง เพราะไม่ได้เป็นเจ้าของ ไม่ได้เป็นคนถือของมา ในช่วงระหว่างที่เอ๋อมดาวรอการตัดสินของศาล ในทัณฑสถานหญิงกลาง เอ๋อมดาวก็พยายามหากิจกรรมทำเพื่อจะได้ไม่让自己ต้องอยู่เฉยๆ เพราะหากอยู่เฉยๆ ก็ต้องคิดมาก ประกอบกับทัณฑสถานก็จัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังต่างชาติได้เรียนหนังสือให้พูด ฟัง เขียน อ่านภาษาไทยได้ จึงทำให้เอ๋อมดาวได้มีกิจกรรมทำระหว่างที่รอการตัดสิน จนกระทั่งระยะเวลาผ่านไปประมาณ 11 เดือน ศาลชั้นต้นจึงพิพากษาลงโทษประหารชีวิต เอ๋อมดาวได้เล่าถึงความคิดในวันที่ศาลตัดสินคดีให้ฟังว่า

“ศาลชั้นต้นตัดสินใช้เวลาไม่นาน 11 เดือน แวบแรกที่ตัดสินประหาร เครียดมาก เลย คิดมาก เป็นห่วงพี่สาว เราติดคนเดียวไม่เป็นไร เพราะพี่สาวจะต้องดูแลพ่อ แม่ ลูกพี่สาวอีก 4 คน เขาโดนทั้งที่เขาไม่รู้เรื่อง ถูกตัดสินประหาร คิดเป็นห่วงเขา คิดจะรับคนเดียว ไม่อยากให้มา อยู่ตรงนี้ทั้งสองคน แต่ก็มีความหวังว่ายังมีศาลอุทธรณ์ คือเราไม่ได้ทำผิดจริง หรือสิ่งที่เราทำ ผิดพลาดตรงนั้น หวังว่าจะเหลือตลอด ก็มีความหวังอยู่”

(เอ๋อมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลอุทธรณ์

หลังจากที่ฟังทำตัดสินแล้วเอ๋อมดาว ก็คิดกับตัวเองว่าต้องมาอยู่ทัณฑสถานแล้ว จะเก็บเอาสิ่งที่พบเห็นอยู่ทุกวันเป็นข้อคิดของตนเอง นั่นก็คือเพื่อนที่มาอยู่ก่อน ที่เห็นเพื่อนได้รับโทษประหารเหมือนกันก็สามารถอยู่มาได้ตั้งยี่สิบปี ดูเพื่อนที่เขาดูแลตัวเองมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มองตัวอย่างที่ดี อีกทั้งเอ๋อมดาวค่อยๆ คิดและบอกกับตัวเองว่าต้องอยู่ให้ได้ พลังนี้ขึ้นมา เราจะทำอะไรก่อน รวมถึงเพื่อนก็ยังเป็นส่วนช่วยให้เอ๋อมดาวมีกำลังใจในการใช้ชีวิตอยู่

จากที่ศาลชั้นต้นตัดสิน เอ๋อมดาวก็ได้ทำเรื่องอุทธรณ์ และก็ดำเนินชีวิตไป เหมือนกับช่วงแรกที่เข้ามา เอ๋อมดาวได้มีโอกาสเรียนภาษาไทยจนอ่านออก เขียนได้ แต่ก็ไม่คล่องนัก เวลาเอ๋อมดาวเขียนจดหมายถึงทางบ้านก็จะให้เพื่อนช่วย เพราะทัณฑสถานจะทำการตรวจสอบจดหมายทุกฉบับที่เข้าและออก โดยที่ผู้ต้องขังต่างชาติจะต้องเขียนเป็นภาษาไทย หากเป็นภาษาต่างประเทศก็ต้องเขียนแปลเป็นภาษาไทยด้วย จึงทำให้เอ๋อมดาวเลือกจะเขียนจดหมายเมื่อจำเป็น เช่น เวลาเจ็บป่วย หรือต้องการขอความช่วยเหลือจากทางบ้าน ในช่วงนี้ทาง

บ้านก็มาเยี่ยม และติดต่อกับเอ็ดมดาวอยู่บ้างเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เนื่องจากกระยะทางและความไม่สะดวกในการเดินทาง การได้ติดต่อกับครอบครัวทำให้เอ็ดมดาวรู้สึกมีกำลังใจในการใช้ชีวิต

เพื่อนจะชวนเอ็ดมดาวทำกิจกรรม จนทำให้เอ็ดมดาวได้รู้จักกับเพื่อนที่นับถือศาสนาคริสต์ ที่เข้ามาพูดคุยและให้กำลังใจเอ็ดมดาว กระทั่งเอ็ดมดาวสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มศาสนาคริสต์

“นับถือศาสนาคริสต์ด้วย สอนให้เราใจเย็น เวลาเราเรียนพระคัมภีร์ แต่ก่อนนับถือพุทธ พอตัดสินประหารมารู้จักกับคนในนี้ เพื่อนก็คุยแบบเขาให้กำลังใจ ก็เลยลองไปกับเขา ไปฟังเขาก็ให้กำลังใจ”

(เอ็ดมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

และได้ขอเปลี่ยนการนับถือศาสนาจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาคริสต์ เอ็ดมดาวมองว่าศาสนาเป็นสิ่งที่ช่วยให้ตัวเองเปลี่ยนแปลงจากที่เป็นคนใจร้อนสอนให้เราใจเย็น ก็มีกำลังใจ โดยเธอเล่าให้ฟังว่า

“กลุ่มเพื่อนที่นับถือศาสนาคริสต์ มาชวนให้ลองเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนา กับเขา เราไปแล้วก็รู้สึกสบายใจ มีความสุข ก็คุยกับเขาแล้วสบายใจ ก็เลยเปลี่ยนศาสนาเลย”

(เอ็ดมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลฎีกา

หลังจากยื่นอุทธรณ์แล้วประมาณปีเศษ ศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น เอ็ดมดาวจึงส่งเรื่องฎีกาต่อไป โดยมีเพื่อนที่ในทัณฑสถานให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และเมื่อเวลาผ่านไปมากกว่า 4 ปี ศาลฎีกาได้ตัดสินพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์เช่นกัน จึงถือได้ว่าคดีสิ้นสุด เอ็ดมดาวได้รับโทษประหารชีวิต เอ็ดมดาวได้เล่าถึงความรู้สึก และความคิดหลังจากฟังคำตัดสินศาลฎีกา ซึ่งถือว่าเป็นที่สิ้นสุดให้ฟังว่า

“จากต้นมาอุทธรณ์ ก็ 11 เดือน จากอุทธรณ์มาฎีกา ก็ปีกว่า แล้วฎีกานี้นาน 4 ปีกว่า จะจบคดีนี้นานมาก ไม่ใช่ว่าจะมีความหวังนะ ก็แล้วแต่จะเกิด ก็เครียดมาตลอด แต่ก็พยายามหาอะไรทำ อ่านหนังสือ ทำงาน จะพยายามไม่อยู่เฉยๆ ถ้าอยู่เฉยๆ หรือว่านอนไม่หลับก็จะคิด

วนเวียนในสมองตลอด เพียงแต่เราทำอะไรเพลินๆ ไป ที่ผ่านมาก็พยายามหาอะไรทำ แต่ในใจก็เครียดอยู่ ไม่แสดงออกมาให้ใครรู้ บางครั้งก็ร้องไห้ ก็พยายามคิดอะไรเพลินๆ ไป ก็ทำงานอยู่โรงเย็บผ้า อ่านหนังสือ ถ้าอยู่เฉยก็จะคิดบ๊ีบ ถ้าว่างๆ นอนไม่หลับ มันลืมไม่ได้เลย ทำไมมันต้องโหดร้ายขนาดนี้”

(เอ๋อมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

หลังจากที่ศาลฎีกาตัดสินแล้ว เอ๋อมดาวได้เขียนจดหมายไปบอกกับทางบ้าน และหลังจากนั้นก็จะมีพี่สาวอีกคนของเอ๋อมดาว ติดต่อกลับมาบ้าง แต่ก็น้อยมาก ทำให้เอ๋อมดาวหมดกำลังใจในการที่จะติดต่อทางบ้าน ชาวที่ได้รับจากทางบ้านก็ทำเอ๋อมดาวทราบดีว่าลูกๆ ของเอ๋อมดาว อยู่กับสามี สามีก็มีภรรยาใหม่ จากชีวิตที่เอ๋อมดาวหวังจะได้มีครอบครัวที่มีความสุข ได้ให้ลูกๆ ได้เรียนหนังสือ กำลังใจจากทางบ้านที่ขาดหายไป ทำให้เอ๋อมดาว หมดกำลังใจ และใช้ชีวิตเพียงแค่วันผ่านไปวันๆ

“ตั้งแต่ยื่นประหารก็ไม่ค่อยได้ติดต่อกับทางบ้าน ก็เขียนจดหมายไปหา ก็ไม่เห็นติดต่อกลับ ไม่อยากติดต่อ เครียด ไม่อยากจะรอ ไม่มีกำลังใจเขียน ไม่ติดต่อดีกว่า ก็อยู่ไปวันๆ เราคงไม่เหลืออะไร ไม่เหลืออะไรซักอย่าง”

(เอ๋อมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเอ๋อมดาวจะรู้สึกหมดกำลังใจจากทางบ้าน แต่เอ๋อมดาวก็ยังได้รับกำลังใจจากเพื่อนๆ ที่อยู่ด้วยกันในทัณฑสถาน มีกิจกรรมให้ทำ ที่ทำให้เอ๋อมดาวมีเงินไว้ใช้จ่าย ถึงจะไม่ได้มากมาย แต่ก็ทำให้เอ๋อมดาวไม่ต้องไปเดือดร้อนขอยืมใคร หรือรอรับความช่วยเหลือจากใคร จากการทำงานเย็บผ้า ที่จะมีเงินปันผลจะมากหรือน้อย นั้นขึ้นอยู่กับงานที่มีผู้จ้างทัณฑสถานทำ การได้รับการดูแลจากทัณฑสถาน ไม่ว่าจะเป็นอย่างไหนจำเป็นสำหรับผู้หญิง อาหารการกิน การใช้ชีวิตภายใต้กฎระเบียบ ถึงแม้ว่าบางครั้งทัณฑสถานจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนมาก เช่นว่าเวลาในการขึ้นห้องนอนที่เร็วขึ้น จากเวลา 17.00 น. เป็น 16.00 น. จนเอ๋อมดาวรู้สึกว่าทำอะไรก็ต้องเร่งรีบ จนดูว่าจะไม่ทัน แต่เอ๋อมดาวก็สามารถปรับตัวเอง ให้ทำได้ตามกฎระเบียบเพราะคิดว่าการทำอะไรไม่เป็นการฝืนกฎระเบียบ จะทำให้ตัวเองไม่เดือดร้อน ถึงแม้จะรู้สึกเครียด และกดดันในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงบ้าง แต่เอ๋อมดาวก็เข้าใจในสิ่งที่เปลี่ยนแปลง

“กฎระเบียบก็มากมายเหมือนกัน บางครั้งนะ อย่างเราทำงาน เมื่อก่อนห้าโมงเย็น ขึ้นบ้าน เลิกงานก็สี่โมง คนมันเยอะกว่าจะเดินก็สี่โมงกว่าๆ กว่าจะได้อาบน้ำ นี่ขนาดไม่ได้กินข้าว นะ จะต้องอาบน้ำ ชักผ้า ถ้าคนเป็นหอก็หอขึ้นเลย อย่างตอนเช้าเมื่อก่อนก็มีเวลาอาบน้ำที่ ลิบห้านาทีก่อนเข้าโรงงาน แต่เดี๋ยวนี้คนเยอะขึ้น ทำอะไรไม่ทัน จะกินข้าวก็ต้องต่อแถวยาวจะ ไม่ทัน ก็ได้กินตอนเที่ยง นี่ดีหน่อยไม่ได้มีโรคประจำตัวอะไร ถ้าเป็นคนที่มีโรค คนชรา ยิ่งแยเลย เป็นอย่างนี้ยิ่งคิด คิดปวดหัว บางครั้งอยากจะกรี๊ดออกไปแต่เราก็เก็บอารมณ์ไว้ กดไว้เลย เพราะว่าเราทำไปไม่ได้อะไร ทำตามกฎก็ดีไม่มีอะไรเกิดขึ้นกับเรา ถ้าเราไม่ทำก็เดี๋ยวโดนจะมี คนมาพูดอย่างนั้นอย่างนี้ ก็ยิ่งเครียดไปใหญ่ พยายามทำอะไรที่ไม่ให้ผิดกฎของที่เขาวางไว้ เราก็ อยู่ได้สบาย เราก็ทำเหมือนเดิม เราก็ต้องสปีดตัวเราให้ทันกับเวลานั้น เพราะคนมันมาก มันมีคน ที่ทำให้ระเบียบเคร่งขึ้น เพราะคนจำนวนนี้มีส่วน เขาโทษน้อยเขาไม่กลัวอะไร ออกไปเข้ามา ออกไป เข้ามา เขาคิดว่าโทษน้อยเดี๋ยวเขาก็ได้ออก ส่งผลกับเราด้วย”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

เอี่ยมดาวได้ดำเนินชีวิตโดยมีเพื่อนเป็นกำลังใจสำคัญ มีประสบการณ์ที่พบเห็น ในทัศนสถาน และความหวังอันเกิดขึ้นจากการทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษ เอี่ยมดาวเล่าให้ฟังว่า

“เพิ่งเด็ดขาด ทำทูลเกล้าฯ ถ้าทูลเกล้าฯ ตกลงมาก็คงจะเหลือตลอด ก็มีความหวังว่าจะ ได้ออกไป คิดว่ามองคนอื่นโทษประหาร อยู่ยี่สิบกว่าปีเขาก็ยังได้ออกไป เพื่อเราโชคดีเหมือนเขา บ้าง มีตัวอย่างให้ดู ออกไปก็ตัวอย่างนี้เราก็มีลูกมีหลาน มีบ้านให้อยู่ ถ้าโทษลดน้อยลงก็จะได้ย้าย ไปอยู่ที่อื่น อยากไป อยากไปอยู่ใกล้บ้าน ไม่ท้อแท้”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

5. มุมมองชีวิตและการยอมรับโทษประหารชีวิต

โทษประหารเป็นโทษที่จะต้องถูกนำไปฆ่าให้ตายในทันที ก็เกิดความกลัว แต่เมื่อ ได้รับทราบและพบเห็นเพื่อนผู้ต้องขังที่ต้องโทษก่อนที่ยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ก็มีความหวังในชีวิต และรับรู้ได้ว่าชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า เมื่อไม่มีชีวิตก็ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้ สำหรับความ ตายกรณีศึกษาได้ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองระหว่างที่ต้องโทษประหารชีวิตก็เข้าใจได้ว่า ทุกคน เกิดมาก็ต้องตาย จะช้าหรือเร็วก็ต้องตาย ความตายเป็นการสิ้นสุดของการรับรู้สิ่งต่างๆ

“ประหารชีวิตทลั้วนะ ก็คิดว่าเอาเราไปฆ่าให้ตายเลย แต่ตอนนี้ไม่แล้วเห็นเพื่อน เขาก็อยู่กันมาได้ ก็คิดว่าถ้าไม่มีชีวิตก็ไม่ได้ทำงาน ชีวิตเรายังมีค่าอยู่ ความตายหรือจะช้าจะเร็ว ทุกคนก็ต้องตาย ตายไปก็ไม่รู้อะไรแล้ว”

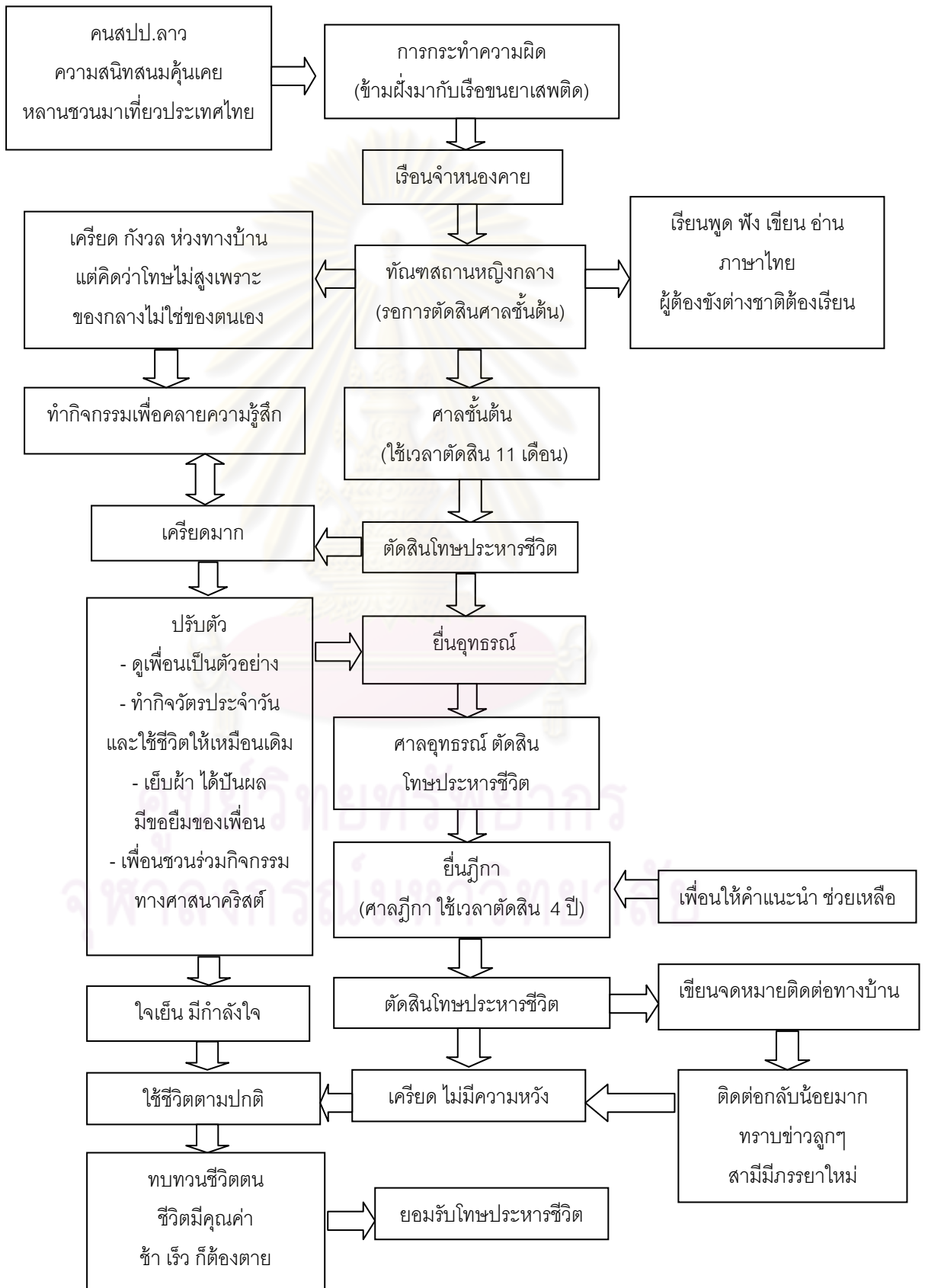
(เอ๋อมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

จากข้อมูลส่วนตัว ภูมิหลังชีวิต การกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของเอ๋อมดาว สามารถเขียนเป็นแผนผังตามภาพที่ 5 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5 แผนผังแสดงการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 4 เอี่ยมดาว

กรณีศึกษาที่ 5 ทอแสง ความเด็ดเดี่ยวกับชีวิตที่ถูกเอาเปรียบจากผู้ที่เป็นสามี

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ทอแสง ปัจจุบันอายุ 52 ปี เป็นผู้หญิงรูปร่างเล็ก น่าน้ำสดใส มีบุคลิกที่มีความมั่นใจในตัวเอง มีความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง พุดจาฉะฉาน อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกันเอง

ทอแสง เกิดที่จังหวัดพิจิตร นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส มีบุตร 1 คน
ทอแสงต้องโทษในคดีความผิดต่อชีวิต

2. ภูมิหลังชีวิต

ในช่วงวัยเด็กทอแสงอาศัยอยู่กับพ่อที่มีอาชีพรับราชการครู และแม่ และน้องอีก 2 คน ที่จังหวัดพิจิตร พ่อกับแม่ของทอแสงหย่าร้างกันตอนที่ทอแสงยังเด็กแต่ก็พอจำความได้ ซึ่งหลังจากที่พ่อกับแม่หย่ากัน ทอแสงก็อยู่ในความดูแลของน้ำที่จังหวัดพิษณุโลก ส่วนน้องอีกคนอยู่กับยาย และอีกคนก็อยู่กับพี่สาวของยายที่พิจิตร จากนั้นไม่นานแม่ก็แต่งงานใหม่ แม่ก็ไปรับทอแสงและมาอยู่ด้วยกันกับพ่อใหม่ ที่จังหวัดพิจิตร และทอแสงก็มีน้องเพิ่มอีกคนซึ่งเป็นลูกของแม่กับสามีใหม่ แล้วพ่อกับแม่ของทอแสงก็ได้พาครอบครัวย้ายมาอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก เพื่อมาทำการค้าขาย อีกทั้งก็เป็นบ้านเกิดของแม่ของทอแสง และยายของทอแสงก็อยู่ที่นั่นด้วยเช่นกัน

ทอแสงรู้สึกมีความสุขกับครอบครัวใหม่ เพราะพ่อใหม่ของทอแสงดูแลทอแสงและน้องๆ อย่างดี เหมือนกับลูกอีกคนหนึ่ง ทอแสงได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดีจากครอบครัว ได้รับการศึกษาที่ดีมาตลอด จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทางบ้านก็สนับสนุนให้เรียนต่อ แต่ทอแสงสอบเรียนต่อไม่ได้ แล้วก็ไม่ได้สนใจในการเรียนและการสอบ ก็อยู่กับพ่อและแม่ช่วยทำการค้าขาย อีกทั้งยังมีคนมาขอพ่อทอแสงอยู่เหมือนกัน แต่ทอแสงเห็นว่าไม่น่าจะสามารถดูแล และเป็นหัวหน้าครอบครัวได้ จนกระทั่งทอแสงรู้ว่าอดีตครูฝึกสอนโรงเรียนที่ทอแสงเรียนจบมานั้น ขอขมาพุดคุย และให้คำมั่นว่าจะดูแลทอแสง ทอแสงจึงตัดสินใจแต่งงาน ทั้งที่ทางบ้านก็คัดค้าน เนื่องจากเห็นว่าทอแสงยังเด็ก และเกรงว่าจะต้องประสบเหตุการณ์เหมือนแม่ของทอแสง ซึ่งทอแสงได้เล่าถึงเรื่องราวของตนเองในช่วงนั้นให้ฟังว่า

“ช่วงวัยเด็กก็เรียนหนังสือ ชีวิตไม่มีปัญหา จนจบชั้น มศ.5 น่าจะปี 2521 สอบเรียนต่อไม่ได้ ก็แต่งงานเลย เจอคนนี้ แฟนนะ เขาขอเราตั้งแต่เราเรียน มศ.5 เขาไปเป็นครู

ฝึกสอนอยู่เดือนหนึ่งเขาก็สอบบรรจุได้ เขาจบพลະอยู่ที่ย่างใหม่ เขาสอบบรรจุได้ก็รอเรียก แล้วตอนนั้นเขาก็ไปสอบเรียนต่อ แต่สอบไม่ได้ ก็ไม่ได้คิดอะไร แต่เขาบอกว่าเขาชอบเรา รักเรา เขาเลี้ยงเราได้ เขาก็มีงานมีการแล้ว ทั้งๆ ที่ทุกคนทางบ้านเขาบอกว่าอย่าเลย เพราะพ่อก็เป็นครูเหมือนกัน ยายก็บอกว่าไม่อยากให้แต่งงานกับครู ผู้ใหญ่ก็บอกอย่าแต่งเลยไม่ดีหรอกเดี๋ยวก็เหมือนพ่อ ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย เขาก็ว่าไม่เป็นไรหรอก เขาคงไม่เป็นขนาดนั้น เพราะเขาชอบรักเรา เขาจะเลี้ยงดูเรา เขามีเงินเดือน เขาจะแต่งเลย เรามีความรู้สึกมั่นใจในตัวเขา ช่วงที่เขามาชอบเรา เขาก็ไม่ได้สนใจ แล้วเขาก็ไม่สอนที่อื่นด้วย ตอนนั้นก็มีคนมาหาเรา คือว่าเขาก็ไม่ได้ชอบใคร ไม่ได้สนใจใคร อายุก็เท่าเรา ไม่น่าจะมาเป็นหัวหน้าครอบครัว ไม่น่าจะเลี้ยงดูเราได้ โอเคก็คุยกันไปธรรมดา จนมาคนที่เราชอบเขาก็เรียนอยู่ เขาก็คิดว่าเขาจะมาเป็นหัวหน้าครอบครัวได้ยังไง เขาก็เลิก จนเพื่อนคนหนึ่งบอกว่าแกรู้มั๊ย ฉันไปกับอาจารย์ไปหาแกทุกคืนเลยรู้มั๊ย เขาก็ถามมาตอนไหน ก็พอแถมอนก็ไปนอนอยู่หน้าบ้านแก อาจารย์พาฉันไปหาแกทุกวันแหละ แกไม่เคยรู้ฉันไม่รู้พ่อฉันหลับก็หลับ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ทอแสงแต่งงานก็อยู่กับสามีที่จังหวัดพิษณุโลก ใช้ชีวิตครอบครัวตามปกติทั่วไป ซึ่งทอแสงก็พอจะรู้พฤติกรรมของตัวสามีว่าเป็นคนเจ้าชู้ เทียว กินเหล้า แต่ทอแสงก็เห็นว่าเป็นเรื่องปกติของเขา ถ้าหากแต่งงานกันไปแล้วพฤติกรรมเหล่านี้ก็คงจะเลิกได้ แต่ความคิดของทอแสงไม่เป็นจริง แต่ทอแสงก็ยังมีหวังว่าถ้าหากมีลูกสามีก็น่าจะเลิกพฤติกรรมเหล่านี้ได้ จนลูกโตได้ประมาณ 1 ขวบ ก็ตัดสินใจพาลูกหนีไปอยู่ที่บ้านญาติได้พักหนึ่ง ก็รู้สึกว่ถ้าตนเองจะอยู่ให้คนอื่นเลี้ยงดูก็คงไม่เหมาะ ก็พาลูกกลับมาและอดทนทุกอย่างเพื่อลูก ทอแสงเล่าให้ฟังว่า

“ครอบครัวก็ใช้ชีวิตปกติมา เขาก็เจ้าชู้ เทียว กินเหล้า เป็นปกติของเขา ตั้งแต่แต่งงานเขาก็เป็นอย่างนั้น คือถ้าไม่เที่ยงคืนก็ไม่กลับบ้าน หลังจากเที่ยงคืนแล้วเขาถึงจะกลับบ้าน ช่วงที่เขาชอบเรา เขาก็ไม่ได้สนใจ ก็คิดว่าพอแต่งงานแล้วในสิ่งที่ไม่ดีเขาก็คงจะเลิกได้ เขาก็คิดอย่างนั้น แต่เขาไม่เลิก เขาไม่เลิกเราก็คิดว่าอยู่กันไปจนมีลูกเขาก็ไม่เลิก พอลูกเกือบขวบก็พาลูกหนีไปอยู่บ้านญาติที่เขาไม่รู้จััก แต่เราไปอยู่กับคนอื่นให้เขาเลี้ยงเขาก็ไม่ใช่ที่ ก็เลยกลับมา แต่กลับมาเขาก็ยังเหมือนเดิม เขาก็เลิกคิดตรงนั้น อยู่กับลูกมาโดยตลอด เขาจะทำอะไร ยังไงก็ปล่อยเขาตลอด เราต้องอดทนเพราะลูก”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

หลังจากที่ทอแสงพาลูกกลับมา ก็ดูเหมือนสามีจะดีขึ้นเพราะสามีมีความคิดที่อยากจะทำธุรกิจส่วนตัว ควบคู่กับการประกอบอาชีพครูที่เป็นอาชีพหลัก ทอแสงก็สนับสนุนโดยเริ่มแรกเปิดเป็นร้านเขียนป้าย ไม่มีเงินลงทุนก็ไปขอจากแม่ พ่อ น้ำ และน้องๆ มาช่วย เพราะเห็นว่าเงินเดือนของสามีก็ไม่ได้มากนัก เช่าห้องแถวเปิดเป็นร้านเขียนป้าย แล้วก็เริ่มซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร จากเครื่องเดียวก็เพิ่มเป็นสองเครื่อง โดยที่ช่วงกลางวันทอแสงเป็นคนดูแล หลังจากทีสามีเลิกงานก็จะมาช่วย เปิดร้านได้ซักปีถึงสองปี ห้องแถวก็ถูกเวนคืน ก็ย้ายที่ไปซื้อตึกแถวเพื่อทำกิจการร้านถ่ายเอกสารต่อ พอย้ายสถานที่สามีก็อยากจะทำธุรกิจบ้านจัดสรร ซึ่งก็ต้องซื้อที่และต้องลงทุนค่อนข้างมาก สามีมาพูดคุยและขอร้องให้ทอแสงช่วยเหลือ ซึ่งทอแสงก็ไม่ค่อยเห็นด้วย แต่ก็ไม่อยากเป็นปัญหา ก็ไปขอที่ของแม่ ซึ่งนี่เป็นการซื้อร่วมกับน้ำคนละครึ่ง ทอแสงก็ไปพูดคุยขอยืมน้ำ จนได้ที่มาจำนองกับธนาคาร เป็นเงินอีก 500,000 บาท สามีก็เอาเงินไปลงทุนแต่ก็ไม่สำเร็จ เพราะสามีต้องการไปเรียนต่อระดับปริญญาโท ที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งช่วงนั้นลูกของทอแสงอายุได้ 20 ปีซึ่งก็โตพอที่ทอแสงจะให้ดูแลตัวเอง และพูดคุย ปรึกษาเรื่องต่างๆ กับลูกได้ และช่วงที่สามีไปเรียนต่อ เป็นช่วงที่ทอแสงรู้สึกว่าเป็นปัญหามากขึ้น และสะสมมาโดยตลอด เกินกว่าที่ทอแสงจะสามารถอยู่ร่วมกับสามีได้ ทอแสงเล่าเหตุการณ์ให้ฟังว่า

“เขาไปเรียนที่ขอนแก่น เรียนปริญญาโท ไปเจอผู้หญิงใหม่นี้แหละทำให้มีปัญหา มาตลอด ปัญหาที่ก่อนที่เขาจะเรียนจบนะ เพราะเราก็ทนมาตลอดว่ามันจะใช่หรือไม่ แต่ลูกก็เริ่มไม่ชอบผู้หญิงคนนี้ไง ตอนนั้นลูกก็ประมาณ 20 ช่วงปลายปี 42 แล้ว หลังจากที่เขากลับมา เขาก็บอกว่ายังทำวิจัย ยังทำที่ซีดไม่เสร็จต้องกลับไปทำต่อ เราก็เอ๊ะมันน่าเสร็จ เพราะเขากลับมาสอนแล้ว เพราะเพื่อน ๆ เขาก็รับปริญญาแล้ว เขาก็ไป ๆ มา ๆ จนพาผู้หญิงคนนี้มาบ้านด้วย ลูกก็ไม่อยู่บ้าน แต่เราอยู่นะ ก็ถามว่าทำไมหละ หนูไม่ชอบบยายปีศาจ เขาเรียกผู้หญิงคนนั้นว่าปีศาจ เขามาบ่อย มานอนอยู่ เราก็ไม่คิดอะไร เฉย ๆ ไรก็เขาบอกว่าเพื่อน ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ น่าจะไม่ใช่ แต่มาที่บ้าน เขาไม่ทำอะไรไร แต่อยู่ที่ขอนแก่นเขาเช่าบ้านอยู่ ป้าเจ้าของบ้านเขาบอกนะว่าผู้หญิงคนนี้นี่มานอนที่บ้าน พ่อเขาก็ถามนะว่าลูกไปไหน เขาก็บอกลูกไม่อยู่ ลูกไปอยู่บ้านเพื่อน แล้วทำไมไปอยู่บ้านเพื่อนหละ ลูกไม่ชอบ... อ้าวแล้วทำไมไม่บอก จะได้ไม่พามา ตั้งแต่ตอนนั้นเขาก็ไม่พามา เขาก็ไปนอนที่อื่น เขารู้แล้วว่ามันไม่ใช่อย่างที่เขาก่อนเราว่าไม่มีอะไรกัน เขาก็ไปนอนโรงแรม ถ้าคนไม่มีอะไรกัน นอนโรงแรมคนเดียวก็ต้องนอนได้ แต่ก่อนนะเขาไปกินเหล้าดึกขนาดไหน เขาก็กลับมานอนที่บ้านนะ เขาไม่ไปนอนที่ไหน ไม่เคยว่าเมาแค่ไหนก็ต้องกลับ แต่ถ้าติดผู้หญิงจะรู้เลย คือเขาจะมีมาเรื่อยๆ มีมาตลอดจนเราไม่คิดอะไร แต่ก่อนเราถ่ายเอกสาร เขากลับมาจากสอน อาน้ำหยิบเงินไป เราถามว่าเอาเงินไปไหน เขาไปกินเหล้าเราไม่ว่า แต่อย่าเอาไปให้ผู้หญิง จนวันหนึ่ง

เพื่อนเขามา เขาบอกว่ามึงนี่ดีจริงๆเลยนะ เมียมึงใจดีนะ มาถึงก็มาเอาเงินกับเมียไปให้เมียน้อย เมียมึงไม่ว่าซักคำ มันจี๊ดขึ้นมาเลย เก็บเสื้อผ้าให้เลยนะ อยากได้อะไรเอาไปอยู่กับเขาเลยนะ ขออย่างเดียวยอยามายุงกับลูก ลูกให้ไม่ได้ ตอนนั้นเริ่มจะมีปัญหา เราไปอยู่ขอนแก่น ให้ลูกเรียน อยู่พิษณุโลก โทรกลับมาหาน้องสาว น้องสาวก็บอกว่าเจ็กลับมาเถอะ ลูกนั่งเหม่อแล้ว ลูกเรียน ไม่ได้ เราก็กลับมา ก็ขอหย่า มันไม่อยากทนแล้ว มันไม่มีประโยชน์ มองหน้ากัน พูดกันมันไม่สนิทใจ แล้ว หลังจากที่ขอหย่า แต่เขาไม่หย่า แทบจะไม่ได้พูดกันเลย เราก็ไปขายของ เขาวางเขาก็ออกไป แล้ว ก็เลยไม่มีเวลาที่จะได้เจอกัน เจอกันน้อย เขาก็ไม่ได้บอกเหตุผลนะ จะว่าแคร์ลูกก็ไม่น่าจะใช่ เพราะถ้าเขาแคร์ลูกเขาจะไม่ทำอย่างนี้ คิดว่าอย่างนั้นนะ แต่เขาน่าจะห่วงสังคมของเขา ถ้าเขาทำ สังคมเขาก็ว่าจะว่า เพราะคนที่โรงเรียนเขารู้จักเราหมด แล้วตอนนั้นเหมือนกับว่าเขาจะย้าย เพราะพี่สาวของผู้หญิงคนนั้นเขาทำงานอยู่วิทยาลัยครูที่ราชบุรี ผู้หญิงคนนั้นโทรมาบอกว่าช่วย บอกพี่เขาด้วยว่าตอนนี้อยู่วิทยาลัยครูไม่มีตำแหน่งว่าง เหมือนกับว่าเขากำลังหนีเรา

ตอนนั้นขอหย่าแล้วไม่หย่ามันไม่เท่าไรหรอก แต่ที่เต็มทีคือเราขอเงินเขา บอกว่าพี่หย่าให้หนูเถอะแล้วใช้หนี้หนูมาล้านกว่าบาท ที่เอามาทำธุรกิจ แล้วก็โดนดที่ดินที่ยังคาอยู่ใน ธนาคารอีกห้าแสน ไม่ส่งเลย รู้ว่าไม่มีเงินก้อน แต่ขอให้ผ่อนมา เพราะเราจะรู้กำหนดว่าเราต้องหาเงินเพิ่มเติมเท่าไร จะได้ส่งธนาคาร จะได้เอาที่คืนน้ำ แล้วถ้าพี่เกษียณพี่ก็มีเงินเป็นล้าน พอถึงตอนนั้นพี่ไม่ต้องเอามาให้หนูให้ลูกนะ ขอแค่ตอนนี้เอามาใช้หนี้ ก็บอกเขาแบบนี้ เขาบอกว่าเรื่องอะไรกูจะใช้ เงินเอามาใช้ด้วยกัน คำพูดนี้แหละจี๊ดขึ้นมาเลย แค้นเลย คิดว่าแต่ก่อนช่วยเหลือมาทำไมมาทำร้ายเราอย่างนี้ แล้วก็ไม่หยุด คิดว่าต่อไปคงไม่ไหวแน่ ยิ่งไงก็ต้องเลิก มันสะสมมา ยี่สิบกว่าปีแล้ว มันแค้นจัด ไม่รู้จะทำยังไง ไม่ไหวแล้ว ถ้าไม่ทำมันก็จะอยู่อย่างนี้ เราจะไปทางไหน เราก็ไปไม่ได้”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

3. การกระทำคามผิด

ความแค้นของทอแสงเกิดขึ้นจากคำพูดของสามี ทอแสงก็ได้รับคำแนะนำจากลูก ที่บอกให้เลิกกับพ่อ แล้วไปเริ่มต้นใหม่ ซึ่งถ้าตัวทอแสงไม่ไปพูดกับสามี ลูกสาวของทอแสงจะไปพูดกับพ่อเอง ทอแสงก็คิดว่าถ้าหากลูกไปพูดกับพ่อแล้วเกิดความรุนแรง จะทำให้ลูกไม่รักพ่อ ทอแสงคิดมากกับการตัดสินใจว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป เพราะตัวทอแสงเองก็ไม่มีงาน หรือรายได้ประจำ อีกทั้งลูกก็ยังต้องเรียนหนังสือ เป็นห่วงแม่หากสามีไปก่อเหตุก็จะทำให้แม่ล้มป่วย ทอแสงจึงบอกลูกว่าขอเวลา จะหาโอกาสพูดคุยกับสามีเอง ทอแสงคิดได้แต่เพียงว่าการฆ่าเท่านั้น

ที่จะสามารถแยกกับสามี และปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยตัวทอแสงกลับไม่ได้คิดถึงผลที่จะตามมา ทอแสงบอกว่า

“เราก็เอ๊ะจะทำยังไง คือมันคิดไม่ออกนะว่าจะทำยังไง ต้องฆ่าให้ตายถึงจะแยกกันให้ออก เอาหละวะ แต่ไม่ได้คิดนะว่าจะติดคุก อย่างอื่นคิดไว้หมดเลยนะ แต่ไม่คิดอยู่อย่างเดียวกันว่าถ้าเกิดติดคุกแล้วชีวิตจะเป็นยังไง”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

การคิดและตัดสินใจของทอแสง ทอแสงไม่ได้ปรึกษาใคร เพียงแต่เข้าไปบอกน้องของน้องเขยให้เป็นผู้ลงมือ โดยทอแสงบอกเพียงแต่ว่าอยู่ด้วยกันไม่ได้แล้ว น้องของน้องเขยก็รับและช่วยเหลือทอแสง ในการลงมือกับสามีของทอแสง ซึ่งจากวันที่ทอแสงไปบอกกับน้องของน้องเขยถึงวันเกิดเหตุ ก็เป็นเวลา 5-6 เดือน ด้วยวิธีการยิงสามีของทอแสงจนเสียชีวิตที่เกิดเหตุซึ่งเป็นบริเวณหน้าบ้านของสามีของทอแสงเอง แต่หลังจากเกิดเหตุได้ 2 เดือน มีอุปนิสัยจุกจิก ทอแสงเล่าเหตุการณ์ที่ทำให้ทอแสงถูกจับกุมให้ฟังว่า

“หลังจากเกิดเหตุประมาณ 2 เดือน ตำรวจก็ไปจับน้องเขยก่อน ตำรวจก็ข่มน้องเขยให้บอกว่าเราเป็นคนวานน้องเขยไปจ้างคนมาฆ่าสามี ให้บอกว่าเราเป็นคนไปหาน้องเขยให้น้องเขยไปหาซื้อปืน ตามจริงน้องเขยไม่ได้รู้เรื่องอะไรเลย จากนั้นตำรวจก็ไปจับน้องชายของน้องเขย น้องชายยอมรับ แล้วบอกให้ตำรวจปล่อยตัวพี่ชาย ตำรวจก็ปล่อยพี่ชาย ศาลก็ตัดสินประหารชีวิต แต่เราปฏิเสธเพราะเขาเคยบอกว่ายังไงผมก็มีคดีอยู่แล้วผมไม่พาดพิงไปถึงเจ้หรือเขาก็ข่มน้องชายน้องเขยอีก ให้บอกว่าเราจ้างวาน ตำรวจก็เรียกเราไปสอบสวน เราก็ปฏิเสธ เขาก็พาเราไปแถลงข่าว ตำรวจถามว่านาง....จ้างวานให้ไปฆ่า....ใช่ไหม มันก็มองหน้าเรา มันก็ไม่ตอบ ตำรวจว่าเฮ้ย ตอบ เราก็รู้แล้วว่ามันต้องถูกข่ม เราก็พยักหน้า แต่มันไม่พูดนะ พอลงไปข้างล่างเราก็ถามมันว่าทำไมแกถึงบอกว่าฉันจ้างแก โหเจ้มันข่มผม”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

4. บริบทของเรือนจำ และการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

หลังจากเกิดเหตุ สามีของทอแสงเสียชีวิต ซึ่งผ่านไปประมาณ 2 เดือน ทอแสงจึงถูกจับกุมดำเนินคดี และเริ่มชีวิตที่เป็นสังคมใหม่ของแสง ซึ่งมีเรื่องราวดังนี้

ศาลชั้นต้น

ทอแสงถูกควบคุมตัวเดือนมิถุนายน 2543 ไปสอบปากคำเพิ่มเติม และถูกควบคุมตัวที่เรือนจำพิษณุโลก ทอแสงคิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่สองด้านคือพันชอกกล่าวหา กับ โทษประหารชีวิต ด้วยความที่ทอแสงเป็นคนที่สามารถยอมรับอะไรที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้ง่ายๆ อีกทั้งทอแสงก็คิดว่าตัวเองเป็นคนฆ่าสามีจริงๆ ทอแสงใช้ชีวิตอยู่ที่เรือนจำพิษณุโลก นานกว่า 4 ปี ประมาณปลายปี พ.ศ.2547 ศาลชั้นต้นจึงตัดสินลงโทษประหารชีวิต ทอแสงเล่าความรู้สึกให้ฟังว่า

“ไปขึ้นศาลที่พิษณุโลก ศาลก็ตัดสินประหารชีวิต ก็เฉยๆ เพราะหลังจากที่เราเข้าไปเรือนจำ เรารู้แล้วว่า มีสองอย่างคือหลุด กับประหารชีวิต เพราะเคยอ่านหนังสือว่าดีจ้างวานฆ่าโดยไตร่ตรอง โทษระวางสูงสุดคือประหารชีวิต เราก็เออ ถ้าโชคดีเป็นของเราเราก็หลุด ถ้าเกิดโชคไม่ดีเราก็ประหารชีวิต แล้วอีกอย่างหนึ่งใจก็คิด เราทำ เราฆ่าเขาจริงๆนะ เราก็ต้องรับได้ เราเป็นคนที่รับอะไรได้ง่ายๆนะ พอขึ้นศาล ศาลก็อ่านๆ ยังอ่านไม่จบหรอก เราคิดว่าประหารชีวิตแน่นอน ศาลก็สั่งประหารชีวิต แล้วบอกให้ทำอุทธรณ์ ฎีกานะ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ชั้นศาลอุทธรณ์

หลังจากที่ทอแสงฟังคำตัดสินของศาลชั้นต้นแล้วนั้น ทอแสงพอจะยอมรับคำตัดสินได้เนื่องจากทอแสงได้คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนเองไว้แล้ว ขณะที่ลูก และญาติพี่น้องที่มารอฟังคำพิพากษาของศาลด้วย ต่างพากันร้องไห้เสียใจ แต่ตัวทอแสงเองที่บอกกับลูกและญาติๆ ไม่ต้องร้องไห้ เพราะยังมีศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาอีก เรือนจำพิษณุโลกได้ส่งตัวทอแสงมาควบคุมที่ทัณฑสถานหญิงกลาง ซึ่งเป็นเรือนจำที่สามารถควบคุมผู้ต้องขังโทษสูงสุดประหารชีวิตได้ ทอแสงก้าวเข้าสู่ทัณฑสถานหญิง โดยที่ตัวเองทอแสงก็ไม่ได้รู้สึกอะไรมากนัก เพราะตัวทอแสงเองเป็นคนที่สามารถอยู่ได้ ปรับตัวง่าย แต่สิ่งที่ทอแสงเป็นห่วงและเป็นกังวลมากที่สุดคือ ลูก ทอแสงเล่าความรู้สึกช่วงนั้นให้ฟังว่า

“จากวันที่เข้าเรือนจำก็ไม่ได้คิดอะไรมากนัก ก็คิดแค่ว่าอ้อ นี่หรือชีวิตที่เราจะต้องอยู่ เราต้องเริ่มต้นใหม่ตรงนี้ ชีวิตเราต้องเริ่มใหม่ก็คงไม่ยากเพราะเราไม่ใช่คนเรื่องมาก ทำอะไร

ก็ทำได้ ทนอะไรก็ทนได้ ตอนมาอยู่ใหม่ๆ เราคิดอย่างเดียวว่าแล้วลูกจะอยู่ยังไง เพราะลูกไม่เคยทำอะไรเลย ก็กลัวลูกจะอยู่ไม่ได้ ก็เป็นห่วงลูก”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ทอแสงมาอยู่ที่ทัศนสถานหญิงที่กรุงเทพฯ ก็ติดต่อกับลูกผ่านการเขียนจดหมาย อยู่เป็นประจำ ซึ่งทางทัศนสถานกำหนดให้ส่งจดหมายสัปดาห์ละครั้ง และทอแสงได้ใช้เวลา ช่วงหลังจากเลิกงานในโรงงานนี้เป็นเวลาส่วนตัวของตนเองในการเขียนจดหมายหาลูก อีกทั้งทอแสงได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตในทัศนสถานแห่งนี้จากการดูเพื่อนๆ ที่เข้ามาอยู่ก่อน

“แต่ก่อนก็อยู่พิษณุโลกด้วยกันใกล้กัน แต่มาอยู่ที่นี่ก็ไกลก็เขียนจดหมายหาลูก หลังเลิกงานขึ้นเรือนนอนก็แยกกับเพื่อน ขออุปการณ์จากน้องเขียนจดหมายหาลูก เขียนเรื่องทั่วไป เรื่องที่สบายใจ เขาก็ตอบกลับมาอ่านแล้วก็มีความสุข เก็บจดหมายของลูกไว้ทุกฉบับเลย”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

รวมถึงการทำกฎระเบียบที่ทางทัศนสถานได้แจ้งไว้ และให้ท่องทุกวันในช่วง เข้าแถวตอนเช้า ซึ่งทอแสงเองจำได้ว่ามีกฎ 10 ข้อ แต่ผู้ต้องโทษจะท่องพร้อมกัน และกฎนี้ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสอบเลื่อนชั้นอีกด้วย

“กฎเรือนจำ 10 ข้อ ท่องทุกวันก็คงจะทำให้เราจำและทำตาม ก็ท่องไปพร้อมกับเพื่อนก็ท่องได้ แต่ถ้าจะทุกคนจะท่องได้เองก็เอาไว้ตอนสอบเลื่อนชั้น”(หัวเราะ)

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ทั้งนี้การมาอยู่ภายในทัศนสถาน ทำให้ทอแสงทราบถึงการดูแลของผู้ต้องโทษด้วยกันว่า

“ที่เรือนนอนเขาจะมีเลือกแม่บ้าน แม่ห้อง แม่ห้องก็เป็นเหมือนหัวหน้าห้อง ดูแลเพื่อนในห้อง แม่ห้องแต่ละห้องก็จะไปเลือกแม่บ้าน ถ้ามีปัญหาอะไรก็บอกแม่ห้องได้ ถ้าเป็นปัญหาก็บอกแม่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ตลอดจนการมีกิจกรรมให้ทอแสงได้เข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็นการทำงานตัดผ้าที่โรงเย็บผ้า กิจกรรมทางศาสนาที่ช่วยให้ทอแสงได้มีโอกาสสวดมนต์ ปฏิบัติธรรมให้เจ้ากรรมนายเวรให้สามีนขอโทษกรรมในสิ่งที่ทำ การที่ทอแสงซึ่งเป็นคนที่ไม่ได้คิดอะไรมากก็สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างไม่ลำบาก อีกทั้งการที่มาจากกรุงเทพฯ และครอบครัวที่อยู่พิษณุโลก ทอแสงได้รับการเยี่ยมเยียนจากครอบครัวเป็นระยะ ถึงแม้ตัวทอแสงเองไม่อยากจะให้ครอบครัวเดินทางมาเนื่องจากระยะทางที่ไกล และค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นตามมา รวมถึงการได้ทราบว่าลูกสาวที่ทอแสงเป็นห่วงมากที่สุด สามารถดูแลตัวเองได้ สามารถทำงานหาเงินเรียนหนังสือได้เอง และเป็นตัวแทนของทอแสงในการดูแลตาและยาย ได้สร้างกำลังใจให้ทอแสงใช้ชีวิตได้อย่างที่รู้สึกว่าจะไม่ลำบากอย่างที่ครอบครัวเข้าใจ ถึงแม้ว่าบางสิ่งบางอย่างภายในทัศนสถานที่ทอแสงเห็นว่าแออัด จะต้องเร่งรีบ แข่งขันกันก็ไม่ใช่ว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต เพราะเข้าใจว่าผู้ต้องขังมีจำนวนมาก ทอแสงได้บอกเล่าให้ฟังว่า

“เวลาที่น้องมาเยี่ยมก็จะถามว่า เจ้เป็นไงลำบากมั๊ย เราก็ว่าไม่เห็นจะลำบากอะไรเลย วันๆ ไม่เห็นจะต้องทำอะไร อะไรก็ไม่ต้องมาอย่าง มารีบ มุ่งานให้ทำ เสื้อผ้าก็มีคนซักให้ไม่ต้องทำเอง แต่คนข้างนอกมักจะมองว่าลำบาก เพราะคำว่าคุณอะนะ เราคิดว่าถ้าเราอยู่ข้างนอกเราลำบากกว่านี้อีก ไหนจะต้องทำให้ครอบครัวลำบาก ยืมเงินยืมทองพ่อแม่ ญาติพี่น้อง มาอยู่ที่นี้ก็แออัดหน่อยเพราะคนเยอะ บางครั้งก็คิดว่าแย่งกันก็สนุกดีมีชีวิตชีวา”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ทอแสงได้ยื่นอุทธรณ์ และลูกสาวก็ได้พยายามที่หาหลักฐานเพื่อที่ช่วยเหลือให้ทอแสงพ้นผิด หรืออย่างน้อยที่สุดก็จะได้รับการลดโทษบ้าง แต่ความหวังของทอแสงก็ไม่ได้เป็นดังหวัง ศาลอุทธรณ์ใช้เวลาในการพิจารณาอยู่อีกประมาณ 2 ปีเศษ จนกระทั่งเดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 ทอแสงไปฟังคำตัดสินศาลอุทธรณ์ ศาลตัดสินประหารชีวิตเช่นกัน ทอแสงก็ไม่คิดอะไรมาก เพราะคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากการกระทำของตน ทอแสงก็ยังเฝ้าใจว่ายังมีศาลฎีกาทอแสงได้รับคำแนะนำจากลูกสาวให้ทำเรื่องขอรับการกระทำ เผื่อว่าจะได้ลดโทษลงมาบ้าง โดยที่ลูกสาวของทอแสงไม่ทราบเลยว่าสิ่งที่ทอแสงทำนั้น เป็นความจริงมาตั้งแต่แรก ทอแสงจึงทำตามที่ลูกสาวบอก ทอแสงทำเรื่องขอรับสารภาพ โดยคิดว่าศาลฎีกา ซึ่งเป็นศาลสุดท้ายจะให้การพิจารณาลดโทษลงมาบ้างตามที่ลูกสาวแนะนำ ทั้งที่ความคิดของทอแสงเองนั้นก็ไม่ได้หวังอะไรมากนัก

ชั้นศาลฎีกา

ทอแสงใช้ชีวิตมาปกติเหมือนกับตั้งแต่การเข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน จนกระทั่งเวลาล่วงเลยไปอีกประมาณ 2 ปี 8 เดือน ทอแสงได้เล่าเรื่องราวให้ฟังว่า

“หลังจากตัดสิน เราก็ทำอุทธรณ์ มีนา 49 ไปฟังอุทธรณ์ แล้วประมาณสองปีแปดเดือนก็ไปฟังฎีกา อุทธรณ์ตัดสินเราก็คิดเหมือนเดิมไม่หลุดก็ประหาร แต่หลังจากอุทธรณ์ฟังฎีกา เราคิดว่าน่าจะลดเพราะเราทำรับสารภาพไป แต่ก็ไม่ได้หวังอะไร แต่คิดว่าถ้าศาลใจดีก็น่าจะลดฎีกาก็ยังเหมือนเดิม ก็ใช้ชีวิตปกติ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

5. มุมมองชีวิตและการยอมรับโทษประหารชีวิต

ทอแสงดำเนินชีวิตตามปกติเหมือนที่ผ่านมาในทัณฑสถาน โดยมีลูกสาวที่มาเยี่ยมเยียน และฝากเงินให้ใช้เป็นประจำทุกเดือน แต่หากเดือนไหนที่ลูกมาเยี่ยมผิดเวลาก็จะทำให้ทอแสงรู้สึกเป็นกังวล เป็นห่วงลูกมากกลัวว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับลูก และความเป็นห่วง เป็นกังวลก็ทำให้ทอแสงรู้สึกเสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่ไม่คิดให้รอบคอบในการกระทำของตนเอง เพราะทอแสงคิดว่าทอแสงได้สูญเสียช่วงเวลาที่ได้อยู่กับครอบครัว สูญเสียความตั้งใจที่จะดูแลพ่อแม่ ลูกให้ดีที่สุด กลับเป็นว่าลูกจะต้องมาดูแลทอแสง และไม่มีโอกาสได้ดูแลพ่อแม่ และแม่ ซึ่งทำไม่ได้จากทอแสงไปในขณะที่ทอแสงอยู่ในทัณฑสถาน ทอแสงบอกว่า

“เสียใจนะที่ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตั้งใจ แต่มันคือความเป็นจริงที่ต้องยอมรับ ก็ต้องยอมรับ ยอมรับให้ได้ คือเสียใจที่ไม่ได้มีโอกาสได้ดูแลพ่อแม่ ลูก อีกด้านหนึ่งในสิ่งที่เราก็กทำเพื่อโอกาสที่จะได้อยู่กับพ่อแม่ แล้วก็ลูก ต้องเข้มแข็ง ทำยังไงได้เกิดมาแล้วต้องสู้ บางที่บางครั้งความรู้สึกว่าเราทำไม่ดี เราทำอะไรลงไป”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ทอแสงเล่าให้ฟังถึงเรื่องการเยี่ยม และดูแลจากลูกให้ฟังว่า

“ลูกสาวโตขึ้น ได้ทำงานมีเงินเดือนเยอะก็มาฝากให้ใช้เดือนละห้าพัน เวลาเขามาเยี่ยมเห็นเราผอมก็จะบอกว่าให้เอาเงินไปซื้อของกิน จะได้มีกำลัง ถ้าไม่ใช้จะยึดคืน แต่ถ้าไม่พอก็

ให้บอก เราก็กินนะแต่ก็อยากจะได้ไว้ให้ลูก อยู่ที่นี่ก็ใช้แบบประหยัดเราอยู่ได้ นี่เขามอบอกว่าแม่หนูเพิ่งเปลี่ยนรถใหม่ เราก็ว่าเขาก็ใช้จ่ายเยอะ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ถึงอย่างไรก็ตามทอแสงก็ยังคงมีความหวังที่จะมีโอกาสได้ลดโทษลงเพื่อที่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับลูกมากขึ้น จากการรับฟังเรื่องราวที่ผู้ต้องโทษพูดคุยกันถึง ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิงจะได้รับพระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษ

“เขาก็พูดกันข้างในว่า ผู้หญิงท่านจะลดโทษให้ ผู้หญิงไม่มีประหารหรอกเพราะผู้หญิงเป็นเพศอ่อน บางคนก็เป็นแม่ น่าจะมีโอกาสได้ปรับเปลี่ยนชีวิต ก็หวังว่าจะเป็นอย่างนั้น”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

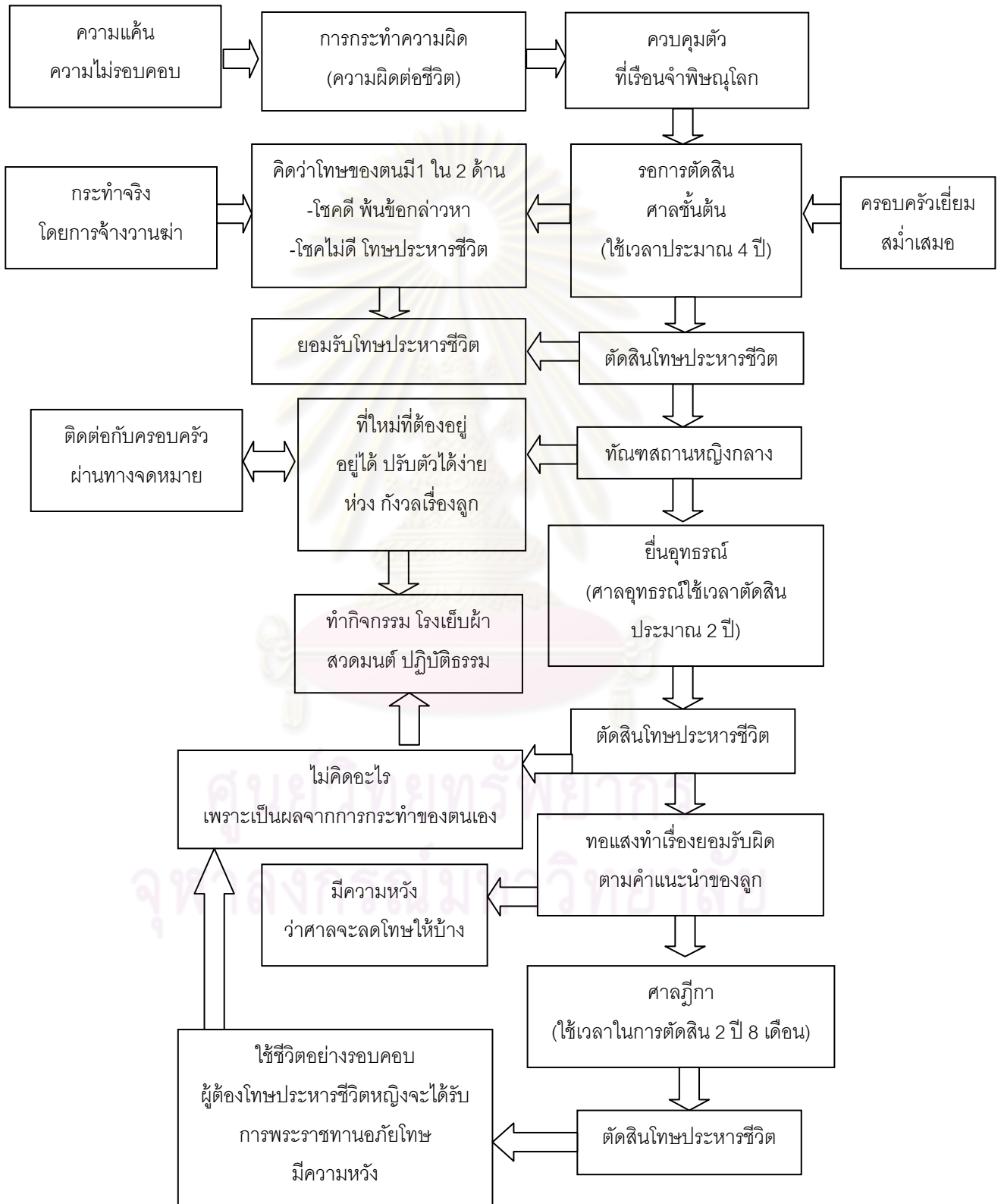
และทอแสงก็ยังได้ทบทวนเรื่องราวของตนเองหากมีโอกาสใช้ชีวิตภายนอกก็จะใช้ชีวิตใหม่ มีโอกาสได้บอกเล่าให้สังคมรู้ว่า

“ใครจะทำอะไรก็ให้คิดให้ดี คิดให้รอบคอบ คิดให้มากๆเลย ตัดสินใจผิดครั้งเดียวมันผิดเลย ตัดสินใจผิดมันติดคุก ทำไปด้วยความแค้น เป็นแบบเสียเงินไม่ว่าเสียหน้าไม่ได้ จะทำอะไรก็ต้องคิด จุดจบมาถึงจะเป็นยังไง โดนน้อยๆก็ไม่ใช่ไร แต่โดนประหาร ประหารจริงๆก็มีจะทำยังไง ก็ต้องคิดให้รอบคอบ คิดให้มากๆเลย”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

จากข้อมูลส่วนตัว ภูมิหลังชีวิต การกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของทอแสง สามารถเขียนเป็นแผนผังตามภาพที่ 6 ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนผังแสดงการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 5 ทอแสง

กรณีศึกษาที่ 6 ทัดดาว ...แล้วฉันผิดด้วยหรือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ทัดดาว เป็นคนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ปัจจุบัน อายุ 34 ปี ทัดดาวเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่าง หน้าตาดี ผิวพรรณดี ดูเป็นคนมีความมั่นใจ พุดจาจะฉาน ทัดดาว จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของสปป.ลาว นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส

2. ภูมิหลังชีวิต

ช่วงวัยเด็กทัดดาวอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ ที่มีอาชีพทำไร่ทำนา พ่อมีภรรยา 2 คน เนื่องจากภรรยาคนแรกของพ่อเสียชีวิต ทัดดาวมีพี่น้องที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกัน ทั้งหมด 6 คน ครอบครัวไม่มีปัญหา ใช้ชีวิตเรียบง่ายอยู่ที่ต่างจังหวัด เมื่อลูกๆ เติบโตขึ้น ก็มีหน้าที่ดูแลพ่อ แม่ พี่ชายและพี่สาวมีหน้าที่ส่งเสียค่าใช้จ่ายให้พ่อกับแม่ ส่วนตัวทัดดาวก็ช่วยเหลือ ดูแลเท่าที่จะสามารถทำได้

เมื่อทัดดาวโตพอที่จะสามารถมีครอบครัวได้ จึงได้ตัดสินใจแต่งงาน และย้ายเข้ามาอยู่ที่เวียงจันทน์ ทัดดาวมีลูก 2 คน สามีของทัดดาวมีอาชีพเป็นหมอ ซึ่งคนทั่วไปที่ สปป.ลาว จะเรียกว่าดอกเตอร์ ทำหน้าที่รักษาคนไข้ ผ่าตัด ระหว่างใช้ชีวิตด้วยกันสามีของทัดดาวไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ เป็นเวลา 7 ปี ทัดดาวเข้าใจการทำงานของสามี ที่ไม่ค่อยจะมีเวลา เนื่องจากสามีต้องไปเข้าเวรผ่าตัด ดูแลผู้ป่วย ซึ่งบางทีก็ไม่ได้กลับบ้าน แต่ครอบครัวของทัดดาวก็ไม่เคยมีปัญหา และชีวิตก็ไม่ลำบาก ทัดดาวทำหน้าที่ดูแลบ้าน และลูกๆ จนกระทั่งลูกโตสามารถเข้าโรงเรียนได้ ทัดดาวซึ่งไม่มีงานทำ ก็เริ่มมองหางานที่ชอบ และไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ไม่กระทบต่อชีวิตประจำวันของตัวเอง ทัดดาวจึงทำการค้าขาย โดยการนำเอาสินค้าจากฝั่งประเทศไทย มาขายที่ สปป.ลาว และก็นำเอาสินค้าของ สปป.ลาว ไปขายที่ฝั่งประเทศไทย

ทัดดาวทำอยู่นานจนเกิดความเคยชิน และรู้จักคุ้นเคยกับคนที่พาช้ามฝั่ง โดยปกติแล้วทัดดาวก็จะมีวิธีการข้ามฝั่ง อยู่ 2 วิธีคือ ข้ามประเทศอย่างถูกกฎหมาย โดยจะทำการขอพาสปอร์ต หรือใบผ่านแดน ซึ่งจะต้องติดต่อล่วงหน้า ใช้เวลาประมาณ 3 วัน และอีกวิธีหนึ่งก็คือ การข้ามโดยผิดตามกฎหมาย หรือจะเรียกได้ว่าเป็นคนหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งจะติดต่อเรือ หรือคนที่รู้จักพาช้ามแดน ซึ่งการเลือกใช้วิธีการใด ทัดดาวจะพิจารณาจากสถานการณ์ และสินค้าที่นำมา

ขาย เช่น ถ้านำเอาโทรทัศน์จากประเทศไทยมา ถ้าผ่านอย่างถูกกฎหมายก็จะเสียภาษีมาก ทำให้กำไรเหลือน้อยก็เลือกที่จะมาแบบผิดกฎหมาย โดยจะให้ส่วนแบ่งกับคนที่พาข้ามแดนด้วย

นอกจากนี้ตัดดาวก็ยังไปมาหาสู่ญาติพี่น้องของทั้งครอบครัวตนเอง และสามีเป็นประจำ ทำให้ครอบครัวของตัดดาวเป็นครอบครัวใหญ่ ญาติพี่น้องส่วนใหญ่ทำงานเป็นข้าราชการ เป็นที่รู้จักในสังคม และตัดดาวก็มักจะคอยอบรม สั่งสอนลูกหลานมาตลอดก็คือ การไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

3. การกระทำความผิด

เหตุการณ์ที่ทำให้ตัดดาวต้องมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างไม่รู้ตัว และทำให้ชีวิตเข้าสู่ทัณฑสถาน เกิดจากวันเกิดเหตุตัดดาวได้รับการชักชวนจากเพื่อน (เอ๋อมดาว) ที่ค้าขายเหมือนกัน ข้ามไปฝั่งไทยด้วยกัน ตัดดาวเล่าให้ฟังว่า

“วันที่ถูกจับ เพื่อน (เอ๋อมดาว) เขาไปชวนมาเที่ยว บอกว่าหลานมาจากต่างจังหวัดจะมาเที่ยวที่หนองคาย บอกว่าแฟนของหลานสาวมาจากต่างจังหวัด แล้วพี่น้องอยู่บ้าน ก็ชวนมาก็เลยมาด้วยกัน พี่ไปทำพาสปอร์ตไว้ ทำใบผ่านแดนไว้ ปกติพี่จะทำผ่านที่หนองคาย สามวันไปเอา แต่วันนั้นพี่ไม่มีใบผ่านแดนพี่ก็เลยข้ามเรือมากับเอ๋อมดาว พอลงมาจากเรือก็มีเรือมารับ เป็นผู้ชายสองคนมารับ มาเอากะเป๋าลงเรือ เราก็ไม่รู้เรื่อง เราก็ไม่ได้สนใจคิดว่าพี่น้องเขาสั่งกันไว้แล้ว เขาเป็นพี่น้องกัน เขาเป็นคนอื่น ก็ไม่สนใจอะไร ก็มีกรรมกรคอยขนกระเป๋า มาทางเรือเล็กๆ จากฝั่งลาว เราไม่ถูกต้องนะ มาถึงฝั่งไทยมีผู้ชายสองคนไปรับที่บ้านหม้อหนองคาย จากนั้นพี่ของเอ๋อมดาว ก็โทรมาถามเอ๋อมดาวว่าข้ามมาหรือยัง ก็ว่าข้ามมาเรียบร้อยแล้ว เขาก็บอกว่าไม่ต้องเหมารถนะ เดี่ยวจะมีเพื่อนของเขาไปรับ รออยู่นาน พี่ กับเอ๋อมดาว แล้วก็ผู้ชายที่ขนกระเป๋าอีกสองคนก็เลยไปรออยู่ที่บ้านพี่บอยที่เป็นคนพาพี่เอาทีวีข้ามฝั่ง นานกว่าพี่ของเอ๋อมดาวจะโทรบอกว่าเพื่อนจะมารับเขาก็มาจริงๆ มาคนหนึ่ง เขาเอารถมารับ กระเป๋าที่เราเอาลงเรือมากับเอ๋อมดาว ก็ตั้งอยู่นอกบ้าน เราก็ไม่ได้สนใจว่าเป็นอะไร ความคิดของพี่นะว่าเป็นกระเป๋าเดินทาง เพราะเขามาจากต่างจังหวัด เราก็ไม่เคยเห็นกัน ไม่เคยรู้จักกัน เราก็คิดว่ารู้จักกับเอ๋อมดาว เป็นเพื่อนของเอ๋อมดาว เราก็ไม่ได้เข้าซื้ออะไร สบาย สบายนะ เราก็ไม่คิด คิดไม่ถึงนะว่าจะเป็นแบบนี้ มาแล้วเขาก็เอากะเป๋ารขึ้นรถออกไปเลย ไปกับผู้ชายที่รอดด้วยกันคนหนึ่ง แล้วเราก็ถามกันว่าแล้วเราทำไมเราไม่เอาเราไปด้วย ก็แปลกใจไหนว่าจะมารับ มาเอากะเป๋าก็ไปแล้วเราทำไมไม่เอาเราไปด้วย ผู้ชายที่มาด้วยก็บอกเราว่า ต้องเหมารถกันไปแล้ว จะออกค่าใช้จ่ายให้

ทั้งหมด เขาไม่ย้อนกลับมารับแล้ว เขารีบไปธุระ พี่เป็นคนที่ยู่จกกับพี่บ่อย ก็เลยบอกเขาให้ช่วยหารถให้หน่อย จะเข้าไปหนองคาย จะไปกินข้าว จะไปเที่ยว จะไปซื้อของให้ลูกเพราะช่วงนั้นเป็นช่วงปิดเทอมของลูก เดือนสิงหาคม 45 วันที่ 1 กันยายน เป็นวันเปิดเทอมของลาว พี่บ่อยเขาก็ไปหารถเหมาให้ พอไปถึงลงรถก็โดนจับ”

(ตัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

ตัดดาวถูกจับก็ยังไม่คิดว่าจะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยังเข้าใจว่าเหตุที่ตนถูกจับเป็นข้อหาหลบหนีเข้าเมือง คิดว่าเป็นคดีที่ไม่หนักหนา แต่ตำรวจถือกระเป๋าที่มีลงเรือแล้วมีคนมารับไปมาถามถึงเจ้าของ ตัดดาวซึ่งไม่รู้เรื่องก็บอกกับตำรวจไปว่า เป็นกระเป๋าเสื้อผ้าของผู้ชายที่ลงเรือมาด้วยกัน แต่ตำรวจก็แจ้งกับตัดดาวว่ากระเป๋าใบนั้นมียาบ้า ตัดดาวรู้สึกคาดไม่ถึงกับสิ่งที่เกิดขึ้น ตัดดาวก็พยายามบอกกับตำรวจว่าตนเองไม่เกี่ยวข้องกับ ตัดดาวเล่าให้ฟังว่า

“เราคิดไม่ถึง ความที่ว่าเราไม่เคยพัวพันสิ่งนี้อยู่แล้ว ไม่คาดคิดเลยว่าจะเกิดสิ่งนี้ขึ้น เกิดจากห้องพ่อห้องแม่เราไม่เคยเห็น สาบานต่ออะไรได้หมด เราไม่เคย เราเคยสอนลูกสอนหลาน ลูกหลานมีหลายคน มีทั้งลูกสาวลูกชายบอกว่าถ้าลูกหลานไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนะจะไม่ให้ขึ้นบ้านเลย เคยสอนลูก หลานเราก็เป็นผู้ชาย หลานแฟนด้วย หลานตัวเองด้วย เคยสอนบอกว่าอย่าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งนี้นะ เราหาเงินด้วยหยาดเหงื่ออะดีแล้ว อย่าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งนี้”

(ตัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

4. บริบทของเรือนจำ และการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ตัดดาว ถูกควบคุมตัวอยู่ที่หนองคาย แล้วก็ถูกส่งตัวมาทัณฑสถานหญิงกลางที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่ที่ตัดดาวถูกควบคุมตัวและมาอยู่ที่ทัณฑสถานฯ เป็นช่วงของการดำเนินคดี ซึ่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นต่อตัดดาวในช่วงการพิจารณาคดีมีดังนี้

ศาลชั้นต้น

ตัดดาวรู้สึกเครียดมาก แค้นในสิ่งที่เกิดขึ้นโดยที่ตัวเองไม่ได้ทำ ตัดดาวบอกถึงความรู้สึกที่ว่า

“โดนคดีมาเครียดมาก แล้วยังแค้น เหมือนเข็มทิ่มใจเราตลอดเวลา เราไม่ได้ทำ”

(ทัตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

ทัตดาวเข้ามาอยู่ที่ทัณฑสถาน ก็คิดจะฆ่าตัวตาย เพราะคิดว่าไม่รู้จะอยู่ต่อไปทำไม การมีชีวิตอยู่แบบที่เป็นอยู่นี้ก็เป็นภาระ สร้างความเดือดร้อน ความอับอายให้กับญาติพี่น้อง หากตายไปไม่นานคนก็ลืม แต่ทัตดาวก็สามารถผ่านช่วงเวลาที่คิดจะฆ่าตัวตายมาได้ โดยดูจากเพื่อนๆ ผู้ต้องขังที่เข้ามาอยู่ก่อน และได้คำแนะนำจากเพื่อนผู้ต้องขังในการใช้ชีวิตในทัณฑสถาน และทางทัณฑสถานก็จะให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่คาดว่าจะอยู่นานได้เรียนหนังสือให้พูด ฟัง อ่าน เขียนได้ ซึ่งทัตดาวสามารถฟัง และพูดได้จากการติดต่อกับชายอยู่แล้ว จึงฝึกอ่าน และเขียนภาษาได้แต่ไม่ค่อยถนัดนัก ทัตดาวจึงเขียนจดหมายไปหาทางบ้าน แต่ก็ต้องเขียนทั้งภาษาไทย และภาษาลาว เพราะทางทัณฑสถานมีการตรวจสอบ ซึ่งทางบ้านก็มีการติดต่อมาอยู่เป็นระยะ ทำให้ทัตดาวมีกำลังใจในการใช้ชีวิตเพื่อรอคำตัดสิน ทั้งที่ก็รู้อยู่ว่าโทษที่ได้รับน่าจะสูง เพราะเป็นคดียาเสพติด และมีปริมาณมาก

ทัตดาวรอการตัดสินจากศาลชั้นต้นเป็นเวลา 11 เดือน ศาลตัดสินโทษประหารชีวิต ทัตดาวรู้สึกเสียใจมาก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ตนเองไม่ได้ทำ แต่ก็ต้องมารับโทษสูงสุด ถ้าเป็นสิ่งที่ตนเองทำจริงก็จะยอมรับได้ ทัตดาวฟังคำตัดสินกลับมาก็รู้สึกกลัว ผวากับคำตัดสิน เพราะเข้าใจว่าประหาร ยังไงก็ต้องตาย และที่ประเทศของตนไม่มีโทษประหารให้เห็น โทษจำคุก 25 ปีก็ถือเป็นโทษสูงสุดของที่ลาวแล้ว ความรู้สึกกลัว ทำให้ทัตดาวคิดมาก จนป่วยและต้องพึ่งยา ระวังประสาทมาจนกระทั่งดีขึ้น ประกอบกับการได้รับกำลังใจ และความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ ผู้ต้องขัง แม่ๆ ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่มีอายุมากกว่าและทัตดาวให้ความเคารพ ในการให้คำแนะนำยื่นอุทธรณ์ และบอกเล่าประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้ทัตดาวรู้สึกดีขึ้นในการดำเนินชีวิต และมีความหวังเกี่ยวกับคดี ทัตดาวทำเรื่องอุทธรณ์

ชั้นศาลอุทธรณ์

ทัตดาว ยังใช้ชีวิตตามปกติเหมือนกับที่ได้เริ่มเข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน เพื่อรอการตัดสินของศาลอุทธรณ์ ศาลใช้เวลาตัดสินประมาณ 1 ปีเศษ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น

ชั้นศาลฎีกา

ทัดดาวก็ยังมีความหวังกับการยื่นฎีกาและรอฟังคำตัดสินของศาลฎีกา ตลอดจน ทัดดาวมีกำลังใจจากเพื่อนๆ แม่ๆ ผู้ต้องขังที่หยิบยื่นน้ำใจให้ อีกทั้งการที่ทัดดาวได้มีโอกาสเขียน จดหมายหาเพื่อนผู้ต้องขังชาย ที่เรือนจำคลองเปรม จากการแนะนำของเพื่อนผู้ต้องขังที่ ทัศนสถานหญิงกลาง ทัดดาวจะเขียนจดหมายไปหาทุกเดือน และจะได้รับการตอบกลับที่ใจ กำลังใจแก่ตัวทัดดาวมาโดยตลอด จดหมายเหล่านี้ได้สร้างกำลังใจ และทัดดาวรู้สึกได้ว่าจดหมาย มีค่ามากสำหรับตนเอง ทั้งที่ทัดดาวและเพื่อนผู้ต้องขังชายไม่เคยพบเห็นกันมาก่อน การรอคอย การตัดสินใจของทัดดาวนั้นมีทั้งความรู้สึกว่าศาลฎีกาก็ยังเสี่ยงว่าถ้าถูกตัดสินประหารชีวิต ทัดดาวจะไม่ได้กลับบ้าน อีกอย่างหนึ่งคือถ้าได้ลดโทษลงบ้าง และแล้วเวลาผ่านไปประมาณ 4 ปี ศาลฎีกาเรียกฟังคำตัดสิน ศาลฎีกาตัดสินประหารชีวิต ทัดดาวก็พอจะยอมรับกับโทษที่ผ่านการ ตัดสินมาจนเป็นที่สิ้นสุด ทัดดาวจึงไม่รู้สึกกลัว หรือผวาเหมือนครั้งแรกที่ไปฟังคำตัดสิน แต่ บางครั้งที่เหนื่อย ก็รู้สึกท้อ แต่ความรู้สึกที่เกิดขึ้นก็จะผ่านพ้นไป เพราะกำลังใจที่ทัดดาวได้รับ จากเพื่อนๆ แม่ๆ ผู้ต้องขัง โดยทัดดาวเล่าให้ฟังว่า

“กำลังใจของเรามาจากเพื่อนๆ จากแม่ๆ ที่นี่ และที่ออกไปบ้าง ส่วนใหญ่ก็จาก ทางจดหมาย เขาก็เขียนมาหาเรา คิดว่าเขาไม่ใช่ญาติเขายังให้กำลังใจเรา เขาบอกให้เราเข้มแข็ง นะ จะเป็นกำลังใจให้ คนที่มีญาติจดหมายไม่มีค่าหรอก คนที่ไม่มีญาติจดหมายเป็นสิ่งมีค่ามาก สำหรับเรา”

(ทัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

ทั้งนี้ยังมีสิ่งที่ทำให้ทัดดาวมีกำลังใจในการใช้ชีวิตภายในทัศนสถาน ก็คือ กำลังใจ และการดูแลที่รับจากการเขียนจดหมายที่ทัดดาวติดต่อ และเพื่อนผู้ต้องขังบางคนที่ พ้นโทษไปแล้ว ก็จะเขียนและแวะเวียนมาเยี่ยมทัดดาวอยู่เป็นประจำ ฝากเงินไว้ให้ใช้บ้าง

“เวลาส่วนตัวก็เป็นเวลาที่ได้เขียนจดหมาย ใครอยากเขียนหาใครก็เขียน เขียน บอกเล่าเรื่องราวของเรา หรือถามไถ่ แต่จดหมายก็มีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ เป็นเวลาที่ได้ทำ ในสิ่งที่อยากทำ เวลาเขียนจดหมายก็มีความสุข เวลามีจดหมายตอบกลับก็ดีใจ”

(ทัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

สิ่งที่หัตตดาวได้เล่าให้ฟังเป็นสิ่งที่ทำให้หัตตดาวมีกำลังใจในการใช้ชีวิตภายในทัณฑสถาน หลังจากคดีสิ้นสุดแล้วนั้น ระยะเวลาที่อยู่ภายในทัณฑสถานก็ทำให้หัตตดาวเห็นว่าภายใต้ข้อจำกัดของทัณฑสถาน ก็ยังมีอิสระที่พอจะทำได้แต่ก็ต้องเหมาะสม ก็คือ

“เรามีเรื่องอะไรจะคุยกับเพื่อนที่อยู่คนละเรือนนอน เราก็สามารถเดินไปหาได้
คุณเขาไม่ว่า แต่เราก็ควรต้องขออนุญาต หรือบอก”

(หัตตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

แต่อย่างไรก็ตามชีวิตของหัตตดาว นอกจากกำลังใจที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงตัวของหัตตดาว ยังมีครอบครัวที่หัตตดาวพยายามติดต่อกับทางบ้านด้วยการเขียนจดหมาย แต่ก็นานมากที่จะมีจดหมายกลับมาหา ซึ่งการเขียนจดหมายหาทางบ้านก็ทำให้หัตตดาวมีกำลังใจมาจากเนื้อหาในจดหมายที่ตอบกลับ ถึงแม้ว่านานมากกว่า 4 ปีแล้วที่ไม่มีการติดต่อกับทางบ้าน หัตตดาวต้องการให้ลูกๆมาเยี่ยม พยายามทำงานเก็บเงินปันผลเผื่อว่าวันไหนที่ลูกมาเยี่ยมก็จะได้ให้เงินลูกกลับไป หัตตดาวเล่าให้ฟังว่า

“พยายามไม่คิดมาก บางครั้งก็นอนไม่หลับ บางครั้งนอนคิดถึงลูกก็ร้องไห้ เรายังไม่ถึงภาพลูกตอนใหญ่ไม่ได้ ภาพตอนเล็กอยู่ในใจเราตลอด ตอนนี้ออยากเห็นหน้าลูกมากๆเลย ถ้าเป็นไปได้อยากให้ลูกมาเยี่ยม แม่ทำงานแม่เก็บเงินไว้ให้เป็นค่ารถ ในจดหมายลูกก็ถามว่าแม่ทำงานอะไร ก็บอกทำงานเย็บผ้า ได้ปันผลก็เก็บไว้ เผื่อลูกมาเยี่ยมก็จะได้ให้เงินนี้กลับบ้าน ลูกก็บอกแม่เข้มแข็งนะ ถ้าแม่อ่อนแอให้คิดถึงลูก ลูกรออยู่ เราก็คิดถึงคำพูดของลูกทำให้เราสู้ใหม่ ลูกก็กำลังเป็นสาว ลูกชายก็บวชเป็นจ้าว ไทยเขาจะเรียกเณร ลาวจะเรียกจ้าว เพราะอายุยังไม่ถึง 20”

(หัตตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

5. มุมมองชีวิตและการยอมรับโทษประหารชีวิต

หัตตดาวดำเนินชีวิตภายในทัณฑสถาน ตามที่กฎระเบียบกำหนด โดยที่จะไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎระเบียบ พยายามอยู่ให้ได้ ทำกิจกรรมเท่าที่สามารถทำได้ ความสัมพันธ์ของเพื่อนๆผู้ต้องขัง ที่อยู่ภายในทัณฑสถาน และที่พ้นโทษไปแล้ว กำลังใจจากจดหมายที่ได้รับ และสิ่งที่ทำให้หัตตดาวรู้สึกมีความหวังมากขึ้น ทั้งจากการทำเรื่องทูลเกล้าฯ การได้ชมข่าวพระราชกรณียกิจของ

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ความหวังที่ตนเป็นผู้ต้องขังชาวต่างชาติจะได้มีโอกาสกลับไปใช้ชีวิตในดินแดนบ้านเกิดของตน ได้มีโอกาสได้พบหน้าลูก ทัดดาวพูดว่า

“ก็หวังทำทุกเกล้า ความหวังเรื่องท้องศภาทำเรื่องกฎหมายสากล ถ้ามีกฎหมายสากลมาเราก็พอจะมีหวังกับเขาบ้าง อยากมีโอกาสกลับไปหาลูก ไม่รู้อีกกี่สิบปี หรือไม่รู้จะตายอยู่ตรงนี้ แบบที่ท้องศภาไปทั่วทุกๆประเทศ แบบไปช่วยผู้ต้องขังหญิง ถ้าใช้กฎหมายสากลทุกประเทศใช้โทษเราอาจมีตัวเลข อาจจะมีโอกาสได้กลับไปอยู่ใกล้บ้าน”

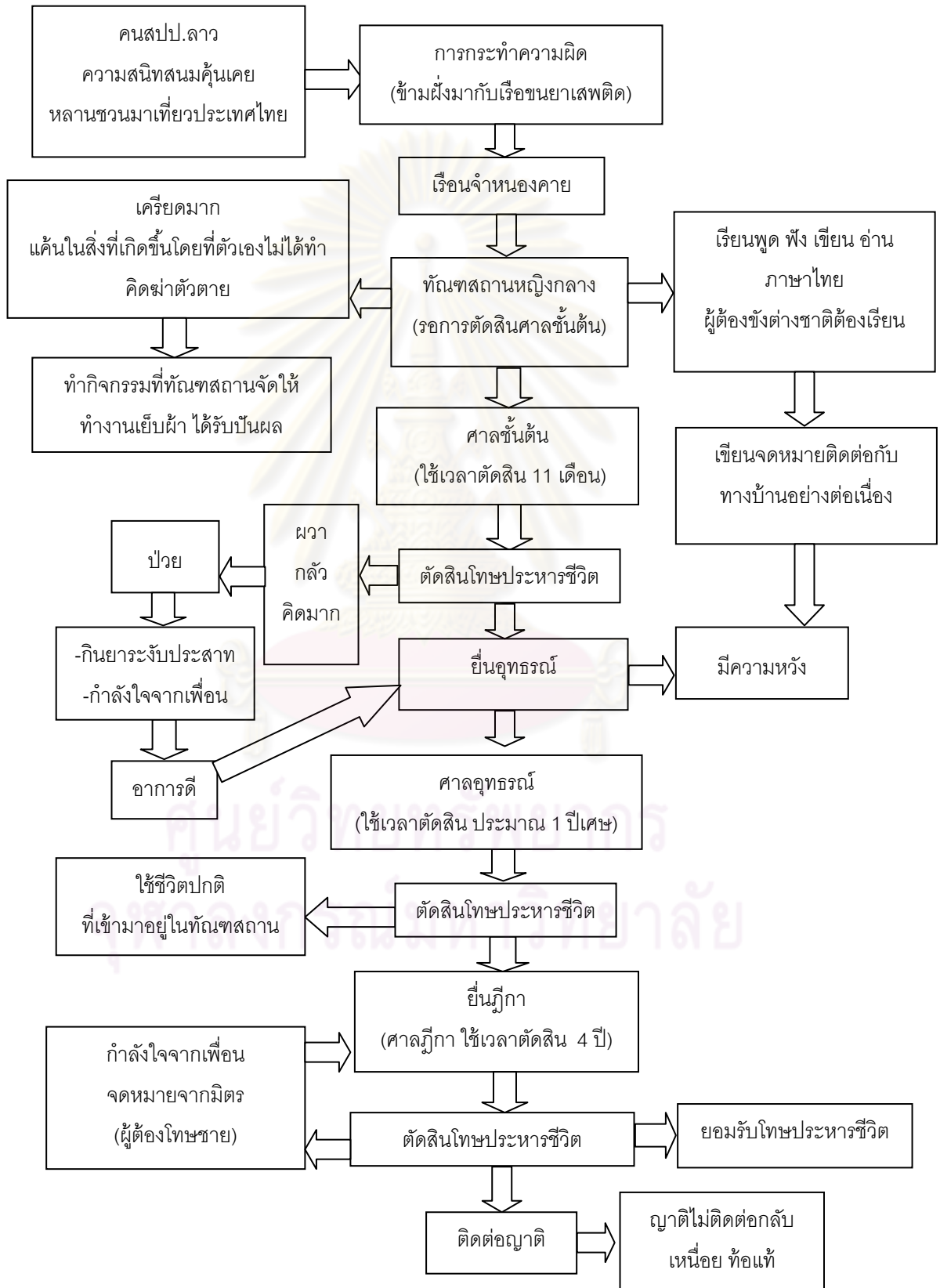
(ทัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

จากข้อมูลส่วนตัว ภูมิหลังชีวิต การกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของทัดดาว สามารถเขียนเป็นแผนผังตามภาพที่ 7 ดังนี้

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 7 แผนผังแสดงการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษาที่ 6 ทัดดาว

4.2.2 บุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ข้อมูลทั่วไปของบุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของบุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูล (ผู้ใกล้ชิดคนที่)	อาชีพ / ตำแหน่ง	ความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต	ระยะเวลาที่เกี่ยวข้อง กับผู้ต้องขังประหาร ชีวิต
1	นักทฤษฎีวิทยา ชำนาญการ	เจ้าหน้าที่ดูแลผู้ต้องขัง	16 ปี
2	นักจัดการงานทั่วไป ชำนาญการ	เจ้าหน้าที่ดูแลผู้ต้องขัง	22 ปี
3	นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ ชำนาญการ	เจ้าหน้าที่ดูแลผู้ต้องขัง	11 ปี
4	พนักงานบริษัท	บุตร	11 ปี
5	นักศึกษา	บุตร	9 ปี

จากตารางที่ 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของบุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต แสดงให้เห็นว่าบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ดูแลผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 3 ราย บุคคลในครอบครัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 2 ราย ซึ่งทั้งหมดเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการดูแลช่วยเหลือในด้านต่างๆแก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิต

วัตถุประสงค์ที่นำมาสู่การสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตโดยตรง ทั้งการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม แก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้สามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดผู้ต้องโทษประหารชีวิตเพื่อศึกษาบริบทล้อมรอบของผู้ต้องขังที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัวและการยอมรับโทษประหารชีวิต เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และการสะท้อนมุมมองของผู้บุคคลใกล้ชิดที่มีต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต สามารถนำเสนอข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่ 1 พลอย

1. ข้อมูลส่วนตัว

เจ้าหน้าที่ทัศนสถานหญิงกลาง ตำแหน่งนักทัศนวิทยาชำนาญการ ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ในส่วนงานสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ต้องขัง เพศหญิง อายุ 46 ปี นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปี ปัจจุบันลักษณะของงานที่ทำนั้นจะมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องดำเนินการให้กับผู้ต้องโทษภายในทัศนสถาน อีกทั้งจากบุคคลภายนอกที่ติดต่อเพื่อขอบริจาคสิ่งของให้แก่ผู้ต้องโทษ จึงทำให้พลอยมีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตในช่วงเวลาจัดกิจกรรมให้การสงเคราะห์ และการปฏิบัติหน้าที่เวรเท่านั้น

“ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ต้องขังโทษประหารก็ตอนอยู่เวร พุดคุย เวลาได้เจอเค้าก็ทักทายอย่างนี้ คือที่ไม่ได้ไปอยู่จุดประจำตรงนั้นทีเดียว ก็แค่สัมผัสบ้างก็มีโอกาสได้รับรู้เรื่องของเค้าบ้าง”

(พลอย, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

2. ความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต

พลอย เป็นเจ้าหน้าที่ในการดูแลผู้ต้องขัง ซึ่งเคยผ่านประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และย้ายมาทำหน้าที่ในงานสวัสดิการ ทั้งนี้ทางผู้บริหารจะพิจารณาตำแหน่ง หน้าที่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามความเหมาะสม พลอยได้เล่าให้ฟังว่า

“เมื่อก่อนพี่เคยทำตำแหน่งจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเหมือนกัน แล้วพี่ก็ หลงๆก็ย้ายมาทำงานสวัสดิการ ซึ่งพอเป็นประธานกลุ่มงาน จะมีคณะกรรมการบริหารงานบุคคลของเรือนจำ จะมีผู้อำนวยการส่วนต่างๆ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนปกครองผู้ต้องขัง ส่วนบริการผู้ต้องขัง แล้วก็มีท่านผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการเป็นคณะกรรมการบริหารงานบุคคล จะพิจารณาตำแหน่งตามความเหมาะสม หรือว่าพอนานๆไปอาจจะมีการสับเปลี่ยนบ้าง คนนี้ย้ายไปตำแหน่งสูงขึ้น คนขาด ตรงนี้ย้ายไป โยกไปสับเปลี่ยน เป็นการบริหารจัดการภายใน ตรงนี้ก็ต้องไปเริ่มต้น ไปศึกษาจากบุคคลเก่าที่เคยทำกันมา หรือถามผู้รู้ ถามหัวหน้า ถามน้องที่เค้าทำงานอยู่ก่อนแล้ว อันนี้เค้าทำกันยังไง ซึ่งก็ต้องปรับตัว การอยู่เวรก็เหมือนอาชีพหลักของผู้คุม งานหลักนะ ขาดงานยังไม่สำคัญเท่ากับการขาดเวรนะ งานตรงนี้คืองาน

ประจำที่ต้องทำ อยู่เวลานั้นคืองานหลัก สำคัญมากเลยนะเวรของผู้คุม เวรของพี่นะจะเวรสาม คือ เวรสามคืน หรือว่าใครไปอบรม ไปเพิ่มพูนหาความรู้ เวรก็จะร่นขึ้นมา คนก็จะน้อยลง หรือ ผู้ต้องขังป่วยก็ต้องส่งไปโรงพยาบาลข้างนอก หรือถ้าคนคลอดเหมือนกัน เราจะไม่ให้เค้าคลอด ในนี้ เพราะเด็กเกิดในเรือนจำนี่มันจะไม่ดี ประมาณนี้ มันเป็นบ้านเลขที่ของเรือนจำ แจ้งเกิดนะ มันก็จะไม่ดีคะเด็กเกิดในเรือนจำ ก็จะเกิดที่โรงพยาบาล เราก็จะพิจารณาให้เค้าด้วย อันนี้เป็น หน้าทีของนักสังคมสงเคราะห์เค้าเป็นคนทำเรื่องเกิด”

(พลอย, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

3. มุมมองต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต

พลอย ได้ให้มุมมองต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิตจากประสบการณ์ชีวิตตั้งแต่เริ่มการทำงานภายในทัณฑสถานหญิงกลาง ถึงแม้ว่าคุณพลอยจะไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิตโดยตรง แต่ก็ได้มีโอกาสพูดคุย สัมผัสได้จากช่วงเวลาที่ต้องปฏิบัติงานที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งพลอย ได้กล่าวถึงผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับผู้ต้องโทษอื่นๆ ตั้งแต่แรกรับ ให้ฟังว่า

“แรกเราก็มีการอบรมการใช้ชีวิตในเรือนจำก่อนเค้าเข้ามา มีปัญหาอะไรก็ให้บอก เจ้าหน้าที่ ให้มาหาจะช่วย จะอะไรอย่างนั้นคะ มีการปฐมนิเทศผู้ต้องขังเข้าใหม่ พูดคุยการใช้ชีวิต การจะซื้อของต้องทำยังไง หลักการปฏิบัติในแต่ละวัน ระเบียบวินัย ส่วนมากเข้าใหม่ก็ฝากขังยังไม่ตัดสินใจ ก็เข้าไปอยู่รวมกันก่อนในแดนแรกรับ ก็รอการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ก็จะมี คณะกรรมการจำแนกว่าคนนี่ควรจะไปอยู่ทำอะไร เค้าก็จะแยก รอจนกว่าเจ้าหน้าที่จำแนกเรียก

การปฐมนิเทศนี้จะช่วยให้เค้าเข้าใจชีวิตของตนเอง จะเรียกมารวมกันเพื่อรับฟัง กฎระเบียบวินัย การติดต่อญาติ การเยี่ยมญาติ การเขียนจดหมายออก การใช้ชีวิตในเรือนจำต้องทำอะไรบ้าง จะต้องแยกบ้านเรือนนอน จะต้องทำอะไรอย่าไร เค้าก็จะบอกการเบิกเงิน การใช้เงิน บางคนมีเงินฝากเข้ามา กฎระเบียบจะต้องมีการชี้แจงในวันรุ่งขึ้นหลังจากเข้ามา หลังกลับจากศาล บางคนมากหมอง มุ่มนึ่ง ตอนเช้าเจ้าหน้าที่ประจำแดน ผู้ปกครองแดนเค้าก็จะเรียกมา เค้าจะเรียกมาคุย จะมีก็คนก็แล้วแต่วันรุ่งขึ้นจะต้องมา ต้องพบเจ้าหน้าที่ ผู้หญิงเค้าไม่ค่อยอะไร เค้าไม่ค่อยแสดงออกอะไรออกมา นะ มีปัญหาสงสัยก็ถาม แม่ฉันนั่น อันนี้ เค้าก็เข้ามา เข้ามาในเชิงที่ยอมรับ จะคุยง่าย โทษประหารเค้าจะไม่วุ่นวาย เหมือนกับเค้ารู้ตัวเค้านะ เค้าจะนิ่งๆ แต่ว่านิ่งๆ ก็ไม่รู้เค้าคิดอะไร อย่างโทษน้อยๆ ปีสองปีนี่เค้าก็อะไรต่ออะไรของเค้าไม่รู้ นี่ อีหะหะหะ ให้

เรียนก็ไม่ยอมเรียนอะไรไม่รู้ของเค้า ก็มีเหมือนกันที่เดี๋ยวจะกลับบ้านแล้วก็ไม่ได้ แต่โทษประหาร เค้าจะนั่งเหมือนกับเค้ากังวลเรื่องคดีของเค้าอยู่ในใจหรือเปล่า เค้าก็จะนั่งๆให้ทำอะไรก็ทำ เค้าก็ไม่ค่อยดีหรือหอกคะ มีปัญหาอะไรเค้าก็เข้ามา แต่ว่าจะให้มาพูดมาคุย มาเล่นเค้าไม่ค่อยมาหรือหอกคะ เค้าก็ทำตามของเค้าตื่นมาอาบน้ำแต่ตัว สวดมนต์ บางคนสวดบางคนไม่สวด ตื่นเข้าอาบน้ำ ชักผ้า ตากผ้าของเค้า แล้วก็เตรียมตัวทำงานเข้าโรงงานตอนเช้า การปรึกษา ส่วนมากก็จะปรึกษากับเจ้าหน้าที่เรือนนอน เพราะจะอยู่กับเค้าตลอด เจ้าหน้าที่เรือนนอนถ้ามีอะไรให้เราช่วยเค้าก็จะโทรออกมา ส่วนมากก็จะติดต่อเรื่องคำร้อง หรือว่าไม่มีของใช้ ญาติไม่มาเราก็จะจัดไปให้ แต่ปกติเราก็จะแจกอยู่แล้วนะคะ แต่ถ้าเค้ามีตังค์เค้าสามารถที่จะซื้อที่ร้านสะดวกซื้อข้างในได้ ถ้าของหมด แต่ถ้าไม่มีเลยเค้าก็จะรอของเรา รอของเราแจกส่วนมากก็จะมีของบริจาคเยอะ บุคคลภายนอกมาบริจาคเยอะ บุคคลภายนอกมาบริจาค”

(พลอย, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีความแตกต่างจากผู้ต้องโทษอื่นๆ ในช่วงหลังจากฟังคำตัดสินโทษ เนื่องจากเป็นโทษสูง ส่งผลต่อสภาพจิตใจ การแสดงออกของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ในช่วงหลังจากฟังคำตัดสินจะแตกต่างจากผู้ต้องโทษทั่วไป ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ และทางทัณฑสถาน ก็จะต้องให้การดูแล และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเป็นการช่วยบรรเทาสภาพจิตใจแก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“เค้าโทษสูงนะ ก็มีอาการบ้างหลังจากตัดสินใหม่ๆ เราก็ต้องดูแลทางด้านจิตใจ เค้าด้วย เป็นอย่างดี เพื่อนไปก็มี ส่งไปพบจิตแพทย์ก่อน ถ้าไม่รุนแรงมากก็สังเกตอาการ มีนักจิตวิทยา คนหนึ่งในเรือนจำ เค้าก็จะพูดคุย ถ้าไม่มีปัญหาอะไรมาก็สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นกับเพื่อนได้ พฤติกรรมรุนแรงไม่มี ส่วนใหญ่จะเงี้ยบๆ นะ ผู้หญิงจะเงี้ยบๆ ก็จะทำให้เค้าเข้าโครงการ ฟังเทศน์ ฟังธรรม เรือนจำเรือนธรรม เรือนจำก็มีเดือนละครั้ง ทุกเสาร์ อาทิตย์ก็มีพระเข้ามาเทศน์ ในเรือนจำ กิจกรรมนี้ก็ทำให้ผู้ต้องขังค่อยๆ ปรับตัว สำหรับผู้ต้องขังประหารชีวิตไม่มีโปรแกรม เฉพาะแต่เป็นโปรแกรมพิเศษสำหรับผู้ต้องขังโทษสูง ตลอด ประหาร ก็มีคอร์ส สามเดือน หกเดือนของเค้า เป็นการอบรม ทำกิจกรรมร่วมกัน สุขภาพจิต เชิญวิทยากรเข้ามาพูดคุย มีนักสังคมสงเคราะห์มาดำเนินการ โดยเรือนจำจะกำหนดโปรแกรมขึ้นมา ประมาณปีละครั้ง”

(พลอย, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

หากผู้ต้องโทษประหารชีวิตการดูแลผ่านพ้นช่วงเวลาหลังจากฟังคำตัดสินไปได้ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับผู้ต้องโทษอื่นๆ ก็ไม่มีความแตกต่างกันทั้งการใช้ชีวิตภายในทัณฑสถาน การให้สวัสดิการด้านต่างๆ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องโทษ ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้ต้องโทษ จะต้องมีการพิจารณาคุณสมบัติที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม การฝึกวิชาชีพ และเวลานอนที่จะสามารถเห็นได้ชัดของกลุ่มโทษที่แตกต่างกัน เนื่องจากทางทัณฑสถานจะกำหนดอาคารเรือนนอนให้ผู้ต้องโทษตามกำหนดโทษที่ได้รับ และสิ่งทีพลอย เห็นว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีความแตกต่างมีเรื่องของการดูแลสุขภาพจิตใจ ปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“กลมกลืนกันไปหมด นอกจากเวลานอนเท่านั้นแหละ เพราะทำกิจกรรม เข้าโรงงาน เค้ไม่ได้แยก นั่งทำงานด้วยกัน แต่กลุ่มโทษสูงเค้จะให้เข้าโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า เน้นเพราะว่าระยะยาว แต่ว่าเค้ก็จะสามารถออกมาเรียนก็ได้ หรือว่าฝึกวิชาชีพอื่นๆ แต่ว่าหลังตัดสินใหม่ๆ บางทีกลุ่มเป้าหมายที่เราจะฝึกวิชาชีพนะจะมีหลายอย่าง บางทีเป็นกลุ่มผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษจะได้นำความรู้ไปใช้ได้เลย กับกลุ่มบำบัด คลายเครียดก็จะอีกกลุ่มหนึ่ง คือทางทัณฑสถานจะพิจารณาเป็นกลุ่มๆ กลุ่มผู้ต้องขังวัยสาว กลุ่มคนแก่ กลุ่มผู้กระทำผิดซ้ำ เราจะแยกโปรแกรมย่อยออกไป โปรแกรมแยกย่อยเพื่อให้การปฏิบัติต่อเค้ถูกต้องเหมาะสม ผู้ต้องขังโทษประหารก็มีอายุตั้งแต่สามสิบกว่า จนกระทั่งแก่ ผู้สูงอายุเราต้องดูแลเป็นพิเศษ เพราะว่าภาวะทางด้านจิตใจ การแหกหักหลบหนี”

(คุณพลอย, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

กรณีศึกษาที่ 2 ไพลิน

1. ข้อมูลส่วนตัว

เจ้าหน้าที่ทัณฑสถานหญิงกลาง ตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไป ชำนาญการ ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง เพศหญิง อายุ 53 ปี นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานราชการทัณฑ์ 28 ปี แต่ทำงานที่ทัณฑสถานหญิงกลาง เป็นเวลา 21 ปี งานปัจจุบันที่ทำเป็นงานด้านเอกสารการเงินของผู้ต้องขัง ไพลินได้เล่าลักษณะของงานที่ปฏิบัติในปัจจุบันว่า

“ส่วนใหญ่ทำงานด้านเอกสารการเงินของผู้ต้องขัง การฝาก การถอน เกี่ยวกับ การเงิน ทุกอย่างของผู้ต้องขัง การจัดกิจกรรมจะเป็นลักษณะที่เป็นโครงการเกี่ยวกับสวัสดิการ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ผู้ต้องขังไร้ญาติ โครงการกำลังใจของพระองค์ภา”

(ไพลิน, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

2. ความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ไพลิน เจ้าหน้าที่ทัณฑสถานหญิงกลาง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับด้านเอกสารการเงินของผู้ต้องโทษภายในทัณฑสถานหญิงทั้งหมด จึงทำให้เวลาที่ใกล้ชิดหรือเกี่ยวข้องกับผู้ต้องโทษโดยตรงนั้นจะเป็นช่วงเช้าเร็ว และได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่ปฏิบัติงานกับผู้ต้องโทษหญิง ในลักษณะของผู้ต้องโทษหญิง และการปฏิบัติ การดูแลต่อผู้ต้องโทษหญิง ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“ความใกล้ชิดกับผู้ต้องขังก็เป็นช่วงเช้าเร็ว พักดีจะต้องดูแลรับผิดชอบทุกอย่าง ภายในเรือนจำขณะเช้าเร็ว เรื่องทั่วไป ทั้งเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ และเกี่ยวกับผู้ต้องขัง ดูแลให้อยู่ในกฎระเบียบให้เรียบร้อย การจัดเวรจะเป็นส่วนปกครองจัดเวรให้ ให้ครบโครงสร้าง เราปฏิบัติงานตามจุดที่กำหนดไว้ งานก็เป็นหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบ พอถึงเวลาเช้าเร็วก็จะดูแลความเรียบร้อยทั่วไป พุดถึงเช้าแล้วก็ออกไม่ได้ เข้าแล้วก็อยู่ข้างใน เวลาเช้าเร็วก็มีการพูดคุยกับผู้ต้องขังนะ ก็พูดคุยปกติ ก็ทักทายกัน พี่ขอพูดในเรื่องระเบียบนะ ผู้ต้องขังเค้าอยู่ในระเบียบดีนะ เค้ารู้จักกฎระเบียบวินัยดี ก็ไม่ได้หนักใจอะไรกับเค้า ตอนนี้ผู้ต้องขังเค้าก็จะมีคะแนนของเค้าอยู่ในลักษณะที่ว่าเค้าเกิดความผิด ความผิดอยู่ในเกณฑ์ไหนก็จะมีคณะกรรมการพิจารณาอีกทีหนึ่ง ว่าความผิดลักษณะอย่างนี้เข้าหลักเกณฑ์ข้อไหน มีความเหมาะสมแค่ไหนในการตัดคะแนน ก็จะมีคณะกรรมการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เพียงแต่เราเสนอพิจารณา สมมติพี่เช้าเร็วแล้วเกิดเหตุ ก็จะมีบันทึกขึ้นมาตามขั้นตอน เสนอไปแล้วก็จะมีคณะกรรมการถ่วงถ่วงอีกทีหนึ่ง อีกชุดหนึ่งในการดูแลความประพฤติของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังไม่มีใครอยากถูกตัดคะแนน การลงโทษในการผิดระเบียบวินัยเราจะไม่ใช้การตีแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นการเขียนบันทึกมากกว่า เค้าเคารพดีนะ เรียกว่าเคารพกติกา มารยาทดีนะ เค้าก็ธรรมดา เค้าก็อยู่ในกฎระเบียบวินัยดี”

(ไพลิน, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ผู้ต้องขังหญิง ถึงแม้เค้าจะอยู่ข้างในแต่ความเป็นผู้หญิงเค้าก็อ่อนน้อมอยู่นะ เค้าก็โอเค ไม่มีกระด้างนะในมุมมองของพี่ที่พี่เช้าเร็วแต่ละครั้ง ก็จะเห็นในลักษณะอย่างนั้น เค้าก็

มีหน้าที่ มีหน่วยงาน เจอนี้เค้าก็ย่อตัว แล้วก็สวัสดี บางคนเค้าก็เรียกแม่ บางทีเค้าก็เรียกคุณ ผู้หญิงก็มีความอ่อนหวาน อยู่ในกฎระเบียบวินัยดีนะ บางทีมันเป็นคำพูดไม่ได้ บางสิ่งบางอย่าง เราทำงานคลุกคลีกับผู้ต้องขัง มันเป็นความรู้สึกที่มันพูดไม่ออกนะ ผู้ต้องขังที่ได้ออกไปบางคนเค้า ได้ฝึกวิชาชีพ บางทีเค้าก็ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเค้าได้ เหมือน เอ่อการกระทำผิดครั้งนี้อาจจะ เป็นบทเรียน พอได้รับการฝึกวิชาชีพแล้ว อะไรแล้ว พฤติกรรมของเค้าก็จะเปลี่ยนไป ก็เหมือนเป็น จุดที่หักเหชีวิตของเค้า เค้าเข้ามาเนี่ย เค้าอาจจะทำผิดหรือไม่ เค้าได้มาฝึกวิชาชีพ เค้าออกไปเค้าก็ ใช้วิชาชีพที่เค้าฝึกนี่ที่เป็นความถนัด หลังพ้นโทษเค้าก็ไปประกอบอาชีพของเค้า”

(ไพลิน, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

3. มุมมองต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ความสัมพันธที่ไพลินได้กล่าวถึงผู้ต้องโทษหญิงในภาพรวม ที่แสดงให้เห็นถึง ลักษณะความเป็นผู้หญิงที่มีจิตใจ อ่อนน้อม อ่อนโยนที่สามารถพบเห็นและสัมผัสได้จาก ประสบการณ์ การทำงาน ทั้งนี้ไพลิน ได้กล่าวถึงผู้ต้องโทษประหารชีวิต และการปฏิบัติต่อผู้ ต้องโทษประหารชีวิตว่า

“พูดถึงผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต เราก็สงสารอะนะ อยู่ๆไป เราก็คลุกคลีกับเค้าก็ สงสารเค้านะ ผู้หญิงจิตใจมันอ่อนไหว บางทีเราเห็นแล้ว เราก็มองเค้าดีนะ เวลาเค้าอยู่ในระเบียบ วินัยนะ แต่ก่อนที่เค้าเข้ามาเราก็ไม่รู้ก็คือพฤติกรรมเราไม่รู้ โทษก็มีไว้เป็นการป้องปราม แต่จริงๆ แล้วก็ยังมีขั้นตอนหลายอย่างกว่าจะถึงโทษประหารนะ ก็มีไว้เพื่อป้องปรามคนที่จะทำผิด เพราะช่วงเวลานึงเค้าอยู่กับเรา ช่วงเวลาตั้งแต่เค้าจะตัดสิน เค้าอยู่กับเรา เค้าก็ดีนะอยู่ข้าง ใน แต่อยู่ข้างนอกเราไม่รู้แหละ ก็พิจารณาหลายอย่างกว่าจะมาถึงตรงนี้นะ”

(ไพลิน, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ผู้ต้องขังทั่วไปกับผู้ต้องขังโทษประหารในเรื่องการปฏิบัติข้างในก็ปฏิบัติเหมือนกันหมด ไม่ว่าจะเป็นการเยี่ยมญาติ การเบิก การถอน ก็จะใช้ระเบียบตัวเดียวกัน การดูแลควบคุม ไม่ว่าจะ เป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ก็ถือปฏิบัติเหมือนกันหมด ก็อยู่รวมกันไม่ว่าจะเป็นการฝึกวิชาชีพก็แยก ตามความถนัดของแต่ละคนว่าผู้ต้องขังคนไหนมีความถนัดทางด้านไหน ก็จะอยู่จุดนี้ถึงแม้ว่าจะโทษ อะไร จะเป็นลักษณะของกระบวนการจำแนกว่ามีความถนัดตรงไหน ในการทำกิจกรรมโครงการ เราไม่ได้ดูกำหนดโทษ เราจะดูอายุ ซึ่งเราจะดูโครงการไม่ได้ตั้งเกณฑ์เอาไว้ให้เค้าได้มีความรู้สึก

ไม่แตกต่างกัน เท่าเทียมกัน เราจัดโครงการเราไม่ได้นึกถึงโทษนะ เราทำเหมือนกันเป็นภาพรวม ปฏิบัติเหมือนกัน”

(ไพลิน, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

กรณีศึกษาที่ 3 เพชร

1. ข้อมูลส่วนตัว

เจ้าหน้าที่ทัศนสถานหญิงกลาง ตำแหน่งนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ ชำนาญการ ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่เรือนนอน บุษราคัม ทำงานที่ทัศนสถานหญิงกลาง เป็นเวลา 11 ปี โดยช่วงแรกของการทำงานปฏิบัติงานในส่วนจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และปัจจุบันทำงานในส่วนของเรือนนอนบุษราคัม ที่ควบคุมผู้ต้องโทษที่มีสูงกว่า 40 ปี จนถึงโทษประหารชีวิต ทำให้เพชรได้มีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ต้องขัง เพชรได้บอกข้อมูลส่วนตัวให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“ทำงานที่ทัศนสถานหญิงมา 11 ปี ตำแหน่งนักวิชาการและฝึกอบรมวิชาชีพ ชำนาญการ ส่วนการปฏิบัติหน้าที่เป็นการบริหารจัดการภายใน ในช่วง 3 ปีแรก จะทำงานเกี่ยวกับการจำแนกผู้ต้องขัง ก็สัมผัสกับผู้ต้องขังเหมือนกันในการสอบประวัติ ในการจำแนกผู้ต้องขัง แล้วก็มาส่วนบริหาร ประมาณ 6 เดือน จากนั้นมาก็ลงส่วนปกครอง”

(เพชร, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

2. ความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต

เพชร เจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานควบคุมดูแลผู้ต้องโทษที่มีโทษสูง ไม่ให้เกิดปัญหาภายใน การจัดการกิจกรรม และเรื่องการแหกหักหลบหนี ซึ่งเพชรจะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และวางบทบาทของตนเองให้เหมาะสม โดยเพชรได้กล่าวว่า

“เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เข้มงวด ภายใต้กฎ ระเบียบที่กำหนดไว้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา แต่ทั้งนี้ก็ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เข้าใจ เข้าถึงผู้ต้องขัง และตัวผู้ต้องขังเองก็เกิดความไว้วางใจ สามารถที่จะมาปรึกษา หรือเล่าเรื่องราวที่คับข้องใจ หรือสิ่งที่เป็นปัญหาได้ จะทำให้เราสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาได้”

(เพชร, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“ส่วนผู้ต้องขัง คือเราต้องรู้ว่าประวัติเค้าเป็นยังไง มีญาติพี่น้อง ปัญหาของเค้า สภาพจิตใจหรือปัญหาสุขภาพ คือโดยส่วนหนึ่งเราต้องรู้โดยตลอด ไม่ใช่แค่ว่าตัวผู้ต้องขังแต่บุคคล รอบข้างเราก็ต้องรู้ ศึกษาจากในส่วนจำแนกส่งมา สำเนาคำพิพากษาในส่วนหนึ่ง บางครั้งผู้ต้องขังได้มาเราต้องขออ่านบ้าง ในเบื้องต้นเราต้องรู้ว่าคดีของเค้าเป็นยังไง ในส่วนเรือนนอน เราจะมีกรเก็บประวัติว่าชื่อ นามสกุล คดี การกำหนดโทษ ครอบครัวยุติพันธุ์ญาติพี่น้องที่เค้าติดต่อกับใครบ้าง ลูกอยู่กับใคร พ่อแม่สามี หรือว่าใคร คือในส่วนของเราเราต้องรู้ แต่อาจจะเจาะไม่ลึก ทุกคน แต่สมมติว่ามีกรณีสำคัญ อย่างเช่นมีปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านคดี เราจะลึกในส่วนตรงนั้นบ้าง”

(เพชร, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

3. มุมมองต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต

การปฏิบัติงานกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต และโทษอื่น ทำให้เพชรได้มีโอกาสพบเจอกับ ผู้ต้องโทษที่ขังใหม่เป็นประจำ คุณเพชรมองว่า

“วิวัฒนาการของผู้ต้องขังมีมาตลอด ซึ่งเราต้องให้ทันในหลายอย่างๆ รวมกัน ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอก ข่าว การสื่อสารจากภายนอก ข้อมูลข่าวสารที่เราต้องติดตามอยู่ตลอด หากิจกรรมที่สร้างสรรค์ เน้นให้เขาได้คิด ได้ปฏิบัติ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้”

(เพชร, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“ที่ฝึกอาชีพของคนโทษสูงส่วนใหญ่จะเป็นในโรงเย็บผ้า เพราะต้องใช้เวลาช้านาน ต้องทำการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก่อนให้ฝึกปฏิบัติที่เหมาะสม ในโรงเย็บต้องใช้อุปกรณ์ ต้องระวังในเรื่องความปลอดภัย ต้องมีความรอบคอบระมัดระวัง เรายังก็ต้องคอยดู คอยตรวจตรา”

(เพชร, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

กรณีศึกษาที่ 4 นิล

1. ข้อมูลส่วนตัว

นิล อายุ 30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันเป็นพนักงานบริษัทเอกชน นิลเป็นบุตรสาวของทอแสง นักโทษประหารหญิงคดีความผิดต่อชีวิต

2. ความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต

นิล อาศัยอยู่กับแม่ตั้งแต่เด็ก ความผูกพันที่มีต่อกันได้ทำให้นิลที่เคยคิดฆ่าตัวตาย หลังจากที่พ่อเสียชีวิต และแม่ถูกจับกุมดำเนินคดี ต้องเปลี่ยนความคิดที่ต้องมีชีวิตอยู่เพื่อดูแลแม่ ถึงแม้ว่าแม่จะอยู่ในการควบคุมของทัณฑสถานหญิงกลาง ถึงแม้จะเป็นอย่างไร แม่ก็เป็นกำลังใจให้นิลเสมอ

“พี่พูดจริงๆ เลยนะว่ากำลังใจของพี่มีทางเดียวเลยจริงๆก็คือแม่ เพราะเราก็ออยู่ด้วยกันมา แม่ดูแลพี่มาตลอดเลย”

(นิล, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2552)

“พี่ก็พยายามไปหาแม่ให้ได้อย่างน้อยก็เดือนละครั้ง ถ้าอยู่กรุงเทพ ได้พักก็ไปทุกอาทิตย์”

(นิล, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2552)

3. มุมมองต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ความรู้สึกของนิลที่มีต่อแม่ นิลได้เล่าถึงแม่ให้ฟังว่า

“แม่เค้าเป็นคนร่าเริง ชอบพูดชอบคุย ชอบเล่าเรื่องอะไรต่างๆให้ฟังสนุกสนาน แต่พี่คิดนะว่าในใจลึกๆของเขาก็คงคิดมากอยู่เหมือนกัน เวลาเราเจอกันก็จะเล่าแต่เรื่องดีๆสนุกๆ ส่วนมาก พี่จะฟังแล้วก็ไม่ค่อยถาม อยากให้เขาเล่าให้ฟังมากกว่า บางทีกลัวถามไปแล้ว กลัวแม่อยู่ข้างในจะอยู่อย่างลำบากก็เลยไม่ถามดีกว่า”

(นิล, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2553)

“วันเกิดพี่แม่ก็จะทำของขวัญให้ทุกปี บางปีก็เป็นหมอนปักข้อความรักที่สุดในโลก ทำอะไรน่ารักให้ทุกปี พี่เอาไปให้เพื่อนดู เพื่อนยังบอกว่าแม่นี้ทำได้หลายอย่างนะ เราบอกว่าถ้าเขาอยู่ข้างนอกทำได้มากกว่านี้นะ เพราะตอนอยู่พิษณุโลกเขาก็เปิดร้านถ่ายเอกสารทำนั่นทำนี่ แม่นี้ทำให้ทุกอย่างจนพี่ไม่ค่อยทำอะไรเอง มาตอนที่เกิดเรื่อง มีเรื่องนี้แหละก็ต้องทำอะไรด้วยตัวเอง ตัดสินใจเองทุกอย่าง ตอนนั้นอายุ 19 ปีเอง โดนโกงโดนหลอกด้วย”

(นิล, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2553)

“พี่ยอมรับเลยนะว่า ช่วงแรกคิดฆ่าตัวตายไม่รู้จะทำยังไงดี พ่อก็ตาย แม่ก็ถูกจับมียา นอนหลับกระพุกหนึ่ง แต่คิดว่ายาแค่นี้ไม่พอที่จะทำให้ตายได้ ถ้าจะตายก็ต้องซื้อเพิ่ม นิ่งเขียนจดหมายสั่งเสียน้องข้างบ้านไว้ว่าฝากแม่ด้วยนะ เขียนเสร็จแล้วด้วยแต่เพราะมีเวลาได้นั่งคิดทบทวนดูว่าถ้าตายไปแล้ว แม่หละจะมีใครดู ถ้าเราอยู่อย่างน้อยก็ได้ไปเยี่ยมกัน แม่เองก็ยังไม่เคยท้อเลย แม่พี่เป็นคนเข้มแข็งมากเลยนะ นี่ทำให้พี่เข้าใจเลยว่าเวลาคนคิดสั้นนะมันไม่ได้ทันคิดอะไรจริงๆนะ แต่โชคดีที่พี่มีเวลาได้คิดเลยไม่ตาย”

(นิล, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2553)

กรณีศึกษาที่ 5 จินดา

1. ข้อมูลส่วนตัว

จินดา อายุ 22 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ที่จังหวัดเชียงใหม่ จินดาเป็นบุตรสาวของปลายฟ้า นักโทษประหารหญิงคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

2. ความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต

จินดา เป็นบุตรสาวคนโตของปลายฟ้า ซึ่งชีวิตก่อนต้องโทษประหารชีวิตของปลายฟ้า ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน ขณะที่เกิดเหตุจินดา อายุเพียง 11 ปี จินดาจึงต้องอาศัยอยู่กับยายและป้ามาโดยตลอด ซึ่งน้องสาวของปลายฟ้าก็อยู่ในความอุปการะของป้ามาก่อนที่ปลายฟ้าจะต้องโทษแล้ว จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ป้าไม่ต้องการให้ปลายฟ้าเรียนต่อ แต่ด้วยความต้องการเรียนให้จบการศึกษาสูงสุดเพื่อจะได้มีความรู้ประกอบอาชีพ จินดาจึงได้ออกมาหางานทำเพื่อจะส่งเสียตนเองในด้านการศึกษา และดูแลรับผิดชอบตัวเองไม่เป็นภาระให้กับป้า

“ตอนเกิดเหตุ แม่ถูกจับหนูอายุได้ 11 ปีเองค่ะ หนูต้องไปอยู่กับป้า แต่ป้าเหมือนจะรักน้องมากกว่าหนู ค่ะไม่ยอมให้หนูเรียนแต่หนูอยากเรียนจบสูงๆ หนูก็เลยออกมาหา งาน ทำงานหาเงินเรียนเองค่ะ”

(จินดา, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2553)

ความผูกพันที่มีต่อแม่นั้น ทำให้จินดาเขียนจดหมายติดต่อกับแม่ตั้งแต่แม่ถูกจับดำเนินคดี ด้วยระยะทางที่ห่างไกลกัน และความเป็นเด็กทำให้จินดาไม่ได้มีโอกาสมาเยี่ยมแม่ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้ฝากส่งตัวมาควบคุมที่ทัณฑสถานหญิงกลาง แต่เมื่อจินดาสามารถที่ดูแลรับผิดชอบตนเองได้แล้วก็ได้มาเยี่ยมปลายฟ้าที่ทัณฑสถานหญิงกลางเป็นประจำทุกเดือน และมาดำเนินการเกี่ยวกับคดีของปลายฟ้าอีกด้วย

“ตอนเด็กหนูไม่ค่อยได้มาเยี่ยมแม่ แต่ตอนนี้หนูมีรายได้ โดนพ่อกับแม่เองได้ก็มาเยี่ยมแม่อย่างน้อยก็เดือนละครั้ง แต่แม่เขาก็ไม่ยอมให้มาเพราะไกล ต้องใช้จ่ายเยอะ แม่อยากให้หนูเก็บเงินไว้ใช้...เวลาหนูมาถึงเช้า เยี่ยมเสร็จก็เดินทางกลับ หนูต้องมาติดต่อเรื่องคดีของแม่ คดีสิ้นสุดแล้วก็มาทำเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของแม่”

(จินดา, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2553)

3. มุมมองต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต

จินดาอาศัยอยู่กับปลายฟ้าซึ่งเป็นแม่ตั้งแต่เด็ก ถึงแม้ว่าปลายฟ้าจะเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจส่วนตัว การใช้เวลาร่วมกันจึงเป็นไปอย่างจำกัด จินดาเล่าถึงปลายฟ้าดังนี้

“ตั้งแต่หนูจำความได้นะคะ แม่ทำงานทุกอย่างแทบจะไม่ได้พัก หนูก็อยู่กับตาบยาย หนูก็เข้าใจว่าแม่ต้องทำงาน พอตาเสียแม่ก็ทำงานทุกอย่าง ดูแลครอบครัว ส่งเสียให้ลูกๆได้เรียน หนูก็ไม่ค่อยได้ช่วยอะไรแม่ ช่วยได้แค่งานบ้านเล็กๆน้อยๆ แต่พอแม่มาถูกคดีก็สับสน แต่หนูต้องเข้มแข็งต้องอยู่ให้ได้ เพราะแม่เป็นคนเข้มแข็ง แม่จะสอนให้หนูเข้มแข็ง ให้ใส่ใจตัวเองไม่ยอมให้เป็นเหมือนแม่ เวลาเจอกันหนูก็จะเล่าเรื่องที่หนูไปทำงาน หรือเวลามีปัญหาบอกแม่แต่ก็บอก ในขั้นที่ไม่ให้แม่กังวล เพราะถ้าไม่บอกก็ดูเหมือนว่าทำไมเราไม่มีปัญหา ทำไมมีแต่เรื่องดีๆ แม่ก็จะเล่าเรื่องที่แม่ทำงานข้างในให้ฟัง แม่เป็นคนใจเย็น ชอบช่วยเหลือคนอื่น แม่เป็นห่วงหนูกลัวหนูจะลำบาก แม่จะชอบบอกว่าแม่มาอยู่ข้างในนี้ก็ดีนะ หนูได้ทำอะไรเป็น แต่หนูก็บอกว่าแม่

อย่าพูดอย่างนั้น ถ้าแม่ไม่เป็นแบบนี้หนูก็เป็นของหนู ก็คิดแต่ว่าซักวันแม่ต้องได้ออกมาใช้ชีวิตข้างนอก”

(จินดา, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม 2553)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิด

การศึกษบทที่ 5 เป็นการศึกษาถึงเรื่องภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิต โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากกรณีศึกษา จำนวน 6 ราย ที่เป็นบุคคลต้องโทษประหารชีวิต เพื่อนำมาสู่การศึกษาถึงความคิด การดำเนินชีวิตก่อนกระทำความผิด และนำไปสู่การต้องโทษประหารชีวิต และทำการศึกษากระบวนการปรับตัว และการให้ความหมายชีวิตและความตายเมื่อชีวิตต้องโทษประหารชีวิต จากการศึกษาภูมิหลังชีวิต การให้ความหมายชีวิตและความตาย สามารถนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

5.1 ชีวิตที่นำไปสู่การกระทำความผิด

ปลายฟ้า ชีวิตที่ต้องสู้

1) การดำเนินชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต ลักษณะการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของปลายฟ้า เป็นไปอย่างเรียบง่าย ครอบครัวเป็นชาวสวน มีอาชีพค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัวควบคู่ไปด้วย โดยจะได้อยู่กับครอบครัวบ้างเป็นบางโอกาส เนื่องจากต้องเดินทางไปทำธุรกิจ ปลายฟ้าทำหน้าที่เป็นเสาหลักของครอบครัวในการหารายได้มาจุนเจือ ดูแลครอบครัว ปลายฟ้าทำทุกอย่างเพื่อให้ครอบครัวได้อยู่อย่างสุขสบาย ทำให้ชีวิตแทบจะไม่มีเวลาส่วนตัว ไม่มีเวลาดูแลตัวเอง ตลอดจนไม่ได้เอาใจใส่หรือไตร่ตรองต่อเหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆที่เข้ามาในชีวิต จนกลายเป็นเหตุให้ชีวิตต้องเข้ามาสู่การกระทำความผิดโดยไม่รู้ตัว และถูกจับกุมดำเนินคดี จนต้องเข้าไปใช้ชีวิตในเรือนจำ

2) การให้ความหมายชีวิต

ปลายฟ้าดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ พี่น้อง ทำให้กรณีศึกษา มีความผูกพัน และรับรู้ได้ถึงความรักห่วงใยจากครอบครัวโดยตลอด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ถ่ายทอดมาจนกระทั่งปลายฟ้ามีลูก ซึ่งปลายฟ้าเลี้ยงดูลูกด้วยความรัก ความเอื้อ

อาหาร ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ถึงแม้ชีวิตสมรสของปลายฟ้าจะไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม แต่ปลายฟ้าก็มีชีวิต และความคิดมุ่งมั่นที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ครอบครัวมีความสุข

ทอรั้ง ถูกจับเพราะช่วยอา

1) การดำเนินชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต การดำเนินชีวิตของทอรั้งในช่วงวัยเด็กอาศัยอยู่กับครอบครัว มีพ่อ แม่ และพี่สาว แต่ช่วงวัยรุ่นประสบปัญหาครอบครัวเนื่องจากพ่อแม่ แยกทางกัน ทำให้ทอรั้งต้องอยู่กับพ่อบ้าง แม่บ้าง ปัญหานี้ส่งผลให้ทอรั้งไม่สามารถเรียนจนจบระดับปริญญาตรี ทั้งที่ตลอดเวลาทอรั้งมีความคิดว่าการเรียนจบการศึกษาในระดับสูงนั้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมีงานที่ดีทำ จะสามารถเลี้ยงดู ดูแลพ่อแม่ได้ และตนเองก็จะได้ไม่เป็นภาระให้คนอื่นนั้น เมื่อไม่ประสบดังความตั้งใจ ทอรั้งจึงได้ไปช่วยธุรกิจของพี่สาวที่ภาคใต้ แต่พี่สาว และอาไม่ต้องการให้อยู่ที่ใต้ อาจึงได้พาทอรั้งมาใช้ชีวิตและเรียนภาษาเพิ่มเติมที่กรุงเทพฯ การที่อาได้เลี้ยงดูทอรั้ง ทำให้เขาไม่สามารถที่จะนิ่งดูตายต่อการช่วยเหลืออาในการทำงาน ทั้งที่เขากลัวที่จะกระทำผิด และทราบดีว่าสิ่งที่อาทำอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เพราะเป็นงานเกี่ยวกับยาเสพติด ด้วยเหตุนี้เองทำให้ทอรั้งเข้าสู่วงจรของการกระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเก็บเงินจากการขาย การเฝ้าของ แต่เหตุการณ์ที่ทำให้ทอรั้งถูกจับกุม ก็คือการเดินทางไปส่งของตามที่อาได้โทรศัพท์นัดหมาย ซึ่งเป็น การส่งของครั้งแรกของเขา ทอรั้งถูกจับกุมและถูกนำตัวไปสอบสวนและส่งตัวมาควบคุมที่ทัณฑสถานหญิงกลาง

2) การให้มุมมองต่อชีวิต

ตลอดเวลาในการใช้ชีวิตทอรั้งรับรู้ได้ถึงความรัก ความห่วงใย การดูแลเอาใจใส่ จากครอบครัว ความผูกพันที่ทอรั้งมีต่อพ่อแม่ นั้น ทำให้ทอรั้งให้ความหมายชีวิตว่าเป็นสิ่งที่มีค่า มีความสำคัญ ต้องดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ไม่เกี่ยวข้องในสิ่งที่ผิด ไม่คิดทำร้ายตัวเองไม่ว่าจะเกิดอะไรกับชีวิต เพื่อที่จะได้มีชีวิตที่ดีสามารถดูแล เลี้ยงดูพ่อ และแม่ได้

ปลายฝน แม่บ้านคนชื้อ

1) การดำเนินชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต ครอบครัวของปลายฝนเป็นครอบครัวใหญ่ ครอบครัวมีอาชีพทำไร่ ทำนา รับจ้าง ซึ่งปลายฝนเป็นลูกคนโต จึงต้องมีหน้าที่ดูแลน้อง ทำงานช่วยเหลือพ่อแม่ ทำทุกอย่างเพื่อให้น้องได้มีโอกาสที่ดีมากกว่าตนเอง เสียสละโอกาสในการเรียนเพื่อให้น้องได้เรียน การใช้ชีวิตของปลายฝนมีความผูกพันกับครอบครัว ถิ่นฐานดั้งเดิม เพราะประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอยู่ที่ถิ่นฐานมาโดยตลอด จนกระทั่งพ่อแม่เสียชีวิต และน้องๆแยกย้ายไปมีครอบครัว ปลายฝนก็ยังรับจ้างดูแลสวนมาโดยตลอด จนเมื่อเจ้าของสวนที่จ้างให้ปลายฝนดูแลนั้นมาชักชวนไปช่วยดูแลสวนที่ต่างจังหวัด แต่เขาก็ลังเลเพราะเป็นห่วงบ้าน แต่ด้วยนายจ้างบอกว่าไปในช่วงระยะเวลาไม่นาน อีกทั้งเขาไม่เคยไปไหนจึงต้องการที่จะเปลี่ยนสถานที่บ้าง และน้องๆต่างก็แยกย้ายไปมีครอบครัวแล้ว ทำให้ปลายฝนตัดสินใจไปดูแลสวนช่วยนายจ้าง หลังจากดูแลสวนเรียบร้อยแล้ว นายจ้างก็ได้จ้างให้ปลายฝนดูแลบ้านที่นายจ้างจะไปทำธุรกิจต่อ เขาได้รับดูแลบ้านให้นายจ้าง ซึ่งการดำเนินชีวิตเป็นไปตามปกติ กระทั่งเพื่อนบ้านของปลายฝนเดินทางมาหาเพื่อจะทำธุระ และหาที่พัก เขาจึงได้พาไปขออนุญาตนายจ้าง เพื่อพักอาศัยระหว่างการทำธุระ ในวันถัดมาเกิดเหตุการณ์ตำรวจเข้ามาล้อมซื้อยาเสพติดภายในบริเวณที่ปลายฝนดูแล ทำให้ปลายฝนถูกจับกุมดำเนินคดี แต่ก็ปฏิเสธการรู้เห็นในเหตุการณ์

2) การให้มุมมองต่อชีวิต

การที่ปลายฝนใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวที่มีการดูแลเอาใจใส่ มีความรัก ความห่วงใยจากพ่อแม่ น้อง ปลายฝนจึงทำทุกอย่างเพื่อให้ครอบครัว และน้องมีชีวิตที่ดี มีความมุ่งมั่น ที่ให้คนที่รักมีความสุข ตามที่ความสามารถจะทำได้ มุมมองต่อชีวิตของปลายฝนเป็นสิ่งที่สามารถนำไปสู่ความคิด การปฏิบัติเพื่อชีวิตที่ดีของคน

เอ๋อมดาว ความไม่รู้จึงถูกต้องโทษ

1) การดำเนินชีวิต

เอ๋อมดาวเป็นประชาชนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก่อนต้องโทษประหารชีวิต การดำเนินชีวิตในช่วงวัยเด็กอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ ครอบครัวมีอาชีพทำไร่ทำนา ฐานะทางบ้านของเอ๋อมดาวถือได้ว่าไม่ลำบากทั้งการเป็นอยู่ ฐานะทางการเงิน เมื่อเข้าสู่วัยเรียนได้เข้ามาอยู่กับครอบครัวของพี่สาว และได้ช่วยพี่สาว และพี่ชายทำการค้าขาย ใช้ชีวิตอยู่กันอย่างเรียบง่าย จนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เอ๋อมดาวก็แต่งงานมีครอบครัว จึงได้แยกบ้านออกไปอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยว สามีประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีลูก 2 คน และเริ่มทำการค้าขายด้วยตัวเอง โดยนำสินค้าจากประเทศไทยเข้ามาขายในฝั่งประเทศตน และนำสินค้าของประเทศตนมาส่งขายในประเทศไทย การค้าขายจึงมีการข้ามฝั่งไปมาเป็นเรื่องปกติ ถึงแม้ว่าเอ๋อมดาวจะทำการค้าเมื่อว่างเว้นจากการดูแลลูกๆ แต่ด้วยความที่เป็นคนค้าขายและเคยใช้ชีวิตกับพี่สาวตั้งแต่วัยเรียน เขาจึงเป็นที่รู้จักสนิทสนมคุ้นเคยของคนละแวกบ้าน และเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตของเขาเข้าสู่การจับกุมดำเนินคดี ซึ่งวันที่เกิดเหตุ นั้น เอ๋อมดาวได้ถูกชักชวนจากเพื่อนบ้านที่มีความคุ้นเคยให้เดินทางข้ามฝั่งเพื่อพาหลาน และแฟนของหลานพี่ชายไปเที่ยว ถึงแม้ว่าเขาจะทราบว่าแฟนของหลานนั้นมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งรายละเอียดของอาชีพแฟนของหลานนั้นเอ๋อมดาวก็ไม่ทราบแน่ชัด แต่ก็ตัดสินใจไปด้วยเพราะความสนิทสนมกับหลาน อีกทั้งคิดว่าไปพักผ่อนและจะได้ไปซื้อสินค้าเข้ามาขายด้วย เอ๋อมดาวจึงได้ข้ามฝั่งไปกับเรือซึ่งมีกระเป๋าดูเหมือนของแฟนหลาน โดยที่เอ๋อมดาวก็ทราบดีว่ามียาเสพติดอยู่ข้างใน แต่แฟนของหลานบอกว่าฝากข้ามไปด้วย ซึ่งเอ๋อมดาวเห็นว่าตนไม่ได้ถือ และไม่ได้เกี่ยวข้องก็ไม่น่าจะมีปัญหา เมื่อข้ามถึงฝั่งประเทศไทยก็มีคนมารับกระเป๋านั้นไม่นานเอ๋อมดาว พี่สาว และหลานของพี่ชายที่ข้ามฝั่งมาด้วยกันก็ถูกจับกุม และถูกควบคุมตัวไปที่สถานีตำรวจหนองคาย และส่งตัวไปที่ทัณฑสถานหญิงกลาง

2) การให้มุมมองต่อชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต เอ๋อมดาวอาศัยอยู่กับครอบครัวมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อยู่กับแบบครอบครัวพร้อมพ่อแม่ลูก แต่ก็ได้รับความรักทั้งจากพ่อ แม่ในช่วงวัยเด็ก และวัยเรียนก็ได้มาอาศัยอยู่กับพี่สาว ก็ได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้วยความรักมาโดยตลอด สิ่งเหล่านี้ได้ถ่ายทอดมายังตัวเอ๋อมดาวเมื่อมีครอบครัวของตนเอง สิ่งที่เคยได้รับจากครอบครัว ก็ได้แสดงออกต่อลูกๆ โดยดูแลและให้ความรัก ความเอาใจใส่ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกของชีวิต การทำทุก

อย่างเพื่อให้คนที่รักมีความสุข มีความเป็นอยู่ที่ดี ชีวิตของเอ็ดมอนด์จึงมีความรักเป็นสิ่งที่ในการดำเนินชีวิต

ทอแสง ความเด็ดเดี่ยวกับชีวิตที่ถูกเอาเปรียบจากผู้ที่เป็นสามี

1) การดำเนินชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต ชีวิตของกรณีศึกษาในวัยเด็กพ่อแม่แยกทางกัน แต่กรณีศึกษา ก็ได้รับการดูแลจากน้ำ และหลังจากที่แม่แต่งงานใหม่ก็ได้รับการดูแล เลี้ยงดู ความรัก ความเอาใจใส่จากแม่และพ่อใหม่ ทำให้กรณีศึกษามีความสุข ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาที่ดี การใช้ชีวิตแบบครอบครัว ประกอบอาชีพค้าขายดำเนินไปด้วยความเรียบง่าย ความสุขเรื่อยมา และเมื่อกรณีศึกษาเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาซึ่งจะต้องสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา แต่เมื่อกรณีศึกษาไม่สามารถสอบเข้าได้ และไม่ได้สนใจที่จะเรียนต่อ จึงตัดสินใจแต่งงานกับชายที่มีอายุมากกว่า และเคยเป็นครูฝึกสอนที่โรงเรียนที่กรณีศึกษาเรียนอยู่ เพราะเห็นว่าเป็นบุคคลที่จะสามารถดูแล รับผิดชอบในความเป็นหัวหน้าครอบครัวได้ ประกอบกับการได้รับทราบจากเพื่อนว่าครูคนนี้ชอบ รัก และตามมาดูกรณีศึกษาอยู่เรื่อยมาโดยที่ตัวกรณีศึกษาไม่ทราบ ทำให้กรณีศึกษาตัดสินใจแต่งงานโดยไม่ได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ชายคนนั้นว่ามีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง ถึงแม้ว่าจะได้รับการทักท้วง คัดค้านจากญาติผู้ใหญ่ เพราะเห็นว่ากรณีศึกษาอายุยังน้อย อีกทั้งไม่อยากให้มีสามีเป็นครู เหมือนกับที่แม่ของกรณีมีประสบการณ์ชีวิตที่ไม่ราบรื่นมาก่อน แต่กรณีศึกษามั่นใจ และเชื่อมั่นตามคำบอกเล่าถึงความรัก ความชอบที่มีอยู่ในขณะนั้นก็ตกลงแต่งงาน และใช้ชีวิตครอบครัว แต่แล้วเมื่ออยู่ด้วยกัน กรณีศึกษาก็ได้รู้เห็นพฤติกรรมของสามีที่เป็นคนเจ้าชู้ ดื่มเหล้า เทียวเตร่ ก็คิดว่าหากมีลูกพฤติกรรมที่ไม่ดีของสามีก็น่าจะดีขึ้น เมื่อกรณีศึกษามีลูกความคิดที่จะเห็นพฤติกรรมของสามีดีขึ้นนั้นก็ไม่ใช่จริง สามียังมีพฤติกรรมเช่นเดิม แต่บางช่วงก็รู้สึกดีเมื่อสามีอยากที่จะลงทุนประกอบอาชีพเสริม ตัวกรณีศึกษาก็ให้การสนับสนุนทุกครั้งถึงแม้ว่าจะประสบความสำเร็จบ้างไม่ประสบความสำเร็จบ้างก็ตาม จนกระทั่งสิ่งที่นำไปสู่ปัญหาเรื้อรังของครอบครัวก็คือ สามีของกรณีศึกษาไปศึกษาต่อในระดับปริญญาที่ต่างจังหวัด สามีก็พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจนกรณีศึกษารู้ได้ว่าผู้หญิงที่สามีพาไปไหนมาไหนคงไม่ใช่เพื่อน เนื่องจากไม่กลับบ้าน ซึ่งในอดีตไม่ว่าสามีจะไปเที่ยว เม้าเหล้าก็ต้องกลับบ้าน แต่พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปทำให้ลูกของกรณีศึกษาบอกว่าจะไปบอกพ่อให้แม่แยกทางกับพ่อ หากใช้ชีวิตอยู่เช่นนี้ก็จะไม่มีความสุข และชีวิตก็จะไม่เริ่มต้นใหม่ กรณีศึกษาเห็นว่าหากลูกไปบอกเอง

อาจจะจะเป็นสิ่งที่ทำให้พ่อลูกมีปัญหากัน ไม่รักกัน กรณีศึกษาจึงตัดสินใจที่ไปบอกขอหย่า และทวงขอทรัพย์สินบางส่วนที่นำไม่ลงทุน แต่กรณีศึกษากลับถูกต่อว่า อย่างไม่ใส่ใจถึงสิ่งที่เคยช่วยเหลือกันมา ทำให้กรณีศึกษาเกิดอารมณ์โกรธ แค้น ประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาที่สะสมตลอดมาตั้งแต่ใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกัน เป็นเหตุให้กรณีศึกษาตัดสินใจหาทางจัดการกับสามี ขณะนั้นกรณีศึกษาเห็นว่าวิธีการเดียวคือการฆ่าให้ตาย เพื่อตัดขาดกันได้ จึงได้ไปบอกกับน้องชายของน้องเขยให้จัดการให้ ซึ่งหลังนั้น 5-6 เดือนสามีก็ถูกยิงเสียชีวิต และจากเหตุการณ์ประมาณ 2 เดือน กรณีศึกษาก็ถูกจับกุม และควบคุมตัวมาที่เรือนจำพิษณุโลก ซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุ

การใช้ชีวิตในเรือนจำครั้งแรกของกรณีศึกษานั้น กรณีศึกษาก็ได้เห็นเพื่อนผู้ต้องขัง และก็คิดว่าต่อไปสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง คงมีสองด้านคือพ้นข้อกล่าวหา กับโทษที่รับคือประหารชีวิต เพราะกรณีศึกษาเคยได้อ่านหนังสือว่าในคดีจำจวนฆ่าโทษสูงสุดคือประหารชีวิต ความคิดที่เกิดขึ้นเป็นสองด้านอยู่เสมอว่า หากโชคดีก็จะได้กลับไปใช้ชีวิตภายนอก ส่วนอย่างด้านก็คือเป็นคนทำจริง ก็ต้องยอมรับโทษที่ตนทำ การใช้ชีวิตก็ดำเนินไปตามที่กฎระเบียบของทางเรือนจำกำหนด และการได้พูดคุย เห็นสิ่งต่างๆรอบตัว กรณีศึกษาใช้ชีวิตในเรือนจำเป็นเวลา 4 ปี ศาลชั้นต้นจึงตัดสินโทษประหารชีวิต แล้วก็ถูกส่งตัวมาที่ทัณฑสถานหญิงกลาง

หลังต้องโทษประหารชีวิต เมื่อถูกควบคุมตัวที่ทัณฑสถานหญิงกลาง กรณีศึกษาก็เริ่มคิดว่าสถานที่แห่งนี้ เป็นสถานที่ที่ตนต้องมาใช้ชีวิตอยู่ ต้องเริ่มต้นใหม่ในที่แห่งนี้ พยายามใช้ชีวิตอยู่ให้ได้ โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อในการช่วยปรับตัว ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน สิ่งที่เกิดขึ้นภายในสถานที่ กฎระเบียบที่พบเห็น นำมาเป็นตัวอย่างให้เลือกปฏิบัติ การได้ทำกิจกรรมที่ได้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ได้มีเวลาคิดถึงสิ่งที่ตนทำ ตลอดจนการได้สวดมนต์ไหว้พระอุทิศส่วนกุศลไปให้สามีที่ตนเป็นคนทำร้ายนั้น ก็ทำให้กรณีศึกษาไม่ได้คิดมากกับการต้องมาใช้ชีวิตในสถานที่แห่งนี้มากนักทั้งนี้การใช้ชีวิตของกรณีศึกษาที่เป็นคนเรียบง่าย ไม่ชอบความยุ่งยากทำให้การใช้ชีวิตภายในทัณฑสถานจึงทำได้ไม่ยาก ประกอบกับการได้รับกำลังใจและการมาเยี่ยมของครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ นั้น ทำให้กรณีศึกษาไม่รู้สึกรำคาญใจเพราะยอมรับในสิ่งที่ตนทำ เพียงแต่จะมีความเป็นกังวล และเป็นห่วงชีวิตความเป็นอยู่ของลูกสาว พ่อ และแม่ แต่ก็ไม่ได้แสดงอาการใดออกมา เพื่อให้ทางบ้านมีความสบายใจ การใช้ชีวิตที่ทัณฑสถานเพื่อรอการตัดสินของศาลอุทธรณ์อีก 2 ปี กว่า กรณีศึกษาก็ยังมีความหวังในใจว่าอย่างน้อยอาจจะได้ลดโทษ แต่เมื่อศาลอุทธรณ์ตัดสินประหารชีวิต กรณีศึกษาก็คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้นเกิดจากการกระทำของตน หลังจากศาลอุทธรณ์ตัดสิน ลูกสาวที่ไม่ทราบว่าการณีศึกษาเป็นผู้ที่กระทำผิดจริง ได้แนะนำให้กรณีศึกษาทำเรื่องขอมรณสารภาพ โดยหวังที่จะได้รับการลดโทษบ้าง กรณีศึกษาจึงทำตามคำแนะนำของลูก

โดยที่ไม่ได้บอกความจริงกับลูก การใช้ชีวิตอีก 2 ปี 8 เดือน ในการรอคำตัดสินก็ยังคงเป็นเช่นเดิม จนกระทั่งศาลฎีกาตัดสินประหารชีวิต

2) การให้มุมมองต่อชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต การมีชีวิตของภรรยาที่มิชอบครวญที่แตกแยกในช่วงแรกของชีวิตนั้น ไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำให้ภรรยาารู้สึกถึงการขาดความรัก ความอบอุ่นในชีวิต เพราะการได้รับการดูแลจากญาติผู้ใหญ่ และการเริ่มเข้าไปสู่ความรักการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวใหม่ของแม่ นั้น ทำให้ภรรยาใช้ชีวิตที่มีความสุข และอาจจะด้วยประสบการณ์ชีวิตในอดีตทำให้ภรรยาเป็นคนเด็ดเดี่ยวขึ้น ภรรยาจึงใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า ไม่ค่อยจะนึกถึงความรู้สึกถึงคนรอบข้างนัก อยากจะทำอะไรก็ตามตามความคิดความรู้สึกของตนเอง จนกระทั่งเมื่อมีลูก ชีวิตของความเป็นแม่ นั้น ทำให้ภรรยาใช้ชีวิตอย่างรอบคอบมากขึ้น การมีชีวิตอยู่เพื่อลูก ความคิด และการกระทำทุกอย่างก็เพื่อให้ลูกมีชีวิตที่ดีและมีความสุข แต่ด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชีวิตครอบครัวที่สะสมมานั้น เป็นจุดทำให้ชีวิตของภรรยาเปลี่ยนแปลงไป ด้วยอารมณ์เพียงชั่ววูบ สำหรับเรื่องความตายนั้น ภรรยาไม่รู้สึกอะไรเกี่ยวกับความตายมากนัก เพราะในชีวิตที่ผ่านมา ยังไม่ได้เกิดเรื่องความตายกับบุคคลใกล้ชิด ภรรยาเห็นว่าความตาย เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องประสบ ทุกคนเกิดมาก็ต้องตายเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต

หลังต้องโทษประหารชีวิต ภรรยาได้ทำใจยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิต เพราะเห็นว่าเมื่อตนเป็นผู้กระทำก็ต้องยอมรับสิ่งที่ตนได้กระทำ การต้องโทษประหารชีวิตทำให้ภรรยาต้องมาใช้ชีวิตในทัณฑสถาน ทำให้ชีวิตต้องสูญเสียหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นโอกาส และสิ่งที่ตนอยากทำ ชีวิตจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายชีวิตอยู่อย่างรอบคอบ มีความคิด การกระทำ การตัดสินใจที่ไม่สามารถเกิดการผิดพลาดได้ เพราะอาจจะไม่มีโอกาสกลับไปเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขได้ สำหรับความตาย เมื่อภรรยาได้เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานก็ได้รับทราบข่าวการเสียชีวิตของแม่ และพ่อทำให้ภรรยาเห็นว่าความตายเป็นเรื่องที่นำมาซึ่งการพลัดพรากจากคนที่รัก การไม่มีโอกาสได้มีชีวิตในสิ่งที่ตั้งใจ

ทัดดาว ...แล้วฉันผิดด้วยหรือ

1) การดำเนินชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต กรณีศึกษาเป็นคนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในช่วงวัยเด็กอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ ครอบครัวมีอาชีพทำไร่ทำนา มีพี่น้องหลายคน แต่พี่สาวและพี่ชายคนโต ทำงานมีรายได้ก็ส่งเสียให้ครอบครัว ทำให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวไม่ลำบาก อีกทั้งญาติของสามีพี่สาวก็มีตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับสูงของหน่วยงาน กรณีศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับหนึ่งที่สามารถอ่านออกเขียนได้แล้วนั้นก็แต่งงานมีครอบครัว โดยที่สามีเป็นหมอ ชีวิตความเป็นอยู่ของกรณีศึกษาก็ไม่ได้ลำบาก มีลูก 2 คน ช่วงที่ลูกยังเล็กก็ทำหน้าที่ดูแลลูก แต่เมื่อลูกโตเข้าเรียนแล้วกรณีศึกษาก็เริ่มทำการค้าขาย โดยนำสินค้าจาก สปป.ลาวไปขายในฝั่งประเทศไทย และไปรับสินค้าจากประเทศไทยมาขายที่ฝั่งประเทศของตน ซึ่งก็ทำมานานจนเป็นที่รู้จักของเรือข้ามฝาก กรณีศึกษายอมรับว่าสินค้าบางอย่างจำเป็นต้องขนย้ายข้ามฟากแบบผิดกฎหมาย เป็นการหลีกเลี่ยงภาษีเพื่อให้มีกำไรมากขึ้น ชีวิตของกรณีศึกษาก็ดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยตลอด กรณีศึกษามีเพื่อนสนิทที่ข้ามฝั่งไปซื้อสินค้าด้วยกันเป็นประจำ มีความไว้วางใจต่อกัน ในวันที่เกิดเหตุการณ์ที่ทำกรณีศึกษาถูกจับกุม ก็มาจากการชักชวนของเพื่อนที่ชวนไปเที่ยวที่ฝั่งประเทศไทย โดยบอกว่าจะพาหลาน และแฟนของหลานไปเที่ยว วันนั้นกรณีศึกษาไม่ได้ติดธุระก็หวังจะไปเที่ยวพักผ่อนจึงไปกับเพื่อน และหลาน โดยข้ามฝั่งแบบไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งตามกฎหมายจะต้องขอใบผ่านแดน แต่กรณีศึกษามีความคุ้นเคยกับคนพาข้ามฝั่งอยู่แล้วนั้นก็รู้สึกกังวล โดยกรณีศึกษาก็เห็นกระเป๋าที่มากับเรือ และเข้าใจว่าเป็นกระเป๋าเสื้อผ้าของแฟนหลาน เพราะมาจากต่างจังหวัด และก็เห็นว่าเพื่อนกับหลานก็เป็นคนที่คุ้นเคยกันก็ไม่ได้สอบถามว่าในกระเป๋านั้นเป็นอะไร จนเมื่อข้ามฝั่งมาเรียบร้อยแล้วก็มีคนมารับกระเป๋าไป กรณีศึกษาก็เข้าใจว่าคงตกลงนัดหมายกันไว้แล้ว ก็นั่งรอรถมารับเพื่อไปเที่ยว แต่จากนั้นไม่นานก็มีคนมารับตัวกรณีศึกษา เพื่อน และหลานไป แล้วก็ถูกจับตัว ซึ่งในขณะนั้นกรณีศึกษาเข้าใจว่าถูกจับเรื่องที่ดินข้ามฝั่งโดยผิดกฎหมาย โทษที่ได้รับก็ไม่น่าสูง แต่เมื่อตำรวจแจ้งว่าในกระเป๋านั้นมียาเสพติดทำให้กรณีศึกษาตกใจมากเพราะชีวิตไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และสอนลูกหลานโดยตลอดไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีศึกษาปฏิเสธการรู้เห็น และการกระทำในครั้งนี้แต่ตำรวจก็ควบคุมตัวกรณีศึกษามาที่สถานีตำรวจหนองคาย และส่งตัวมาที่ทัณฑสถานหญิงกลาง

เมื่อถูกจับกุมมาที่ทัณฑสถานหญิงกลางนั้นกรณีศึกษาไม่สามารถยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ เพราะว่าไม่ได้กระทำ แต่ก็พยายามที่จะใช้ชีวิตอยู่ให้ได้จึงหากิจกรรมทำ เพื่อ

จะได้ไม่มีเวลามาคิดมาก และทางทัศนสถานก็จัดให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติได้เรียนหนังสือ คือ การพูด ฟัง อ่าน เขียนภาษาไทย ซึ่งกรณีศึกษาได้ใช้ในการติดต่อค้าขายจึงเรียนรู้ได้ไม่ยากนัก ระหว่างรอการตัดสินของศาลชั้นต้นกรณีศึกษาเครียดมาก นึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองว่า ตนเป็นคนซื่อจนใจ ถึงกรณีศึกษาจะคิดมากกับเรื่องราวแต่ก็ยังมีหวังว่าสิ่งที่ตนเองไม่ได้ กระทำนั้นจะทำให้ตนไม่ได้รับโทษ หรือหากได้รับโทษโทษก็จะไม่สูง ศาล ชั้นต้นตัดสินโทษ ประหารชีวิต ใช้เวลาในการตัดสิน 11 เดือน

หลังต้องโทษประหารชีวิต เมื่อกรณีศึกษาถูกตัดสินโทษประหารชีวิต ทำให้รู้สึก เสียใจมาก เครียดมาก รู้ว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัว เป็นที่น่าอับอายให้แก่ครอบครัว กรณีศึกษารู้สึกหมดหวังในชีวิต เนื่องจากหลังการตัดสินโทษประหารชีวิตครอบครัวก็ไม่ติดต่อมา แต่เพื่อนผู้ต้องขังก็ได้ให้กำลังใจให้กรณีศึกษาใช้ชีวิตอยู่ในทัศนสถานให้ได้ ประกอบกับกิจกรรมที่มีให้ทำเพื่อจะได้ไม่คิดมาก และมีเงินปันผลเพื่อจะไม่ต้องรอจากทางครอบครัว เป็นสิ่งช่วยให้ กรณีศึกษาดำเนินชีวิตอยู่ได้ จนกระทั่งศาลอุทธรณ์ใช้เวลาปีกว่า และศาลฎีกาใช้เวลา 4 ปี ซึ่งกว่า จะสิ้นสุดคดีก็เป็นเวลานาน กรณีศึกษาก็ปรับตัวยอมรับต่อสภาพความเป็นอยู่ที่มีพร้อมด้วย กำลังใจ ความช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกัน และจากจดหมายที่ติดต่อกับเพื่อนผู้ต้องขังชาย อย่างต่อเนื่อง ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด เมื่อพ้นโทษก็เยี่ยม และข้อความจดหมายที่ได้รับจากลูก เป็นสิ่งที่กรณีศึกษานำมาสร้างเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิตภายในทัศนสถานมาโดยตลอด ถึงแม้ว่า กรณีศึกษาจะรู้สึกได้รับความกดดันจากการปฏิบัติตัวที่ต้องอยู่ในกรอบของกฎระเบียบ แต่ กรณีศึกษาก็เข้าใจว่ากฎระเบียบจะเป็นสิ่งที่ควบคุมคนที่มีความหลากหลาย

2) การให้มุมมองต่อชีวิต

ก่อนต้องโทษประหารชีวิต กรณีศึกษาอาศัยอยู่กับครอบครัว มีการดูแลช่วยเหลือ กันระหว่างพี่น้อง ทำให้ชีวิตของกรณีศึกษาได้รับการถ่ายทอดในเรื่องการดูแลซึ่งกันและกัน ตอบ แทนผู้มีพระคุณ ชีวิตจึงเป็นสิ่งที่นำมาสู่การดูแลช่วยเหลือซึ่งกันระหว่าง เป็นกลไกของการ ดำรงชีวิต สำหรับเรื่องความตาย กรณีศึกษาไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับความตายที่เกิดกับ บุคคลใกล้ชิด ทำให้กรณีศึกษาไม่ได้รู้สึกกับเรื่องความตายมากนัก แต่ก็เข้าใจและรับรู้ว่าความ ตายเป็นสิ่งที่หมายถึงการสูญเสียชีวิต

หลังต้องโทษประหารชีวิต เมื่อกรณีศึกษารู้ว่าตนเองได้รับการตัดสินโทษประหาร ชีวิต กรณีกลัวความตาย จนรู้สึกผวา นอนไม่หลับ เพราะความตายเป็นสิ่งที่นำมาสู่การพลัดพราก การสูญเสียของชีวิต การมีชีวิตเป็นเรื่องเวรกรรมของแต่ละคนที่ทำให้

จากข้อมูลการดำเนินชีวิต การให้ความชีวิตและความตาย ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 ราย จะเห็นได้ว่า การดำเนินชีวิตที่นำไปสู่การต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งมีทั้งผู้ที่ ยอมรับว่ารู้เห็น เป็นผู้กระทำผิดนั้นจริง และอีกบางส่วนก็ไม่ยอมรับว่าตนได้เป็นผู้กระทำผิด ซึ่งผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ถึงภูมิหลังชีวิตของกรณีศึกษาถึงมูลเหตุในการกระทำผิด ได้รายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการต้องโทษประหารชีวิต

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การนำไปสู่การต้องโทษประหารชีวิตมีความเชื่อมโยงได้กับภูมิหลังของชีวิต ซึ่งสามารถเกิดได้ในทุกคนก็ตามนั้น แต่จากกรณีศึกษาสามารถวิเคราะห์เรื่องของ การดำเนินชีวิตและการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการต้องโทษประหารชีวิต ได้ว่า ผู้ต้องโทษประหารชีวิตอาศัยอยู่ที่ที่แตกต่างกัน แต่ยังคงมีวิถีชีวิต การใช้ชีวิตในอดีตที่คล้ายคลึงกัน คือการอาศัยอยู่กับครอบครัว ประกอบอาชีพในถิ่นฐานของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นอาชีพทำไร่ทำนา ค้าขาย นำมาซึ่งรายได้ในการใช้จ่าย ดูแลสมาชิกในครอบครัว และโดยมากแล้วในอดีตพ่อแม่จะมีลูกหลายคน ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เครือญาติ เป็นลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ ดูแลซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทรต่อกัน พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ให้การดูแลอบรม สั่งสอน สนับสนุนให้ได้รับการศึกษาที่ดี ลูกหลานทำหน้าที่ของตนเองตามความเหมาะสม ช่วยเหลืองานของพ่อแม่ตามสมควร พี่น้องดูแลช่วยเหลือกัน จากลักษณะความสัมพันธ์ของครอบครัวเหล่านี้ก็นำไปสู่ความคิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือครอบครัวด้วยการประกอบอาชีพเพื่อที่จะมีรายได้สำหรับใช้จ่าย และแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ จึงทำให้กรณีศึกษาจะศึกษาเล่าเรียนในระดับหนึ่งที่สื่อสารได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลังจากจบการศึกษาในระดับที่คิดว่าเหมาะสมแล้วนั้นก็หันมาประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว ด้วยการช่วยเหลือครอบครัว หรือการเริ่มต้นทำอาชีพด้วยตนเองตามความสามารถ

ทั้งนี้เมื่อจบการศึกษาที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสม สามารถประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง การได้เริ่มต้นทำงานหรือช่วยเหลือครอบครัวนั้น เป็นเหมือนการที่กรณีศึกษาได้เริ่มที่จะใช้ชีวิตด้วยตนเอง สามารถดูแลตัวเองได้ในระดับหนึ่ง การตัดสินใจมีครอบครัวของตนเองจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภูมิหลังชีวิต มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ต้องโทษประหารชีวิตสามารถวิเคราะห์ในเรื่องอายุ การศึกษา อาชีพ และลักษณะความลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัว ได้ดังนี้

1) **อายุ** พบว่าในการดำเนินชีวิต หรือวิถีในการดำรงชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีการเติบโต และดำเนินชีวิตตามช่วงวัย โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มตัวอย่างจะตัดสินใจแต่งงาน ในช่วงวัยรุ่น หรือเมื่อจบการศึกษาในระดับที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมแล้วที่จะสามารถประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้การกระทำความผิดที่นำไปสู่การต้องโทษประหารชีวิตนั้น กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังสร้างครอบครัว สร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเองและครอบครัว ทำให้มุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ มีความคาดหวังในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความคาดหวังในการดำเนินชีวิตครอบครัว หรือชีวิตของตนเองให้ประสบความสำเร็จ หรืออาจจะกล่าวได้อีกว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง และครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การขาดการดูแลตนเอง หรือการเอาใจใส่ต่อเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตขณะนั้นจนทำให้เกิดเหตุที่นำไปสู่การต้องโทษประหารชีวิต

2) **การศึกษา** พบว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งการศึกษาเป็นช่องโอกาสหนึ่งในการสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ แต่เมื่อมีการศึกษาในระดับที่พอจะสามารถช่วยเหลือและประกอบอาชีพได้นั้นก็ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องตัดสินใจที่จะดำเนินชีวิตตามวิถีของครอบครัว หรือการเลือกประกอบอาชีพที่สามารถจะทำได้ในการดูแลตนเอง และครอบครัว ซึ่งในการศึกษาที่มีผลต่อการเลือกประกอบอาชีพของผู้ต้องโทษประหารชีวิตทำให้นำมาสู่เรื่องราวที่ทำให้ต้องถูกต้องโทษประหารชีวิต

3) **อาชีพ** พบว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีการประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพต้องพบปะกับผู้คนเป็นส่วนใหญ่ การสร้างความเป็นกันเองให้กับผู้ติดต่อค้าขายด้วยกัน ตลอดจนการเดินทางเพื่อไปซื้อขายสินค้า จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่การต้องโทษประหารของกลุ่มตัวอย่าง

4) **ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัว** ลักษณะความเป็นอยู่ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตอาศัยอยู่แบบเป็นครอบครัว ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ตั้งแต่วัยเด็ก หรือเติบโตมีอาชีพของตนก็ยังมีชีวิตอยู่เป็นครอบครัว หรือบางกรณีหลังจากที่แต่งงานแยกครอบครัวก็ยังไม่มาหาอยู่กับครอบครัวเดิม พ่อแม่ พี่น้อง ซึ่งบางคนแต่งงานแล้วก็ยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีค่านิยมในเรื่องความกตัญญู การเลี้ยงดูพ่อแม่ ตลอดจนการมีครอบครัวของตนเองทำให้มีหน้าที่ภาระความรับผิดชอบดูแลครอบครัวลูกก็มีเพิ่มมากขึ้น การที่จบการศึกษาในระดับที่สามารถสื่อสาร เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันนั้น จึงทำให้ไม่มีทางเลือกในการใช้ชีวิตมากนัก การดำเนินชีวิตก็จะอยู่ในลู่ทางหรือถิ่นฐานพื้นเพของตนเอง

จากภูมิหลังชีวิต มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีความเชื่อมโยงไปสู่การกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ดังเห็นได้จากบทสนทนาดังต่อไปนี้

“จบชั้นม.6 ที่เวียงจันทร์ อายุประมาณ 18-19 ปี มาค้าขาย ก็มีครอบครัวเลย แต่งงานตอนอายุ 20 ปี”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“จบชั้นม.ศ.5 พอสอบไม่ได้ ก็เลยแต่งงานเลย”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“พ่อแม่ก็ชอบบังคับให้เรียนหนังสือ แต่ก็ยากจน แล้วเราก็เป็นคนที่สาม ก็พยายามอยากมีอาชีพมากกว่า ค้าขายมากกว่า พ่อก็ให้เรียน ส่งให้เรียน แต่เราก็ไม่มีใจอยากเรียน เห็นแล้วก็สงสาร อยากให้น้องได้เรียนมากกว่า”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“ก็ไม่ได้มีการศึกษาเนาะ จบป.4 ที่เชียงใหม่ เมื่อก่อนนะเป็นบ้านนอก ถ้าหน้าฝนไปโรงเรียนลุยโคลนไปนะใช้ชีวิตแบบชาวบ้าน พ่อแม่มีอาชีพทำนา บ้านเราบ้านนอกก็ทำไร่ทำนาไปตามเรื่อง แล้วก็รับจ้าง”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

5.1.2 สาเหตุของการกระทำความผิด

อย่างไรก็ตามจากเหตุปัจจัยที่กล่าวมาของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นส่วนหนึ่งในการนำมาสู่การต้องโทษประหาร ผู้วิจัยยังพบว่า สิ่งที่เกิดขึ้นมีมูลเหตุเชื่อมโยงไปถึงสาเหตุของการกระทำความผิด ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยสามารถอธิบายพฤติกรรมของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งจากข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่ากรณีศึกษาต้องโทษจากการกระทำความผิดครั้งแรกทั้งสิ้น ดังนั้นแล้วสามารถอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ได้ดังนี้

ประการที่ 1 การใช้ชีวิตที่ขาดสติและความรอบคอบ

การดำเนินชีวิตในแต่ละวันที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลครอบครัว การทำงานให้ได้มาซึ่งรายได้เพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ทำให้การใช้ชีวิตของผู้ต้องโทษประหาร

ชีวิตไม่ได้คำนึงถึงเรื่องราวส่วนตัวของตนเอง เรื่องราวล้อมรอบที่เกิดขึ้น เข้ามาเกี่ยวข้องกับตนเอง เท่าที่ควร ตลอดจนการคิดและตัดสินใจที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีภาวะทางอารมณ์ หรือสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับตนเอง ณ ขณะนั้น เช่นการที่จะต้องดูแลรับผิดชอบครอบครัวโดยลำพัง ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตไม่ไตร่ตรองกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง ตัดสินใจและกระทำไปโดยไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ก็เป็นสิ่งที่นำมาสู่การกระทำที่เป็นความผิด ดังปรากฏในบทสนทนาต่อไปนี้

“อะไรก็ง่าย ง่ายไปหมด ง่ายทุกอย่าง ไม่รอบคอบต้องมาอยู่ในสภาพนี้”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“ทำไปด้วยความแค้น คิดทุกอย่างแต่ไม่คิดว่าติดคุกจะเป็นยังไง ตัดสินใจผิดครั้งเดียว ผิดเลย”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ประการที่ 2 ความสนิทสนมคุ้นเคย

การใช้ชีวิตที่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบพี่น้อง ครอบครัว ทั้งกับบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่รู้จักกัน เป็นเรื่องารู้สึกถึงความเป็นกันเอง ให้ความคุ้นเคย สามารถช่วยเหลือเจือจุนกันได้ในทุกเรื่องตามความเหมาะสมที่บุคคลนั้นให้แก่กันได้ ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หากมีเรื่องหรือสิ่งใดที่ช่วยเหลือกันได้นั้นก็จะไม่ปฏิเสธหรือชักใช้ในเรื่อนั้น แต่ด้วยลักษณะดังกล่าวก็นำมาซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดและการต้องโทษประหารชีวิต ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“เห็นเป็นเพื่อนกัน เราก็ไม่ได้เข้าซื้ออะไร สบาย สบายนะ เราก็ไม่คิด คิดไม่ถึงนะว่าจะเป็นอย่างนี้”

(ทัตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

ประการที่ 3 การกระทำเพื่อตอบแทนบุญคุณ

การใช้ชีวิตในสังคมที่ปลูกฝังในเรื่องการเคารพแก่ผู้ใหญ่ การมีความกตัญญู กตเวทิต่อบุพการี หรือผู้มีพระคุณนั้น ทำให้บุคคลนั้นไม่อาจปฏิเสธในสิ่งที่ผู้มีพระคุณขอความ

ช่วยเหลือให้ทำได้ ทั้งที่ทราบว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย หรือไม่ถูกต้อง และถึงแม้จะปฏิเสธที่จะทำ ก็ไม่อาจจะนิ่งดูดาวยที่จะช่วยเหลือบุคคลที่มีพระคุณได้ จนเป็นมูลเหตุของอีกพฤติกรรมหนึ่งที่นำไปสู่การต้องโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษา ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“เราทำทุกอย่างให้เขาไม่ว่าเก็บเงิน บางครั้งเขาเอาของมากก็ต้องเฝ้า ตอนนั้นอึดอัด แต่สงสารเขาเพราะไม่มีใครช่วยเขา ซึ่งเราทำไม่ได้ไง อีกอย่างเราก็มาอยู่กับเขา”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ประการที่ 4 ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

การกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเป็นที่รับรู้ และเห็นเหตุการณ์ทุกอย่าง โดยปล่อยให้ความเข้าใจที่ว่าถึงจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่หากตนไม่ได้เข้าเกี่ยวข้อง สัมผัส หรือเป็นเจ้าของก็คงไม่เกิดปัญหามาถึงตนเอง ทั้งที่ตนเองสามารถหลีกเลี่ยงจากการเข้าร่วมในเหตุการณ์นั้น แต่เมื่อไม่รู้ก็ไม่สามารถที่จะป้องกันตนเองจากเหตุการณ์ที่ทำให้ตนต้องโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษา ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“รู้ เรารู้ว่าเป็นยา แต่ว่าเราไม่รู้ว่าจะเอาข้าม แล้วเราก็ไม่ได้เป็นคนหิ้วของของก็ไม่ใช่ของเรา”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

5.1.3 การให้คุณค่าและความหมายชีวิต

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีภูมิหลังชีวิตที่สะท้อนถึงการให้คุณค่าของชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการใช้ชีวิต ที่โยงไปสู่การกระทำความผิด ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ให้คุณค่าชีวิตจากประสบการณ์ของตนเอง สถานภาพ และบทบาทของตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายความหมายชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตก่อนต้องโทษประหารชีวิต คือ 1) ชีวิตเป็นสิ่งที่มีความคุณค่า และ 2) ชีวิตเป็นดวงกลางหนึ่งที่ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการในการดูแลคนที่รัก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.3.1 ชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า

จากการศึกษาพบว่า การให้คุณค่า ความหมายชีวิตผ่านการเรียนรู้ และประสบการณ์ชีวิตของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่จะต้องโทษประหารชีวิต โดยมองเห็นว่าการมีชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่จะสามารถดำเนินชีวิต หรือมีชีวิตอยู่กับบุคคลที่รัก หรือการมีชีวิตเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ตนมุ่งหวัง เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรอบคอบ ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท มีสติในการดำเนินชีวิต ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดี สิ่งผิดกฎหมาย ดังเช่นบทสนทนาดังต่อไปนี้

“ตั้งแต่เกิดมาบอกตัวเองตลอดว่าการฆ่าตัวตายจะไม่ทำเลยเด็ดขาด จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ตัวเองจะไม่ยุ่งกับโสเภณี สิ่งเหล่านี้จะเป็นปฏิกฎกับตัวเองว่าไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเลย”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

5.1.3.2 ชีวิตเป็นตัวกลางหนึ่งที่ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการในการดูแลคนที่รัก

จากการศึกษาพบว่า ผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีภูมิหลังชีวิตที่ผูกพันกับครอบครัว การมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการที่ครอบครัวมีลูกหลายคน เมื่อโตขึ้นก็ต้องเลี้ยงดูตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ เป็นพี่จะต้องดูแล ช่วยเหลือน้อง และเมื่อแต่งงานมีครอบครัวของตนเองก็มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของความเป็นแม่ ที่พยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้มีชีวิตที่ดีที่สุด ดูแลเลี้ยงดูลูกอย่างดี ซึ่งการให้ความหมายชีวิตก่อนต้องโทษประหารชีวิตตามประสบการณ์ และบทบาทของกรณีศึกษาปรากฏในบทสนทนาดังต่อไปนี้

“ใช้ชีวิตง่ายๆ ทำแต่งงาน งาน ไม่มีโอกาสได้ดูแลตัวเอง”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“เป็นลูกสาวคนโต น้องเป็นน้องชายหมด ก็ต้องดูแลน้องให้ดีที่สุด”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“อยากเรียนจบสูงๆ จะได้มีงานดีๆทำ หาเงินมาดูแลพ่อแม่”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ถ้าไม่มีลูก ก็คงไม่อยู่มาจนถึงทุกวันนี้”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

สามารถสรุปความหมายชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตก่อนได้รับโทษนั้น บางกรณีได้ให้และเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า และบางกรณีก็ให้ความชีวิตเปรียบเสมือนตัวกลางหนึ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งความสามารถในการดูแลครอบครัว และการทำเพื่อคนที่รัก

5.2 การยอมรับการกระทำความผิด

การศึกษานโยบายหลังชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่การกระทำความผิด สาเหตุของการกระทำความผิด และการให้คุณค่าและความหมายชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับการกระทำความผิด และการไม่ยอมรับการกระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นว่าตนเอง มีรายละเอียดดังนี้

การยอมรับการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

การยอมรับการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต ที่มีลักษณะภูมิหลังชีวิตที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตที่ต้องใช้ชีวิตหรือตัดสินใจเรื่องราวในชีวิตโดยลำพัง การกระทำเพื่อตอบแทนผู้มีพระคุณ และการตัดสินใจที่ขาดความรอบคอบในการกระทำความผิดซึ่งนำเสนอข้อมูลได้ดังนี้

1) ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

การยอมรับในการกระทำความผิดโดยให้เหตุผลของการกระทำเพื่อตอบแทนผู้มีพระคุณต่อตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นเหตุผลของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ได้แก่ นักโทษประหารชีวิตหญิงที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด ซึ่งกระทำความผิดเพราะช่วยเหลืออา และทราบดีว่าอาจะมีอาชีพเกี่ยวกับยาเสพติด ถึงแม้จะรู้สึกผิดที่ตัวเองจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ก็ด้วยความกตัญญูที่มีต่อผู้มีพระคุณจึงไม่สามารถปฏิเสธการช่วยเหลือ จนทำให้ตนเองต้องกระทำผิดและถูกจับกุม ซึ่งการยอมรับการกระทำความผิดของทอรุ่ง ปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“เขาก็ถามเรารู้ใช้ไหมว่าทำอะไร เราก็มาเรียนภาษาจนจบคอร์ส เราต้องเก็บเงินให้เขา เขาก็บอกว่าเราไม่ทำ เพราะกลัว อาก็บอกว่าไม่ต้องกลัวเราเป็นอันดับต้นๆ ไม่สาวมาถึงเรา เราทำทุกอย่างให้เขาไม่ว่าเก็บเงิน บางครั้งเขาเอาของมากก็ต้องเฝ้า ตอนนั้นอึดอัด แต่สงสารอาเพราะไม่มีใครช่วยเขา เราจะทิ้งเขาไม่ได้ไง”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ตอนนั้นเขาโทรศัพท์มาให้พี่ไปส่งของ พี่ก็เลยไปส่งของให้เขา ถึงสถานที่เกิดเหตุก็โดนจับเลย แต่คนที่ทำ ตัวเขาอยู่ที่พะเยา เขาโทรสั่งกัน ให้พี่มาส่งเท่านั้นเอง สถานที่เกิดเหตุเป็นปืมน้ำมันแถวปทุมธานี วันที่ 20 สิงหาคม ปี 41”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

2) การใช้ชีวิตที่ขาดสติและความรอบคอบ

การยอมรับการกระทำที่ผิดโดยที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีคับแคบใจ มีอารมณ์ชั่ววูบ จึงได้นำไปสู่การตัดสินใจที่ขาดสติและความรอบคอบ ซึ่งปรากฏในผู้ต้องโทษประหารชีวิต ได้แก่ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตอีกรายที่ให้การยอมรับการกระทำที่ผิด จนถูกต้องโทษประหารชีวิต โดยทอแสงตัดสินใจแต่งงานหลังจากที่เรียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และใช้ชีวิตสมรสอยู่กับสามีซึ่งเป็นครู แต่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากสามี อีกทั้งพฤติกรรมของสามีที่สร้างความอึดอัด และชีวิตที่ผ่านมาของทอแสงต้องตัดสินใจด้วยตนเองมาโดยตลอด จนเป็นสิ่งที่เคยชิน และทำให้เกิดมีความเด็ดเดี่ยว และเมื่อความอดทนสิ้นสุดทำให้ทอแสงตัดสินใจที่จะต้องตัดขาดจากสามี จนเป็นเหตุให้กระทำความผิด ปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

ตอนนั้นขอหย่าแล้วไม่หย่ามันไม่ไหวหรอก แต่ที่เดิมทีคือเราขอเงินเขา บอกว่าพี่หย่าให้หนูเถอะแล้วใช้หนี้หนูมาล้านกว่าบาท ที่เอามาทำธุรกิจ แล้วก็โดนที่ดินที่ยังคาอยู่ในธนาคารอีกห้าแสน ไม่ส่งเลย รู้ว่าไม่มีเงินก้อน แต่ขอให้ผ่อนมา เพราะเราจะรู้กำหนดว่าเราต้องหาเงินเพิ่มเติมเท่าไร จะได้ส่งธนาคาร จะได้เอาที่คืนน้ำ แล้วถ้าพี่เกษียณพี่ก็มีเงินเป็นล้าน พอถึงตอนนั้นพี่ไม่ต้องเอามาให้หนูให้ลูกนะ ขอแค่ตอนนี้เอามาใช้หนี้ ก็บอกเขาแบบนี้ เขาบอกว่าเรื่องอะไรกูจะใช้ เงินเอามาใช้ด้วยกัน คำพูดนี้แหละจี้ขึ้นมาเลย แค่นั้นเลย คิดว่าแต่ก่อนช่วยเหลือมาทำไมมาทำร้ายเราอย่างนี้ แล้วก็ไม่หยุด คิดว่าต่อไปคงไม่ไหวแน่ ยิ่งงี้ก็ต้องเลิก มันสะสมมา

ยี่สิบกว่าปีแล้ว มันแค่นัด ไม่รู้จะทำยังไง ไม่ไหวแล้ว ถ้าไม่ทำมันก็จะอยู่อย่างนี้ เราจะไปทางไหนเราก็ไปไม่ได้”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“เราก็เอ๊ะจะทำยังไง คือมันคิดไม่ออกนะว่าจะทำยังไง ต้องฆ่าให้ตายถึงจะแยกกันให้ออก เอาหละวะ แต่ไม่ได้คิดนะว่าจะติดคุก อย่างอื่นคิดไว้หมดเลยนะ แต่ไม่คิดอยู่อย่างเดียวว่าถ้าเกิดติดคุกแล้วชีวิตจะเป็นยังไง”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

การไม่ยอมรับการกระทำผิด

การไม่ยอมรับการกระทำผิดผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เนื่องจาก ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพเพื่อดูแลครอบครัว อีกทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้มาจากการกระทำโดยตรง และเป็นสิ่งที่ตนเองเป็นผู้ตั้งใจให้เกิด ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูล 4 ราย ไม่ยอมรับการกระทำผิด โดยให้เหตุผลและรายละเอียดดังนี้

1) การใช้ชีวิตที่ขาดความรอบคอบ

เหตุผลของการไม่ยอมรับการกระทำผิดโดยที่ปฏิเสธการรู้เห็น แต่ให้เหตุผลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นเพราะการใช้ชีวิตที่คุ้มค่า ไม่ได้ทบทวนเรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ใช้ชีวิตอย่างไม่รอบคอบ ซึ่งเกิดขึ้นในผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เดิมอาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และพี่น้อง เมื่อมีอายุสามารถมีครอบครัวจึงตัดสินใจแต่งงาน และทำหน้าที่แม่ เพื่อดูแลลูกๆ อย่างดีที่สุด ตลอดจนการดูแลพ่อแม่ แต่เมื่อภาระในการดูแลรับผิดชอบครอบครัวทั้งหมดจึงเกิดขึ้นกับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต ทำให้ต้องใช้ชีวิตด้วยการหารายได้เพื่อมาดูแล และเลี้ยงดูครอบครัว จึงทำให้การดำเนินชีวิตโดยไม่คำนึงถึงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น จนนำมาสู่การต้องโทษประหารชีวิต ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“ก็ทำงานที่บ้านกับพ่อ แม่มาตลอด พ่อพ่อเสีย เราก็เหมือนเป็นเสาหลักของบ้าน ดูแลรับผิดชอบทุกอย่าง ตอนหลังน้องชายเสียก็ต้องเดินทางไปมาต่างจังหวัดเพื่อดูแลธุรกิจด้านที่รถของน้องชาย ลูกก็อยู่กับยาย กับป้า ตัดสินใจว่าจะไปอยู่เพชรบูรณ์ก็พาลูกไปหาโรงเรียนที่นั่น”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“ก่อนวันเกิดเหตุเพื่อนของแม่บ้านที่ให้ดูแลเต็นท์รถบอกว่าจะมาซื้อรถ และขอพักที่นี้คนนึง เราก็อนุญาตเพราะเราก็ไปนอนกับลูกที่รีสอร์ทอยู่แล้ว เพราะที่เต็นท์รถก็ไม่มีใครมีแต่แม่บ้าน พอเช้าวันต่อมาถูกจับพร้อมกับป้าแม่บ้าน ก็ถูกจับกันทั้งสามคน เพราะเขาล่อซื้อของกันอยู่หน้าเต็นท์รถ เขาก็เข้ามาจับตอนนั้นกำลังกินอาหารกับลูก เขาไปค้นรีสอร์ทในบ้านพักคนงานข้างหลัง มีคนพม่าอยู่ 2 คน เจอยาบ้าอีกล้านกว่าเม็ด ตอนนั้นซื้อที่มาได้ไม่กี่เดือน ที่ก็เป็นชื่อของเรา แล้วถูกดำเนินคดีว่าของก็เป็นของเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

2) ความสนิทสนมคุ้นเคย

การไม่ยอมรับการกระทำผิดที่เกิดขึ้น แต่ให้เหตุผลของการกระทำที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตว่าเกิดจากความสนิทสนมคุ้นเคยกับบุคคลแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่การกระทำผิด และการได้รับโทษประหารชีวิต ปรากฏในผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่มีอาชีพค้าขาย ด้วยอาชีพ และลักษณะของความสัมพันธ์กับบุคคลที่ค้าขายด้วยกันที่ทำความเป็นกันเอง ทำให้หัดดาวไม่ปฏิเสธการช่วยเหลือหรือเดินทางร่วมกัน ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้รับโทษดังกล่าว ซึ่งปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“วันที่ถูกจับ เพื่อน (เอ๋อมดาว) เขาไปชวนมาเที่ยว บอกว่าหลานมาจากต่างจังหวัดจะพามาเที่ยวที่หนองคาย บอกว่าแฟนของหลานสาวมาจากต่างจังหวัด แล้วพีน่ะอยู่บ้าน ก็ชวนมาก็เลยมาด้วยกัน พี่ไปทำพาสปอร์ตไว้ ทำใบผ่านแดนไว้ ปกติพี่จะทำผ่านที่หนองคาย สามวันไปเอา แต่วันนั้นพี่ไม่มีใบผ่านแดนพี่ก็เลยข้ามเรือมากับเอ๋อมดาว พอลงมาจากเรือก็มีเรือมารับ เป็นผู้ขายสองคนมารับ มาเอากระเป๋าลงเรือ เราก็ไม่รู้เรื่อง เราก็ไม่ได้สนใจคิดว่าพีน้องเขาสั่งกันไว้แล้ว เขาเป็นพีน้องกัน เราเป็นคนอื่น ก็ไม่สนใจอะไร ก็มีกรรมกรคอยขนกระเป๋า มาทางเรือเล็กๆ จากฝั่งลาว เราไม่ถูกต้องนะ มาถึงฝั่งไทยมีผู้ชายสองคนไปรับที่บ้านหม้อหนองคาย จากนั้นพี่ของเอ๋อมดาว ก็โทรมาถามเอ๋อมดาวว่าข้ามมาหรือยัง ก็ว่าข้ามมาเรียบร้อยแล้ว เขาก็บอกว่าไม่ต้องเหมารถนะ เดี่ยวจะมีเพื่อนของเขาไปรับ”

(หัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

“เราคิดไม่ถึง ความที่ว่าเราไม่เคยพัวพันสิ่งนี้อยู่แล้ว ไม่คาดคิดเลยว่าจะเกิดสิ่งนี้ขึ้น เกิดจากท้องพ่อท้องแม่เราไม่เคยเห็น สาบานต่ออะไรได้หมด เราไม่เคย เราเคยสอนลูกสอนหลาน ลูกหลานมีหลายคน มีทั้งลูกสาวลูกชายบอกว่าถ้าลูกหลานไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นจะไม่ให้ขึ้นบ้านเลย เคยสอนลูก หลานเราก็เป็นผู้ชาย หลานแฟนด้วย หลานตัวเองด้วย เคยสอนบอกว่าอย่าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งนี้นะ เราหาเงินด้วยหยาดเหงื่ออะดิแล้ว อย่าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งนี้”

(ตัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่มีอาชีพรับจ้างดูแลสวน และรับจ้างทั่วไป การดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายในถิ่นฐานของตนเอง และให้การช่วยเหลือหรือปฏิบัติงานตามที่นายจ้างบอก ตลอดจนมีความสนิทสนมคุ้นเคยทำให้ต้องมีชีวิตผูกพันกลายเป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิต ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“แม่ (ปลายฝน) ก็ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรกับเขา พ่อดีคนบ้านเดียวกัน เขาบอกว่าเขามาหาซื้อรถ มาหาที่พัก แม่ก็พาไปขออนุญาตเจ้าของบ้านก่อน แม่ก็ไม่ค่อยจะรู้เรื่องอะไรกับเขา จะพูดจะคุยกันยังไง เราเป็นลูกจ้าง มีหน้าที่บริการก็บริการ วันนั้นก็อยู่กันดีๆ แม่ก็เดินสำรวจรอบบ้านเป็นปกติอยู่แล้ว มีรถคันหนึ่งวิ่งเข้ามา วิ่งมาอย่างรวดเร็ว มาจอดก็มีผู้ชาย 7-8 คนกระโดดมาจับพวกแม่ เขาไปค้นบ้านเขาก็เอาทั้งคนทั้งของกลางมา บอกว่านี่ของกลางล่อซื้อสองแสนเม็ด พวกคุณร่วมกันค้ายาเสพติดแล้วนะ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

3) ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

การไม่ยอมรับในการกระทำผิด เพราะเชื่อมั่นในการกระทำของตนเองที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ถึงแม้จะรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่เพราะความไม่เข้าใจ และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงทำให้ต้องนำไปสู่การกระทำผิด และการถูกต้องโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เห็นได้จากผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่มีอาชีพค้าขายสินค้าข้ามฝั่งประเทศไทยและสปป.ลาว ซึ่งในวันเกิดเหตุมีญาติซึ่งเป็นหลานสาวของพี่เขยมาชวนข้ามฝั่งเพื่อไปเที่ยว เนื่องจากคนที่มาจับกุม และตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตเองก็หวังจะมาซื้อสินค้าเพื่อนำกลับจำหน่าย ด้วยความที่เห็นและทราบข้อมูลจากหลานสาว ซึ่งเมื่อข้ามเรือตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตก็ไม่ได้สนใจถึงแม้ว่าจะพบลักษณะความผิดปกติของสิ่งของที่

ข้ามเรือไปพร้อมกับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต แต่ก็คิดว่าตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้รับโทษ ถึงแม้จะปฏิเสธว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับก็ตาม ดังปรากฏในบทสนทนาดังต่อไปนี้

“ก็จำได้นิดหน่อย คือว่าพี่รู้จักสนิทกับหลานของพี่เขย แบบไปเที่ยวด้วยกัน วันนั้นบังเอิญเขาชวนไปไทย กับผู้ชายคนนั้น เขามาจับหลานสาวของพี่เขย ตอนนั้นเราไม่รู้อะไรเกี่ยวกับเขาเลย เขาบอกว่าเขาทำงานเป็นตำรวจลับ เขาคุยอย่างนี้กับหลาน เราก็ไม่ได้สนิท แต่ก็รู้ว่าผู้ชายคนนั้นเขาทำยาอยู่ ถามว่าวันนั้นรู้ไหม เราก็รู้ว่าเป็นยา แต่ว่าเราไม่รู้ว่าเขาจะเอาข้าม เขาก็รู้จักคนเอาของข้าม พวกเรือ พวกขนของ เพียงแต่ทำให้เรานั่งมาด้วย ดูกระเป๋าจะถึงไหม เราก็คิดแต่ว่าเราไม่ได้ทำ เราก็มา ก็นั่งมากับเพื่อน กับกระเป๋า มาถึงฝั่งที่หนองคายก็นั่งรอ รอเขามารับ คือเราข้ามมาก่อน พี่สาว หลาน แล้วก็ผู้ชายคนนั้นเขาก็ข้ามมาอีกที เขาคงไปคุยกันเรื่องเงิน แล้วเขาก็ไปรับเรา พอเขาเอาของอะไรไปหมดเสร็จแล้วเราก็นั่งรอ จนมีคนมาจับตัวเราไปที่กระเป๋า บอกว่าในกระเป๋ามียาบ้า เราก็คิดว่าเขาตกลงอะไรกันเรียบร้อยแล้ว แล้วเราก็ไม่ได้เป็นคนหิ้วของ แค่นั่งเรือ ตามจริงเราจะมาซื้อของไปขาย พี่สาวก็จะมาซื้อของให้ลูกสาวของเขา กำลังจะเปิดเทอม”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

จากภูมิหลังและสาเหตุการกระทำผิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถอธิบายสาเหตุการกระทำผิดได้ตามหลายแนวคิด เพราะเหตุว่าสาเหตุการกระทำผิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคนไม่เหมือนกัน

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ กล่าวคือจิตใต้สำนึกนั้นมีกลไกทางจิตหลายประเภท เช่น แรงจูงใจ, อารมณ์ที่ถูกเก็บกด, ความรู้สึกนึกคิด, ความฝัน, ความทรงจำ ซึ่งพลังจิตใต้สำนึกมีอิทธิพลเหนือจิตสำนึก จะกระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติพฤติกรรมประจำวันต่างๆไป ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมที่ไร้เหตุผลและผิดปกติในลักษณะต่างๆเป็นพลังจิตใต้สำนึกอันเป็นประสบการณ์ในอดีต ถูกบีบรัด ถูกเก็บกด รอคอยเพื่อให้สมปรารถนา อาจกล่าวได้ว่า ฆ่าคนตายหรือการค้ายาเสพติด เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและสังคมไม่ยอมรับเพราะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ในเมื่อเป็นสิ่งผิดกฎหมายและสังคมไม่ยอมรับแล้วเพราะเหตุใดผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของสังคมอีก อาจวิเคราะห์ในส่วนของจิตใต้สำนึกได้จากกรณีผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคดีฆ่าคนตาย ซึ่งกรณีนี้เกิดจากความคับข้องใจที่เกิดขึ้นและสะสมมานานจากการที่สามีไปมีภรรยาบ่อย และไม่ได้รับการดูแลจากสามี จนเกิดภาวะการเก็บกดอยู่ในจิตใต้สำนึก และเมื่อเป็น

เช่นนี้เรื่อย ๆ ความเก็บกดที่สามีสั่งสมให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญก็มากขึ้น เมื่อถึงขีดจำกัด รวมกับไม่ได้รับการห้ามจากญาติ ก็ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาจากจิตใต้สำนึก

นอกจากจิตใต้สำนึกนี้แล้ว สาเหตุการกระทำผิดยังเกิดจากโครงสร้างของจิตซึ่งเกี่ยวกับ Id, Superego และ Ego กล่าวคือ กรณีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคดีฆ่าคนตาย Id ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือความคับแค้นใจ ความต้องการกำจัดผู้ที่ทำให้ตนเองทุกข์ทรมานใจ Superego คือการฆ่าคนตายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม ไม่ควรกระทำ แต่ด้วยความคับแค้นใจจึงทำให้ Id มีพลังเหนือกว่า Superego การแสดงออกของ Ego จึงเลือกที่จะกระทำผิดหรือฆ่าคนตายนั่นเอง

อีกกรณีหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคดีค้ายาเสพติด Id คือความต้องการเงิน ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ Superego คือ การค้ายาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ไม่ควรทำ แต่ด้วยความที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความกตัญญู และรู้สึกว่าจะต้องตอบแทนผู้ที่เลี้ยงดูมา ทำให้ Ego เลือกที่จะใช้ความกตัญญูเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด คือดูแลการค้ายาเสพติดให้ผู้มีพระคุณ ซึ่งกรณีนี้ถือว่ามี Id ที่ดี แต่ก็เป็น Id ที่ผิดกฎหมาย จึงทำให้การกระทำในครั้งนี้ได้รับบทลงโทษ

2. ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างทฤษฎีของ Sutherland อาจสรุปสั้น ๆ ได้ว่า คนกระทำผิดเพราะการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน จนเรียนรู้มองเห็นสิ่งผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้องทำให้เรียนรู้ในเรื่องเทคนิค แรงจูงใจ ตัณหา วิธีหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง และทัศนคติต่าง ๆ ในการกระทำผิด ดังพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คลุกคลีอยู่กับผู้กระทำผิดและเรียนรู้พฤติกรรม จนทำให้ตนเองตัดสินใจกระทำผิดเอง แม้ว่าการกระทำนั้นจะมาจากความกตัญญูแต่ก็เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการคบหาสมาคมกับผู้กระทำผิดนั่นเอง

3. ทฤษฎีการโยนความผิด (Techniques of Neutralization Theory) เดวิด แมตซา และเกรซมี ซีเกส เชื่อว่าคนที่ทำผิดมีเทคนิคในการอธิบายการกระทำของเขา โดยโยนความรับผิดชอบต่อการกระทำให้กับคนอื่น ทำให้การกระทำของเขานั้นถูกต้องและมีเหตุผล การคิดเช่นนั้นปรากฏอยู่ในวิธีการกระทำผิดของคนอื่น ทำให้การกระทำของเขานั้นถูกต้องและมีเหตุผล ซึ่งการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้กระทำผิด ไม่รู้ไม่เห็น ถือได้ว่าเป็นการปฏิเสธความรับผิดชอบ ปฏิเสธความผิดของตนเอง และการกระทำผิดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะกลุ่มหรือเพื่อน ซึ่งทำให้ตนเองรู้สึกว่าได้เป็นผู้กระทำผิด

บทที่ 6

บริบทเรือนจำที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

บทนี้เป็นการกล่าวถึงบริบทของเรือนจำที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัว และความคิดต่อความตายของนักโทษประหารชีวิต โดยผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการให้ การควบคุม ดูแล การให้บริการด้านสวัสดิการของทางทัณฑสถาน การสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิดกับ ผู้ต้องโทษประหารชีวิต เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงบริบทของเรือนจำที่ส่งผลต่อกระบวนการ ปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลสามารถนำเสนอผลการศึกษา ดัง รายละเอียดต่อไปนี้

6.1 บริบทเรือนจำกับการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

เนื่องจากบริบทเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ ข้อมูล เพื่อให้เห็นถึงบริบทของเรือนจำได้อย่างชัดเจน โดยจะแบ่งการวิเคราะห์ให้เห็นในด้านต่างๆ ดังนี้

6.1.1 บริบทเชิงพื้นที่

พื้นที่ภายในบริเวณทัณฑสถานหญิงกลาง เป็นพื้นที่ที่เป็นส่วนควบคุมผู้ต้องโทษ ส่วนในการรองรับการปฏิบัติงานด้านบริหารของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ยังมีส่วนในการรองรับญาติที่มา เยี่ยมผู้ต้องโทษประหารชีวิต แต่ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า บริบทเชิงพื้นที่ที่ส่งผลต่อกระบวนการ ปรับตัวของนักโทษประหารชีวิตเป็นส่วนในการควบคุมดูแลผู้ต้องโทษ โดยที่เป็นพื้นที่ในการ ควบคุมผู้ต้องโทษทั่วไป และผู้ต้องโทษประหารชีวิต แบ่งได้เป็น 3 มิติ สามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังต่อไปนี้

มิติพื้นที่ทางกายภาพ ด้านกายภาพจะได้กล่าวถึงพื้นที่ในลักษณะที่เป็นอาคาร สถานที่ ซึ่งทางทัณฑสถานได้จัดไว้อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งอาคารสถานที่ออกตามลักษณะการใช้ ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และวัตถุประสงค์ของการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง ดูเหมือนจะมีพื้นที่ที่ เพียงพอต่อความดูแลควบคุมผู้ต้องขัง แต่ในความเป็นจริงแล้วพื้นที่ของทัณฑสถานนั้นไม่เพียงพอ กับจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนมาก และเพิ่มขึ้นเนื่องจากทัณฑสถานแห่งนี้เป็นทัณฑสถาน

สามารถควบคุมผู้ต้องขังหญิง หรือผู้ต้องโทษที่มีโทษสูงมากกว่า 30 ปี จนถึงโทษสูงสุดคือประหารชีวิต เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นทัศนสถานหญิงศูนย์กลางในการรับผู้ต้องขังจากต่างจังหวัด หรือพื้นที่ใกล้เคียงไว้ในควบคุมดูแลผู้ต้องขังหญิงที่มีโทษอื่นๆ รวมถึงด้วยถึงแม้ว่าทางทัศนสถานจะมีการระบายจำนวนผู้ต้องขังไปยังส่วนภูมิภาคภายใต้กฎเกณฑ์ระเบียบตามสมควรก็ตาม ทั้งนี้อีกส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากตั้งของทัศนสถานมีบริเวณจำกัด การจัดการสถานที่เพื่อรองรับจำนวนผู้ต้องขังก็ทำได้เพียงวิธีเดียวคือการสร้างอาคารเพิ่ม ซึ่งผลที่ตามมาคือเกิดความแออัดจากการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตามมาด้วย

เมื่อเกิดความแออัดจากจำนวนผู้ต้องขัง หรือผู้ต้องโทษ และภายในบริเวณพื้นที่จึงสร้างความไม่สะดวก ความไม่พอใจ ตลอดจนทำให้รู้สึกถึงความอึดอัดทั้งการด้านร่างกาย และจิตใจของผู้ต้องขังหรือต้องโทษ อย่างไรก็ตามทางทัศนสถานก็ได้พยายามจัดสรรพื้นที่ให้เหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขังในแต่ละส่วน ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรือนนอนของผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษ ซึ่งจะแยกตามระดับโทษ เพื่อเป็นการร่ายต่อการควบคุม ปกครอง ตลอดจนช่วยกระจายจำนวนผู้ต้องโทษให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ และจำนวนผู้ต้องโทษ สำหรับบริบทเชิงพื้นที่มิติทางกายที่เป็นอาคาร สถานที่ภายในทัศนสถาน ประกอบด้วย

โรงเย็บผ้า เป็นโรงงานฝีกอาชีพของผู้ต้องโทษ ลักษณะการปฏิบัติงานเป็นเหมือนอุตสาหกรรมภายในทัศนสถาน เนื่องจากบริษัทเอกชนที่เข้ามาจ้างงานทางทัศนสถานในการผลิตชุดเครื่องแบบ หรือเย็บผ้าเป็นปริมาณมาก ซึ่งมีจักรเย็บผ้า ผู้ต้องโทษประจำจักรคนตัดด้าย คนตัดผ้า และคนงานที่เกี่ยวข้องอีกส่วนหนึ่ง ผู้ต้องโทษส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติงานในโรงเย็บผ้าจะเป็นผู้ต้องโทษที่มีโทษสูง เนื่องจากการฝีกอาชีพนี้จะต้องใช้ระยะเวลาในการฝีกนาน

“ทำงานในโรงเย็บผ้า ทำหน้าที่ตัดชีด้าย ตัดเศษด้ายให้เรียบร้อย สวยงาม วันหนึ่งก็ต้องทำงานให้ได้ทั้งคุณภาพ ปริมาณเพราะจะมีการเช็คงานก่อนจดยอด ก็จะได้รับปันผลตามยอด ตามงานที่ทำได้ ทำงานในนี้ก็เพลินๆ ได้นั่งพูดนั่งคุยกับเพื่อน ก็คุยเรื่อยเปื่อย”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“ที่ฝีกอาชีพของคนโทษสูงส่วนใหญ่จะเป็นในโรงเย็บผ้า เพราะต้องใช้เวลานาน ต้องทำการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก่อนให้ฝีกปฏิบัติที่เหมาะสม ในโรงเย็บต้องใช้

อุปกรณ์ ต้องระวังในเรื่องความปลอดภัย ต้องมีความรอบคอบระมัดระวัง เราเองก็ต้องคอยดู คอยตรวจตรา”

(เพชร, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ห้องซักรีด เป็นงานที่ผู้ต้องโทษทำงานซัก รีดเสื้อผ้าของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องโทษ ในราคาเยอเยอ ผู้ต้องโทษที่ทำงานในห้องซักรีด จะรับผ้ามาในช่วงเช้า จากนั้นจึงลงรหัสเพื่อให้ทราบว่าผ้าเป็นของใคร แล้วจึงดำเนินการซัก รีด จนแล้วเสร็จ งานในห้องซักรีดจึงทำทั้งวัน กรณีที่มีผ้าจำนวนมากต้องทำลวงเวลาแต่จะไม่เกินกว่ากำหนดขึ้นเรือนนอน เวลา 18.00 น.

“พี่ทำงานห้องซักรีด ทำงานทั้งวัน รับซักรีดเสื้อผ้าเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง เป็นเหมือนสวัสดิการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ เพราะท่านไม่มีเวลา ผู้ต้องขังที่มีเงินก็จ้างทำ เอาผ้ามาลงรหัสให้รู้ว่าเป็นของใคร ก็ซักรีดทั้งวัน งานเยอะก็เหนื่อย แต่พี่ชอบนะ ใจจดจ่อกับงาน ไม่ต้องคิดฟุ้งซ่าน ยังได้ปันผลด้วยนะ พี่เก็บปันผลเอาไว้ให้เวลามีคนมาเยี่ยมก็จะได้ให้ค่ารถกลับไป ไม่ต้องขอเงินจากทางบ้าน จากพี่สาว เราก็ภูมิใจ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ห้องวาดภาพ เป็นหน่วยงานหนึ่งของผู้ต้องโทษที่เข้าทำงานนั้นจะต้องได้รับการทดสอบ และผ่านการทดสอบการวาดภาพ เป็นงานที่ได้อยู่กับสิ่งที่สวยงาม ผลงานเพื่อนำออกจำหน่ายตามงานที่กรมราชทัณฑ์เข้าร่วม หรือวาดตามงานที่มีผู้ว่าจ้าง แม้งานห้องวาดภาพจะเป็นงานที่อยู่กับความสวยงาม แต่ในทางกลับกันผู้ต้องโทษบางคนกลับรู้สึกอึดอัด เครียดในการทำงานเนื่องจากต้องวาดภาพตามแบบที่กำหนด ซึ่งข้อมูลนี้ได้มาจากคำบอกเล่าของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เข้าไปดูเพื่อนผู้ต้องโทษทำงานในห้องวาดภาพบ่อยๆ และได้พูดคุยกัน

“ห้องภาพ เขาวาดภาพนะชอบเข้าไปดูนะเพราะว่ามันสวยดีนะ แต่เพื่อนบางคนก็บอกว่ามันเครียดนะเพราะต้องวาดตามแบบ ไม่ได้วาดตามความคิด จินตนาการของตัวเอง มันไม่อิสระ คนทำงานต้องผ่านการทดสอบ ให้ทำไม่เป็นหรอก แต่ชอบไปดู”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ห้องงานสิ่งประดิษฐ์ ทำงานประดิษฐ์ งานฝีมือต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำดอกไม้ประดิษฐ์ งานปักผ้า ถักโครเชต์ เป็นงานสบาย ผู้ต้องขังที่ทำงานในส่วนนี้ถือได้ว่าเป็นที่ละเอียด ต้องใช้ฝีมือพอสมควร

ห้องเสริมสวย เป็นเหมือนร้านเสริมสวยที่บริการอยู่ภายนอกทัณฑสถาน การฝึกวิชาชีพ หรือปฏิบัติงานนี้จะแบ่งช่วงเวลาในการให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ ผู้ต้องโทษ ราคาค่าบริการก็ไม่สูงมากนัก อุปกรณ์ที่ให้บริการบางอย่างผู้ต้องโทษสามารถนำมาเองได้ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ต้องขังที่มีเงิน หรือรวบรวมเงินซื้อผลิตภัณฑ์แล้วแบ่งกันใช้ เช่น น้ำยาดัดผม สีย้อมผม

“ผมที่ทำก็ทำข้างในนี้ มีร้านเสริมสวย เป็นห้องฝึกอาชีพเสริมสวย เพื่อนๆก็ให้เงินช่วยซื้อสีย้อมผม บอกว่าไหนๆก็ตายแล้ว มึงไปทำสวยก่อนตายไป เพื่อนเค้าก็ล้อเค้าก็สงสารเรา ที่นี้เขาแบ่งเวลาให้เราทำ เพราะคุณๆเขาก็มาทำเหมือนกัน” (หัวเราะ)

(เอ๋อมดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

กองเลี้ยง เป็นที่รับประทานอาหาร หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นโรงอาหารของทัณฑสถาน ผู้ต้องโทษที่ทำงานกองเลี้ยงจะทำหน้าที่ล้างภาชนะอาหาร ทำความสะอาดโรงอาหาร เมื่อถึงเวลาอาหารก็จะไปยกอาหารจากหน่วยสุทกรรม ที่ทำหน้าที่ประกอบอาหาร ซึ่งจัดบริการอาหารเช้าเวลาประมาณ 07.00 น. อาหารกลางวัน และอาหารเย็นเวลา 15.00 น. โดยผู้ต้องโทษจะมีหน้าที่จัดระเบียบคนเข้ามารับประทานอาหาร ตักอาหารให้เพื่อนผู้ต้องโทษ ทำความสะอาดภาชนะ และสถานที่

“กองเลี้ยง ก็มีข้าวให้กินทั้งสามมื้อ เราก็บอกว่าเราต้องอยู่ให้ได้ ข้าวกองเลี้ยงก็มี เราต้องไม่ฟุ่มเฟือย”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“เวลาทานข้าวก็ชวนเพื่อนไปกินที่กองเลี้ยง ข้าวกองเลี้ยงเชื่อว่าไม่ดี กินกันไปคุยกันไป เข้ากินทันบ้างไม่ทันบ้าง เที่ยงก็ลงจากโรงงานมากิน เสรีก็ไปทำงาน แต่คนเยอะถ้าไม่ทันก็ไม่กิน เย็นถ้าไม่เลิกงานก็ไม่กิน บางทีก็ไปกินมาแล้ว”

(ทัตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

“เวลาแม่ไปกองเลี้ยง เขาบอกให้แม่เข้าแถว แม่ก็เข้า แต่บางคนเขา สงสารเห็นเราเป็นคนแก่ อายุเยอะ เขาก็ช่วย เราไม่อยากจะอะไรกับเขามาก ข้าวกองเลี้ยงก็ดี ใครไม่มีเงิน ไม่มีญาติมาเยี่ยมก็กินข้าวกองเลี้ยง ก็อยู่ได้”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

หน่วยสุทกรรม เป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ประกอบอาหาร ซึ่งผู้ต้องโทษที่มี โทษน้อย ความประพฤติดี จะได้รับการพิจารณาให้ทำหน้าที่ในหน่วยสุทกรรม เพราะต้องลงจาก เรือนนอนตั้งแต่เช้า มีการใช้อุปกรณ์ของมีคม ซึ่งหน่วยงานนี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตส่วนใหญ่จะ รับรู้จากเพื่อนผู้ต้องโทษ และจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น

“มีเพื่อนทำงานที่สุทกรรม เขาก็ทำกับข้าว ทำอาหารให้ผู้ต้องขังในนี้ ทำ ทีละเยอะๆ ต้องลงมาแต่เช้า ใช้มีดหั่นนั่น นั่นนี่ เขาก็ต้องเลือกคนที่ใกล้ออก มีความประพฤติดี เขาก็ต้องระวัง”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

กองกลาง เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลรักษาทำความสะอาด เรือนจำ ให้มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม รวมไปถึงสุขลักษณะที่ดีภายในเรือนจำ เนื่องจากกองกลางจะทำ หน้าที่ในการตัดหญ้า ดูแลต้นไม้ สวนหย่อม ลอกท่อ ล้าง ถนน และหากเวลาจะมีผู้มาเยี่ยม มาดู เรือนจำกองกลางก็ต้องทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมของสถานที่ด้วย โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแล อยู่ด้วยทั้งนี้ผู้ต้องโทษที่ทำงานกองกลางจะสามารถเดินทั่วบริเวณได้ ดังนั้นแล้วงานกองกลางจึง จะคัดเลือกผู้ต้องโทษที่มีโทษไม่สูง มีพฤติกรรมที่น่าไว้วางใจ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้รู้ข้อมูลจาก การเห็นเพื่อนผู้ต้องขังทำหน้าที่ในส่วนกองกลาง

“เห็นเพื่อนเขาทำงานกองกลาง ทำหน้าที่ทำความสะอาด ดูแลต้นไม้ ตัดหญ้า ได้เดินไปไหนมาไหนได้ เหมือนเป็นอิสระ แต่เขาก็มีผู้คุมดูอยู่ เขาโทษน้อยแล้วเขาถึงได้ ไปทำงานตรงนั้น บางทีก็คิดอยากจะเป็นเหมือนเขา แต่เราก็ต้องรู้ว่าเราโทษสูงก็มีกิจกรรมอื่นให้ ทำอยู่”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ห้องบริหารหรือห้องเด็ก อยู่ที่เรือนบัวภุชญา สถานที่ที่ดูแลเด็กที่ติดมากับผู้ต้องขัง หรือผู้ต้องขังคลอดขณะต้องโทษ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสะอาด และมักจะเป็นที่รับรองการเยี่ยมชมของผู้มาเยี่ยมชมกิจกรรมของทางทัณฑสถาน ผู้ต้องขังที่ได้ทำหน้าที่ในห้องบริหารหรือห้องเด็กนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง สะอาด และสามารถเลี้ยงเด็กได้ ทั้งนี้ห้องบริหารหรือห้องเด็กก็จะอนุญาตให้ผู้ต้องขังที่เป็นแม่สามารถเข้ามาอยู่ดูแลลูกได้หากว่างเว้นจากการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบ และเมื่อเด็กอายุครบ 1 ขวบ ต้องให้ญาติมาทำเรื่องรับไปอุปการะเลี้ยงดูต่อ ซึ่งเหตุที่ต้องให้ญาติอุปการะไปเลี้ยงต่อตั้งแต่ 1 ขวบนั้นก็อาจจะมีเหตุผลมาจากความไม่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรม หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีผู้กระทำผิดอยู่เป็นจำนวนมาก

ร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขัง สถานที่จัดจำหน่ายอาหารให้แก่ผู้ต้องขังที่ต้องการอาหารหลากหลายชนิดมากกว่าอาหารที่กองเลี้ยงจัดไว้ให้ ผู้ต้องขังที่ทำงานที่ร้านค้าแห่งนี้จะต้องตื่นแต่เช้าเพื่อมาประกอบอาหาร จัดเตรียมจำหน่าย และเก็บกวาดทำความสะอาดตลอดจนจัดทำอาหารตามที่เจ้าหน้าที่สั่ง

“ถ้าวันไหนที่เรากินอาหารของกองเลี้ยงไม่ได้ ก็ไปหาซื้อที่ร้านสงเคราะห์ เขามีอาหารหลายชนิด ถุงละ 20 บาท ก็ไม่แพง ลูกฝากเงินให้ใช้เดือนละห้าพัน เขาบอกให้ซื้อกินไม่ต้องอด เราก็ซื้อวันละถุงบ้าง สองถุงบ้าง ก็แบ่งเพื่อนกินกันอร่อยดี บางทีก็ต้องซื้อเก็บไว้เผื่อว่าอาหารกองเลี้ยงเรากินไม่ได้ เพราะเข้ามาใหม่ๆ เรากินข้าวกองเลี้ยงไม่ได้เลย ก็ต้องปรับเรื่องการกินด้วย มีร้านสงเคราะห์ก็ช่วยได้มาก”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

อาคารห้องสมุด เป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศเปิดโล่ง การจัดวางหนังสืออย่างเป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ มีความหลากหลาย ซึ่งหนังสือที่เข้ามายังห้องสมุดนี้จะต้องผ่านการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาก่อนนำมาให้บริการ การเปิดบริการสำหรับผู้ต้องโทษทุกคนทำให้ผู้ต้องโทษหรือผู้ต้องขังที่ว่างเว้นจากการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมสามารถมาเลือกใช้บริการเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพิ่มพูนความรู้อีกช่องทางหนึ่งด้วย

สถานที่จัดกิจกรรม ทางทัณฑสถานจะพิจารณาเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม และจำนวนผู้เข้าร่วม หรือบางครั้งจำนวน

ผู้ประสงค์เข้าร่วมมีจำนวนมาก ก็จะต้องคัดเลือกผู้เข้าร่วม หรือการจัดสรรกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ต้องโทษ ได้ทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง

การจัดอาคารปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับงาน และลักษณะที่เหมาะสมกับสามารถของผู้ต้องโทษ การจัดเพื่อให้ผู้ต้องขังได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ตามความถนัดและความสนใจของตน ซึ่งงานที่ทำนั้นก็ทำให้ผู้ต้องโทษหรือผู้ต้องขังมีรายได้จากเงินปันผลการทำงาน ตามระยะเวลา และปริมาณงานที่กำหนด

ความพยายามในการจัดสรรสถานที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมและจำนวนของผู้ต้องโทษ เป็นสิ่งที่ทัณฑสถานได้เห็นความสำคัญเนื่องจากบริเวณที่จำกัด ทัณฑสถานยังเป็นสถานที่ที่รวบรวมผู้ต้องโทษซึ่งมีความหลากหลายในด้านความคิดและพฤติกรรมไว้ด้วยกัน ย่อมมีโอกาสทำให้เกิดความตึงเครียด การกระทบกระทั่ง หรือสิ่งที่เป็นปัญหาตามมาด้วย การจัดอาคารสถานที่ และจำแนกลักษณะการดูแลควบคุมผู้ต้องโทษ จึงเป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยในการให้ผู้ต้องโทษได้มีการใช้ชีวิต การอาศัยร่วมกันอย่างไม่มีปัญหา ไม่ให้เกิดความตึงเครียดและการกระทบกระทั่งเกิดขึ้น

สถานที่ภายในเรือนจำ มีอิทธิพลต่อกระบวนการปรับตัวและความคิดต่อความตายไม่มากนัก แต่เป็นสิ่งที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการต้องใช้อาศัยในพื้นที่บริเวณของทัณฑสถานหญิงกลาง กล่าวคือ การใช้อาคาร สถานที่ในการดำเนินชีวิตตลอดทั้งวัน ตั้งแต่เริ่มถูกตัดสินพิพากษาลงโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยกิน อยู่ นอนหลับ การทำกิจกรรม อีกทั้งเนื่องจากทัณฑสถานหญิงกลาง เป็นเรือนจำแห่งเดียวในประเทศไทยที่สามารถควบคุมผู้ต้องโทษหญิงที่มีโทษสูงกว่า 30 ปีจนถึงโทษสูงสุดคือประหารชีวิต ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการรับผู้ต้องขังจากต่างจังหวัด แต่พื้นที่ที่มีจำกัด ทำให้ทัณฑสถานได้การจัดสรรสถานที่อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งอาคารสถานที่ออกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และวัตถุประสงค์ของการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้ต้องโทษ สภาพแวดล้อมของทัณฑสถานดังกล่าว แม้ว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตบางคนจะไม่รู้สึกรู้สีกว่า มีผลต่อตนเอง หรือบางคนจะรู้สึกถึงความอึดอัดถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตปรับตัวในการใช้ชีวิตอยู่ให้ได้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และหน่วยงาน ประกอบกับปัจจัยอื่นๆที่เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยในกระบวนการปรับตัว เช่น ระยะเวลาที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ บุคคล กวาระเบียบ กิจกรรม และเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นภายในทัณฑสถาน

บริบทในด้านกายภาพของทัณฑสถาน เป็นสิ่งหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ต้องโทษ เนื่องจากลักษณะและข้อจำกัดของทางทัณฑสถานนั้น เมื่อ

พื้นที่มีจำกัด ผู้ต้องโทษมีจำนวนมาก และมีความหลากหลาย ก็เป็นที่สร้างความรู้สึกเครียด กังวล การปรับพฤติกรรมที่ต้องทำกิจกรรมส่วนตัวให้ทันเวลา ความคิดต่างๆ ที่ต้องเริ่มต้นใช้ชีวิตในสังคมใหม่ที่มีความแตกต่างจากสังคมภายนอกที่ตนเคยอยู่ ก็ทำให้เกิดความพยายามในการดำเนินชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ได้นั้นอย่างเป็นปกติ นักโทษประหารชีวิตต้องมีการปรับตัว ทั้งด้านความคิด การปฏิบัติตัว ดังนั้นแล้วบริบทด้านกายภาพของทัณฑสถาน มีผลต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

มิติพื้นที่ทางสังคม

พื้นที่ภายในทัณฑสถานนอกจากจะเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตแล้ว ยังเป็นพื้นที่ทางสังคมให้กับผู้ต้องโทษประหารชีวิตอีกด้วย กล่าวคือเปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษกับผู้ต้องโทษได้มีโอกาสพบปะกันนอกเหนือเวลาทำกิจกรรมหรือฝึกวิชาชีพ ซึ่งทุกพื้นที่ได้รับอนุญาตให้เข้าใช้ หรือสำหรับปฏิบัติงานของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ที่ปรากฏในบริบทเชิงพื้นที่มิติพื้นที่ทางกายภาพ สามารถเป็นพื้นที่ที่ผู้ต้องโทษกับผู้ต้องโทษสามารถมาพบปะพูดคุยกันได้ ซึ่งผู้ต้องโทษเองก็จะรู้ว่าพื้นที่ใดสามารถทำอะไรได้ในระดับใด โดยเฉพาะพื้นที่ทางสังคมเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะในหรือนอกเวลา ปฏิบัติงานในช่วงหลังจากเลิกงาน หรือวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ อีกทั้งพื้นที่ทางสังคมนี้ยังเป็นพื้นที่ที่สามารถให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้พบปะกับเจ้าหน้าที่ ได้ปรึกษา หรือบอกเล่าเรื่องราวที่ตนเองต้องการให้ทั้งเพื่อนผู้ต้องโทษด้วยกัน และเจ้าหน้าที่ได้รับรู้

“เป็นคนที่ชอบพูดคุยชอบคุย อีกอย่างทำให้เราไม่ต้องอยู่คนเดียว ก็ได้อะไรจากเพื่อนที่เขามาอยู่ก่อน ยิ่งมาเป็นธรรมบริกร ก็มีเพื่อนมาพูดคุย ปรึกษาโดยเฉพาะเรื่องธรรมะ เราก็แนะนำแต่ถ้าคุยกันแล้วมันไปด้วยกันไม่ได้ ก็จะไม่พูดเพราะคิดว่าเราแนะนำสิ่งดีแล้วไม่อยากจะทำไม่อยากจะเป็นในสิ่งที่ดีก็ไม่มีประโยชน์”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“ที่นี่เป็นสถานที่ที่จำกัด แต่ก็เปิดโอกาสให้เราได้พูดคุยกับเพื่อน กับเจ้าหน้าที่ได้ แต่เราก็จะต้องรู้ว่าอันไหนควรพูด อันไหนไม่ควรพูด”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“เรามีเรื่องอะไรจะคุยกับเพื่อนที่อยู่คนละเรือนนอน เราก็สามารถเดินไปหาได้
คุณเขาไม่ว่า แต่เราก็ควรต้องขออนุญาต หรือบอก”

(ตัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

บริบทเชิงพื้นที่ในมิติพื้นที่ทางสังคม เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการปรับตัวของต้องโทษ
ประหารชีวิตที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ทำให้ผู้ต้องโทษกับผู้ต้องโทษ ไม่ว่าจะ
เป็นโทษทั่วไปหรือผู้ต้องโทษประหารชีวิตด้วยกัน ผู้ต้องโทษกับเจ้าหน้าที่ที่มีโอกาสพูดคุย
แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ทั้งจากในอดีต ปัจจุบัน ความคาดหวังต่างๆ ใน
อนาคต หรือจะเป็นเรื่องใดๆก็ตาม ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ใช้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ของการ
แสดงออก การปลดปล่อย ระบายความรู้สึกที่เกิดขึ้นของผู้ต้องโทษประหารชีวิต อย่างไรก็ตาม
บริบทเชิงพื้นที่มิติพื้นที่ทางสังคม ยังเป็นบริบทด้านหนึ่งส่งผลให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้
แสดงออกด้วยความระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง ผู้อื่นทั้งเพื่อนผู้ต้องโทษด้วยกัน
หรือเจ้าหน้าที่ ตลอดจนกฎระเบียบของทัณฑสถานด้วย

มิติพื้นที่ตามจินตนาการ

พื้นที่ตามจินตนาการเป็นสิ่งที่ผู้ต้องโทษใช้เวลาเป็นส่วนตัว ในการทำกิจกรรม
ตามความคิดของตนเอง ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตและผู้ต้องโทษอื่นนั้นไม่มีพื้นที่ส่วนตัวเนื่องจาก
ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของทัณฑสถาน ดังนั้นพื้นที่ตามจินตนาที่มองเห็นด้วยตนเองคือ
การได้ทำในสิ่งที่ตนเองคิด โดยไม่มีการบังคับ หรือกฎเกณฑ์กำหนดให้ทำ เช่นการใช้เวลาในการ
เขียนจดหมาย การสวดมนต์ไหว้พระ

“ตื่นมาตีสี่ ก็มาสวดมนต์ไหว้พระ อยากนอนต่อก็นอน แต่บางวันนอนไม่หลับก็
สวดมนต์ นั่งสมาธิ ไม่ได้มีใครมาบังคับเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“แต่ก่อนก็อยู่พิษณุโลกด้วยกันใกล้กัน แต่มาอยู่ที่นี่ก็ใกล้ก็เขียนจดหมายหาลูก
หลังเลิกงานขึ้นเรือนนอนก็แยกกับเพื่อน ขออุปการณ์จากน้องเขียนจดหมายหาลูก เขียนเรื่องทั่วไป
เรื่องที่สบายใจ เขาก็ตอบกลับมาอ่านแล้วก็มีความสุข เก็บจดหมายของลูกไว้ทุกฉบับเลย”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“เวลาส่วนตัวก็เป็นเวลาที่ได้เขียนจดหมาย ใครอยากเขียนหาใครก็เขียน เขียนบอกเล่าเรื่องราวของเรา หรือถามไถ่ แต่จดหมายก็มีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ เป็นเวลาที่ได้ทำในสิ่งที่อยากทำ เวลาเขียนจดหมายก็มีความสุข เวลาเขียนจดหมายตอบกลับก็ดีใจ”

(ตัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

บริบทเชิงพื้นที่ที่มีมิติพื้นที่ตามจินตนาการ เป็นบริบทที่ส่งผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ต้องการใช้เวลาเป็นส่วนตัวในการทำกิจกรรมที่ต้องการ โดยไม่ขัดต่อกฎระเบียบของทัณฑสถาน ส่วนใหญ่จะเขียนจดหมายถึงครอบครัว คนรัก หรือเป็นการฝึกปฏิบัติสมาธิ ซึ่งบริบทเหล่านี้เป็นการช่วยให้ผู้ต้องโทษได้ผ่อนคลายความรู้สึก และมีการใช้เวลาเป็นส่วนตัว ได้แสดงความคิดออกมาในรูปแบบต่างๆที่ต้องการ แม้ว่าพื้นที่เหล่านี้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมของสังคมที่มีแต่เพื่อนผู้ต้องโทษและเจ้าหน้าที่ อย่างไรก็ตามการเขียนจดหมายก็ยังเป็นเรื่องที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้ความระมัดระวังเนื่องจากจดหมายทุกฉบับที่ส่งออก และนำเข้าจะต้องผ่านการตรวจสอบ ทำให้บางครั้งผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะระวังในการสื่อสารด้วยเช่นกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บริบทเชิงพื้นที่ เป็นการทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ได้มีโอกาสในการพูดคุย แลกเปลี่ยน ทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการใช้พื้นที่ส่วนตัวตามจินตนาการในการทำกิจกรรมของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้ที่เกิดภายใต้บริบทเชิงพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้เรียนรู้พฤติกรรมของบุคคล หรือสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัว การผ่อนคลายความตึงเครียด ความวิตกกังวล หรือความรู้สึกต่างๆที่มีอยู่ในแต่ละคนได้ถูกระบายออกจากการใช้พื้นที่ต่างๆในการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

6.1.2 บริบทเชิงปฏิสัมพันธ์

ทัณฑสถานหญิงกลาง เป็นหน่วยงานในสังกัดของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมผู้ต้องขังหญิงให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล มีอำนาจการควบคุมตั้งแต่ระหว่างการสอบสวนถึงประหารชีวิต เป็นทัณฑสถานหญิงที่มีระดับความมั่นคงสูงสุด โดยรับผู้กระทำผิดจากศาลต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และผู้ต้องขังหญิงที่มีกำหนดโทษสูงเกินอำนาจการควบคุมของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ตลอดจนการทำหน้าที่แก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมนิสัย เพื่อคืนคนดีสู่สังคม โดยจัดกิจกรรมในด้านการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ การจัดให้ทำงาน การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนา

ศักยภาพให้สามารถดำรงตนอย่างมีคุณภาพในสังคมเพื่อเปลี่ยนภาวะเป็นพลัง และการดูแลให้สิทธิประโยชน์ ในด้านต่างๆ เช่นการยื่นเรื่องร่ำร้องทุกข์ การเลื่อนชั้น การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษและอื่นๆ ซึ่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่กล่าวมาเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยภาพรวม ที่ให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือผู้ต้องโทษที่เน้นการดูแลอย่างเท่าเทียม เสมอภาค ทั้งถึงและเหมาะสม

การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้ต้องโทษที่มีจำนวนมากนั้น จำนวนเจ้าหน้าที่ของทัณฑสถานปฏิบัติหน้าที่ในการดูแล ให้คำปรึกษา การดูแลตลอด 24 ชั่วโมง แต่บางช่วงเวลาเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เช่น มีการรับผู้ต้องขังใหม่ มีการโอนย้ายผู้ต้องโทษจากเรือนจำหรือทัณฑสถานแห่งอื่น ควบคุมผู้ต้องขังไปศาลหรือไปรับการรักษาที่สถานพยาบาล รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษในทุกกรณีอย่างเหมาะสมภายใต้กฎระเบียบที่กำหนดนั้น ก็ทำให้บุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นต้องปฏิบัติหน้าที่ หรือมีภาระในการทำงานที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานด้านเอกสาร จึงไม่เพียงพอที่จะสามารถดูแลผู้ต้องโทษแบบแยกระดับโทษ แยกภาระหน้าที่ของบุคลากรได้อย่างเบ็ดเสร็จเฉพาะเจาะจง จากการปฏิบัติงานของบุคลากรในแต่ละวันเป็นสิ่งที่ปรากฏให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้พบเห็นเป็นประจำ ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตเข้าใจ เห็นอกเห็นใจเจ้าหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อผู้ต้องโทษทุกคนอย่างเสมอภาคกัน ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตพยายามใช้ชีวิตอยู่ในทัณฑสถาน โดยหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตนที่ผิดกฎระเบียบของทางทัณฑสถาน การไม่ปฏิบัติตนที่เป็นการสร้างภาระเพิ่มให้แก่เจ้าหน้าที่ การขอคำแนะนำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ตามสมควร และเหมาะสม

ทั้งนี้หากกล่าวถึงบุคคลภายในทัณฑสถาน ผู้ศึกษาเห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับสิ่งที่อยู่ภายในบริบทของทัณฑสถาน ซึ่งอาจส่งผลต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ตั้งแต่การเข้าสู่รั้วทัณฑสถานตลอดจนกระทั่งตัดสินใจเป็นที่ยึดเหนี่ยว และการรับการลงโทษ ซึ่งความสัมพันธ์ การสื่อสารระหว่างสิ่งที่อยู่ภายในบริบท และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เหล่านี้ส่งผลต่อตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต จากการเก็บข้อมูลภาคสนามทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

1) **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องโทษกับผู้ต้องโทษ** ซึ่งก็เป็นความสัมพันธ์ที่สามารถแยกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับผู้ต้องโทษทั่วไป และผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต แต่ทั้งนี้ลักษณะของการอยู่ร่วมกันภายในทัณฑสถาน ซึ่งทุกคนมีคดีเข้ามา ทำให้ความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของตัวผู้ต้องโทษก็แตกต่างกันไป ผู้ต้องโทษประหารชีวิตโดยมากจะใช้ชีวิตภายในทัณฑสถานเป็นเวลานาน ตั้งแต่เริ่มคดี ระหว่างการตัดสิน

และจนกระทั่งคดีถูกตัดสินเป็นที่สิ้นสุด ภายในทัศนสถานผู้ต้องโทษประหารชีวิต และผู้ต้องโทษระดับโทษอื่นๆสามารถพูดคุย หรือทำกิจกรรมร่วมกันได้ ดังนั้นแล้วเมื่อมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนระหว่างกันก็ส่งผลในลักษณะต่างกัน คือ การรับรู้ประสบการณ์ชีวิตจากคำบอกเล่าของเพื่อนผู้ต้องโทษในเรื่องต่างๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิตของตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิต ที่มีความหวังหรือการปฏิบัติตัวที่ดีที่เหมาะสมก็จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติ หรือแม้แต่ประสบการณ์ที่ผู้ต้องโทษได้พบเห็นพฤติกรรมของเพื่อนผู้ต้องโทษที่มีประสบปัญหาในการใช้ชีวิต ก็สามารถนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด เพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายต่อตนเอง อย่างที่เพื่อนผู้ต้องโทษนั้นได้ประสบมา แต่ในทางกลับกัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องโทษกับผู้ต้องโทษด้วยกัน อาจทำให้รู้สึกวิตกกังวลกับสิ่งที่เกิดขึ้น และไม่สามารถที่จะช่วยผ่อนคลายความกังวลได้

“บางที่แม่คุยกันมีเพื่อนคุยกันเรื่องคดีแม่ก็เครียดนะ ถ้าคุยด้วยแล้วเครียดก็ไม่คุย เจียบ เดินไปหาคนอื่น”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“กลุ่มเพื่อนที่นับถือศาสนาคริสต์ มาชวนให้ลองเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนากับเขา เราไปแล้วก็รู้สึกสบายใจ มีความสุข ก็คุยกับเขาแล้วสบายใจ ก็เลยเปลี่ยนศาสนาเลย”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ในความสัมพันธ์ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับผู้ต้องโทษนั้นจะดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความสามารถที่จะทำได้ สามารถพูดคุย ขอคำแนะนำปรึกษา กับเพื่อนผู้ต้องโทษที่ตนเห็นว่าจะสามารถช่วยได้ มีความเคารพและให้เกียรติกันซึ่งกันและกัน โดยที่ผู้ต้องโทษที่มีอายุน้อย หากให้ความเคารพนับถือผู้ต้องโทษที่มีอายุมากกว่าก็จะเรียกว่า แม่ ดังนั้นแล้วความสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการปรับตัวในการชีวิตภายในทัศนสถาน ซึ่งเมื่อมีโอกาสในการพูดคุย แลกเปลี่ยนร่วมกันก็สามารถที่จะเลือก หรือปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม เพื่อให้ตนสามารถอยู่ได้อย่างเป็นปกติที่สุด

“เราอายุมาก เด็กๆก็น่ารัก เขาให้ความเคารพ ช่วยเหลือเรา เด็กๆก็เรียกแม่ ตอนแม่ไม่สบาย เพื่อนก็บอกว่ามีญาติมาเยี่ยม กินข้าวเองไม่ได้ เพื่อนก็ดูแลช่วยเหลือ พาไปห้องน้ำ”

ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552

“เรามายู่ตรงนี้ คีกรษารรณะ คนที่สนใจ หรือมีปัญหาเขาก็เข้ามาปรึกษาบ้าง เราก็ให้คำแนะนำจากประสบการณ์ ความคิดของเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับเจ้าหน้าที่ ภายใต้ข้อจำกัดของจำนวนเจ้าหน้าที่ในการควบคุม ดูแลผู้ต้องโทษนั้นอาจจะไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเจ้าหน้าที่จะต้องดูแล ควบคุมผู้ต้องโทษประหารชีวิตโดยเฉพาะ ซึ่งการหากเกิดปัญหา หรือความต้องการในการแนะนำช่วยเหลือ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตสามารถเข้าไปปรึกษาได้กับเจ้าหน้าที่ทุกคน ซึ่งจากวิจัย ผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะเลือกขอคำแนะนำ ปรึกษา และความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ที่ตนมีความเคารพ และไว้ใจ และในอีกลักษณะหนึ่งก็คือพยายามที่จะไม่ทำตนให้เป็นปัญหาในการดูแล ควบคุมของเจ้าหน้าที่ เพราะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด และภาระหน้าที่รับผิดชอบที่มีค่อนข้างมาก จึงหลีกเลี่ยงการไปทำตนให้เป็นภาระเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิต และผู้ต้องโทษอื่นจะให้ความเคารพแก่ตัวเจ้าหน้าที่ ซึ่งรับรู้ต่อกันมา โดยเมื่อกล่าวถึง หรือเรียกเจ้าหน้าที่ที่มีอายุมากกว่าตัวผู้ต้องโทษว่า แม่ และกล่าวถึงหรือเรียกเจ้าหน้าที่ที่มีอายุน้อยกว่าตัวผู้ต้องโทษว่า คุณ จากสิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่า การใช้ชีวิตภายในทัณฑสถานความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับเจ้าหน้าที่ ก็เป็นสิ่งที่ช่วยในกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตด้วยเช่นกัน

“ที่นี่เจ้าหน้าที่ที่อายุมาก ผู้ต้องขังก็จะเรียกแม่ ถ้าเป็นเด็กหน่อยก็จะเรียกคุณ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“เจ้าหน้าที่ก็พูดคุย ปรึกษาได้ แต่ถ้าไม่มีปัญหาที่ดีกว่า เพราะบางเรื่องก็พูดได้ บางเรื่องก็พูดไม่ได้”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับโลกภายนอก เป็นบริบทเชิงปฏิสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลอื่น

นอกเหนือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องภายในทัศนสถาน ซึ่งโลกภายนอกในที่นี้หมายถึง การสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับการเยี่ยมญาติ หรือการเขียนจดหมายออกนอกทัศนสถาน โดยความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ต้องโทษประหารชีวิตเอง อีกทั้งการมาเยี่ยมของบุคคลที่เป็นครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้เยี่ยมได้ โดยมีกฎระเบียบของทัศนสถานตรวจสอบ หรือควบคุมอยู่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปฏิสัมพันธ์ผ่านการเยี่ยมญาติ

การเยี่ยมญาติของผู้ต้องโทษประหารชีวิต จะเป็นการเยี่ยมของสมาชิกในครอบครัว หรือการเยี่ยมจากบุคคลอื่นที่รู้จักนั้น เป็นบริบทอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้มีความรู้สึกที่แตกต่างกันไป การปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกผ่านการเยี่ยมญาติ ปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“ตอนถูกตัดสินนี่ทุกซนะ ไม่รู้นะ เหมือนกับถูกทดสอบอะ เพราะชั้นที่หนึ่งแล้ว ก็มีชั้นที่สอง และชั้นฎีกา แต่สุดท้ายแล้วเราก็ต้องสู้ คิดถึงลูกทันที ห่วงความรู้สึกทางบ้าน วันที่ถูกตัดสินไม่ให้ทนายโทรบอก กลัวลูกสาวจะเสียใจ แต่ลูกสาวก็โทรมา พอเขารู้เขาก็รีบมาหา รู้สึกมีกำลังใจดีมาก ๆ แล้วก็บอกว่าอย่าให้ยาย กับน้องสาวรู้ เพราะรู้ว่าน้องสาวจะรับไม่ได้ ก็รู้แต่ว่าติดคุกอยู่ แต่ไม่รู้ว่าจะดีสิ้นสุด”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“เพื่อนสมัยเรียน เคื่อก็คีกับพี่มากๆเลยนะ มีเวลาก็มาเยี่ยม มาหา บางคนนะเคื่ามีลูกแล้วก็พามาเยี่ยม ไม่รังเกียจเราเลย บางทีก็ฝากเงินให้เราใช้ ส่วนที่บ้านก็มีพี่สาว กับหลานๆ ยิ่งเห็นหลานๆโตขึ้น เรียนหนังสือก็เก่ง เป็นเด็กฉลาด เป็นคนดี ก็มีหวังว่าถ้าได้ออกไปจะได้อยู่กับหลาน”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ที่บ้านเขาไม่ได้ทิ้งขว้าง แม่กับน้องนะ ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยทะเลาะกันเลยนะ น้องก็บอกว่าไม่ต้องไปกลัว ไม่ต้องไปคิดมาก คนข้างนอกช่างเขา เราไม่ได้ไปพึ่งพาอะไรของเขา ซักหน่อย เราก็ทำมาหากินของเรา ใครจะว่ายังไงก็ช่างเขา แม่ก็ไม่กลัว มีน้องเข้าใจก็เพียงพอ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“ตั้งแต่ยื่นประหารก็ไม่ค่อยได้ติดต่อกับทางบ้าน ก็เขียนจดหมายไปหา ก็ไม่เห็นติดต่อกลับ ไม่อยากติดต่อ เครียด ไม่อยากจะรอ ไม่มีกำลังใจเขียน ไม่ติดต่อดีกว่า ก็อยู่ไปวันๆ เราคงไม่เหลืออะไร ไม่เหลืออะไรซักอย่าง”

(เชื่อมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

จะเห็นได้ว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตบางรายที่ได้รับการติดต่อและเข้าเยี่ยมเป็นประจำก็จะได้รับกำลังใจในการต่อสู้คดี ตลอดจนการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตบางรายจะได้รับการติดต่อ การเยี่ยมญาติในช่วงแรกของการเข้ามาอยู่ทัณฑสถาน แต่พอหลังจากตัดสินใจคดีในชั้นศาลลำดับต่างๆ ความห่างเหินการมาเยี่ยมของญาติจะลดน้อยลง ก็ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีความรู้สึกเครียด ท้อแท้ หดหู่ ทั้งนี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตก็ได้หาวิธีในการคลายความรู้สึกเหล่านี้ด้วยวิธีการอื่นๆ

ปฏิสัมพันธ์ผ่านการเขียนจดหมาย

การเขียนจดหมายของผู้ต้องโทษประหารชีวิต สามารถเขียน และสามารถส่งได้ สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง โดยทางทัณฑสถานจะมีอุปกรณ์ให้ แต่ทั้งนี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตก็ยัง สามารถหาซื้ออุปกรณ์ในการเขียนจดหมายได้จากร้านค้าสวัสดิการ หรือจากความเอื้อเฟื้อของเพื่อนผู้ต้องโทษด้วยกัน การเขียนจดหมายของผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีการเขียนติดต่อกับทางบ้าน ซึ่งเป็นการส่งข่าวคราวของตนเองให้ครอบครัวรับรู้ และเป็นช่องทางในการรับรู้ข่าวคราวจากทางบ้านเช่นกัน ซึ่งนอกจากการเขียนจดหมายถึงครอบครัวแล้วยังพบว่า ผู้ต้องโทษประหารชีวิตบางรายมีการเขียนจดหมายถึงผู้ต้องโทษชาย ในเรือนจำใกล้เคียงซึ่งได้รับการติดต่อผ่านเพื่อนผู้ต้องโทษด้วยกัน ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะเรียกการเขียนจดหมายนี้ว่า การเขียนจดหมายหา มิตร การปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกผ่านการเขียนจดหมาย ปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“แต่ก่อนก็เขียนจดหมาย ลูกยังเล็กก็ติดต่อกันทางจดหมาย พอเขาโตเขาก็มาเองได้ มาเป็นประจำ ก็ห่วงเขาระยะทางไกล เสียค่าใช้จ่าย เขาบอกว่ามาเขาก็ได้ทำธุระ ลูกดูแลตัวเองได้ หาเงินเรียนเอง ก็ภูมิใจในตัวลูกบอกให้ลูกรักตัวเอง ดูแลตัวเอง แต่ไม่เคยชมเขาต่อหน้านะ ไม่เคยพูดว่าสงสารเขา กลัวจะเป็นการดูถูกเขา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“แต่ก่อนก็อยู่พิษณุโลกด้วยกันใกล้กัน แต่มาอยู่ที่นี่ก็ไกลก็เขียนจดหมายหาลูก หลังเลิกงานขึ้นเรือนนอนก็แยกกับเพื่อน ขออุปการณ์จากนั้งเขียนจดหมายหาลูก เขียนเรื่องทั่วไป เรื่องที่สบายใจ เขาก็ตอบกลับมาอ่านแล้วก็มีความสุข เก็บจดหมายของลูกไว้ทุกฉบับเลย”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“ตั้งแต่นั้นประหารก็ไม่ค่อยได้ติดต่อกับทางบ้าน ก็เขียนจดหมายไปหา ก็ไม่เห็นติดต่อกลับ ไม่อยากติดต่อ เครียด ไม่อยากจะรอ ไม่มีกำลังใจเขียน ไม่ติดต่อดีกว่า ก็อยู่ไปวันๆ เราคงไม่เหลืออะไร ไม่เหลืออะไรซักอย่าง”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“กำลังใจของเรามาจากเพื่อนๆ จากแม่ๆ ที่นี้ และที่ออกไปบ้าง ส่วนใหญ่ก็จากทางจดหมาย เขาก็เขียนมาหาเรา คิดว่าเขาไม่ใช่ญาติเขายังให้กำลังใจเรา เขาบอกให้เราเข้มแข็งนะ จะเป็นกำลังใจให้ คนที่มีญาติจดหมายไม่มีค่าหรอก คนที่ไม่มีญาติจดหมายเป็นสิ่งมีค่ามากสำหรับเรา”

(ทัตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

“พยายามไม่คิดมาก บางครั้งก็นอนไม่หลับ บางครั้งนอนคิดถึงลูกก็ร้องไห้ เรายังถึงภาพลูกตอนใหญ่ไม่ได้ ภาพตอนเล็กอยู่ในใจเราตลอด ตอนนี้อายุเห็นหน้าลูกหลายๆเลย ถ้าเป็นไปได้อยากให้ลูกมาเยี่ยม แม่ทำงานแม่เก็บเงินไว้ให้เป็นค่ารถ ลูกก็ถามว่าแม่ทำงานอะไร ก็บอกทำงานเย็บผ้า ได้ปันผลก็เก็บไว้ เผื่อลูกมาเยี่ยมก็จะได้ให้เงินนี้กลับบ้าน ลูกก็บอกแม่เข้มแข็งนะ ถ้าแม่อ่อนแอให้คิดถึงลูก ลูกรออยู่ เราก็คิดถึงคำพูดของลูกทำให้เราสู้ใหม่ ลูกก็กำลังเป็นสาว ลูกชายก็บวชเป็นจ้าว ไทยเขาจะเรียกเณร ลาวจะเรียกจ้าว เพราะอายุยังไม่ถึง 20”

(ทัตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

การปฏิสัมพันธ์ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตกับโลกภายนอกผ่านการเขียนจดหมาย เป็นบริบทเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในเรือนจำที่ส่งผลต่อความรู้สึกที่แตกต่างกัน โดยผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะมีกำลังใจ และมีความหวังเมื่อได้รับจดหมาย หรือการติดต่อจากทางบ้าน หรือบุคคลที่เขียนจดหมายมา และในผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เดิมนั้นมีการติดต่อครอบครัวผ่านทางจดหมาย แต่เมื่อการติดต่อมีความห่างเหิน หรือห่างหายไปก็ทำให้ผู้ต้องโทษมีความรู้สึกที่เครียด เกิดความไม่สบายใจ หมดความหวังในการติดต่อ หรือดูแคลจากทางบ้าน ซึ่งความรู้สึก

เหล่านี้ได้มีผลต่อการปรับตัวภายในทัศนสถาน ที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องใช้ชีวิตอยู่ภายใน โดยบางรายก็หาทางออกด้วยวิธีการอื่น ๆ ในการปรับตัวในการใช้ชีวิตภายในทัศนสถาน

6.1.3 กฎ ระเบียบ

กฎระเบียบที่เกิดขึ้นภายในทัศนสถานหญิง เป็นกฎที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ กล่าวคือ

กฎที่เป็นทางการ กฎระเบียบ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญ การอยู่ร่วมกันกับคนจำนวนมาก และมีความหลากหลาย กฎ ระเบียบ เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยในการควบคุมคนในสังคมให้อยู่กันอย่างสงบสุข เช่นเดียวกันกับทัศนสถานควบคุม ดูแลผู้ต้องโทษ จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ ซึ่งโดยหลักแล้วพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ และผู้ต้องโทษถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความสงบในการใช้ชีวิตภายในเรือนจำ หรือทัศนสถาน โดยที่กฎระเบียบก็ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านบวก และลบ กล่าวคือกฎระเบียบได้ควบคุมผู้ต้องโทษให้ถือปฏิบัติอย่างเป็นระเบียบ สิ่งเหล่านี้ก็ยังสามารถสร้างความรู้สึกระเบียบ และความกดดันในการใช้ชีวิต เนื่องจากต้องพยายามที่จะใช้ชีวิตไม่ให้ขัดแย้งกับสิ่งที่ เป็นข้อกำหนด ซึ่งหากเกิดการฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบเหล่านี้ อาจนำมาซึ่งการลงโทษ และเป็นปัญหาในการใช้ชีวิตตามมา

“มีกฎ ก็ดีนะคะคนเยอะก็จะได้ควบคุมคนข้างใน ขนาดมีกฎยังมีปัญหา ถ้าไม่มีกฎจะขนาดไหน”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“กฎเรือนจำ 10 ข้อ ท่องทุกวันก็คงจะทำให้เราจำและทำตาม ก็ท่องไปพร้อมกับเพื่อนก็ท่องได้ แต่ถ้าจะทุกคนจะท่องได้เองก็เอาไว้ตอนสอบเลื่อนชั้น ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

กฎระเบียบที่ไม่เป็นทางการ กฎระเบียบที่ปรากฏในการเก็บข้อมูล ก็คือกฎระเบียบที่ไม่ได้มีการบัญญัติขึ้น แต่เป็นสิ่งที่เปรียบเสมือนข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ต้องโทษ

ด้วยกัน และเป็นที่รับรู้ของบุคลากร หน่วยงาน และให้การยอมรับในการนำมาใช้ร่วมกันในหมู่ผู้
ต้องโทษ ได้แก่

การอยู่ร่วมกัน

ในพื้นที่ที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตอยู่ร่วมกัน กล่าวคือ ผู้ต้องโทษจะแยกเรือนนอน
ตามโทษที่ได้รับ ในที่นี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิต จะเข้านอนในเรือนนอนบุษราคัม เรือนนอนที่มีการ
ดูแลซึ่งกันและกัน ในเรือนนอนจะมีการแบ่งห้องนอนให้เหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องโทษ โดยในแต่ละ
ห้องจะมีการคัดเลือกเพื่อนผู้ต้องโทษเป็นแม่ห้อง และแม่ห้องจากหลายๆห้อง ก็มีการคัดเลือก
เพื่อนผู้ต้องโทษเป็นแม่บ้าน โดยแม่บ้าน เมื่อได้รับการคัดเลือกจากแม่ห้อง ก็จะนำข้อเสนอต่อ
เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ก็พิจารณาคัดเลือกให้ทำงานดูแลเพื่อนผู้ต้องขังเหมือนเป็นหัวหน้าเรือนนอน
สำหรับแม่ห้องก็เป็นผู้ต้องขังที่ได้รับเลือกจากเพื่อนผู้ต้องขังในห้องนอนเดียวกัน ทำหน้าที่ดูแล
เพื่อนผู้ต้องขังในห้อง ซึ่งทั้งแม่ห้อง และแม่บ้าน จะเป็นผู้ที่ดูแล ช่วยเหลือเพื่อนผู้ต้องโทษในการอยู่
ร่วมกัน ซึ่งหากเกิดปัญหาแม่ห้อง และแม่บ้านก็จะนำเรื่องราวงานต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำปรึกษา
แนะนำ และความช่วยเหลือ ทั้งนี้ผู้ต้องโทษที่เป็นสมาชิกของแต่ละห้องนั้นก็จะมีการจัดแบ่งหน้าที่
การทำงานภายในห้องนอน เรือนนอน

“ที่เรือนนอนเขาจะมีเลือกแม่บ้าน แม่ห้อง แม่ห้องก็เป็นเหมือนหัวหน้าห้อง ดูแล
เพื่อนในห้อง แม่ห้องแต่ละห้องก็จะไปเลือกแม่บ้าน ถ้ามีปัญหาอะไรก็บอกแม่ห้องได้ ถ้าเป็น
ปัญหาก็บอกแม่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

การทำความเคารพเจ้าหน้าที่

ในการแสดงความเคารพเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ให้ข้อมูลว่า การ
ปฏิบัติหรือการแสดงออก เป็นสิ่งที่ปฏิบัติ และเรียนรู้ต่อกันมา ไม่ได้เป็นสิ่งที่บังคับจากกฎ
ระเบียบ หรือมีการบัญญัติไว้ ปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“กับเจ้าหน้าที่ เวลาเราไปไหนมาไหนก็ต้องแจ้ง ต้องบอก เวลาเดินผ่านก็จะก้มตัว
ลง หรือถ้าจะสวนกันก็ต้องหยุดให้คุณเขาก่อน ถ้ามีแขกมากก็ต้องหยุดนั่งยอง ยอง แต่ไม่ถึงกับ
หมอบหรือกนะ เขาไม่ได้บังคับแต่เห็นคนอื่นเขาทำกัน”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“กฎระเบียบ ก็ไม่ค่อยรู้ นะคะ แต่ก็คงมีเยอะ เราทำตัวเราไม่ให้เดือดร้อน ไม่กระทบกับคนอื่น ไม่สร้างปัญหาที่ไม่น่าจะมีปัญหา กับเจ้าหน้าที่เราก็ให้ความเคารพคุณ คุณเขาเวลาเห็นก็สวัสดี หยุดให้คุณเขาเดินผ่านไปก่อน ไม่รู้หรือกว่าเขาบังคับหรือเปล่า แต่ก็เห็นทำกันมา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

กฎ ระเบียบที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้ไม่ได้มีถูกบัญญัติขึ้นใช้อย่างเป็นทางการ ไม่มีข้อบังคับ หรือบทลงโทษใดๆ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและรับรู้ร่วมกัน หากผู้ต้องโทษไม่ได้ปฏิบัติตามก็จะส่งผลในความสัมพันธ์ในสังคมทัณฑสถาน ที่เมื่อเจ้าหน้าที่ หรือเพื่อนผู้ต้องโทษได้ด้วยกัน รับรู้ว่สิ่งที่ปฏิบัติกันมานั้นมีผู้ต้องโทษ หรือผู้ต้องขังบางรายไม่ปฏิบัติก็อาจจะส่งผลต่อความรู้สึก หรือความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตจึงได้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อตนเอง และคนอื่น เนื่องจากผู้ต้องโทษประหารชีวิตทราบดีว่าตนเองต้องใช้ชีวิตภายในทัณฑสถานเป็นระยะเวลานาน

6.1.4 กิจกรรม

กิจกรรม ทัณฑสถานได้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กับผู้ต้องโทษอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตสามารถที่จะแจ้งความประสงค์ในการเข้าร่วมได้ โดยเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่พิจารณาจะทำการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรม จำนวน และลักษณะของผู้เข้าร่วม เนื่องจากกิจกรรมบางกิจกรรมต้องใช้ผู้ต้องโทษที่มีสุขภาพแข็งแรง หรือใช้เวลานานในการปฏิบัติงาน ซึ่งกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวมานั้นจะเป็นการทำงานที่ได้รับค่าตอบแทนในรูปแบบของปันผล ที่หน่วยงาน องค์กรภายนอกว่าจ้างทัณฑสถานในการทำงาน การพิจารณาคณะลักษณะของผู้ต้องโทษ และผู้ต้องโทษประหารชีวิตเป็นการจำแนกคณะผู้ต้องขัง

กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่หลากหลายในเรื่องของรูปแบบ วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่จัดขึ้นนี้จะมีการแจ้งจากทางทัณฑสถานแล้วให้ผู้ต้องโทษแจ้งความประสงค์การเข้าร่วม ซึ่งหากมีผู้แจ้งความประสงค์เป็นจำนวนมาก ทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่รับผิดชอบก็จะดำเนินการพิจารณาตามความเหมาะสม หรือจะเป็นการเพิ่มจำนวนการจัดกิจกรรม และกิจกรรมที่ทางทัณฑสถานจัดให้โดยสามารถปฏิบัติได้ตามความสมัครใจ ที่พบคือการเขียนจดหมาย ถือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ผู้ต้องโทษสามารถปฏิบัติได้ ภายใต้เงื่อนไขกฎระเบียบของทางทัณฑสถาน และกรมราชทัณฑ์ โดยส่วนมากแล้วผู้ต้องโทษประหารชีวิต จะ

ติดต่อกับทางบ้าน และบุคคลที่ติดต่อแล้วเกิดความสบายใจ สำหรับกิจกรรมที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ปฏิบัติกันเป็นประจำ ได้แก่

กิจกรรมด้านศาสนา

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต สามารถร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือได้ภายในทัณฑสถาน โดยทางทัณฑสถานจะจัดกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ ที่มีกิจกรรมปฏิบัติธรรม ในโครงการ เรือนจำ เรือนธรรม ที่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษทั่วไป ผู้ต้องโทษที่มีโทษสูง ซึ่งหมายรวมถึงผู้ต้องโทษประหารชีวิตด้วยนั้น ได้เข้าร่วมกิจกรรม หรือจะเป็นกิจกรรมทางด้านศาสนาในรูปแบบอบรม ฝึกปฏิบัติทางธรรมะ นอกจากนี้ยังให้ผู้ต้องโทษได้มีอิสระในการศึกษา หรือปฏิบัติด้วยตนเองในเวลาว่าง และศาสนาคริสต์ ที่จัดให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกวันอาทิตย์ และศาสนาอื่นๆที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตนับถือ ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“ตื่นมาตีสี่ ก็มาสวดมนต์ไหว้พระ อยากนอนต่อก็นอน แต่บางวันนอนไม่หลับก็ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ไม่ได้มีใครมาบังคับเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“อยู่ในนี้เวลามีมากมายจริงๆ นะ เราต้องเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส เราจะทำร้าย ตัวเราทำไม มาอยู่ตรงนี้ถ้าศึกษาธรรมะ ค้นหาตัวเองเจอก็ต้องรู้ว่าคนเรายังไงก็ต้องตายอยู่แล้ว”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“กลุ่มเพื่อนที่นับถือศาสนาคริสต์ มาชวนให้ลองเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนา กับเขา เราไปแล้วก็รู้สึกสบายใจ มีความสุข ก็คุยกับเขาแล้วสบายใจ ก็เลยเปลี่ยนศาสนาเลย”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

กิจกรรมฝึกปฏิบัติวิชาชีพ

การฝึกอบรม โดยมากแล้วผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะได้รับการจำแนกลักษณะที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติ เนื่องจากผู้ต้องโทษประหารชีวิตผ่านการฝึกอบรมแล้วนั้นจะได้ทำงานต่อเนื่องจากการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และงานที่ทำนั้นก็ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้รับเงินปันผล ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต อีกทั้งเป็นการลดภาระ

ให้แก่ครอบครัวในเรื่องค่าใช้จ่าย รวมถึงผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ไม่มีญาติมาเยี่ยมก็จะได้เงินปันผลในส่วนนี้ใช้จ่ายระหว่างที่ผู้ต้องโทษ ทั้งนี้กิจกรรมฝึกปฏิบัติวิชาชีพ ที่นำไปสู่การทำงานภายในทัณฑสถานนั้นยังเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้มีโอกาสใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีโอกาสได้พูดคุย แลกเปลี่ยน ดูแลช่วยเหลือกันของผู้ต้องโทษระหว่างการปฏิบัติงานอีกด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“พี่ทำงานอยู่ห้องซักรีดเสื้อผ้า ก็เป็นผ้าของเจ้าหน้าที่ หรือครอบครัวด้วย ทำงานก็ได้ปันผลก็สามเดือนได้ครั้งถึงจะไม่มากนักแต่ก็ได้มากกว่างานอื่นๆ แต่ก็ทำทั้งวันนะ ก่อนจะได้มาทำก็มีกรรมการ เจ้าหน้าที่จำแนก เรียกเราไปสอบ มาฝึกห้องรีด แล้วพิจารณาก่อน เงินที่ได้ส่วนใหญ่ก็เก็บไว้อยากเอาไว้ให้หลาน เวลาเขามาหา หรือถ้าเราได้มีโอกาสออกไปก็จะได้อาใจเงินนี้ไปเป็นทุน อยากจะมีกิจการของตัวเอง ก็คิดว่าทำร้านซักรีดก็คงดีเหมือนกันนะ พี่ไม่รู้ว่่าที่นี้คิดค่าบริการถูกหรือแพงกว่าข้างนอก แต่ก็ป็นสวัสดิการให้เจ้าหน้าที่ด้วยนะ”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

กิจกรรม เป็นบริบทภายในทัณฑสถานสิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ การได้มีเวลาในการทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา อีกด้านหนึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นของผู้ต้องโทษประหารชีวิตก็เพื่อการได้ใช้เวลาหากิจกรรมทำเพื่อไม่ปล่อยให้เวลาคิดฟุ้งซ่านต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเอง และการนำเอาสิ่งตนเองได้ร่วมกิจกรรมมาใช้ปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรมเพื่อเป็นการให้คุณค่าแก่ตนเอง ผู้อื่น สนับสนุนให้เกิดกำลังใจในการปรับตัวให้อยู่ได้ในสังคมใหม่อย่างราบรื่น และเป็นสุขที่สุดสำหรับตนเอง

6.1.5 เหตุการณ์สำคัญ

ช่วงระยะเวลาที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตใช้ชีวิตอยู่ในทัณฑสถาน ก็ได้ผ่านเรื่องราวเหตุการณ์สำคัญต่างๆ มากมายซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะให้ความสนใจ และใส่ใจซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อความรู้สึก ความคิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิต โดยผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะสามารถจดจำ และถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านไบนาน อยู่ 2 เหตุการณ์ ดังนี้

1) การเสด็จของพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในการประชุมหรือการทวงงานเกี่ยวกับกฎหมาย งานราชทัณฑ์ หรือตลอดจนการเสด็จเยี่ยมผู้ต้องขังหญิง การ

จัดตั้งโครงการกำลังใจ ได้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม และทางทัศนสถานก็ได้นำมาเผยแพร่ทั้งเป็นการจัดกิจกรรม หรือการให้ชมข่าว ซึ่งจำกัดเฉพาะข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งได้สร้างความหวังและกำลังใจให้แก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ที่ได้รับการดูแล ความใส่ใจจากพระองค์

“ความหวังเรื่องท้องศภาทำกฎหมายสากล ถ้ามีกฎหมายสากลมาเราก็พอจะมีหวังกับเขาบ้าง”

(ตัดดาว, **สัมภาษณ์**, 17 พฤศจิกายน 2552)

“มีโครงการกำลังใจ ขององค์ภา ที่มาจัดกิจกรรม ท่านเป็นถึงเจ้าฟ้า เจ้านาย ก็ยังสนใจ ใส่ใจกับพวกเราผู้ต้องขัง ก็มีความหวัง มีกำลังใจค่ะ”

(ปลายฝน, **สัมภาษณ์**, 20 ตุลาคม 2552)

2) เหตุการณ์การประหารนักโทษชาย

โทษประหารชีวิตของประเทศไทย มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า การลงโทษประหารชีวิตผู้ต้องโทษครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ.2546 จึงทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีความรู้สึกว่าการนำเอาชีวิตไปฆ่าด้วยการฉีดยา คงไม่เกิดขึ้นหากมีชีวิตอยู่ในเรือนจำก็สามารถได้รับการลดโทษลงเรื่อยๆ จากการทำเรื่องทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษ และหากได้เป็นนักโทษเด็ดขาดก็จะมีชั้น โดยเริ่มเป็นนักโทษชั้นกลาง สบเลื่อนชั้นเป็นชั้นดี ดีมาก เยี่ยมตามลำดับ (ชั้นที่ต่ำกว่าชั้นกลางคือ ชั้นเลว) แต่เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2552 ข่าวการประหารนักโทษชายได้เป็นที่รับรู้ว่ หลังจากปี พ.ศ.2546 ถึงปี พ.ศ.2552 นับเป็นเวลา 8 ปี ที่ไม่มีการนำนักโทษไปประหารจริง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้สร้างความตื่นตระหนก ความกลัวแก่ผู้ต้องโทษประหารหญิงเช่นกัน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ต้องโทษชายที่ถูกประหารชีวิต 2 คนนั้น หนึ่งในนั้นมีสามีของนักโทษประหารหญิง (ไม่ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ที่มีคดีพร้อมกัน แต่ด้วยความผูกพันของผู้ต้องขังที่อาศัยอยู่ด้วยกัน ก็ได้ปลอมขบวนการกำลังใจ พุดต่อกันในลักษณะของความหวังที่นักโทษประหารหญิงจะได้รับความเมตตา อภัยโทษ ซึ่งเมื่อเพื่อนผู้ต้องโทษหญิงรายนี้ได้ไปฟังคำตัดสินซึ่งได้รับการลดโทษเป็นโทษตลอดชีวิต ได้สร้างความยินดี และความหวังให้แก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตรายอื่นๆ อีกด้วย

“มีเพื่อน แฟนเค้าโดนประหารเมื่อเร็วๆนี้ ตอนนั้นเราก็เสียใจนะกลัวเหมือนกัน ก็ ผูกพันอยู่กันมาตั้ง 8-9 ปี นอนห้องเดียวกัน สงสารเค้า แต่พอฟังกลับมาก็โล่ง ยินดีกับเค้าด้วย”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ประหารหรือ เค้าก็พูดกันต่อๆมาว่าท่านเมตตา ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า เป็นเพศแม่มีจิตใจของความเป็นแม่ ก็คงไม่หอรอกมั้ง”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม จากบริบทภายในเรือนจำที่กล่าวมานั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ายังมีปัจจัย อื่นที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก และส่งผลปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ก็คือ

กระแสข่าว หรือข่าวลือที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้รับฟัง หรือพูดคุยต่อกัน เกี่ยวกับเรื่องผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง ประกอบกับการเห็นเพื่อนผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง ที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษ ลดโทษ โดยที่คู่คดีที่เป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิตเพศชายไม่ได้รับ พระราชทานอภัยโทษ ดังนั้นแล้วผู้ต้องโทษจึงมีการพูดคุยเป็นกระแสข่าว หรือข่าวลือกันเรื่อยมา ถึงการจะได้รับโอกาสที่จะลดโทษลง จากการทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษ เนื่องจากเพศหญิง เป็นเพศที่อ่อนแอ มีความอ่อนโยน สามารถที่จะปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม มีสำนึกที่ดีได้ จึง มักจะได้รับการพระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิต กระแสข่าว หรือ ข่าวลือนี้ก็ได้สร้างความหวังให้แก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่จะได้ลดโทษ ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“เขาก็พูดกันข้างในว่า ผู้หญิงท่านจะลดโทษให้ ผู้หญิงไม่มีประหารหรือเพราะ ผู้หญิงเป็นเพศอ่อน บางคนก็เป็นแม่ น่าจะมีโอกาสได้ปรับเปลี่ยนชีวิต ก็หวังว่าจะเป็นอย่างนั้น”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“มีเพื่อน แฟนเค้าโดนประหารเมื่อเร็วๆนี้ ตอนนั้นเราก็เสียใจนะกลัวเหมือนกัน ก็ ผูกพันอยู่กันมาตั้ง 8-9 ปี นอนห้องเดียวกัน สงสารเค้า แต่พอฟังกลับมาก็โล่ง ยินดีกับเค้าด้วย”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ในกรณีของผู้ต้องโทษประหารชีวิต หรือผู้ต้องขังทั่วไปได้รับกำลังใจและการ เหลียวแลจากบุคคลที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน ซึ่งจากการศึกษา พบว่า การเขียนจดหมายหามิตร ซึ่ง

หมายถึงผู้ต้องขังชายในเรือนจำ ที่ได้รับการแนะนำต่อกันมาจากเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกัน เขียนติดต่อกันเรื่อยมา เขียนเล่าเรื่องราวต่างๆ และต่างคนก็ต่างให้กำลังใจกัน จนบางครั้งเกิดเป็นความผูกพัน เมื่อผู้ต้องขังชายพ้นโทษจากเรือนจำก็จะมาตีเยี่ยม คือการขอเยี่ยมโดยระบุความสัมพันธ์ของบุคคลสองคนว่าเป็นแฟน (ใหม่) ซึ่งก็จะได้รับพิจารณาให้เข้าเยี่ยม เนื่องจากในช่วงของการเข้ามาอยู่ภายในทัณฑสถาน ผู้ต้องขังจะผ่านการสอบประวัติ และระบุบุคคลที่ติดต่อได้ และระบุชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เพื่อเวลาที่มาเยี่ยมจะได้ไม่เกิดปัญหาทั้งต่อผู้ต้องขัง และหน่วยงานตามมา การเข้าเยี่ยมผู้ต้องโทษหญิงที่เขียนจดหมายหากันของมิตร

“คนที่มีญาติจดหมายไม่มีค่าหรอก คนที่ไม่มีญาติจดหมายเป็นสิ่งมีค่ามากสำหรับเรา”

(ทัตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

นอกจากนี้ยังมีการรับความช่วยเหลือในด้านสวัสดิการ ที่มีบุคคล หน่วยงานภายนอกได้บริจาคสิ่งของที่จำเป็นให้แก่ทัณฑสถานเพื่อจัดสรรให้ผู้ต้องโทษอย่างเหมาะสมต่อไป สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวมาข้างต้นก็ได้เป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไปด้วยความหวัง และเห็นว่าบุคคลอื่นที่ถึงแม้จะไม่ได้มีความเกี่ยวข้อง หรือมีความสัมพันธ์กับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตโดยตรง ยังมีความใส่ใจ ดูแลต่อตนเอง จึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตคิดที่จะดูแลตนเองมากขึ้น ใช้ชีวิตอย่างเป็นสุข และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

บริบทแวดล้อมของผู้ต้องโทษประหารชีวิต เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการปรับตัวที่เหมาะสมกับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตเอง เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีความใกล้ชิดสามารถที่จะเลือกปฏิบัติ การมีความเข้าใจที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการมีชีวิตอยู่ ซึ่งนอกจากจะเป็นบริบทภายในเรือนจำ ยังมีบริบทอื่น ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นบริบทล้อมรอบหรือเป็นพลังล้อมรอบ ที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต

6.2 กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการกล่าวถึงกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ภายหลังจากที่กรณีศึกษาต้องเผชิญกับการดำเนินคดี การมีชีวิต และความรู้สึกจากการถูก

ควบคุมตัวในเรือนจำ ทัณฑสถาน เนื่องจากผู้ต้องโทษ เป็นกลุ่มคนที่เหมือนกับต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่ ในสังคมที่แตกต่างจากสังคมภายนอกที่เคยใช้ชีวิตอยู่ อีกทั้งภาวะของสถานการณ์รอบตัวไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สังคมโดยรอบ ที่มีผลในการดำเนินชีวิตอยู่ทั้งในด้านบวก และลบ สิ่งเหล่านี้นำมาสู่ ภาวะการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งโดยปกติแล้วการปรับตัวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น ตลอดชีวิตของมนุษย์ และในทางเดียวกันนี้กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตเป็น กระบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่การถูกจับกุมดำเนินคดี การพิจารณาคดีตัดสินคดี จนกระทั่งการ สิ้นสุดของคดี ตลอดจนการมีชีวิตตามกำหนดโทษที่ได้รับ เพื่อให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ลดทอน บรรเทาความรู้สึกต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยน ความคิด พฤติกรรมของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ผู้วิจัยจะได้นำเสนอกระบวนการปรับตัวของผู้ ต้องโทษประหารชีวิต ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.2.1 สาเหตุของการปรับตัว

การเข้ามาสู่ทัณฑสถาน ซึ่งเป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องโทษ และผู้ต้องโทษประหาร ชีวิตก็เช่นกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสังคมใหม่ของผู้ต้องโทษประหารชีวิต จากการถูกดำเนินคดี การใช้ ชีวิตในสภาพสังคม การดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้ชีวิตผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ประสบกับ สภาพแวดล้อมในรูปแบบที่แตกต่างจากสังคมภายนอกที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตเคยสัมผัส เมื่อเข้า สูเรือนจำ ทัณฑสถาน ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตเกิดความคิด หรือความรู้สึก ที่เป็นจุดเริ่มของ การปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ดังมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ต้องโทษประหารชีวิตเมื่อถูกดำเนินคดี การเข้าสู่เรือนจำ ทัณฑสถานทำให้เกิด ความรู้สึกที่แตกต่างกัน ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ก็ได้เป็นสิ่งที่จุดเริ่มต้นของการปรับตัว

ความเครียดและกังวล

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ถูกดำเนินคดี การถูกตัดสินโทษ เนื่องจากกลัวว่าสิ่งที่ตนประสบนั้นจะเป็นภาวะ เกิดผลกระทบด้านลบให้แก่ครอบครัว คนรอบข้าง มีความกังวลถึงครอบครัว บุคคลใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ลูก ที่ตนเองเคยดูแลรับผิดชอบ บาง รายเครียดมากจนคิดอยากฆ่าตัวตาย ซึ่งความเครียดและความกังวลที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อสุขภาพ ร่างกายอีกด้วย และได้เป็นสิ่งที่สร้างให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้เริ่มที่ปรับตัวเพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้ โดยใช้สิ่งที่ประสบบรรอบตัว และคำนึงถึงคนรอบข้าง ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“เราก็คงเราเป็นคนเข้มแข็งนะ แต่วันที่ตัดสินใจออกไปเหมือนกัน ล้มทั้งยืนเลย แต่ลงมาก็ล้มนะ ยืมให้กับตัวเอง (ร้องไห้) กลับเข้ามาถึงที่นี้คิดว่าตัวเองตายเลยนะ เวลาเราเดินขึ้นห้องเราอยู่ชั้นสามก็คิดว่าจะทำอะไรให้ตาย ทั้งๆ ที่ตั้งแต่เกิดมาบอกตัวเองตลอดว่าการฆ่าตัวตายจะไม่ทำเลยเด็ดขาด เวลาเห็นในโทรทัศน์เห็นเขากัดข้อมือบ้างอะไรบ้าง ก็บอกว่ามันไม่ใช่ซะ ต้องคิดถึงตัวเอง คิดถึงพ่อแม่ คิดถึงคนที่เรารัก แต่มาถึงจุดนี้มันมองหาทางออกไม่เจอ เราไม่ได้มาแบบโทษนิดหน่อย โทษเยอะมาก”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“ตอนที่แม่ทำอุทธรณ์แล้วนะ แม่ก็คิดนะ แม่คิดจนแม่เครียด แม่ป่วย ป่วยหนักมาก จนความดันขึ้นสูง ความดันขึ้นพรวดพราด แม่ไปอยู่ พบ. แม่ไปห้องน้ำแม่ก็มาล้ม ล้มก็ไม่วู้สึกตัวเอง เขาก็ส่งออกโรงพยาบาลนอก ที่นี้คนป่วยอาการไม่ดีเขาจะติดต่อญาติเลยนะ พอญาติติลงมาแม่ก็ไม่วู้สึกตัวเองนะ จนอาการดีขึ้นเพื่อนพูดให้ฟังว่ามีญาติมาเยี่ยม พอพี่นมา ขอโทษนะคะตัวเองใส่แอมเพิร์สอยู่ นอนใส่แอมเพิร์สเป็นเดือนเลยนะแม่ พออาการดีขึ้นหน่อย ดีขึ้นดีขึ้นก็ถูกหัดเดินใหม่...”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

อาจกล่าวได้ว่าความเครียด เป็นสภาวะจิตใจและร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นผลจากการที่บุคคลต้องปรับตัวต่อสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้าต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมที่กดดันหรือคุกคามให้เกิด ความทุกข์ ความไม่สบายใจ ซึ่งการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกตัดสินประหารชีวิต ถือเป็นความกดดันที่เข้ามาในชีวิตอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความทุกข์ ความไม่สบายใจ ความกังวลขึ้นมา ซึ่งถ้าจำแนกตามชนิดของความเครียดจะสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีปฏิกิริยาอาการช็อคหรือไม่สบาย เพราะเกิดความเครียดแบบกะทันหัน และร่างกายก็ตอบสนองต่อความเครียดนั้นทันที ซึ่งความเครียดชนิดนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีการหลั่งฮอร์โมนความเครียด เมื่อความเครียดหายไปร่างกายก็จะกลับสู่ปกติเหมือนเดิมฮอร์โมนก็จะกลับสู่ปกติ

2. การที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกตัดสินประหารชีวิต แล้วป่วย เพราะเกิดอาการเครียดที่เป็นความเครียดเรื้อรัง เกิดจากความกังวล คิดมาก คิดถึงแต่โทษที่ตนเองได้รับวนเวียนซ้ำไปมา ทำให้ความเครียดสะสมจนเป็นความเครียดเรื้อรังและเกิดอาการไม่สบายในที่สุด

ความกลัว

นอกจากความเครียดและกังวลแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังเกิดความกลัวขึ้น ซึ่งเป็นความกลัวที่เกิดจากการรับโทษ บางกรณีมีการรับรู้ว่าการประหารชีวิตเป็นการเอาไปฆ่าให้ตาย โทษที่ได้รับเป็นโทษที่เกี่ยวกับชีวิต ซึ่งความกลัวไม่เพียงแต่หมายถึงความกลัวเกี่ยวกับความตายเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า ความกลัวมีดังนี้ 1) กลัวการพลัดพราก บางกรณีย้อนกลับไปคิดถึงประสบการณ์ในอดีต ที่มีบุคคลที่เป็นที่รักต้องจากไปด้วยความตาย 2) กลัวเป็นภาระของครอบครัว ไม่ว่าจะ เป็นภาระที่ตนเองเคยรับผิดชอบต่อครอบครัว ก็จะต้องกลายเป็นภาระของคนอื่น ภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เมื่อเกิดความกลัว ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ใช้ความพยายามหาวิธีการในการขจัดความกลัว ด้วยวิธีการต่างๆด้วยตนเอง ไม่ว่าจะ เป็น

1) กลัวการพลัดพราก ก็จะพยายามบอกกับตนเองว่าจะต้องมีชีวิตอยู่ให้ได้ ต้องดูแลรักษาสุขภาพให้ดี รวมถึงบอกกับคนที่รักให้ดูแลรักษาสุขภาพ และดูแลตนเองให้ดีเช่นกันเพื่อจะได้มีชีวิตอยู่ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ออกมาอยู่ร่วมกัน แต่หากเมื่อมาเยี่ยมก็ยังมีโอกาสได้พบกัน ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“แต่ก่อนนะคะไม่เคยให้เวลากับตัวเอง ทำแต่งงาน ผ่านมา 40 กว่าปีแม่ไม่เคยให้เวลากับตัวเองเลย ทำงาน หาเงิน เสียชาติเกิดเพราะไม่เคยให้เวลากับตัวเอง ดูแลแต่คนอื่น เหมือนกับเขาเดือดร้อนหมื่นสองหมื่น ตัวเองมีหนี้ล้านสองล้านไม่คิด ตอนนี้มีโอกาส เอาวิกฤตเป็นโอกาสของเรา ตอนนี้มีเวลาดูแลตัวเอง เวลากิน เวลานอน อยู่ข้างนอกเวลาจะกินยังไม่มีเวลาเลย บอกลูกว่าชีวิตมันมีค่ามากกว่าทุกอย่าง ลูกต้องให้เวลากับตัวเอง ถึงเวลาใครมีเงินก็ซื้อชีวิตไม่ได้”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“เสียใจนะที่ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตั้งใจ แต่มันคือความเป็นจริงที่ต้องยอมรับ ก็ต้องยอมรับ ยอมรับให้ได้ คือเสียใจที่ไม่ได้มีโอกาสได้ดูแลพ่อแม่ ลูก อีกด้านหนึ่งในสิ่งที่เราทำก็เพื่อโอกาสที่จะได้อยู่กับพ่อแม่ แล้วก็ลูก ต้องเข้มแข็ง ทำยังไงได้เกิดมาแล้วต้องสู้ บางทีบางครั้งความรู้สึกว่าเราทำไม่ดี เราทำอะไรลงไป”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

2) กลัวเป็นภาวะของครอบครัว เนื่องจากการใช้ชีวิตภายในทัศนสถาน เป็นชีวิตที่ถูกจำกัดด้วยอิสรภาพ ไม่สามารถที่จะออกไปหารายได้ หรือใช้จ่ายได้เหมือนทั่วไปในสังคมภายนอก หรือในอดีตที่ผ่านมา จึงทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตกลัวที่จะต้องเป็นภาวะให้แก่ครอบครัว จึงได้พยายามทำงานเพื่อที่จะมีรายได้จากปันผล แต่ทั้งนี้งานที่จะสามารถทำได้นั้นก็ต้องผ่านการจำแนกลักษณะของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เหมาะสมกับงาน ผ่านการพิจารณาคัดเลือก ซึ่งหมายถึงว่าผู้ต้องโทษไม่สามารถเลือกงานได้ตามความชอบ และอีกวิธีการหนึ่งซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตใช้ลดทอนความกลัวการเป็นภาวะของครอบครัวก็คือ การใช้จ่ายอย่างประหยัด การมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือยในการจับจ่ายใช้สอย ไม่ว่าจะด้วยวิธีการรับประทานอาหารที่กองเลี้ยงที่จัดไว้ครบทั้งสามมื้อ เลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็น ตลอดจนจนรับบริการ และสวัสดิการต่างๆที่ทางทัศนสถานจัดให้หรือมีผู้นำมาบริจาค ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“เราก็บอกตัวเองว่า เราต้องอยู่ให้ได้ เห็นบางคนก็บ่นว่าไม่มีเงินไม่มีเงิน เราก็บอกจะทำให้ดู ข้าวกองเลี้ยงก็มี ใช้จ่ายก็ให้ประหยัด อย่าฟุ่มเฟือย ของใช้ที่จะจำเป็นคุณ คุณเขาก็แจกให้”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ลูกสาวโตขึ้น ได้ทำงานมีเงินเดือนเยอะก็มาฝากให้ใช้เดือนละห้าพัน เวลาเขามาเยี่ยมเห็นเราดมก็จะบอกว่าให้เอาเงินไปซื้อของกิน จะได้มีกำลัง ถ้าไม่ใช่จะยึดคืน แต่ถ้าไม่พอก็ให้บอก เราก็กินนะแต่ก็อยากเก็บไว้ให้ลูก อยู่ที่นี่ใช้แบบประหยัดเราอยู่ได้ นี่เขามาบอกว่าแม่หนูเพิ่งเปลี่ยนรถใหม่ เราก็ว่าเขาก็ใช้จ่ายเยอะ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“พี่ทำงานอยู่ห้องซักรีดเสื้อผ้า ก็เป็นผ้าของเจ้าหน้าที่ หรือครอบครัวด้วย ทำงานก็ได้ปันผลก็สามเดือนได้ครั้งถึงจะไม่มากนักแต่ก็ได้มากกว่างานอื่นๆ แต่ก็ทำทั้งวันนะ ก่อนจะได้มาทำก็มีกรรมกร เจ้าหน้าที่จำแนก เรียกเราไปสอบ มาฝึกห้องรีด แล้วพิจารณาก่อน เงินที่ได้ส่วนใหญ่ก็เก็บไว้อยากเอาไว้ให้หลาน เวลาเขามาหา หรือถ้าเราได้มีโอกาสออกไปก็จะได้เอาเงินนี้ไปเป็นทุน อยากจะมีกิจการของตัวเอง ก็คิดว่าทำร้านซักรีดก็คงดีเหมือนกันนะ พี่ไม่รู้ว่าที่นี่ได้ค่าบริการถูกหรือแพงกว่าข้างนอก แต่ก็ยังเป็นสวัสดิการให้เจ้าหน้าที่ด้วยนะ”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ความกลัวเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ต่อการถูกคุกคามหรือภัยอันตราย นับเป็นกลไกพื้นฐานในการเอาตัวรอดต่อสิ่งกระตุ้นหนึ่งๆ ที่จำเพาะ เช่น การกลัวต่อความเจ็บปวด หรือสิ่งก่อให้เกิดความเจ็บปวด ซึ่งการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกิดความกลัวขึ้นหลังจากได้รับโทษประหารชีวิต เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบว่าการประหารชีวิตก็คือการพรากเอาชีวิตไป เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่เคยพบเจอกับการพรากเอาชีวิตหรือความตาย ก็ทำให้เกิดจินตนาการและกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับจากความตาย จึงใช้ชีวิตอยู่อย่างหวาดผวาและไม่มีความสุข

การทำใจ ยอมรับ

ผู้ต้องโทษประหารชีวิตยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น โดยผู้ต้องโทษประหารชีวิตทราบว่าตนเองจะต้องมาอยู่ในสภาพสังคัม สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากสังคัมภายนอก จึงได้ทำใจ และยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากโทษที่ได้รับเป็นโทษสูงสุด อีกทั้งกระบวนการในการตัดสินใจพิจารณาคดีใช้เวลานาน และเมื่อรับโทษการใช้ชีวิตภายในทัณฑสถานก็งานด้วยเช่นกัน โดยผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ทำใจ และยอมรับในสิ่งต่างๆของทัณฑสถานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็สภาพแวดล้อมแบบใหม่ กฎ ระเบียบ ข้อจำกัดด้านต่างๆ ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“จากวันที่เข้าเรือนจำก็ไม่ได้คิดอะไรมากนะ ก็คิดแค่ว่าอ้อ นี่เหรอชีวิตที่เราจะต้องอยู่ เราต้องเริ่มต้นใหม่ตรงนี้ ชีวิตเราต้องเริ่มใหม่ก็คงไม่ยากเพราะเราไม่ใช่คนเรื่องมาก ทำอะไรก็ทำได้ หนอะไรก็ทนได้ ตอนมาอยู่ใหม่ๆ เราคิดอย่างเดียวว่าแล้วลูกจะอยู่ยังไง เพราะลูกไม่เคยทำอะไรเลย ก็กลัวลูกจะอยู่ไม่ได้ ก็เป็นห่วงลูก”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

“เรามา ไม่เหมือนเราเลย บางครั้งก็ไม่ทัน พี่เป็นคนช้า อาบน้ำก็ช้า กินข้าวก็ช้า ถึงเวลาคนเยอะก็ไม่ทัน จะให้เราไปแข่งเพื่อน ไปแย่งเพื่อน เราทำไม่ได้ เพื่อนให้เราเข้าแถว ให้ทำอะไรเราก็ทำ ข้าวกลางวันกินบ้างไม่กินบ้างเป็นความชินของเรา เพื่อนเราก็คุยได้ เราไม่เคยมีปัญหากับใครเลย ต้องปรับตัว ไม่รู้เราจะต้องอยู่ในนี้อีกนานแค่ไหน ต้องพยายามปรับตัว”

(ตัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

“ใช้เวลานานเหมือนกันนะ ก็พยายามทำตัวให้อยู่ได้ สิ่งแวดล้อมทำให้เราปรับตัวให้เราอยู่ได้นะ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

จากจุดเริ่มของการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญนี้เป็นความรู้สึก ความคิดที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ามาสู่บริบทต่างๆของทัณฑสถาน โดยอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถูกจำกัดในเรื่องต่างๆ หลังจากเข้าสู่วีรอนจำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องผลกระทบของการจองจำต่อผู้ต้องขัง ของ Gresham Skyes (1958 อ้างถึงใน นัทธี จิตสว่าง, 2529) ว่าผลกระทบดังกล่าวเป็น “ความเจ็บปวดของการถูกจองจำ” ทั้งนี้ Sykes (อ้างถึงใน นัทธี จิตสว่าง, 2529) ได้ศึกษาผลกระทบของการจองจำ (PAIN OF PRISOMENT) พบว่าการถูกจำกัดในด้านต่างๆ ได้ก่อให้เกิดความกดดัน จนทำให้เกิดความเจ็บปวดของการจองจำ ซึ่งการถูกจำกัดดังกล่าวมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ ได้แก่ 1) ถูกจำกัดด้านเสรีภาพ 2) การถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ 3) การถูกจำกัดด้านความสัมพันธ์ทางเพศ 4) การถูกจำกัดด้านอิสรภาพ และ 5) การถูกจำกัดทางด้านความปลอดภัย ซึ่งจากการศึกษา พบความสอดคล้องบางประการในเรื่องของจุดเริ่มต้นของการปรับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ถูกจำกัดภายใต้บริบททัณฑสถาน โดยแสดงออกเป็นความคิด และความรู้สึก ได้แก่

ความรู้สึกเครียด กังวล ความกลัว เนื่องจากการถูกจำกัดในด้านเสรีภาพ ด้านอิสรภาพ และรวมไปถึงการถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ ซึ่งการสูญเสียเสรีภาพเป็นสภาพความกดดันประการแรกที่ผู้ต้องขังประสบเมื่อถูกจองจำเพราะเมื่อผู้ต้องขังถูกส่งเข้าเรือนจำก็หมายความว่า เขาจะถูกจำกัดให้อยู่ในเรือนจำ ไม่สามารถที่จะไปไหนมาไหนได้ การถูกจำกัดภายในเรือนจำ ผู้ต้องขังจะไม่สามารถเดินจากแดนหนึ่งไปยังอีกแดนหนึ่งหรือจากตึกหนึ่งไปยังอีกตึกหนึ่งตามใจชอบ นอกจากนี้การจองจำในเรือนจำยังหมายถึง การถูกตัดขาดจากครอบครัว และญาติมิตรอีกด้วย โดยที่การแยกจากกันนี้มีใช่เป็นการแยกจากกันธรรมดา แต่เป็นการแยกจากญาติมิตรในฐานะของผู้ทำผิดกฎหมายและถูกลงโทษ และด้วยเหตุนี้เองทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ไม่สามารถปฏิบัติตนได้ตามใจชอบเหมือนในสังคมภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อกับครอบครัว และโลกภายนอกที่เคยใช้ชีวิตมา

ผู้ต้องขังได้รับความกดดันจากการถูกจำกัดด้านเสรีภาพ เพราะพวกเขาต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ และคำสั่งของเจ้าพนักงานที่คอยควบคุมการเคลื่อนไหวของพวกเขาอยู่ตลอดเวลา

ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตพึงต้องต้องใช้ชีวิตภายใต้กฎระเบียบ เพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตที่เป็นสุขสงบได้มากที่สุดที่สามารถทำได้ ซึ่งแสดงออกในความรู้สึกที่เป็นกังวล

การถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ

ในเรือนจำผู้ต้องขังจะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานด้านวัตถุ ทำให้พวกเขามองว่าเป็นผู้สูญเสีย โดยเฉพาะการสูญเสียสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลทั่วไป เป็นสิ่งที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้แสดงออกทางความรู้สึกกลัว แต่สิ่งที่มีอยู่ในตัวเขาคือ “แรงงาน” จึงได้พยายามหาวิธีหรือเริ่มปรับตัวด้วยการทำงานตามความเหมาะสม ที่ผ่านการจำแนกของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ภายในทัณฑสถาน

ทั้งนี้จากการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ได้กล่าวถึงการจำกัดด้านความสัมพันธ์ทางเพศ และการถูกจำกัดทางด้านความปลอดภัย แต่พบว่าการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตเริ่มจากการทำใจ ยอมรับ กับสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตนเองจากประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนระยะเวลาที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของทัณฑสถานของผู้ต้องโทษประหารชีวิตเอง

6.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัว

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีสาเหตุซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มของการปรับตัวที่แตกต่างของแต่ละคน ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ชีวิต การมีภูมิหลังที่แตกต่างกันนั้น เมื่อผู้ต้องโทษรู้สึกกดดันจากสภาพของทัณฑสถานก็ได้พยายามที่จะปรับตัวเพื่อเป็นการลดทอนความกดดัน หรือความรู้สึกนั้นเพื่อที่จะทำให้ตนเองได้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ความสงบมากที่สุด ทั้งนี้นอกเหนือจากจุดเริ่มต้นของการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต สิ่งที่ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตก้าวผ่าน หรือเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความกดดัน ความรู้สึกต่างๆ ที่พบได้นั้นก็คือกระบวนการปรับตัว ปัจจัยที่พบจากการศึกษา ดังนี้

ตนเอง

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ที่เผชิญกับสภาพความกดดันด้วยตนเอง ได้ใช้ช่วงเวลาประสบการณ์ชีวิตของตนเอง เป็นสิ่งที่สนับสนุน ผลักดัน ความคิดให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สร้างพลัง และลดการบั่นทอนจิตใจด้วยตนเอง หรือเรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

“อยู่ในนี้เวลามีมากมายจริงๆ นะ เราต้องเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส เราจะทำร้ายตัวเราทำไม มาอยู่ตรงนี้ถ้าศึกษารรณะ ค้นหาตัวเองเจอก็ต้องรู้ว่าคนเรายังไงก็ต้องตายอยู่แล้ว”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ยิ่งถ้าไม่มีอะไรทำก็ยิ่งคิดฟุ้งซ่าน เราก็ทำกิจกรรมอยู่ตลอด ตอนกลางคืนมาก็เปิดทีวี เปิดคอนเสิร์ต เปิดหนังดูบ้าง ตอนเช้าก็ออกกำลังกาย ทานข้าวก็ปกติ กินเยอะด้วยพี่”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ครอบครัว

ลักษณะครอบครัวเป็นแบบเครือญาติ มีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันของพ่อแม่ พี่น้องตลอดจนมีการไปมาหาสู่กันเป็นประจำ อีกทั้งการปลูกฝังให้ช่วยเหลือกัน ความเคารพและกตัญญูต่อบุพการี ผู้มีพระคุณ เมื่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต ถูกดำเนินคดีหรือควบคุมตัว การเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวก็ย่อมเกิดขึ้นตามมาทั้งความเป็นอยู่ ความรู้สึก สิ่งเหล่านี้มีผลต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต ทั้งที่ได้สร้างกำลังใจ ความหวัง เมื่อได้รับการดูแลจากครอบครัว และส่งผลกระทบต่อความรู้สึก และจิตใจที่หดหู่ เมื่อถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเหลียวแลจากครอบครัว ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ขาดการติดต่อจากทางบ้านก็ได้พยายามหากิจกรรมทำ หรือการคิดในแง่ที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว เพื่อไม่ให้ตนเองรู้สึกตัดขาดจากครอบครัว หรือเกิดความไม่สบายใจ ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“ตอนถูกตัดสินนี่ทุกชั้นนะ ไม่รู้นะ เหมือนกับถูกทดสอบอะ เพราะชั้นที่หนึ่งแล้ว ก็มีชั้นที่สอง และชั้นฎีกา แต่สุดท้ายแล้วเราก็ต้องสู้ คิดถึงลูกทันที ห่วงความรู้สึกทางบ้าน วันที่ถูกตัดสินไม่ให้นายโทรบอก กลัวลูกสาวจะเสียใจ แต่ลูกสาวก็โทรมา พอเขารู้เขาก็รีบมาหา รู้สึกมีกำลังใจดีมาก ๆ ...”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ตั้งแต่ยื่นประหารก็ไม่ค่อยได้ติดต่อกับทางบ้าน ก็เขียนจดหมายไปหา ก็ไม่เห็นติดต่อกลับ ไม่อยากติดต่อ เครียด ไม่อยากจะรอ ไม่มีกำลังใจเขียน ไม่ติดต่อดีกว่า ก็อยู่ไปวันๆ เราคงไม่เหลืออะไร ไม่เหลืออะไรซักอย่าง”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

เพื่อนผู้ต้องโทษ และเจ้าหน้าที่

บุคคลกลุ่มนี้อาจกล่าวได้เป็นผู้ใกล้ชิดที่มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิตมากที่สุดตั้งแต่ช่วงของการถูกดำเนินคดี ระหว่างการดำเนินคดี การรับโทษ ซึ่งเพื่อนผู้ต้องโทษ ก็หมายรวมถึงเพื่อนผู้ต้องโทษที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ติดต่อผ่านทางจดหมาย และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่กับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตโดยตรง หรือโดยอ้อมก็ตาม บุคคลเหล่านี้ได้มีส่วนช่วยในกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ที่ให้กำลังใจ คำปรึกษา ความช่วยเหลือ และเรื่องอื่นๆที่สามารถช่วยได้ ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“เราอายุมาก เด็กๆก็น่ารัก เขาให้ความเคารพ ช่วยเหลือเรา เด็กๆก็เรียกแม่ ตอนแม่ไม่สบาย เพื่อนก็บอกว่ามีญาติมาเยี่ยม กินข้าวเองไม่ได้ เพื่อนก็ดูแลช่วยเหลือ พาไปห้องน้ำ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“นับถือศาสนาคริสต์ด้วย สอนให้เราใจเย็น เวลาเราเรียนพระคัมภีร์ แต่ก่อนนับถือพุทธ พอตัดสินประหารมารู้จักกับคนในนี้ เพื่อนก็คุยแบบเขาให้กำลังใจ ก็เลยลองไปกับเขา ไปฟังเขาก็ให้กำลังใจ”

“กลุ่มเพื่อนที่นับถือศาสนาคริสต์ มาชวนให้ลองเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนา กับเขา เราไปแล้วก็รู้สึกสบายใจ มีความสุข ก็คุยกับเขาแล้วสบายใจ ก็เลยเปลี่ยนศาสนาเลย”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“กำลังใจของเรามาจากเพื่อนๆ จากแม่ๆ ที่นี้ และที่ออกไปบ้าง ส่วนใหญ่ก็จากทางจดหมาย เขาก็เขียนมาหาเรา คิดว่าเขาไม่ใช่ญาติเขายังให้กำลังใจเรา เขาบอกให้เราเข้มแข็งนะ จะเป็นกำลังใจให้ คนที่มีญาติจดหมายไม่มีค่าหรอก คนที่ไม่มีญาติจดหมายเป็นสิ่งมีค่ามากสำหรับเรา”

(ทัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

การปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นการปรับตัวที่รู้ตัว ทำโดยการหางานทำ ไม่ให้ตนเองมีเวลาว่าง เพื่อเอาชนะอุปสรรค คือความกลัว ความเครียด ความกังวลที่เกิดขึ้น และไม่ให้เกิดความฟุ้งซ่าน นอกจากจะต้องปรับตัวเพื่อเอาชนะความกลัว ความเครียดและความกังวลแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังต้องปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมี

กฎระเบียบเข้ามาควบคุม ต้องปรับตนเองให้เข้ากับสภาพสังคม สภาพแวดล้อมที่ไม่เคยพบเจอ ซึ่งกลไกการปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกิดขึ้นจากระยะเวลาที่ยาวนานในการดำเนินชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมของเรือนจำ การให้กำลังใจจากเพื่อน เจ้าหน้าที่ หรือญาติ จนเกิดการยอมรับในการใช้ชีวิตในเรือนจำและยอมรับโทษประหารชีวิตในที่สุด

Hurlock (1978) ได้ให้ความหมายการปรับตัวทางสังคมว่าเป็นความสำเร็จของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มบุคคลต่างๆ ได้ คนที่ปรับตัวได้ดีจะเรียนรู้ทักษะทางสังคม เช่น ความสามารถในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นทั้งกลุ่มเพื่อนและคนแปลกหน้า และจะช่วยพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อสังคมด้วย โดยผ่านหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การแสดงออกที่เหมาะสม (overt performance) คือมีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามคาดหวังของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญก็เช่นเดียวกันมีการปรับตัวโดยการแสดงออกที่เหมาะสม ดำรงตนอยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำและกฎระเบียบของกลุ่มที่ตั้งขึ้น ทำให้การดำเนินชีวิตในเรือนจำเป็นไปอย่างเรียบร้อย เจ้าหน้าที่และเพื่อนเอ็นดูและเห็นใจ ส่งผลให้เกิดการยอมรับโทษที่ตนเองได้รับ

2. การปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มต่างๆ (adjust to different groups) คือสามารถปฏิบัติตัวเข้ากับบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เป็นผู้ใหญ่กว่า หรือเพื่อน

3. ทัศนคติต่อสังคม (social attitudes) คือมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและต่อบทบาทของตนเองในสังคม กล่าวคือผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่และเพื่อนในเรือนจำ เมื่อมีทัศนคติที่ดีก็ทำให้ปรับตัวเข้าร่วมกับสังคมที่ตนเองไม่คุ้นเคยได้ง่ายขึ้น

4. ความพึงพอใจในตนเอง (personal satisfaction) คือมีความพึงพอใจในบทบาทของตนเองทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม กล่าวคือผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ปรับตัวและยอมรับแล้วว่าตนต้องโทษประหารชีวิต จึงใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า ไม่ปล่อยชีวิตผ่านไปอย่างไรสสาระ ทำงานหาเงิน ทำให้ชีวิตตนมีคุณค่า ทำให้เกิดความพอใจในตนเองและยอมรับโทษในที่สุด

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ากระบวนการปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. การปรับตัวที่รู้ตัว เป็นการปรับตัวโดยการเพิ่มความพยายามให้มากขึ้น เพื่อเอาชนะอุปสรรคหรือความยุ่งยากต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการปรับรู้ที่รู้ตัว คือพยายามที่จะไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของเรือนจำ และกฎระเบียบที่ผู้ต้องขังตั้งกันขึ้นมาเอง เพราะถ้ามีการฝ่าฝืนกฎระเบียบเหล่านี้ จะได้รับการลงโทษ ซึ่งจะทำให้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีอุปสรรคเพิ่มขึ้นในการดำเนินชีวิตในเรื่องจำ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงมีการปรับตัว โดยการยอมรับ ปฏิบัติตาม และหลีกเลี่ยงจากโทษที่จะเพิ่มขึ้น

2. การปรับตัวที่กระทำไปโดยไม่รู้ตัว อาจกล่าวได้ว่าเป็นทางออกอย่างหนึ่งของบุคคลเมื่อเกิดความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ หรือเมื่อเผชิญปัญหาแล้วแก้ไขปัญหาไม่ได้ เขาก็จะหาทางออกด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งซึ่งกลวิธีในการปรับตัวในลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่า “กลไกทางจิต” (Mental Mechanism) หรือ “กลไกการป้องกันตัว” (Self – Defense Mechanism) การใช้กลไกดังกล่าวเพื่อรักษาหรือคุ้มครอง หน้า หรือศักดิ์ศรี ของตนเองหรือเพื่อป้องกันตนเองไม่ให้เกิดความวิตกกังวลเพื่อความสบายใจของตน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มีกลไกนี้เพื่อป้องกันตนเอง ออกจากความวิตกกังวลและความเครียดและเพื่อให้ปรับตัวใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ในเรื่องจำอย่างสบายใจ กล่าวคือผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ค้นหาสาเหตุถึงสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตนเองว่าเพราะเหตุใดตนเองจะต้องเข้ามาอยู่ในเรื่องจำและได้รับโทษหนัก อีกทั้งในระยะแรกซึ่งยังทำใจยอมรับไม่ได้กับโทษที่ตนเองได้รับ ก็ได้พยายามทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นไปมา จนกระทั่งสามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ความวิตกกังวล ความกลัว ความโกรธแค้นได้ ซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญปรับตัวอยู่ในเรื่องจำได้

นอกจากนี้ถ้ากล่าวถึงลักษณะการปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะพบว่าเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ คือเป็นการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคแล้วไม่สามารถแก้ปัญหานั้นๆ ได้ แต่เขาก็มีวิธีจะทำให้ความเครียดภายในจิตใจหรือความกระวนกระวายลดลงได้บ้าง แต่ร่องรอยของความไม่สบายใจยังคงมีอยู่ การปรับตัวแบบนี้จึงเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ และการปรับตัวแบบนี้จะอาศัยกลไกทางจิตหรือกลไกป้องกันตน กล่าวคือถึงแม้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมในเรื่องจำทั้งปรับตัวต่อสถานที่ บุคคล การใช้ชีวิต การปฏิบัติงาน และมีกลไกการปรับตัวที่ลดความวิตกกังวลของตนเองได้แล้ว แต่ก็ไม่สามารถตัดความวิตกกังวลหรือความกลัวนั้นไปได้หมด เห็นได้จากการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพยายามหากิจกรรมให้ตนเองทำเพื่อไม่ให้เกิดความฟุ้งซ่าน ซึ่งทำให้ความวิตกกังวลลดไปได้ส่วนหนึ่งเท่านั้นเอง

การปรับตัวเพื่อลดความวิตกกังวลนี้ ถ้ากล่าวตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) (อ้างในสุพิศตรา สุภาพ, 2546 : 56-57) ซึ่งได้แบ่งตัวตนออกเป็น 3 ส่วน คือ Id ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือต้องการฆ่าตัวตายเพื่อให้ตนเองพ้นจากโทษประหารชีวิต ความวิตกกังวล ความเครียด ความกลัว แต่ Superego คือการต้องยอมรับโทษ และการยอมรับสภาพแวดล้อมใหม่ เพื่อให้ตนเองใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความสุข ในกรณีของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ Superego ทำงานเหนือ Id จึงทำให้ Ego ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับกฎระเบียบ การหากิจกรรมให้ตนเองทำเพื่อขจัดความฟุ้งซ่าน และการยอมรับในสภาพของตนเอง

ไม่คิดฆ่าตัวตายอีกต่อไป และพยายามปรับตัวให้ตนเองมีการดำเนินชีวิตที่มีความสุขอยู่ในเรือนจำ ในภาวะความกดดันจากโทษที่ได้รับ

นอกจากนี้การปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sky (1958 อ้างใน ทวีรัตน์ นาคเนียม, 2532 : 8-9) ซึ่งเสนอแนวคิดที่ว่าแบบแผนความประพฤติและ วัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังในเรือนจำ เป็นผลมาจากการปรับตัวของผู้ต้องขัง เพื่อตอบสนองของความ กดดันที่ได้รับความเจ็บปวดของการจองจำ โดยวัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังคือการที่ผู้ต้องขังอยู่ รวมกลุ่มกัน เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน อย่างการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการ แลกเปลี่ยนของกินของใช้ซึ่งกันและกัน การแบ่งเงินให้กัน และการช่วยกันดูแลเครื่องอุปโภค บริโภคของกันและกัน นอกจากนี้จะเป็นการป้องกันการเอาเปรียบกันเองของผู้ต้องขังแล้ว ยัง เป็นการตอบสนองความขาดแคลนด้านวัตถุ สิ่งของซึ่งถูกจำกัดขณะที่อยู่ในเรือนจำและทำให้ ผู้ต้องขังรู้สึกปลอดภัยขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

การยอมรับโทษประหารชีวิต

ในบทที่ 7 นี้ เป็นการศึกษาถึงการยอมรับโทษของนักโทษประหารชีวิต เพราะเมื่อผู้ต้องโทษประหารชีวิตกลุ่มตัวอย่าง มีชีวิตอยู่ในทัณฑสถานเพื่อรอการตัดสินพิจารณาคดีซึ่งบางคนก็มีความคิด ความรู้สึกที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นสลับไปมาในช่วงระหว่างรอการตัดสินพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ผู้วิจัยเห็นว่าความรู้สึกเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ในทางกลับกันการปรับตัวระหว่างรอการตัดสินพิจารณาคดีก็ส่งผลต่อการยอมรับโทษด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตแล้วนั้น ปฏิบัติต่อโทษประหารชีวิตที่เป็นโทษสูงสุด และเป็นโทษที่เกี่ยวกับชีวิตนั้นย่อมเกิดขึ้นและส่งผลต่อกัน ดังนั้นผู้ศึกษาขอเสนอข้อมูลใน 3 มิติ คือ การยอมรับการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิต โดยผ่านแต่ละชั้นศาลคือ ศาลชั้นต้น ชั้นศาลอุทธรณ์ และชั้นศาลฎีกา ดังนี้

มิติที่ 1 การยอมรับการกระทำความผิด

ทั้งในศาลชั้นต้น ชั้นศาลอุทธรณ์ และชั้นศาลฎีกา ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 ราย มีความผิดจาก 2 คดี ได้แก่ คดีเกี่ยวกับยาเสพติด และคดีความผิดต่อชีวิต ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 ราย ไม่ยอมรับการกระทำความผิดในทั้งสามชั้นศาล

“วันที่ตัดสินแม่ก็ไม่ได้ตกใจนะ เพราะคิดว่ามันไม่ใช่ของเราเนาะ เราไม่ได้ตกใจ
เมื่อไรคดีเราอาจจะหลุด”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

สำหรับผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ยอมรับในการกระทำความผิดของตนมีอยู่ 2 ราย ซึ่งมีความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด และคดีความผิดต่อชีวิต โดยยอมรับการกระทำความผิดตั้งแต่ศาลชั้นต้น เนื่องจากประสบการณ์ การดำเนินชีวิต และการตัดสินใจของตนเองเป็นสิ่งที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตกลุ่มนี้ประพาศติ และปฏิบัติจริง จึงสามารถยอมรับการกระทำความผิดที่ตนเองเป็นผู้ก่อขึ้นได้ ซึ่งเป็นผลจากภูมิหลังชีวิตที่ทำให้ผู้ต้องโทษตัดสินใจ และปฏิบัติสิ่งที่ผิดกฎหมายทำให้เกิดการจับกุมดำเนินคดี ไปสู่การต้องโทษประหารชีวิต

“ไปขึ้นศาลที่พิษณุโลก ศาลก็ตัดสินประหารชีวิต ก็เฉยๆ เพราะหลังจากที่เราเข้าไปเรือนจำ เราก็รู้แล้วว่า มีสองอย่างคือหลุด กับประหารชีวิต เพราะเคยอ่านหนังสือว่าคดีจำวางวนฆ่าโดยไตร่ตรอง โทษระวางสูงสุดคือประหารชีวิต เราก็เอ้อ ถ้าโชคดีเป็นของเราเราก็หลุด ถ้าเกิดโชคไม่ดีเราก็ประหารชีวิต แล้วอีกอย่างหนึ่งใจก็คิด เราทำ เราฆ่าเขาจริงๆนะ เราก็ต้องรับได้ เราเป็นคนที่รับอะไรได้ง่ายๆนะ พอขึ้นศาล ศาลก็อ่านๆ ยังอ่านไม่จบหรอก เราคิดว่าประหารชีวิตแน่นอน ศาลก็สั่งประหารชีวิต แล้วบอกให้ทำอุทธรณ์ ฎีกานะ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

นอกจากการยอมรับการกระทำผิดแล้ว กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตยังมีผลต่อการยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกด้วย

มิติที่ 2 กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ภายหลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องเผชิญกับการดำเนินคดี และความรู้สึกจากการถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ซึ่งการเข้าไปอยู่ในเรือนจำเป็นเสมือนกับการเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมที่แตกต่างจากสังคมภายนอกที่เคยใช้ชีวิตอยู่ นำไปสู่การปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งโดยปกติแล้วการปรับตัวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ และในทางเดียวกันนี้ กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตเป็นกระบวนการหนึ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่การถูกจับกุม ดำเนินคดี การพิจารณาคดีตัดสินคดี จนกระทั่งการสิ้นสุดของคดี ทั้งในศาลชั้นต้น ชั้นศาลอุทธรณ์ และชั้นศาลฎีกา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ศาลชั้นต้น หลังจากที่ถูกผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกดำเนินคดี และได้รับคำพิพากษาจากศาลชั้นต้นให้ประหารชีวิต มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 จาก 6 ราย ยังไม่มีการปรับตัวในขณะที่ศาลชั้นต้นตัดสิน เพราะรู้สึกหมดหวัง ไม่สามารถทำใจได้

“ในชีวิตไม่เคยคิดว่าตัวเองจะเดินเข้ามาอยู่จุดนี้ ไม่เคยคิดถึงคุก ถึงโทษประหาร แต่มาตรงนี้มีมันงง งงว่าทำไมถึงถูกจับ ทำไมถึงเกิดเรื่องแบบนี้กับเรา ช่วงที่เข้ามาในคุกใหม่ๆ เลยนะ เดินเข้ามาก็คิดว่าจะฆ่าตัวตาย คิดว่ายังไงสามเดือนก็จะตาย ยังไงก็อยู่ไม่ได้ จะนอนยังไงคนนอนเต็มไปหมด”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ตอนแรกพี่เข้ามาในคุกพี่รับไม่ได้ที่จะมาอยู่ในคุก มาจากคดียา...วันแรกที่โดนจับแทบจะแทรกแผ่นดินหนี เพราะตัวเองมาจากคดียาเสพติด คนอื่นเขาต้องมองเราว่าเป็นอาชญากรของประเทศ”

(ทอรุ่ง, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีก 4 ราย รู้สึกมีความหวังกับการตัดสินใจของศาลชั้นต้น เพราะยังสามารถทำการยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์และฎีกาได้ จึงส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเข้าสู่กระบวนการปรับตัว มีได้อยู่อย่างไร้ความหวัง โดยการหากิจกรรมต่าง ๆ ทำ และพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมในเรือนจำทั้งกับเพื่อนผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่

“เรามา ไม่เหมือนเราเลย บางครั้งก็ไม่ทัน พี่เป็นคนช้า อาน้ำก็ช้า กินข้าวก็ช้า ถึงเวลาคนเยอะก็ไม่ทัน จะให้เราไปแข่งเพื่อน ไปแย่งเพื่อน เราทำไม่ได้ เพื่อนให้เราเข้าแถว ให้ทำอะไรเราก็ทำ ข้าวกลางวันกินบ้างไม่กินบ้างเป็นความชินของเรา เพื่อนเราก็คุยได้ เราไม่เคยมีปัญหากับใครเลย ต้องปรับตัว ไม่รู้เราจะต้องอยู่ในนี้อีกนานแค่ไหน ต้องพยายามปรับตัว”

(ตัดดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

“ใช้เวลานานเหมือนกันนะ ก็พยายามทำตัวให้อยู่ได้ สิ่งแวดล้อมทำให้เราปรับตัวให้เราอยู่ได้นะ”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลอุทธรณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกตัดสินประหารชีวิตในศาลชั้นต้น จึงยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ และเมื่อศาลอุทธรณ์ตัดสินยืนตามศาลชั้นต้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงมีการปรับตัวเพื่อให้ตนเองดำเนินชีวิตอยู่ในเรือนจำได้อย่างมีความสุข โดย 2 ใน 6 รายของผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่มีการปรับตัวใด ๆ ยังคงใช้ชีวิตเหมือนครั้งที่ศาลชั้นต้นตัดสิน เพราะไม่มีความหวังว่าจะได้พ้นจากโทษประหารชีวิต ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เหลือ 4 ราย มีการปรับตัว โดยใน 4 รายนี้มี 1 รายที่ไม่สามารถปรับตัวได้จากการที่ศาลชั้นต้นตัดสิน แต่เมื่อศาลอุทธรณ์ตัดสินยืนตามศาลชั้นต้นให้ประหารชีวิตจึงมีการปรับตัว โดยการศึกษาธรรมะ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ทำกิจกรรมธรรมชาติ ให้คำปรึกษาปัญหาแก่เพื่อนผู้ต้องขัง รวมถึงเริ่มปรับตัวกับการใช้ชีวิตโดยมีกฎระเบียบบังคับ เนื่องจากมีความคิดว่าต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำในระยะเวลาที่ยาวนาน อีกทั้งเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส

“เรามาอยู่ตรงนี้ คีษชาธรรมะ คนที่สนใจ หรือมีปัญหาเขาก็เข้ามาปรึกษาบ้าง เราก็ให้คำแนะนำจากประสบการณ์ ความคิดของเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2552)

“อยู่ในนี้เวลามีมากมาจริงๆ นะ เราต้องเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส เราจะทำร้ายตัวเราทำไม มาอยู่ตรงนี้ถ้าคีษชาธรรมะ ค้นหาตัวเองเจอก็ต้องรู้ว่าคนเรายังไงก็ต้องตายอยู่แล้ว”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

“ตื่นมาตีสี่ ก็มาสวดมนต์ไหว้พระ อยากนอนต่อก็นอน แต่บางวันนอนไม่หลับก็สวดมนต์ นั่งสมาธิ ไม่ได้มีใครมาบังคับเรา”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังพยายามหากิจกรรมทำ เพื่อการปรับตัวให้ดำเนินชีวิตในเรือนจำได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังพยายามทำตัวให้ผ่อนคลายโดยการเข้ากลุ่มเพื่อน หาเพื่อนที่มีทัศนคติเหมือนกัน

“แม่ก็ช่วยเรือนนอน บัดกวดนุ่นนี่ ช่วยเก็บขยะอะไรบ้าง ทำความสะอาดกิจกรรมก็ไม่ได้ทำ เขาจะเอาคนที่แข็งแรง คนป่วยเขาก็ไม่ให้ทำ แม่ก็ทำความสะอาดเสื่อผ้า ดูแลที่นอนให้เพื่อนที่ไปทำงานด้วย เราอยู่ด้วยกัน ก็ดูแลกันเนาะ ทั้งกันไม่ได้หยอกเนาะ เรามาด้วยกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“บางที่แม่คุยกันมีเพื่อนคุยกันเรื่องคดีแม่ก็เครียดนะ ถ้าคุยด้วยแล้วเครียดก็ไม่คุย เจียบ เดินไปหาคนอื่น”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“กลุ่มเพื่อนที่นับถือศาสนาคริสต์ มาชวนให้ลองเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนากับเขา เราไปแล้วรู้สึกสบายใจ มีความสุข ก็คุยกับเขาแล้วสบายใจ ก็เลยเปลี่ยนศาสนาเลย”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลฎีกา เมื่อศาลฎีกาตัดสินยืนตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์แล้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 6 ราย ได้ทำการใช้ชีวิตอย่างเดิม เนื่องจากระยะเวลาที่รอศาลฎีกาตัดสินนั้นเป็นระยะเวลาที่ยาวนานสามารถปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตอยู่ในเรือนจำได้แล้ว โดยการปรับตัวมีหลายรูปแบบ ทั้งละเอียด ไม่ใส่ใจ หากิจกรรมทำเพลิน ๆ ปล่อยชีวิตไปวัน ๆ รวมถึงการที่มีการจัดโครงการสร้างกำลังใจ จึงทำให้การปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นไปด้วยดี

“จากต้นมาอุทธรณ์ ก็ 11 เดือน จากอุทธรณ์มาฎีกา ก็ปีกว่า แล้วฎีกานี้เนี่ย 4 ปี กว่า จะจบคดีเนี่ยนานมาก ไม่ใช่ว่าจะมีความหวังนะ ก็แล้วแต่จะเกิด ก็เครียดมาตลอด แต่ก็พยายามหาอะไรทำ อ่านหนังสือ ทำงาน จะพยายามไม่อยู่เฉยๆ ถ้าอยู่เฉยๆ หรือว่านอนไม่หลับก็จะคิด วนเวียนในสมองตลอด เพียงแต่ว่าเราทำอะไรเพลินๆ ไป ที่ผ่านมาก็พยายามหาอะไรทำ แต่ในใจก็เครียดอยู่ ไม่แสดงออกมาให้ใครรู้ บางครั้งก็ร้องไห้ ก็พยายามคิดอะไรเพลินๆ ไป ก็ทำงานอยู่โรงเย็บผ้า อ่านหนังสือ ถ้าอยู่เฉยๆ ก็จะคิดบ๊ีบ ถ้าว่างๆ นอนไม่หลับ มันลืมไม่ได้เลย ทำไมมันต้องโหดร้ายขนาดนี้”

(เอ๋อมดาว, **สัมภาษณ์**, 20 ตุลาคม 2552)

“มีโครงการกำลังใจ ขององค์กา ที่มาจัดกิจกรรม ท่านเป็นถึงเจ้าฟ้า เจ้านาย ก็ยังสนใจ ใส่ใจกับพวกเราผู้ต้องขัง ก็มีความหวัง มีกำลังใจค่ะ”

(ปลายฝน, **สัมภาษณ์**, 20 ตุลาคม 2552)

จากการถูกจำกัดในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความกดดัน ความรู้สึกต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการระบายออก หรือหาทางออก จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวของผู้ต้องขัง ซึ่งแนวทางการปรับตัวของผู้ต้องขังแต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะนิสัย อารมณ์ พื้นเพเดิม และประสบการณ์ก่อนเข้าเรือนจำของแต่ละคน รวมไปถึงสภาพเรือนจำที่ถูกจองจำเป็นตัวที่จะทำให้ผู้ต้องขังมีการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไป โดยเออร์วิน ได้เสนอรูปแบบของการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำ ไว้ 3 รูปแบบ คือ ปล่อยเวลาให้ผ่านไปวัน ๆ คุกคือบ้าน และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ (จารุวรรณ คงยศ, 2551 อ้างถึงใน พัฒนา พัวพัฒนกุล, 2533)

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 6 ราย มีการปรับตัว 2 รูปแบบ คือ ปล่อยเวลาให้ผ่านไปวัน ๆ และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปล่อยเวลาให้ผ่านไปวัน ๆ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีทรรศนะว่าประสบการณ์ใช้ชีวิตในเรือนจำ เป็นเพียงการหยุดการประกอบอาชีพชั่วคราวของพวกเขาโลกภายนอกเท่านั้น ดังนั้น จึงถือว่าพวกเขาเข้ามาอยู่ในเรือนจำเพื่อ “ฆ่าเวลา” โดยเฉพาะพยายามให้เวลาในเรือนจำผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว และเจ็บปวดน้อยที่สุด แต่ให้ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่จะทำได้ ผู้ต้องขังพวกนี้พยายามหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหายุ่งยากกับผู้อื่นจะหางานทำเพื่อฆ่าเวลาไป ตลอดจนพยายามทำอะไรก็ได้ที่จำเป็นที่จะทำให้สามารถออกไปได้เร็วที่สุด

ในการหลีกเลี่ยงความยุ่งยากนั้น พวกนี้พยายามปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือแบบแผนของคนคุก โดยเฉพาะการยึดถือตามคติที่ว่า “อย่ายุ่งเรื่องของผู้อื่น” ในการ “ฆ่าเวลา” นั้น อาจจะได้โดยการทำงานในโรงฝึกงาน การอ่านหนังสือ แต่งหนังสือ เล่นกีฬา งานอดิเรก ดูหนัง ภาพยนตร์ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือสังสรรค์กับเพื่อนฝูง และถ้ามีโอกาสได้เลือก พวกนี้จะเลือกทำงานที่มีผลประโยชน์ตอบแทนมาก เช่น การทำงานในโรงครัว หรือในโรงอาหารของเจ้าพนักงาน ซึ่งจะได้ทานอาหารมากกว่าผู้อื่นและมีอิสระมากกว่าผู้อื่น นอกจากนี้ถ้าเป็นงานที่มีรายได้ก็จะได้นำไปใช้จ่ายในขณะที่อยู่ในเรือนจำจะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ลำบากในเรือนจำ ไม่ฟุ้งซ่าน และสามารถปรับตัวให้เคยชินกับชีวิตในวันหนึ่งๆ ที่ผ่านไปด้วยดี พวกนี้จะพยายามทำงานให้ดีเพื่อความสะดวกที่จะได้รับตามมา

วิธีการที่จะทำให้สามารถออกจากเรือนจำไปได้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็โดยการพยายามหลีกเลี่ยงเรื่องยุ่งยาก โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนที่เป็นตัวก่อกวนความยุ่งยาก ซึ่งจะทำให้ถูกลงโทษทางวินัย อันมีผลต่อการพักโทษและลดโทษได้ นอกจากนี้โดยเหตุผลที่ทางเรือนจำหันมาเน้นในด้านแก้ไข จึงต้องพยายามเข้าร่วม “กิจกรรมการแก้ไข” ของทางเรือนจำ เช่น การศึกษาเล่าเรียน การฝึกวิชาชีพ กลุ่มบำบัด การเข้าโบสถ์ โครงการเลิกสุรา และอื่นๆ การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ทำให้คะแนนความประพฤติดีขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกการใช้ชีวิตในเรือนจำแบบของการฆ่าเวลา เช่นนี้

2. เก็บเกี่ยวผลประโยชน์

โดยเหตุที่ในเรือนจำมีกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ประโยชน์ เช่น การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษาศึกษา และกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพยายามที่จะเอาประโยชน์จากโครงการดังกล่าว เพื่อปรับจิตใจของตนให้ดีขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงตนเอง บางคนพยายามเอาชนะความด้อย

โอกาสทางการศึกษาวิชาชีพของตนเอง โดยการเอาประโยชน์จากกิจกรรมของเรือนจำดังกล่าวหรือจากทรัพยากรอื่นๆของเรือนจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ พวกนี้จะใช้เวลาในการอ่านหนังสือเป็นส่วนใหญ่ เพื่อตักตวงความรู้ บางคนเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ บางคนเรียนต่อจนถึงชั้นมหาวิทยาลัย

“การเก็บเกี่ยวผลประโยชน์” มักเป็นแบบฉบับของผู้ต้องขังที่มาจากชนชั้นสูง พวกนี้จะไม่ถือว่าตนเป็นอาชญากร เพราะพวกนี้ไม่ใช่อาชญากรโดยสันดาน จึงมักไม่เข้าร่วมกลุ่มกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดติดนิสัยหรือเป็นอาชญากรโดยสันดานอื่นๆ การเก็บเกี่ยวของพวกนี้ไม่ใช่การเข้าร่วมในการฝึกวิชาชีพ เพราะพวกเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์สำหรับพวกเขาแต่จะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมด้านการปรับปรุงจิตใจ เช่น การศึกษาศรีธรรมศึกษา หรือการนั่งสมาธิ นอกจากการเก็บผลประโยชน์จากเรือนจำแล้วผู้ต้องขังบางประเภทใช้เวลาในเรือนจำให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเอง โดยการหาประโยชน์กับเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันทุกรูปแบบ เช่น รับจ้างเขียนคำร้อง เขียนจดหมาย หรือค้าขายของกินของใช้ที่จำเป็นด้วยระบบเงินผ่อน โดยคิดกำไรมากๆ เป็นต้น

มิติที่ 3 การยอมรับโทษประหารชีวิต

ผู้ต้องโทษประหารชีวิตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่กระทำความผิด ผ่านกระบวนการปรับตัวภายใต้บริบททัศนสถาน ซึ่งผ่านช่วงเวลาของการตัดสินใจพิจารณาคดีของศาลแต่ลำดับขั้นสิ่งหนึ่งที่ผู้ต้องโทษต้องประสบก็คือ การยอมรับโทษประหารชีวิตที่ตนได้รับนั้น ผู้ศึกษาได้พิจารณาถึงการยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตตามลำดับชั้นศาล ได้ดังนี้

ศาลชั้นต้น

การยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ในศาลชั้นต้นเกิดขึ้นกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ยอมรับการกระทำความผิด เนื่องจากผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่กระทำความผิดสำนึกได้ว่าสิ่งที่ตนกระทำนั้น ไม่ว่าผลการตัดสินของศาลจะเป็นอย่างไรก็ตามนั้น ก็สามารถรับได้ โดยที่ในความรู้สึกก็ยังมีความหวังอยู่ก็ตาม

“ไปขึ้นศาลที่พิษณุโลก ศาลก็ตัดสินประหารชีวิต ก็เฉยๆ เพราะหลังจากที่เราเข้าไปเรือนจำ เราก็รู้แล้วว่า มีสองอย่างคือ หลุด กับ ประหารชีวิต เพราะเคยอ่านหนังสือว่าดีจ้างวานฆ่าโดยไตร่ตรอง โทษระวางสูงสุดคือประหารชีวิต เราก็เอ่อ ถ้าโชคดีเป็นของเราเราก็หลุด ถ้าเกิดโชคไม่ดีเราก็ประหารชีวิต แล้วอีกอย่างหนึ่งใจก็คิด เราทำ เราฆ่าเขาจริงๆนะ เราก็ต้องรับได้ เรา

เป็นคนที่รับอะไรได้ง่ายๆนะ พอขึ้นศาล ศาลก็อ่านๆ ยังอ่านไม่จบหรอก เราคิดว่าประหารชีวิต
แน่นอน ศาลก็สั่งประหารชีวิต แล้วบอกให้ทำอุทธรณ์ ฎีกานะ”

(ทอแสง, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2552)

ชั้นศาลอุทธรณ์

การยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ในชั้นศาลอุทธรณ์ เกิดขึ้นกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ไม่ยอมรับการกระทำผิด แต่ได้ผ่านการ
ปรับตัวภายใต้บริบททัศนสถาน ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิต ได้ทำใจยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต
ของตนเอง

“อยู่ในนี้เวลามีมากมายจริงๆ นะ เราต้องเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส เราจะทำร้าย
ตัวเราทำไม มาอยู่ตรงนี้ถ้าศึกษารวมๆ ค้นหาตัวเองเจอก็ต้องรู้ว่าคนเรายังไงก็ต้องตายอยู่แล้ว”

(ปลายฟ้า, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2552)

ชั้นศาลฎีกา

ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้น ได้ผ่านการใช้ชีวิตภายใต้บริบท
ทัศนสถาน ระหว่างรอการตัดสินพิจารณาของแต่ละชั้นศาล ซึ่งใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้ผู้ต้องโทษ
ประหารชีวิตได้ผ่านชีวิตในสังคมใหม่ การได้มีประสบการณ์ชีวิตที่อยู่ระหว่างการเป็นผู้ต้องขัง
ถึงแม้ว่าตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตนั้นจะไม่ยอมรับการกระทำผิดที่ต้องทำให้ถูกดำเนินคดีก็ตาม
การยอมรับโทษประหารชีวิตในช่วงชั้นศาลฎีกา ที่ผ่านการพิจารณาพิพากษาโทษผ่านศาลชั้นต้น
ชั้นศาลอุทธรณ์ ที่ได้รับโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นโทษสูงสุดมาแล้วนั้น การพิจารณาตัดสินคดีชั้น
ศาลฎีกาก็ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตยอมรับโทษประหารชีวิตที่ได้รับ

“วันนั้นตัดสินมาก็นอนเอาผ้าปิดหน้าเลย นอนร้องไห้คนเดียว ตื่นขึ้นมาก็เอาหละ
คิดว่าคนโทษน้อยเขายังอยู่เหมือนเรา คนโทษเยอะก็ยังไม่เหมือนเรา ทุกคนเหมือนเรา เราก็ต้อง
ทำตัวเองให้เหมือนเดิม ถ้าเราทำตัวเองให้เหมือนคนบ้าเราก็ต้องเป็นอย่างนั้น เราก็ดูจากเพื่อน
รอบข้าง บางคนก็ฆ่าตัวตาย บางคนก็เป็นบ้าไปเลย บางคนก็กินยาระงับประสาท แต่ที่ไม่เคยนะ
นักโทษประหารถ้าตัดสินมาใหม่ๆ ต้องไปพบนักจิตวิทยา แพทย์ก็ให้ยาระงับประสาทมากขึ้น เขา
คิดไปว่านักโทษประหารจะต้องเครียด ก็เครียดอยู่นะ เราก็คิดว่าเราจะดำเนินชีวิตไปยังไงให้เราอยู่
ให้ได้ จะต้องทำอะไรให้เราควบคุมตัวเองให้ได้ เราทำเรื่องขอส่งยาคืน เจ้าหน้าที่ก็คอยดูเรา เราก็

เดินไปบอกเลยว่าเราขอใช้ชีวิตปกติเหมือนเดิม ไม่ใช่เป็นนักโทษประหารต้องมานั่งเฝ้า ก็บอกว่าไม่ต้องห่วง”

(ทอรั้ง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“กำลังใจมาจากตรงนี้นะ คุณๆ เขาก็ดีกันทุกคนนะ พอฎีกายื่นประหารมา เราเด็ดขาดแล้ว เรือนจำเขาก็ไม่ยอมเขาก็นอนกัยโทษให้อยู่ดี เรียกทำเรียกเอกสารอะไร ทำทุกอย่าง คุณเขาก็ดี ดีทุกคน พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษา เขาไม่ได้แบ่งแยกเรา เราเสมอภาคกันหมด เพียงแต่ว่าเราจะสนใจจะทำอะไร แต่ถ้าเป็นคนท้อง คนแก่เขาจะให้ก่อน เจ้าหน้าที่เขาจะดูแลดีมาก บางเรื่องไม่ได้เป็นกฎระเบียบ แต่เราต้องดูแลกัน แบบเวลาเจ็บป่วย เพื่อนฝูงก็พาส่งสถานพยาบาลทุกอย่างเขาให้จะเสมอกันทั่วถึงกัน ไม่มีข้อได้เปรียบเสียเปรียบกัน”

(ปลายฝน, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

“ประหารชีวิตกลัวนะ ก็คิดว่าเอาเราไปฆ่าให้ตายเลย แต่ตอนนี้ไม่แล้วเห็นเพื่อน เขาก็อยู่กันมาได้ ก็คิดว่าถ้าไม่มีชีวิตก็ไม่ได้ทำงาน ชีวิตเรายังมีค่าอยู่ ความตายหรือจะช้าจะเร็ว ทุกคนก็ต้องตาย ตายไปก็ไม่รู้อะไรแล้ว”

(เอี่ยมดาว, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าก็ยังมีผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ไม่ยอมรับโทษประหารชีวิตด้วย แต่การได้รับกำลังใจ และมีความหวังจากเพื่อนผู้ต้องโทษประหารชีวิต เจ้าหน้าที่ และพลังรอบล้อมที่เกิดขึ้นนั้นก็ทำให้ผู้ต้องโทษมีการปรับตัว และดำเนินชีวิตภายในทัณฑสถานต่อไป ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

“กำลังใจของเรามาจากเพื่อนๆ จากแม่ๆ ที่นี่ และที่ออกไปบ้าง ส่วนใหญ่ก็จากทางจดหมาย เขาก็เขียนมาหาเรา คิดว่าเขาไม่ใช่ญาติเขายังให้กำลังใจเรา เขาบอกให้เราเข้มแข็งนะ จะเป็นกำลังใจให้ คนที่มีญาติจดหมายไม่มีค่าหรอก คนที่ไม่มีญาติจดหมายเป็นสิ่งมีค่ามากสำหรับเรา”

(ทัตดาว, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2552)

การศึกษาสรุปได้ว่า การยอมรับการกระทำความผิด กระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิต ไม่สัมพันธ์ และไม่ส่งผลต่อกัน เนื่องจากไม่สามารถสรุปเป็นรูปแบบที่ตายตัวของกระบวนการทั้ง 3 ได้

ตั้งแต่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกควบคุมตัวมาอยู่ในทัณฑสถานได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมใหม่ที่ไม่เคยประสบมาก่อนอย่างราบเรียบและมีความสุข ซึ่งการแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องปรับตัว ซึ่งกระบวนการปรับตัวของผู้โทษประหารชีวิต เริ่มตั้งแต่การถูกจับกุมดำเนินคดี การปรับตัว และยอมรับโทษประหารชีวิต ซึ่งการยอมรับโทษประหารชีวิตของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับภูมิหลังการดำเนินชีวิต ปัจจัยในการปรับตัว บริบทล้อมรอบ โดยมีกลไกที่แตกต่างกัน เช่น การเก็บตัวอยู่คนเดียว การเข้าหากลุ่มเพื่อน อย่างไรก็ตามระยะเวลาที่อยู่ภายในทัณฑสถานเพื่อรอการพิจารณาคดีตัดสินคดีจนกว่าชั้นศาลฎีกาซึ่งถือเป็นชั้นศาลสูงสุดจะพิจารณาโทษเป็นระยะเวลาสั้น และเมื่อการตัดสินคดีสิ้นสุด มีผลให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ไม่ยอมรับการกระทำความผิดของตนเองยอมรับโทษประหารชีวิตที่ได้รับ เนื่องจากมีกระบวนการปรับตัวในช่วงระยะเวลาที่รอการพิจารณาคดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 8

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

8.1 สรุป

การศึกษาเรื่อง “บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต: ศึกษากรณีกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต” นั้น สืบเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า การที่บุคคลถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกควบคุมมายังเรือนจำ เป็นเหมือนการเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมที่ไม่คุ้นเคย แตกต่างจากสังคมภายนอก อีกทั้งการถูกพิพากษาโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นโทษสูงสุดและเป็นโทษเกี่ยวกับชีวิตและความตาย ปრაการการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อปัจจัยด้านต่างๆ การปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรมของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ตลอดจนบุคคลใกล้ชิด และมีความเกี่ยวข้องของการหน่วยงานที่รับผิดชอบควบคุม ดูแลบุคคลกลุ่มนี้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกันอยู่ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิง ทณฑสถานหญิงกลาง จึงเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้นคว้าถึง ภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิด และบริบทเรือนจำส่งผลกระทบต่อกระบวนการปรับตัวยอมรับโทษประหารชีวิตอย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยให้การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ ผู้ต้องโทษประหารชีวิต บุคคลใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษประหารชีวิต ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ผู้คุม และบุคคลในครอบครัว สำหรับวิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต โดยมีแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และสมุดบันทึกการสังเกต เป็นเครื่องมือที่ใช้ ทั้งนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น และเอกสารจากทณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วย สำหรับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย แนวคิดเรื่องการปรับตัว และกระบวนการปรับตัว แนวคิดเรื่องความตาย และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า ภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิดมีปัจจัยของแต่ละคน และบริบทเรือนจำ มีผลกระทบต่อกระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิต มีจุดเริ่มต้น กระบวนการนำไปสู่การคลี่คลายของแต่ละคนที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังชีวิต ที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ภูมิหลังชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต วิเคราะห์ได้ดังนี้ **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการต้องโทษประหารชีวิต** ได้แก่ 1) **อายุ** พบว่าในการดำเนินชีวิต หรือวิถีในการดำรงชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีการเติบโต และดำเนินชีวิตตามช่วงวัย โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มตัวอย่างจะตัดสินใจแต่งงานในช่วงวัยรุ่น หรือเมื่อจบการศึกษาในระดับที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมแล้วที่จะสามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งช่วงวัยก็มีผลในการคิด และตัดสินใจสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง 2) **การศึกษา** ผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งการศึกษายเป็นช่องทางโอกาสหนึ่งในการสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ แต่เมื่อมีการศึกษาในระดับที่พอจะสามารถช่วยเหลือและประกอบอาชีพได้นั้นก็ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตตัดสินใจที่จะดำเนินชีวิตตามวิถีของครอบครัว หรือการเลือกประกอบอาชีพที่สามารถทำได้ 3) **อาชีพ** พบว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิต มีการประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพต้องพบปะกับผู้คนเป็นส่วนใหญ่ การสร้างความเป็นกันเองให้กับผู้ติดต่อค้าขายด้วยกัน ตลอดจนการเดินทางเพื่อไปซื้อขายสินค้า จึงเป็นช่องทางหนึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่และการกระทำความผิด 4) **ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัว** ลักษณะความเป็นอยู่ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตอาศัยอยู่แบบเป็นครอบครัว ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การใช้ชีวิตอยู่เป็นครอบครัว หรือบางกรณีหลังจากที่แต่งงานแยกครอบครัวก็ยังไม่มาหาอยู่กับครอบครัวเดิม พ่อแม่ พี่น้อง การสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีค่านิยมในเรื่องความกตัญญู การเลี้ยงดูพ่อแม่ ตลอดจนการมีครอบครัวของตนเองทำให้มีหน้าที่ภาระความรับผิดชอบดูแลครอบครัวลูกก็มีเพิ่มมากขึ้น การดำเนินชีวิตก็จะอยู่ในละแวกหรือถิ่นฐานพื้นเพของตนเอง **สาเหตุของการกระทำความผิด** จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และภูมิหลังของผู้ต้องโทษประหารชีวิตล้วนเป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ **ต้องโทษครั้งแรกทั้งสิ้น** สามารถอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ดังนี้ **การใช้ชีวิตที่ขาดสติและความรอบคอบ** การดำเนินชีวิตในแต่ละวันที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลครอบครัว ทำให้การใช้ชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตไม่ได้คำนึงถึงเรื่องราวส่วนตัวของตนเอง เรื่องราวล้อมรอบที่เกิดขึ้น ตลอดจนการคิดและตัดสินใจที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีภาวะทางอารมณ์ หรือสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับตนเอง ณ ขณะนั้น เช่นการที่จะต้องดูแลรับผิดชอบครอบครัวโดยลำพัง ทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตไม่ได้ระวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองตัดสินใจและกระทำไปโดยไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างละเอียดถี่ถ้วน **ความสนิทสนมคุ้นเคย** การใช้ชีวิตที่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบพี่น้อง ครอบครัว ทั้งกับบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่รู้จักกัน เป็นเรื่องารู้สึกถึงความเป็นกันเอง ให้ความคุ้นเคย สามารถ

ช่วยเหลือเจือจุนกันได้ในทุกเรื่องตามความเหมาะสมที่บุคคลนั้นให้แก่กันได้ ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หากช่วยเหลือกันได้นั้นก็จะไม่ปฏิเสธหรือชักใช้ในเรื่องนั้น แต่ด้วยลักษณะดังกล่าวก็นำมาซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดและการต้องโทษประหารชีวิต การกระทำเพื่อตอบแทนบุญคุณ การใช้ชีวิตในสังคมที่ปลูกฝังในเรื่องการเคารพแก่ผู้ใหญ่ การมีความกตัญญูตเวทีต่อบุพการี หรือผู้มีพระคุณนั้น ทำให้บุคคลนั้นไม่อาจปฏิเสธในสิ่งที่ผู้มีพระคุณขอความช่วยเหลือให้ทำได้ ทั้งที่ทราบว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งผิดกฎหมาย ถึงแม้จะปฏิเสธที่จะทำก็ไม่อาจจะนิ่งดูดาที่จะช่วยเหลือบุคคลที่มีพระคุณได้ จนเป็นมูลเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การต้องโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษา ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเป็นที่รับรู้ และเห็นเหตุการณ์ทุกอย่าง โดยปล่อยให้ความเข้าใจที่ว่าถึงจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่หากตนไม่ได้เข้าเกี่ยวข้องกับ สัมผัส หรือเป็นเจ้าของก็คงไม่เกิดปัญหามาถึงตนเอง ทั้งที่ตนเองสามารถหลีกเลี่ยงจากการเข้าร่วมในเหตุการณ์นั้น แต่เมื่อไม่รู้ก็ไม่สามารถที่จะป้องกันตนเองจากเหตุการณ์ที่ทำให้ตนต้องโทษประหารชีวิตของกรณีศึกษา การให้คุณค่าและความหมายชีวิต ผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้ความหมายของชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการใช้ชีวิต จากประสบการณ์ของตนเอง สถานภาพ และบทบาทของตนเอง ความหมายชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตก่อนต้องโทษประหารชีวิต ที่โยงไปสู่การกระทำความผิด คือ 1) ชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า โดยมองเห็นว่าการมีชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่จะทำให้สามารถดำเนินชีวิต หรือมีชีวิตอยู่กับบุคคลที่รัก หรือการมีชีวิตเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ตนมุ่งหวัง เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรอบคอบ ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท มีสติในการดำเนินชีวิต ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดี สิ่งผิดกฎหมาย 2) ชีวิตเป็นตัวกลางหนึ่งที่ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการในการดูแลคนที่รัก ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีภูมิหลังชีวิตที่ผูกพันกับครอบครัว การมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว การให้ความดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเมื่อแต่งงานมีครอบครัวของตนเองก็มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของความ เป็นแม่ ที่พยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้มีชีวิตที่ดีที่สุด ดูแลเลี้ยงดูลูกอย่างดี ทั้งนี้ภูมิหลังชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เชื่อมโยงไปสู่การกระทำความผิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิตนั้น ยังสามารถนำไปสู่การยอมรับการกระทำความผิด และการไม่ยอมรับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกด้วย

2. บริบทของเรือนจำ ที่ส่งผลต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต

สามารถแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) *บริบทเชิงพื้นที่* ซึ่งทัณฑสถานมีการจัดสรรสถานที่ไว้อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งอาคารสถานที่ออกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน หรือวัตถุประสงค์ของการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง แต่ก็ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เกิดความแออัดในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เนื่องจากทัณฑสถานแห่งนี้เป็นทัณฑสถานที่สามารถควบคุมผู้ต้องขังหญิงที่โทษสูงสุดคือประหารชีวิต เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นทัณฑสถานหญิงศูนย์กลางในการรับผู้ต้องขังจากจังหวัดหรือพื้นที่ใกล้เคียงไว้ในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังหญิงที่มีโทษอื่น ๆ รวมอีกด้วย อย่างไรก็ตามทางทัณฑสถานก็ได้พยายามจัดสรรพื้นที่ให้เหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขังในแต่ละส่วน เพื่อให้ผู้ต้องขังได้พักอาศัยอย่างไม่มีปัญหา และไม่เกิดความตึงเครียด จากสภาพพื้นที่ก็ยังเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกัน มีการช่วยเหลือกันตามสมควร เข้าใจความรู้สึกในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น โดยไม่เบียดเบียนและไม่ขัดแย้งกัน 2) *บริบทเชิงปฏิสัมพันธ์* ผู้ต้องโทษกับผู้ต้องโทษ การมีผู้ต้องขังจำนวนมาก การกระทบกระทั่งก็มีโอกาสเกิดขึ้นสูงตามไปด้วย แต่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนผู้ต้องโทษที่มีความรู้สึกนึกคิดที่คล้ายกัน สามารถเข้าใจ ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ก็พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง หรือปัญหาต่อตนเองและผู้อื่นนั้นเนื่องมาจากระยะเวลาที่ต้องอาศัยอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานานนั้น หากเกิดปัญหาก็คจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ ความรู้สึก และปัญหาด้านอื่นๆตามมาอีกด้วย ผู้ต้องโทษกับเจ้าหน้าที่ ความสัมพันธ์นี้อาจเกิดขึ้นตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์ เนื่องจากผู้ต้องโทษประหารชีวิตเห็นว่าการที่เจ้าหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังจำนวนมากนั้น หากให้การดูแลเอาใจใส่บุคคลใดเป็นพิเศษนั้นจะเป็นการถูกจับตามอง ซึ่งอาจเกิดผลกระทบต่องานตนเองและเจ้าหน้าที่ ดังนั้นแล้วความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามกฎระเบียบ การช่วยเหลือดูแลผู้ต้องโทษประหารชีวิตส่วนใหญ่เห็นว่าเจ้าหน้าที่จะให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ต้องโทษประหารชีวิตมากเนื่องจากผู้ต้องโทษประหารชีวิตอาจมีความเครียดเกี่ยวกับโทษที่ได้รับ เจ้าหน้าที่จะคอยดูแลให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิต ทำให้รู้สึกคลายความกังวลและมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป และปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก ความสัมพันธ์จากการเยี่ยมญาติ ครอบครัว เมื่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต ถูกดำเนินคดีหรือควบคุมตัว การเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวก็ย่อมเกิดขึ้นตามมาทั้งความเป็นอยู่ ความรู้สึก สิ่งเหล่านี้มีผลต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิต ทั้งที่ได้สร้างกำลังใจ ความหวัง เมื่อได้รับการดูแลจากครอบครัว และส่งผลกระทบต่อความรู้สึก และจิตใจที่หดหู่ เมื่อ

ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเหลียวแลจากครอบครัว และความสัมพันธ์จากกิจกรรมที่เห็นชัดคือจากการเขียนจดหมายหามิตร เป็นการเขียนจดหมายถึงผู้ต้องขังชายในเรือนจำอื่นๆ ที่ได้รับการแนะนำต่อกันมาจากเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกัน ได้สร้างกำลังใจและความรู้สึกที่ดีในการดำเนินชีวิตต่อไปจากข้อความ และการเยี่ยมหลังจากฝ่ายชายพ้นโทษ 3) *บริบทด้านกฎระเบียบ และ 4) บริบทด้านกิจกรรม* เป็นสิ่งดำเนินควบคู่กันภายในเรือนจำ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตเห็นว่าการระเบียบภายในทัณฑสถานจะมีค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นกฎตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ หรือเป็นกฎระเบียบที่ผู้ต้องโทษกำหนดร่วมกันก็ตาม ทั้งนี้ทัณฑสถานเป็นสถานที่ที่มีคนจำนวนมาก รับคนหลากหลายประเภทเข้ามาอยู่ร่วมกัน การมีกฎ มีระเบียบเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ในกรอบการปฏิบัติที่เหมาะสม และไม่เป็นปัญหาแก่ผู้อื่น และสังคมกฎระเบียบบางอย่างมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตก็มีความเข้าใจ และพยายามปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ หลีกเลี่ยงการกระทำที่ขัดต่อกฎระเบียบเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเนื่องจากต้องมีชีวิตในทัณฑสถานเป็นระยะเวลานาน และ 5) *เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำ* ที่ได้สร้างความรู้สึกที่เป็นกำลังใจจากการเสด็จหรือการเยี่ยมของบุคคลสำคัญ และเหตุการณ์ประหารชีวิตนักโทษชาย ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตหญิงก็ได้มีการสร้างขวัญกำลังใจจากการพูดคุย และความเชื่อที่ว่าส่วนใหญ่แล้วไม่มีการประหารชีวิตนักโทษหญิง

3. เพื่อศึกษาการยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ชีวิตที่ถูกจับกุมดำเนินคดี และต้องถูกควบคุมตัวในเรือนจำนั้น เป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากสังคมภายนอก ด้วยการทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง ใช้เวลาทบทวนเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การต่อรอง และตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติตน ซึ่งในช่วงนี้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีกลไกในการปรับตัวของตนเองทั้งแบบปกปิด ผู้ต้องโทษประหารชีวิตบางคนจะมีพฤติกรรมที่ไม่ติดต่อกับปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพื่อที่จะใช้เวลาอยู่กับตนเอง และแบบเปิดเผย โดยผู้ต้องโทษประหารกลุ่มนี้จะพยายามเข้าหาเพื่อน กิจกรรมเพื่อใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติ และไม่ให้เวลาว่างเปล่ามีเวลาคิดเรื่องราวที่เกิดขึ้น และช่วงของการยอมรับ ด้วยระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ และต้องอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลาหลายปี ผู้ต้องโทษได้ทำใจยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส ในช่วงของการปรับตัวใช้ชีวิตภายในเรือนจำ ก็ส่งผลต่อความรู้สึกที่หลากหลายและสลับเปลี่ยนกันไป เป็นความรู้สึกเครียดและกังวล กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความกลัว จากการที่ต้องรับโทษ กลัวการพลัดพราก และกลัวเป็นภาระของครอบครัว และการปรับตัว และทำใจ ยอมรับ

เพื่อให้คุณสามารถใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติ และมีความสุขที่สุด โดยการยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองในทุกสิ่ง อย่างไม่มีเงื่อนไข เปลี่ยนสิ่งที่คิดว่าเป็นวิกฤตในชีวิตให้เป็นโอกาสแก่ตนเอง

ทั้งนี้เนื่องจากการยอมรับโทษของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดี และควบคุมมาอยู่ในทัณฑสถานก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในความคิด ความรู้สึก ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกที่แตกต่างกัน เพื่อที่สามารถมีชีวิตให้อยู่ในสังคมใหม่ของแต่ละคน ทั้งนี้กระบวนการปรับตัวของผู้โทษประหารชีวิต เริ่มตั้งแต่การถูกจับกุมดำเนินคดี การปรับตัว และยอมรับของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับภูมิหลังการดำเนินชีวิต ปัจจัยในการปรับตัว บริบทล้อมรอบ โดยมีกลไกที่แตกต่างกัน

8.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

การศึกษาเรื่อง “บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต: ศึกษากรณีกระบวนการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิต” แสดงให้เห็นว่าภูมิหลังชีวิตที่เชื่อมโยงกับการกระทำผิด บริบทเรือนจำมีผลต่อกระบวนการปรับตัว และการยอมรับโทษประหารชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

แนวคิดเรื่องการปรับตัว และกระบวนการปรับตัว ซึ่งการปรับตัวเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องประสบอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสังคมมนุษย์นั้นอยู่ภายใต้สภาวะที่ซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มนุษย์จำเป็นต้องหาทางออกหรือหาวิธีแก้ปัญหา สาเหตุของการปรับตัวทางสังคมมาจากมนุษย์เพราะทุกคนมีความปรารถนาที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม ความปรารถนาดังกล่าวนี้ทำให้มนุษย์ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในตนเอง และสังคม ซึ่งจากการศึกษาผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องเข้ามาสู่สังคมใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตนเองในด้านสังคม จิตใจ ร่างกาย ต้องพยายามปรับตัว มีกระบวนการที่เหมาะสมตามช่วงสภาวะเหตุการณ์ที่ตนเองประสบ หรือผ่านการปฏิสังสรรค์กับคนอื่นเป็นไปตามความคาดหวังของคนอื่น ทั้งนี้เพื่อส่งผลให้ตนเองสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นปกติ มีคุณค่าและมีความสุขในปัจจุบันต่อไป

แนวคิดเรื่องผู้ต้องขัง จุดเริ่มของการปรับตัวของผู้ต้องโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญนี้ เป็นความรู้สึก ความคิดที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ามาสู่บริบทต่างๆของทัณฑสถาน โดยอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถูกจำกัดในเรื่องต่างๆ หลังจากเข้าสู่เรือนจำ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาเรื่องผลกระทบของการจองจำต่อผู้ต้องขัง ของ Gresham Skyes (1958 อ้างถึงใน นัทธี จิตสว่าง, 2529) ว่าผลกระทบดังกล่าวเป็น “ความเจ็บปวดของการถูกจองจำ” ทั้งนี้ Sykes (อ้างถึงใน นัทธี จิตสว่าง, 2529) ได้ศึกษาผลกระทบของการจองจำ (PAIN OF PRISOMENT) พบว่าการถูกจำกัดในด้านต่างๆ ได้ก่อให้เกิดความกดดัน จนทำให้เกิดความเจ็บปวดของการจองจำ ซึ่งการถูกจำกัดดังกล่าวมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ ได้แก่ 1) ถูกจำกัดด้านเสรีภาพ 2)การถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ 3) การถูกจำกัดด้านความสัมพันธ์ทางเพศ 4) การถูกจำกัดด้านอิสรภาพ และ 5) การถูกจำกัดทางด้านความปลอดภัย ซึ่งจากการศึกษา พบความสอดคล้องบางประการในเรื่องของจุดเริ่มต้นของการปรับตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ถูกจำกัดภายใต้บริบททัณฑสถาน โดยแสดงออกเป็นความคิด และความรู้สึก ได้แก่

ความรู้สึกเครียด กังวล ความกลัว เนื่องจากการถูกจำกัดในด้านเสรีภาพ ด้านอิสรภาพ และรวมไปถึงการถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ ซึ่งการสูญเสียเสรีภาพ เป็นสภาพความกดดันประการแรกที่ผู้ต้องขังประสบเมื่อถูกจองจำเพราะเมื่อผู้ต้องขังถูกส่งเข้าเรือนจำก็หมายความว่า เขาจะถูกจำกัดให้อยู่ในเรือนจำ ไม่สามารถที่จะไปไหนมาไหนได้ การถูกจำกัดภายในเรือนจำ ผู้ต้องขังจะไม่สามารถเดินจากแดนหนึ่งไปยังอีกแดนหนึ่งหรือจากตึกหนึ่งไปยังอีกตึกหนึ่งตามใจชอบ นอกจากนี้การจองจำในเรือนจำยังหมายถึง การถูกตัดขาดจากครอบครัว และญาติมิตรอีกด้วย โดยที่การแยกจากกันนี้มีใช่เป็นการแยกจากกันธรรมดา แต่เป็นการแยกจากญาติมิตรในฐานะของผู้ทำผิดกฎหมายและถูกลงโทษ และด้วยเหตุนี้เองทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ไม่สามารถปฏิบัติตนได้ตามใจชอบเหมือนในสังคมภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อกับครอบครัว และโลกภายนอกที่เคยใช้ชีวิตมา

ผู้ต้องขังได้รับความกดดันจากการถูกจำกัดด้านเสรีภาพ เพราะพวกเขาต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ และคำสั่งของเจ้าพนักงานที่คอยควบคุมการเคลื่อนไหวของพวกเขาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตพึงต้องต้องใช้ชีวิตภายใต้กฎระเบียบ เพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตที่เป็นสุขสงบได้มากที่สุดที่สามารถทำได้ ซึ่งแสดงออกในความรู้สึกที่เป็นกังวล

การถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภค บริโภค และบริการ

ในเรื่องนี้จำผู้ต้องขังจะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานด้านวัตถุ ทำให้พวกเขามองว่าเป็นผู้สูญเสีย โดยเฉพาะการสูญเสียสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลทั่วไป เป็นสิ่งที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้แสดงออกทางความรู้สึกกลัว แต่สิ่งที่มีอยู่ในตัวเขาคือ “แรงงาน” จึงได้พยายามหาวิธีหรือเริ่มปรับตัวด้วยการทำงานตามความเหมาะสม ที่ผ่านการจำแนกของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ภายในทัณฑสถาน

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ฟรอยด์ กล่าวคือจิตใต้สำนึกนั้นมีกลไกทางจิตหลาย

ประเภท เช่น แรงจูงใจ, อารมณ์ที่ถูกเก็บกด, ความรู้สึกนึกคิด, ความฝัน, ความทรงจำ ซึ่งพลังจิตใต้สำนึกมีอิทธิพลเหนือจิตสำนึก จะกระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติพฤติกรรมประจำวันทั่วไป ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมที่ไร้เหตุผลและผิดปกติในลักษณะต่างๆ เป็นพลังจิตใต้สำนึกอันเป็นประสบการณ์ในอดีต ถูกบีบรัด ถูกเก็บกด รอคอยเพื่อให้สมปรารถนา อาจกล่าวได้ว่า ฆ่าคนตายหรือการค้ายาเสพติด เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและสังคมไม่ยอมรับเพราะสร้างความสะดวกอันให้กับประชาชน ในเมื่อเป็นสิ่งผิดกฎหมายและสังคมไม่ยอมรับแล้วเพราะเหตุใดผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของสังคมอีก อาจจะวิเคราะห์ในส่วนของจิตใต้สำนึกได้จากกรณีผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคดีฆ่าคนตาย ซึ่งกรณีนี้เกิดจากความคับข้องใจที่เกิดขึ้นและสะสมมานานจากการที่สามีไปมีภรรยาบ่อย และไม่ได้รับการดูแลจากสามี จนเกิดภาวะการเก็บกดอยู่ในจิตใต้สำนึก และเมื่อเป็นเช่นนี้เรื่อยๆ ความเก็บกดที่สามีสั่งสมให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญก็มากขึ้น เมื่อถึงขีดจำกัด รวมกับไม่ได้รับการห้ามจากญาติ ก็ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาจากจิตใต้สำนึก

นอกจากจิตใต้สำนึกนี้แล้ว สาเหตุการกระทำผิดยังเกิดจากโครงสร้างของจิตซึ่งเกี่ยวกับ Id, Superego และ Ego กล่าวคือ กรณีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคดีฆ่าคนตาย Id ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือความคับแค้นใจ ความต้องการกำจัดผู้ที่ทำให้ตนเองทุกข์ทรมานใจ Superego คือการฆ่าคนตายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม ไม่ควรกระทำ แต่ด้วยความคับแค้นใจจึงทำให้ Id มีพลังเหนือกว่า Superego การแสดงออกของ Ego จึงเลือกที่จะกระทำผิดหรือฆ่าคนตายนั่นเอง

อีกกรณีหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคดีค้ายาเสพติด Id คือความต้องการเงิน ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ Superego คือ การค้ายาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ไม่ควรทำ แต่ด้วยความที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้มีความกตัญญู และรู้สึกว่า จะต้องตอบแทนผู้ที่เลี้ยงดูมา ทำให้ Ego เลือกที่จะใช้ความกตัญญูเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด คือดูแลการค้ายาเสพติดให้ผู้มีพระคุณ ซึ่งกรณีนี้ถือว่ามี Id ที่ดี แต่ก็เป็น Id ที่ผิดกฎหมาย จึงทำให้การกระทำในครั้งนี้ได้รับบทลงโทษ

ลักษณะการปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะพบว่าเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ คือเป็นการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคแล้วไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ แต่เขาก็มีวิธีจะทำให้ความเครียดภายในจิตใจหรือความกระวนกระวายลดลงได้บ้าง แต่ร่องรอยของความไม่สบายใจยังคงมีอยู่ การปรับตัวแบบนี้จึงเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์และการปรับตัวแบบนี้จะอาศัยกลไกทางจิตหรือกลไกป้องกันตน กล่าวคือถึงแม้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมในเรื่องจำทั้งปรับตัวต่อสถานที่ บุคคล การใช้ชีวิต การปฏิบัติงาน และมีกลไกการปรับตัวที่ลดความวิตกกังวลของตนเองได้แล้ว แต่ก็ไม่สามารถตัดความวิตกกังวล หรือความกลัวนั้นไปได้หมด เห็นได้จากการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพยายามหากิจกรรมให้ตนเองทำเพื่อไม่ให้เกิดความฟุ้งซ่าน ซึ่งทำให้ความวิตกกังวลลดไปได้ส่วนหนึ่งเท่านั้นเอง

การปรับตัวเพื่อลดความวิตกกังวลนี้ ถ้ากล่าวตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) (อ้างในสุพัตรา สุภาพ, 2546 : 56-57) ซึ่งได้แบ่งตัวตนออกเป็น 3 ส่วน คือ Id ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือต้องการฆ่าตัวตายเพื่อทำให้ตนเองพ้นจากโทษประหารชีวิต ความวิตกกังวล ความเครียด ความกลัว แต่ Superego คือการต้องยอมรับโทษ และการยอมรับสภาพแวดล้อมใหม่ เพื่อให้ตนเองใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความสุข ในกรณีของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ Superego ทำงานเหนือ Id จึงทำให้ Ego ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับกฎระเบียบ การหากิจกรรมให้ตนเองทำเพื่อขจัดความฟุ้งซ่าน และการยอมรับในสภาพของตนเอง ไม่คิดฆ่าตัวตายอีกต่อไป และพยายามปรับตัวให้ตนเองมีการดำเนินชีวิตที่มีความสุขอยู่ในเรือนจำ ในภาวะความกดดันจากโทษที่ได้รับ

นอกจากนี้การปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sky (1958 อ้างใน ทวีรัตน์ นาคเนียม, 2532 : 8-9) ซึ่งเสนอแนวคิดที่ว่าแบบแผนความประพฤติและวัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังในเรือนจำ เป็นผลมาจากการปรับตัวของผู้ต้องขัง เพื่อตอบสนองความกดดันที่ได้รับความเจ็บปวดของการจองจำ โดยวัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังคือการที่ผู้ต้องขังอยู่รวมกลุ่มกัน เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน อย่างการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการแลกเปลี่ยนของกินของใช้ซึ่งกันและกัน การแบ่งเงินให้กัน และการช่วยกันดูแลเครื่องอุปโภคบริโภคของกันและกัน นอกจากนี้จะเป็นการป้องกันการเอาเปรียบกันเองของผู้ต้องขังแล้ว ยังเป็นการตอบสนองความขาดแคลนด้านวัตถุ สิ่งของซึ่งถูกจำกัดขณะที่อยู่ในเรือนจำและทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกปลอดภัยขึ้น

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างทฤษฎีของ Sutherland อาจสรุปสั้น ๆ ได้ว่า คนกระทำผิดเพราะการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน จนเรียนรู้มองเห็นสิ่งผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้องทำให้เรียนรู้ในเรื่องเทคนิค แรงจูงใจ ตัณหา วิถีหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง และทัศนคติต่าง ๆ ในการกระทำผิด ดังพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คลุกคลีอยู่กับผู้กระทำผิดและเรียนรู้พฤติกรรม จนทำให้ตนเองตัดสินใจกระทำผิดเอง แม้ว่าการกระทำนั้นจะมาจากความมกตัญญูแต่ก็เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการคบหาสมาคมกับผู้กระทำผิดนั่นเอง

ทฤษฎีการโยนความผิด (Techniques of Neutralization Theory)

เดวิด แมตซา และเกรซมี ซีเกส เชื่อว่าคนที่ทำผิดมีเทคนิคในการอธิบายการกระทำของเขา โดยโยนความรับผิดชอบต่อการกระทำให้กับคนอื่น ทำให้การกระทำของเขานั้นถูกต้องและมีเหตุผล การคิดเช่นนั้นปรากฏอยู่ในวิธีการกระทำผิดของคนอื่น ทำให้การกระทำของเขานั้นถูกต้องและมีเหตุผล ซึ่งการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้กระทำผิด ไม่รู้ไม่เห็น ถือได้ว่าเป็นการปฏิเสธความรับผิดชอบ ปฏิเสธความผิดของตนเอง และการกระทำผิดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะกลุ่มหรือเพื่อน ซึ่งทำให้ตนเองรู้สึกว่าได้เป็นผู้กระทำผิด

8.3 ข้อจำกัดและอุปสรรคในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือ ผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 6 ราย เจ้าหน้าที่/ผู้คุม จำนวน 3 ราย และบุคคลในครอบครัว หรือใกล้ชิดผู้ต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 2 ราย จากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยพบข้อจำกัด และอุปสรรคในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยแบ่งข้อจำกัดได้ดังนี้

8.3.1 ข้อจำกัดและอุปสรรคด้านการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ต้องโทษประหารชีวิต และเจ้าหน้าที่ ผู้คุม ในการสัมภาษณ์ผู้ต้องโทษประหารชีวิต เป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ของทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ ซึ่งในการเข้าพบ สัมภาษณ์กับผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่สมัครใจ และทัณฑสถานได้อนุญาตเท่านั้น

บุคคลในครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิดของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามถึงความสมัครใจในการติดต่อ สัมภาษณ์บุคคลในครอบครัว และขออนุญาตติดต่อกับบุคคลในครอบครัว ซึ่งบางรายยินดีให้ติดต่อกับบุคคลในครอบครัวได้ แต่ด้วยระยะทาง และ

ระยะเวลาที่มีอยู่จำกัด จึงได้ทำการติดต่อ และชี้แจงการขอสัมภาษณ์จากบุคคลในครอบครัวที่อนุญาต สัมภาษณ์ และสะดวกในการให้ข้อมูล

การเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ต้องโทษประหารชีวิต เป็นกฎระเบียบในการไม่อนุญาตให้นำเครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูล ซึ่งการบันทึกข้อมูลก็ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีปฏิริยาที่ไม่แน่ใจในการเข้าเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ชี้แจงและอธิบายเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

8.3.2 ข้อจำกัดและอุปสรรคด้านเวลาและสถานที่

เนื่องจากผู้ต้องโทษประหารชีวิต ผู้ต้องโทษประหารชีวิต และเจ้าหน้าที่ ผู้คุม ในการสัมภาษณ์ผู้ต้องโทษประหารชีวิต เป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ของทัณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ ซึ่งในการเข้าพบ สัมภาษณ์จะต้องดำเนินการขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์จาก กรมราชทัณฑ์ และทัณฑสถานหญิงกลาง ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนของทางราชการ ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ติดต่อไปยังเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการเข้าเก็บข้อมูล โดยตรงเมื่อได้รับการอนุญาต

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ต้องขังที่มีโทษสูงการควบคุมบุคคลดังกล่าวอย่างเคร่งครัด และเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้วิจัย จึงทำให้ผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่มีโอกาสที่สัมภาษณ์กันอย่างใกล้ชิด อีกทั้งเวลาการสัมภาษณ์อยู่ในขอบเขตเวลาที่ได้รับอนุญาต ซึ่งมีอยู่ค่อนข้างจำกัด

8.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

8.4.1 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาข้อมูลผู้ต้องโทษประหารชีวิต ในแต่ละช่วงอายุ กลุ่มประเภทคดี การนับถือศาสนา พื้นที่ที่ผู้ต้องโทษอาศัยอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความแตกต่างและหลากหลายในผลการวิจัย ซึ่งอาจจะทำให้ทราบถึงความคิด ความรู้สึก การให้ความหมายชีวิต ความตาย กระบวนการและการปรับตัวที่แตกต่างกัน

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาบริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต เฉพาะผู้ต้องโทษประหารหญิง ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาผู้ต้องโทษประหารชีวิตชาย เพื่อจะรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมายชีวิต ความตาย กระบวนการปรับตัวและการยอมรับโทษที่อาจจะมีมิติที่แตกต่างจากผู้ต้องโทษหญิง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยสำหรับการวิจัยในประเด็นนี้ควรมีจำนวนสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะทำให้การวิจัยสามารถมองเห็นถึงภาพรวมของประชากรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

8.4.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการและนโยบาย

8.4.2.1 ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรม หรืองานให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างประโยชน์ และคุณค่าให้แก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตตามศักยภาพ และความเหมาะสมของผู้ต้องโทษ

8.4.2.2 ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิต เพื่อเป็นบทเรียนในการใช้ชีวิต ตลอดจนเป็นแนวทางในการป้องกันการคิดและการกระทำความผิดของคนในสังคม

8.4.2.3 ควรส่งเสริมให้ครอบครัว บุคคลใกล้ชิดเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ เยียวยาสภาพจิตใจผู้ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งอาจเป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแล เยียวยาอีกด้านหนึ่ง

8.4.2.4 หน่วยงานที่ทำหน้าควบคุม ดูแลผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ทำหน้าที่โดยตรง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโปรแกรมสำหรับผู้ต้องโทษประหารชีวิตโดยตรง เพื่อเป็นการดูแล ฟื้นฟู และการทำให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้เข้าร่วม ปฏิบัติกิจกรรม และการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้ต้องโทษประหารชีวิตเอง หน่วยงาน ตลอดจนสังคมด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ ทองมาก. **การทำแท้งและการจัดบริการสุขภาพสำหรับผู้ป่วยทำแท้งในบริบทวัฒนธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และวรชัย ทองไทย. **ภาวะการตายภาพสะท้อนความมั่นคงของประชากร**. กรุงเทพมหานคร : แพลนพรีนติ้ง, 2549.
- กลุ่มงานพัฒนาระบบบริหารและทันตวิทยา สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. **รายงานการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงระหว่างเรือนจำชายและทัณฑสถานหญิง**. กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, 2549.
- กฤตภา วจนสระ. **ความตายในบริบทของสังคมไทยสมัยใหม่**. รายงานวิชาสัมมนา มานุษยวิทยาประยุกต์ หลักสูตรปริญญาโทมานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- จารุวรรณ คงยศ. **การปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลองเปรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, การบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- จารุวรรณ รังสิมันตุชาติ. **การป้องกันตัวของผู้ต้องขังเข้าใหม่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ศึกษากรณีเรือนจำพิเศษกรุงเทพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- ชาฎิณี เชื้อคำ. **การเข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับการมีชีวิตและความตายในเด็กอายุ 5-7 ปี ที่มีสุขภาพปกติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ชาย เสวิกุล. **อาชญาวิทยาและทันตวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517
- ณัฏยา วาสิงหน. **ความหมายของความตาย : การตีความตามพุทธปรัชญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

- ทวีรัตน์ นาคเนียม. **เรือนจำ : สถาบันเพื่อการแก้ไขผู้กระทำผิด กรณีศึกษา เรือนจำ จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.
- นันทิ จิตสว่าง. **การศึกษาผลกระทบของระบบสังคมในเรือนจำต่อผู้ต้องขัง**. รายงานการวิจัยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- นันทิ จิตสว่าง. **หลักทฤษฎีวิทยา : หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์, 2541.
- นารี พิมพ์บำรุงธรรม. **เจตคติต่อความตายกับภาวะซึมเศร้าของผู้ดูแลเด็กกำพร้าที่ติดเชื้อเอชไอวีในสถานสงเคราะห์ จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ. **คุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม : โทษประหารชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ปิจอ เตือนเจ็ด. **ทวิศุค (หญิง)**. กรุงเทพมหานคร : พี.วาทีน พรินติง, 2543.
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. **แนวทางการศึกษาความเบี่ยงเบนตามกรอบการวิเคราะห์เชิงการปฏิสังสรรค์** สัตถ์ลักษณะณ์. **วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 5 (ธันวาคม 2530).
- พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2549.
- พระเทพเวที (ปรยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธธรรม**. ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2545.
- พัชรียา ไชยลังกา. **การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับความตายของผู้มีสุขภาพดีและผู้ป่วยเรื้อรัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
- พัฒนา พัวพัฒนกุล. **การศึกษาทัศนคติของเจ้าพนักงานเรือนจำต่อผู้ต้องขัง : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำที่มีความมั่นคงสูงสุดในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- พทยา สายหนู. **กลไกของสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย, 2544.

พิทยา สังฆนาคิน. การปรับตัวของนักโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง.

[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา : <http://www.ptu.ac.th/grad/s%204601.doc>

[9 ก.พ. 2552]

พุทธทาสภิกขุ. **อริยสัจจากพระโอรุส**. สุวาทธรรมทานไชยา, 2527.

ยุทธ บางขวาง. **เรื่องจริงในเรือนจำ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2548.

รัตนภรณ์ อ่อนแก้ว. **ศึกษาการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอัญบุรี จังหวัด**

ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539.

ราชทัณฑ์, กรม. พิพิธภัณฑสถานราชทัณฑ์. **การประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยา** [ออนไลน์]. 2553.

แหล่งที่มา <http://www.correct.go.th/demo/museum/museum9.html>

[12 ตุลาคม 2551]

วาสิณี วิเศษฤทธิ์. ร้อยเอกหญิง. **การดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ระยะใกล้ตายในชุมชนชนบท**

อีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

ศรีสวัสดิ์ มณีวงศ์. **การบังคับโทษประหารชีวิต : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย**

กับประเทศลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2550.

ศิริประภา รัตต์บุญ. **กระบวนการสู่การกระทำความผิดในคดีฆาตกรรมของนักโทษ**

ประหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

สิริจิตต์ ปันเงิน. **ความตายในทัศนะของกามูส**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชา

ปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

สุดสงวน สุธีสร. **อาชญาวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

สุพจน์ สุทธา. **ปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ : ศึกษาเฉพาะกรณี**

เรือนจำกลางสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สังคมสงเคราะห์

ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2539

สุภางค์ จันทวานิช, ศาสตราจารย์. **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

- สุวรรณค์ จันท์เอม. **สุขวิทยาจิต**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, 2527.
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. **การกระทำผิดในสังคม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทเดอะบิสซิเนสเพรส จำกัด, 2523.
- โสภา ชูพิกุลชัย. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2528.
- อรสม สุทธิสาคร. **คุก ชีวิตในพันธนาการ**. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธากาพิมพ์, 2540.
- อรสม สุทธิสาคร. **นักโทษประหารหญิง**. กรุงเทพมหานคร : สารคดี, 2546.
- อัถณพ ชูบำรุง. **อาชญาวิทยาแนวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2540.
- อุทัย หิรัญโต. **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา – มานุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2546.

ภาษาอังกฤษ

- Bech, P. M.Lunde and M.Unden, **Social Adaptation Self – evaluations Scale (SASS) : Psychometric analysis as outcome measure in the treatment of patients with major depression in the remission phase**. International Journal of Psychiatry in Cinical Practice, 2002.
- Charmaz, Kathy. **The Social Reality of Death : Death in Contemporary America**. Addison-Wesley Publishing, 1980.
- Corr, C.A., Nabe, C.M., & Corr, D.M. **Death & dying : life & living**. Pacific Grove : Books Cole Publishing Company, 1997.
- Deboran A.Perlice and others, **Adverse Effects of Perceived Stigma on Social Adaptation of Persons Diagnosed With Bipolar Affective Disorder**. Stigma as a Barrier to Recovery Psychiatric service December, 2001.
- Dorland's **Illustrated Medical Dictionary**. 24th ed. Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1965.
- Haisfield, M.E. **End – of – Life care : Evolution of the Nurse's Role**. ONF, 23(6), 1996.
- Herbert Blumer. **Symbolic Interaction : Perspective and Method**. NJ : Prentice-Hall, 1969.

Hettema, P.J., **Personality and environment : assessment of human adaptation.**

Chichester : Wiley, 1989.

Hurlock. Elizabeth B. **Child development.** 6th ed. Auckland : McGraw – Hill International Book, 1984.

Lazarus,R.S.. **Patterns of Adjustment and Human Effective.** New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1969.

Leming, M.R.&Dickinson, G.E. **Understanding Dying, Death, and Bereavement.** New York : CSB College Publishing, 1985.

Logan, P., **Principles of practice for the acute care nurse practitioner.** Stanford : Appleton & Lange, 1999.

Maria, C.C., & Helen, O. **Children's understanding of death in relation to child suicidality and homicidally.** Clinical Psychology Review, 1997.

Walter, Tony. **The Revival of Death.** London : Routledge, 1994.

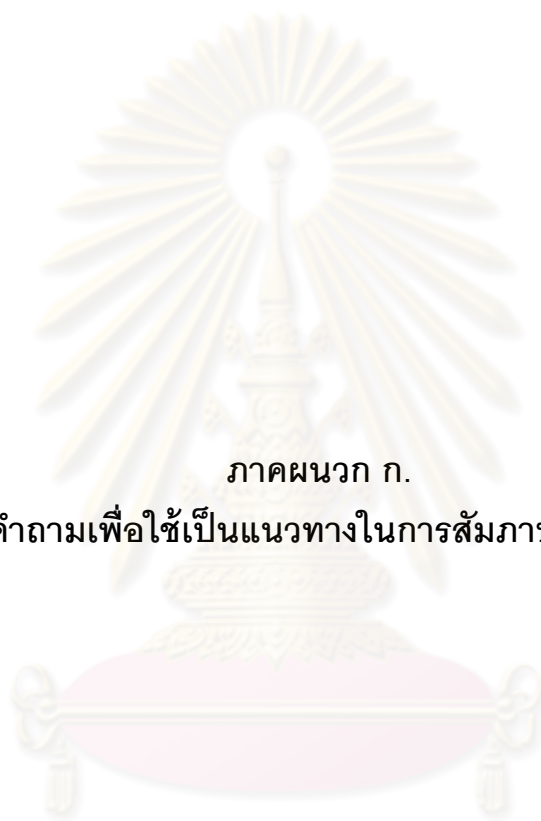

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้ข้อมูล		วัตถุประสงค์
	เจ้าหน้าที่	ผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต	
ทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล			
- อายุ	✓	✓	
- การศึกษา	✓	✓	
- ประวัติการทำงาน	✓	✓	
- ตำแหน่งปัจจุบัน หน้าที่ที่ปฏิบัติ/รับผิดชอบ	✓		
- สถานภาพการสมรส	✓	✓	
- อาชีพก่อนกระทำความผิด		✓	
- สภาพการดำรงชีวิตของครอบครัว (จำนวนพี่น้อง การดูแลครอบครัว)		✓	
- ประวัติการดำเนินชีวิตก่อนกระทำความผิด ก่อนเข้าเรือนจำ		✓	
- การพิจารณาคดีอยู่ในศาลชั้นใด (ศาลชั้นต้น, ศาลอุทธรณ์, ศาลฎีกา)		✓	
- บุคลิกภาพ (จากการสังเกต)	✓	✓	
เกี่ยวกับบริบทของเรือนจำ			
- ลักษณะสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปภายในเรือนจำ (สัมภาษณ์ และสังเกต)	✓	✓	ข้อ 2
- เรือนนอน โรงอาหาร สถานที่จัดกิจกรรม มีลักษณะอย่างไร (ความสะอาด สุขลักษณะ)		✓	ข้อ 2
- รู้สึกอย่างไรเมื่อกล่าวถึงสภาพแวดล้อมของเรือนจำ		✓	ข้อ 2
- สามารถทำใจยอมรับการเป็นอยู่ในเรือนจำได้หรือไม่ อย่างไร		✓	ข้อ 2 และ 3
- ระบบการบริหารจัดการของหน่วยงาน (โครงสร้างการบริหารเรือนจำ) มีผลต่อตัวนักโทษอย่างไรบ้าง	✓		ข้อ 2

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้ข้อมูล		วัตถุประสงค์
	เจ้าหน้าที่	ผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต	
- กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของเรือนจำได้แก่เรื่องใดบ้าง มีผลต่อตัวนักโทษอย่างไรบ้าง	✓	✓	ข้อ 2
- การดูแล ควบคุมผู้ต้องโทษทั่วไปและผู้ต้องโทษประหารชีวิตเป็นอย่างไร	✓	✓	ข้อ 2
- กิจกรรมที่ทางหน่วยงานจัดให้กับผู้ต้องโทษทั่วไป ผู้ต้องโทษประหารชีวิตมีอะไรบ้าง และส่งผลอย่างไร	✓	✓	ข้อ 2
- กิจกรรม วัฒนธรรมการใช้ชีวิต (ศาสนา ความเชื่อ) การใช้ภาษา/คำเฉพาะในกลุ่มของผู้ต้องโทษ	✓	✓	ข้อ 2
- การดำเนินชีวิตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต	✓	✓	ข้อ 2-3
- ประวัติการดำเนินชีวิตก่อนที่จะทำความผิด + ลักษณะของครอบครัวในการเลี้ยงดู + จำนวนสมาชิกในครอบครัว + ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว + หน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัว + บุคลิกลักษณะ การแสดงออกต่อครอบครัว + การยอมรับของสมาชิกในครอบครัว + ความสัมพันธ์กับชุมชน + กิจกรรมร่วมกับชุมชน + การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกต่อสาธารณชน + การยอมรับของชุมชน	✓	✓	ข้อ 1-3
- คนในครอบครัวให้กำลังใจ หรือซ้ำเติมผู้ต้องโทษหรือไม่ อย่างไร	✓	✓	ข้อ 2-3
- ครอบครัวได้ให้ความช่วยเหลือแก่นักโทษหรือไม่ อย่างไร	✓	✓	

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้ข้อมูล		วัตถุประสงค์
	เจ้าหน้าที่	ผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต	
- ครอบครัวได้แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย หรือให้กำลังใจต่อนักโทษหรือไม่ อย่างไร	✓	✓	
- เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นครอบครัวสามารถให้ คำปรึกษา หรือให้การช่วยเหลือหรือไม่ อย่างไร	✓	✓	
- ประวัติการกระทำความผิดเดิมมีหรือไม่ หากมีเป็น ความผิดประเภทใด ได้รับการลงโทษเช่นใด		✓	ข้อ 1
- ลักษณะหรือพฤติกรรมในการก่อคดีเป็นอย่างไร		✓	ข้อ 1
- สาเหตุที่ทำให้กระทำความผิด		✓	ข้อ 1
- หลังจากกระทำความผิดแล้ว เข้าสู่ระบบ กระบวนการยุติธรรมอย่างไรบ้าง		✓	ข้อ 1
- ก่อนที่ท่านจะได้กระทำความผิดท่านรู้จักโทษ ประหารชีวิตหรือไม่ อย่างไร		✓	ข้อ 1
- การพิจารณาคดีอยู่ในศาลชั้นใด การพิจารณาคดี ใช้ระยะเวลาานานเท่าใด		✓	ข้อ 1
การปรับตัว และการยอมรับโทษ			
- สามารถพูดคุยกับเพื่อนนักโทษได้ในลักษณะใด		✓	ข้อ 2
- การเข้ากับกลุ่มเพื่อนนักโทษ รู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ ในกลุ่มเพื่อน		✓	ข้อ 2
- รู้สึกอึดอัด หรือลำบากใจหรือไม่เมื่อต้อง สร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนในเรือนจำ		✓	ข้อ 2
- เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเพื่อนสามารถช่วยเหลือได้ หรือกล้าที่จะขอความช่วยเหลือจากเพื่อน		✓	ข้อ 2
- การปฏิบัติตน และความรู้สึกอย่างไรต่อเจ้าหน้าที่ เมื่อได้พูดคุย หรือพบเห็น		✓	ข้อ 2
- สามารถที่จะพูดคุย ขอคำแนะนำ ปรึกษา จาก เจ้าหน้าที่ได้ด้วยวิธีใด และรู้สึกอย่างไรบ้าง		✓	ข้อ 2

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้ข้อมูล		วัตถุประสงค์
	เจ้าหน้าที่	ผู้ต้องโทษ ประหารชีวิต	
- เมื่อต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำรู้สึกอย่างไร		✓	ข้อ 2
- มีความเข้าใจต่อกฎระเบียบ ข้อบังคับของเรือนจำอย่างไร		✓	ข้อ 2
- เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถหรือไม่		✓	ข้อ 2
- เมื่อต้องเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ หรือกิจกรรมที่ทางเรือนจำจัดให้มีความรู้สึกอย่างไร		✓	ข้อ 2
- ท่านมีความคิดเห็นต่อโทษประหารชีวิตอย่างไรบ้าง (ตั้งแต่ก่อนรับโทษ ระหว่างพิจารณาคดี และหลังจากได้รับคำพิพากษา)		✓	ข้อ 2
- หลังจากถูกตัดสินพิพากษาลงโทษแล้ว มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง และได้ปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง		✓	ข้อ 2-3
- เมื่อเข้ามาอยู่ในเรือนจำท่านได้ปฏิบัติตัวอย่างไรบ้าง		✓	ข้อ 3
- เรือนจำ (เพื่อนนักโทษ ผู้คุม กิจกรรม กฎระเบียบ) ครอบครัวมีส่วนในการปรับตัว และการยอมรับโทษของท่านหรือไม่ อย่างไรบ้าง		✓	ข้อ 2-3
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับบุคคลสังคมที่จะช่วยในการปรับตัว การยอมรับโทษประหารชีวิต		✓	ข้อ 3
- ท่านมีความคิดอย่างไรต่อโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน (เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร)		✓	ข้อ 3
- ที่ผ่านมามีใครได้รับทราบ พบเห็น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตบ้างหรือไม่ อะไรบ้าง และรู้สึกอย่างไร		✓	ข้อ 3

ภาคผนวก ข.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์

พุทธศักราช 2479

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ 20 สิงหาคม พุทธศักราช 2478

อาทิตยทิพยอาภา

เจ้าพระยายมราช

พล.อ.เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2479

เป็นปีที่ 3 ในรัชการปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมายการราชทัณฑ์เพื่อให้เหมาะสมแก่กาลสมัย

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479”

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ภายหลัง 4 เดือน นับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา*

มาตรา 3 ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ให้ยกเลิก พระราชบัญญัติลักษณะเรือนจำ ร.ศ.120 กับทั้งบรรดากฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติ หรือซึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีข้อความแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

- (1) “เรือนจำ” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้ควบคุมกักขังผู้ต้องขัง กับทั้งสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกัน และให้หมายความรวมถึงที่อื่นใดที่รัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า อาณาเขตไว้โดยชัดเจน
- (2) “ผู้ต้องขัง” หมายความว่า รวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝาก
- (3) “นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ลงโทษด้วย
- (4) “คนต้องขัง” หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากขังไว้ตามหมายขัง
- (5) “คนฝาก” หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือ กฎหมายอื่น โดยไม่มีหมายอาญา
- (6) “นักโทษพิเศษ” หมายความว่า นักโทษเด็ดขาดซึ่งส่งไปอยู่ทัณฑนิคมตามพระราชบัญญัตินี้
- (7) “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ซึ่งบังคับบัญชาการราชทัณฑ์
- (8) “อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมราชทัณฑ์

มาตรา 5 พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับถึงเรือนจำทหาร

ลักษณะ 1

เรือนจำ

หมวด 1

ข้อความทั่วไป

มาตรา 6 รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดประเภทหรือชั้นของเรือนจำ หรือ สั่งให้จัดอาณาเขต ภายในเรือนจำออกเป็นส่วนๆ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประเภท ชั้น เพศ ของผู้ต้องขัง หรือ ความประสงค์ในการอบรมผู้ต้องขังด้วย

มาตรา 7 บุคคลภายนอกซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเรือนจำ เพื่อกิจธุระที่ดี เยี่ยมผู้ต้องขัง ก็ดี เพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่ดี จักต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ ซึ่งอธิบดีได้ตั้งและประกาศไว้โดยเปิดเผย

หมวด 2 การรับตัวผู้ต้องขัง

มาตรา 8 เจ้าพนักงานเรือนจำจะไม่รับบุคคลใดๆ ว่าเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำเว้นแต่จะได้รับหมายอาญา หรือ เอกสารอันเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

มาตรา 9 ถ้าผู้ต้องขังมีเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี อยู่ในความดูแลของตนติดตามมายังเรือนจำ และปรากฏว่าไม่มีผู้ใดจะเลี้ยงดูเด็กนั้น จะอนุญาตให้เด็กนั้นอยู่ในเรือนจำภายใต้บังคับเงื่อนไขดังระบุไว้ในข้อบังคับที่อธิบดีตั้งขึ้น หรือจะส่งไปยังสถานที่อื่นใดอันได้จัดขึ้นเป็นพิเศษเพื่อการนี้ก็ได้

บทบัญญัติในวรรคก่อนให้บังคับแก่เด็กที่เกิดในเรือนจำด้วย

มาตรา 10 ให้แพทย์ตรวจอนามัยของผู้ที่ถูกรับตัวเข้าไว้ใหม่

อนึ่ง ให้เจ้าพนักงานหรือ เรือนจำตรวจและบันทึกข้อความเกี่ยวแก่ลักษณะแห่งความผิดที่ ผู้นั้นได้กระทำความผิดรูปพรรณความแข็งแรงของร่างกาย และความสามารถทางสติปัญญา กับข้อความอื่นๆ ตามข้อบังคับที่อธิบดีได้ตั้งขึ้นไว้

เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำร้องขอ ให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ผู้มีอำนาจทำการสอบสวน หรือสืบสวนการกระทำผิดอาญา ส่งรายงานแสดงประวัติของผู้ต้องขังให้แก่เจ้าพนักงานเรือนจำ

หมวด 3 การแยกและย้ายผู้ต้องขัง

มาตรา 11 รัฐมนตรีมีอำนาจแยกประเภทหรือชั้นของผู้ต้องขัง และวางเงื่อนไขในการย้ายจากประเภทหรือชั้นหนึ่ง ไปยังอีกประเภทหรือชั้นหนึ่ง โดยวิธีเลื่อนชั้น หรือลดลง ตลอดจนการปฏิบัติต่างๆ สำหรับผู้ต้องขัง คนต้องขังและคนฝาก ให้แยกขังไว้ต่างหากจากนักโทษเด็ดขาดเท่าที่จะกระทำได้

มาตรา 12 การย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำหนึ่งไปยังอีกเรือนจำหนึ่งนั้น ให้เป็นไปตามคำสั่งของอธิบดี

หมวด 4

อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ

มาตรา 13 รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำในส่วนที่เกี่ยวข้องแก่การงานและความรับผิดชอบ ตลอดจนเงื่อนไขที่จะปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่นั้น

มาตรา 14 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังเว้นแต่

- (1) เป็นบุคคลที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิต หรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น
- (2) เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตไม่สมประกอบ อันอาจเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น
- (3) เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม
- (4) เมื่อถูกคุมตัวไปนอกเรือนจำเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ

จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ

(5) เมื่อรัฐมนตรีสั่งว่าเป็นการจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการเนื่องแต่สภาพของเรือนจำหรือสภาพการณ์ของท้องถิ่น

ภายใต้บังคับอนุมาตรา (4) และ (5) แห่งมาตรานี้ ให้พัสดิเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะสั่งให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังและที่จะเพิกถอนคำสั่งนั้น

มาตรา 15 รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดชนิดอาวุธที่เจ้าพนักงานเรือนจำจะพึงใช้และวางเงื่อนไขในการถือหรือมีอาวุธนั้นๆ

มาตรา 16 เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธนอกจากอาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ ในกรณีต่อไปนี้

(1) เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องขังกำลังกำลังหลบหนีและไม่มีทางจะป้องกันอย่างอื่นนอกจากใช้อาวุธ

(2) เมื่อผู้ต้องขังหลายคนก่อความวุ่นวาย หรือพยายามใช้กำลังเปิดหรือทำลายประตูรั้ว หรือกำแพงเรือนจำ

(3) เมื่อปรากฏว่า ผู้ต้องขังจะใช้กำลังกายทำร้ายเจ้าพนักงาน หรือผู้อื่น

มาตรา 17 เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ในกรณีต่อไปนี้

(1) ผู้ต้องขังไม่ยอมวางอาวุธ เมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้วาง

(2) ผู้ต้องขังกำลังหลบหนี ไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้หยุด และไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้

(3) ผู้ต้องขังตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ก่อการจู่โจม หรือพยายามใช้กำลังเปิดประตูหรือทำลายประตูรั้ว หรือกำแพงเรือนจำ หรือใช้กำลังกายทำร้ายเจ้าพนักงานหรือผู้อื่น และไม่ยอมหยุดในเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้หยุด

ถ้ามีเจ้าพนักงานเรือนจำผู้มีอำนาจเหนือตนอยู่ในขณะนั้นด้วย จะใช้อาวุธปืนได้ก็ต่อเมื่อได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานผู้นั้นแล้วเท่านั้น

มาตรา 18 ในกรณีฉุกเฉินอันอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือความปลอดภัยของผู้ต้องขัง ถ้าเจ้าพนักงานเรือนจำไม่สามารถจะย้ายผู้ต้องขังไปควบคุมไว้ ณ ที่อื่นใดได้ทันที่จะปล่อยให้ผู้ต้องขังไปชั่วคราวก็ได้ แต่ผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยไปนั้นต้องกลับมาเรือนจำหรือรายงานตนยังสถานี่ตำรวจ หรือที่ว่าการอำเภอ ภายในกำหนด 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาที่ปล่อยไป และปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่นั้นๆ ถ้าผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยไปละเลยไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวนี้ ให้ถือว่ามีความผิดฐานหลบหนีการควบคุมเว้นแต่จะมีข้อแก้ตัวอันควร

มาตรา 19 ในการจับกุมผู้หลบหนีภายใน 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาที่หนีไป เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15 ถึง 17 แห่งพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม เมื่อสิ้นกำหนดเวลานี้แล้ว จะใช้อำนาจเช่นนั้นต่อไปมิได้ แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดอำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำ ในการที่จะจัดการจับกุมผู้หลบหนีโดยประการอื่น

มาตรา 20 ถ้าผู้ต้องขังได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือถึงตายในขณะช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ ทำการตามหน้าที่ดังกล่าวไว้ในหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 21 เจ้าพนักงานเรือนจำผู้ใช้อำนาจ ที่ได้ให้ไว้ในหมวดนี้โดยสุจริตและตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรืออาญาในผลแห่งการกระทำของตน

หมวด 5

การงาน

มาตรา 22 นักโทษเด็ดขาด ต้องทำงานตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ

***มาตรา 22 ทวิ** ในกรณีเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้นักโทษเด็ดขาดออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำให้อธิบดีแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง ไม่น้อยกว่าสามคน เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาด ซึ่งเหลือโทษจำคุกไม่เกินสองปี เพื่อทำงานสาธารณะตามมาตรานี้

นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษในลักษณะความผิดดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ในข่ายได้รับการพิจารณา คัดเลือกตามวรรคหนึ่ง

(1) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์

(2) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร

(3) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร

(4) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

ลักษณะของงานสาธารณะ การแต่งตั้งกรรมการ การส่งและการงดส่งนักโทษเด็ดขาด ออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา 23 คนต้องขังและคนฝาก ต้องทำงานแต่เฉพาะที่เกี่ยวกับความสะอาดหรือ อนามัยของตน หรือการสุขาภิบาลในสวนใดส่วนหนึ่งแห่งเรือนจำ

คนต้องขังในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกาต้องทำงานเพื่อยังการบำรุงรักษาเรือนจำให้ดียิ่งขึ้น

ผู้ต้องขังคนใดสมควรเข้าทำงานอย่างอื่นก็อาจขออนุญาตให้ทำได้

มาตรา 24 การงานที่ผู้ต้องขังได้ทำไปแล้วนั้น อาจคำนวณเป็นราคาเงินตามที่กำหนดไว้ ในกฎกระทรวง

มาตรา 25 ผู้ต้องขังไม่มีสิทธิจะได้ค่าจ้าง แต่กฎกระทรวงที่กล่าวไว้ในมาตราก่อนอาจ กำหนดให้แบ่งรายได้อันเกิดจากการงานของผู้ต้องขัง โดยหักค่าใช้จ่ายออกเสียก่อนให้เป็นรางวัล แก่ผู้ต้องขังและเจ้าพนักงานเรือนจำ

มาตรา 26 ถ้าผู้ต้องขังได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือถึงตายในขณะที่ทำการตามหน้าที่อันอาจ เป็น อันตรายต่อความปลอดภัย หรือชีวิตของผู้ต้องขัง ดังระบุไว้ในกฎกระทรวงก็ให้ได้รับรางวัล เป็นจำนวนตามแต่เจ้ากระทรวงจะ วินิจฉัยโดยพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์แห่งกรณี รางวัลเช่นว่านี้ถ้า ผู้ต้องขังตาย ให้จ่ายแก่ผู้รับมรดก

หมวด 6 การศึกษาและการอบรม

มาตรา 27 อธิบดีมีอำนาจออกข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาและการอบรมผู้ต้องขัง

มาตรา 28 บรรดาเครื่องอุปกรณ์ ในการศึกษาและการอบรม เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ สมุดหนังสือนั้น รัฐบาลจะเป็นผู้จัดหาให้ แต่ผู้ต้องขังจะนำของตนเองมาใช้ก็ได้เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว

หมวด 7 อนามัยและสุขภาพ

มาตรา 29 ให้ผู้ต้องขังที่ป่วยเจ็บหรือเป็นหญิงมีครรภ์ ได้รับการรักษาพยาบาลตามสมควร

มาตรา 30 เมื่อแพทย์ผู้ควบคุมการอนามัยของผู้ต้องขัง ยื่นรายงานแสดงความเห็นว่าผู้ต้องขังคนใดป่วยเจ็บและถ้ายังคงรักษาพยาบาลอยู่ในเรือนจำจะไม่ทุเลาดีขึ้น อธิบดีจะอนุญาตให้ผู้ต้องขังคนนั้นไปรักษาตัวในสถานที่อื่นใดนอกเรือนจำ โดยเงื่อนไขอย่างใดแล้วแต่จะเห็นสมควรก็ได้

ในกรณีดังกล่าวมาในวรรคก่อน มิให้ถือว่าผู้ต้องขังนั้นพ้นจากการคุมขัง และถ้าผู้ต้องขังไปเสียจากสถานที่ซึ่งได้รับอนุญาตให้ไปอยู่รักษาตัว ให้ถือว่ามีความผิดฐานหลบหนีการควบคุม

หมวด 8 วินัย

มาตรา 31 ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของเรือนจำ

มาตรา 32 นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นความประพฤติดี มีความอุตสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำกรงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษอาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

- 1) ให้ความสะดวกในเรือนจำตามที่อธิบดีกำหนดไว้ในข้อบังคับ
- 2) เลื่อนชั้น
- 3) ตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ

4) ลาไม่เกิน 4 วัน ในคราวหนึ่งโดยไม่รวมเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้าด้วยเมื่อมีความจำเป็น เห็นประจักษ์ เกี่ยวกับกิจธุระสำคัญ หรือกิจการในครอบครัว แต่ห้ามมิให้ออกไปนอกราชอาณาจักรสยามและต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรี ได้กำหนดไว้ระยะเวลาที่อนุญาตให้ลา นี้มิให้หักออกจากการคำนวณกำหนดโทษ

5) พักการลงโทษภายใต้บังคับเงื่อนไขตามรัฐมนตรีกำหนดไว้ แต่การพักการลงโทษนี้จะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น หรือ ไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้กำหนดไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกินกว่ากำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่

6) ลด วันต้องโทษจำคุกเดือนละไม่เกินห้าวันตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา

7) ในการลดวันต้องโทษตาม (6) ให้คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนของกรมราชทัณฑ์ กรมตำรวจ กรมอัยการ กรมประชาสัมพันธ์ และจิตแพทย์ จากกรมการแพทย์ เป็นผู้พิจารณา โดยมติเสียงส่วนมาก

8) นักโทษเด็ดขาดที่ส่งออกไปทำงานสาธารณชนนอกเรือนจำ ตามมาตรา 22 ทวิ ให้ได้ลดวันต้องโทษลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงานสาธารณชนนั้น และอาจได้รับรางวัลด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 33 ให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อจากบุคคลภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากทนายความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ภายใต้ข้อบังคับที่อธิบดีวางไว้

มาตรา 34 ภายใต้บังคับบทบัญญัติในภาค 7 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบาและลดโทษ ผู้ต้องขังยังมีสิทธิในอันที่จะยื่นคำร้องทุกข์ หรือเรื่องราวใดๆ ต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรี หรือทูตเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้ตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้

มาตรา 35 เมื่อผู้ต้องขังคนใดกระทำผิดวินัย ให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้มีหน้าที่พิจารณาโดยถ่องแท้ แล้วลงโทษสถานหนึ่งสถานใดหรือหลายสถาน ดังต่อไปนี้

1. ภาคทัณฑ์
2. งดการเลื่อนชั้นโดยมีกำหนด

3. ลดชั้น

4. ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียน หรือติดต่อไม่เกิน 3 เดือน เว้นไว้แต่กรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

5. ลดหรืองดประโยชน์และรางวัลทั้งหมด หรือแต่บางส่วนบางอย่าง

6. ชังเดี่ยวไม่เกิน 3 เดือน

7. ชังห้องมืดไม่มีเครื่องหลับนอนไม่เกิน 2 วัน ในสัปดาห์หนึ่ง โดยความเห็นชอบของแพทย์

8. เชี่ยนคราวหนึ่งไม่เกิน 20 ที ในความควบคุมของแพทย์ แต่ห้ามเชี่ยนคราวต่อไป เว้นแต่จะล่วงพ้นเวลา 30 วันจากวันที่เชี่ยนคราวที่แล้ว ถ้าผู้ต้องชังเป็นหญิงห้ามเชี่ยน

9. ตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกตามมาตรา 32 (6)

ในกรณีและเงื่อนไขอย่างใดจะลงโทษดังระบุไว้ข้างต้นให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 36 ถ้าปรากฏว่า ผู้ต้องชัง ที่จะได้รับโทษดังว่ามาในมาตราก่อนนั้นป่วยเจ็บหรือมีเหตุอันควรอย่างอื่นใด ซึ่งจะต้องยกขึ้นพิจารณา จะงดการลงโทษนั้นไว้ก่อนก็ได้

อนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนการลงโทษอย่างใดๆ เสียได้เมื่อมีเหตุสมควรแต่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการเรือนจำ

มาตรา 37 ในกรณีที่ผู้ต้องชังได้กระทำความผิดอาญาขึ้นภายในเรือนจำ และความผิดนั้นเป็นเพียงลหุโทษ หรือความผิดต่อมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือความผิดฐานประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินของเรือนจำก็ดี ฐานพยายามจะหลบหนีก็ดี แทนที่จะนำเรื่องนี้เสนอต่อเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการสอบสวน หรือฟ้องร้องตามกฎหมาย ให้ผู้บัญชาการเรือนจำ มีอำนาจวินิจฉัยลงโทษฐานผิดวินัยตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

ข้อความตามมาตรา 37 นี้ไม่ตัดสิทธิของเอกชนที่จะเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญา หรือคดีแพ่งดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด 9

ทรัพย์สินของผู้ต้องชัง

มาตรา 38 ให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่า ทรัพย์สินชนิดใด ผู้ต้องชังอาจหรือไม่อาจนำเข้ามาเก็บรักษาไว้ในเรือนจำ กับทั้งการเก็บรักษาให้ความปลอดภัยและคืนทรัพย์สินนั้นๆ

มาตรา 39 ทรัพย์สินของผู้ต้องชังนำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในเรือนจำ โดยมีได้อุญาตเพื่อการนั้นโดยชอบจากเจ้าพนักงานเรือนจำ ถ้าเป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามมาตรา 38 ก่อนให้รับเป็นของ

แผ่นดิน ถ้าเป็นสิ่งที่มีความเสี่ยงสูงหรือเป็นของอันตรายหรือโสโครก ให้เจ้าพนักงาน เรือนจำทำลายเสีย

สิ่งของอื่นจะเก็บรักษาไว้ในเรือนจำไม่ได้ เนื่องจากขนาดน้ำหนักหรือสภาพและผู้ต้องขัง ไม่สามารถจะฝากไว้กับบุคคลภายนอกได้ นั้น อาจทำลาย หรือขายทอดตลาดเสียได้ เงินที่ขายนั้น ให้เก็บไว้ให้แก่ผู้ต้องขัง

มาตรา 40 ทรัพย์สินของผู้ต้องขังซึ่งตกค้างอยู่ในเรือนจำให้ริบเป็นของแผ่นดินในกรณี ต่อไปนี้

1. ผู้ต้องขังหลบหนีพ้นกำหนด 1 ปี นับจากวันหลบหนี
2. ผู้ต้องขังถูกปล่อยตัวแล้วไม่รับทรัพย์สินหรือรางวัลของตนไป ภายในกำหนด 3 เดือน นับจากวันปล่อยตัว

หมวด 10

การปล่อยและพักการลงโทษ

มาตรา 41 ในกรณีที่ผู้ต้องขังถึงกำหนดปล่อยป่วยหนักไม่สามารถไปจากเรือนจำได้ และ ขออนุญาตอยู่รักษาตัวในเรือนจำต่อไปให้ผู้บัญชาการเรือนจำใช้ดุลยพินิจ อนุญาตตามคำขอนั้น ได้ แต่ทั้งนี้ต้องรายงานให้อธิบดีทราบ

มาตรา 42 นักโทษเด็ดขาดที่ถูกปล่อยพ้นโทษไปนั้น มีสิทธิได้รับใบสำคัญในการปล่อยตัว

*มาตรา 43 นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการพักการลงโทษ ตามมาตรา 32 (5) หรือนักโทษ เด็ดขาดซึ่งได้ลดวันต้องโทษจำคุก ตามมาตรา 32 (6) หรือ (8) และถูกปล่อยตัวไปก่อนครบ กำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น ต้องปฏิบัติตนโดยเคร่งครัด ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้สำหรับ ความประพฤติของตน ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นข้อหนึ่ง ข้อใด นักโทษเด็ดขาดผู้นั้นอาจถูกจับ มาอีกโดยมีต้องมีหมายจับ หรือหมายจำคุก และนำกลับเข้าจำคุก ต่อไป ตามกำหนดโทษที่ยัง เหลืออยู่ และให้ผู้มีอำนาจสั่งการพักการลงโทษตามมาตรา 32 (5) หรือการลดวันต้องโทษจำคุก ตามมาตรา 32 (6) หรือ (8) สั่งถอนการพักการลงโทษ หรือถอนการลดวันต้องโทษจำคุกที่ยัง เหลืออยู่และจะลงโทษทางวินัยอีกด้วยก็ได้

หมวด 11 การตรวจเรือนจำ

มาตรา 44 รัฐมนตรีมีอำนาจตั้งคณะกรรมการเรือนจำและกำหนดอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการในการตรวจพิจารณากิจการของเรือนจำและให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงาน เรือนจำ คณะกรรมการนี้มีจำนวนไม่เกิน 5 นาย ซึ่งจะได้แต่งตั้งจาก

- (1) ข้าราชการตุลาการสังกัดกระทรวงยุติธรรม
- (2) ข้าราชการสังกัดกระทรวงธรรมการ
- (3) ข้าราชการสังกัดกระทรวงเกษตรธิการ
- (4) ข้าราชการสังกัดกระทรวงการคลัง
- (5) ข้าราชการสังกัดกระทรวงการต่างประเทศ
- (6) เจ้าพนักงานแพทย์
- (7) เจ้าพนักงานอัยการ และ
- (8) ข้าราชการ หรือบุคคลอื่นตามแต่รัฐมนตรีเห็นสมควร

หมวด 12 ความผิดเกี่ยวกับเรือนจำ

มาตรา 45 ผู้ใดเข้าไปในเรือนจำโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ดี หรือ บังอาจรับจากหรือส่งมอบแก่ผู้ต้องขัง นำเข้ามา หรือเอาออกไปจากเรือนจำซึ่งเงินหรือสิ่งของ ต้องห้ามโดยทางใดๆ อันฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับของเรือนจำก็ดี ผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรือนจำ หรือกรมราชทัณฑ์ให้เพิ่มโทษ เป็นทวีคูณ

เงินหรือสิ่งของต้องห้ามที่นำเข้ามาในเรือนจำโดยฝ่าฝืนบทมาตรานี้ ให้ริบเป็นของแผ่นดิน

มาตรา 46 บุคคลใด ได้รับมอบหมายโดยข้อสัญญาให้การทำงานของเรือนจำและ ได้รับผู้ต้องขังไว้ในความควบคุมเพื่อทำงานนั้น การทำให้ผู้ต้องขังหลบหนีไป โดยเจตนาหรือ ประมาท ให้ถือว่ามีความผิดตามมาตรา 168 และ 169 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา แล้วแต่กรณี

ลักษณะ 2

ทัศนนิคม

มาตรา 47 รัฐมนตรีมีอำนาจตั้งทัศนนิคมเพื่อควบคุมและดำเนินการฝึกอบรมนักโทษ เด็ดขาดในชั้นถัดจากเรือนจำต่อไป และมีอำนาจที่จะยุบเลิกทัศนนิคมนั้น

การตั้งและยุบเลิกทัศนนิคมให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในการประกาศตั้งตั้งให้ กำหนดเขตของทัศนนิคมไว้โดยชัดเจน

มาตรา 48 นักโทษเด็ดขาดคนใดมีคุณสมบัติดังจะกล่าวต่อไปนี้ อาจถูกส่งไปอยู่ทัศนนิคม

- 1) เป็นผู้ประพฤติดี
- 2) มีความอดทน
- 3) มีความสามารถโดยแสดงให้เห็นผลดีในการศึกษาและการทำงาน

นักโทษเด็ดขาดเช่นนี้ต้องรับโทษในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของกำหนดโทษ แต่โทษที่เหลือต้องไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือถ้าเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตต้องรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี

มาตรา 49 นักโทษพิเศษ อาจได้รับอนุญาตให้นำสามีภรรยา ญาติสืบสายโลหิตโดยทางตรงลงมา หรือตรงขึ้นไป ไปอยู่ร่วมด้วยได้

บุคคลดังกล่าวมาในวรรคก่อน เมื่อขณะอยู่ในทัศนนิคม ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทัศนนิคมนั้นๆ

มาตรา 50 นักโทษพิเศษ อาจได้รับอนุญาตให้นำประโยชน์บนที่ดินแปลงใดแปลงหนึ่ง ซึ่งได้จัดไว้เพื่อการนั้น เป็นการชั่วคราว โดยเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเห็นสมควร และอาจได้รับเครื่องมือ เครื่องใช้และเครื่องอุปกรณ์อย่างอื่นตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อทำการเพาะปลูกบนที่ดินนั้น

มาตรา 51 ครอบครัวของนักโทษพิเศษนั้น อาจได้รับเครื่องนุ่งห่มและเครื่องยังชีพอย่างอื่นที่จำเป็นมีปริมาณโดยควร

มาตรา 52 ค่าเครื่องมือเครื่องใช้เครื่องอุปกรณ์อย่างอื่นตามมาตรา 50 กับค่าเครื่องนุ่งห่มและเครื่องยังชีพตามมาตรา 51 ให้หักใช้จากผลประโยชน์ที่นักโทษพิเศษหรือครอบครัวของนักโทษ ผู้นั้นทำได้จากการงานในทัศนนิคม

มาตรา 53 นักโทษพิเศษ อาจได้รับส่วนแบ่งจากราคาขายพืชผลที่ตนได้เพาะปลูกหรือประกอบขึ้นโดยหัตถกรรม หรือกระทำขึ้นด้วยประการอื่น

มาตรา 54 นักโทษพิเศษผู้ได้กระทำหน้าที่พิเศษซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวงได้รับเบี้ยเลี้ยงรายเดือนเป็นรางวัลตามจำนวนซึ่งรัฐมนตรีจะได้กำหนดให้

มาตรา 55 ทักษะนิคมใดดำเนินไปถึงขนาดที่ควรยกเป็นนิติบุคคล ให้ตั้งขึ้นเป็นคณาภิบาลโดยประกาศพระราชกฤษฎีกา และให้มีสภาพเป็นทบวงการเมือง

องค์การ ช้อบบังคับ และการยุบเลิกคณาภิบาล ให้ตราออกเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 56 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในลักษณะนี้ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยเงื่อนไขมาใช้บังคับแก่ทักษะนิคมและคณาภิบาลด้วย โดยอนุโลม แต่ให้นักโทษพิเศษได้รับความยกเว้นไม่ต้องรับโทษดังบัญญัติในมาตรา 35 อนุมาตรา (7) และ (8)

มาตรา 57 นักโทษพิเศษกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจะส่งตัวไปยังเรือนจำก็ได้

ลักษณะ 3

การรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา 58 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้อำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง นั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พ.อ.พหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเพ็ญพรพรษา ปกาสิทธิ์ เกิดวันที่ 25 สิงหาคม 2526 จังหวัดร้อยเอ็ด จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาการพัฒนารัฐบาล) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อปีการศึกษา 2548 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย